
ห้องสมุดหนังสืออนุสรณ์งานศพ วัดบวรนิเวศวิหาร
๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๑๕

อนุสรณ์

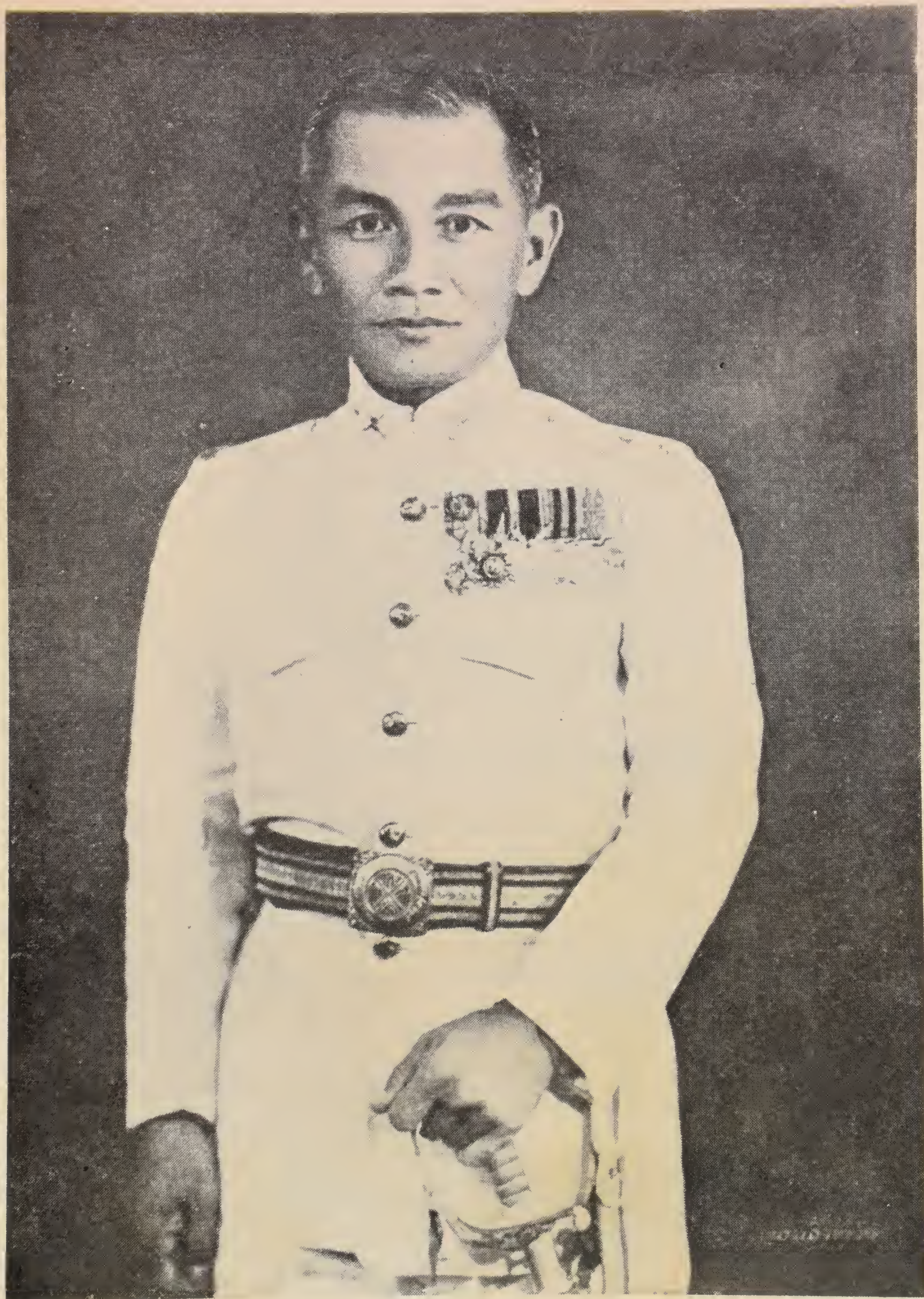
ในงานพระราชทานเพลิงศพ

พันเอก หลวงพิฆาตปรปักษ์ ท.ช., ท.ม.

(ทรง ถาวรธาร)

ณ วัดโสมนัสวิหาร

วันจันทร์ ที่ ๘ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๑๖

พันเอก หลวงพิฆาตปรบักษ์ ท.ช., ท.ม.

ชาตะ ๑๒ สิงหาคม ๒๔๓๔

มตะ ๗ มิถุนายน ๒๕๑๖

ประวัติ

ของ

พันเอก หลวงพิฆาตปรปักษ์ (ทรง ถาวรธาร)

พันเอก หลวงพิฆาตปรปักษ์ นามเดิมชื่อ ทรง นามสกุล "แหล่งสิงห์" เป็นบุตรหัวปีของนายหนู นางเพิ่ม

เกิดที่ตำบลโพนางดำ อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท เมื่อวันพุธที่ ๑๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๓๔

นายหนู นางเพิ่ม มีบุตรชายหญิง รวม ๘ คน เรียงตามลำดับคือ นายทรง นางธูป นายเชื้อ นางเทียน นางเมี้ยน นางแม้น นายชิต และนางสาวสนอง

เมื่อนายทรง อายุได้ ๑๑ ขวบ บิดาได้ส่งให้ไปอยู่กับพระมหากรรณ์ซึ่งเป็นญาติ ณ วัดเบญจมบพิตรพระนคร และได้ศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียนวัดเบญจมบพิตร จวบจนอายุได้ ๑๘ ปี จึงได้เข้าศึกษาในโรงเรียนนายร้อยทหารบก

พ.ศ. ๒๔๕๔ อายุ ๒๑ ปี ออกรับราชการเป็นนายทหารสัญญาบัตร ยศว่าที่นายร้อยตรี ประจำกรมทหารราบที่ ๑๖

ในปีนี้ได้สมรสครั้งแรกกับนางสาว ถม สุขวิมล ซึ่งเป็นธิดาของนายพึ่ง นางอ่วม ชาวบ้านหม้อ อำเภอบางตะนาวศรี จังหวัดนนทบุรี

พ.ศ. ๒๔๕๕ เป็นนายร้อยตรี รับราชการในกรมทหารจังหวัดนครสวรรค์

พ.ศ. ๒๔๕๖ เป็นนายทหารคนสนิท กรมทหารพรานในกองพลที่ ๖

พ.ศ. ๒๔๕๗ ย้ายไปรับราชการจังหวัดตาก

พ.ศ. ๒๔๕๙ เป็นนายร้อยโท

พ.ศ. ๒๔๖๐ ลาอุปสมบทเป็นพระภิกษุอยู่ ๑ พรรษา ที่วัดในอำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาทซึ่งเป็นภูมิลำเนา

พ.ศ. ๒๔๖๑ ย้ายไปรับราชการกองพลทหารราบที่ ๘ (ร. ๘) จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีพลตรีพระยาอานุภาพไตรภพ เป็นผู้บังคับบัญชา และได้เป็นผู้รั้งผู้บังคับกองร้อยที่ ๑

พ.ศ. ๒๔๖๒ เป็นผู้บังคับกองร้อยที่ ๑ และในปีนี้ได้รับพระราชทานนามสกุลจากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ เป็น "ถาวรธาร"

พ.ศ. ๒๔๖๔ เป็นนายร้อยเอก

พ.ศ. ๒๔๖๖ ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็น "ขุนพิฆาตปรปักษ์"

พ.ศ. ๒๔๖๗ ย้ายไปรับราชการกรมทหารจังหวัดเชียงราย (ร. ๑๘) ซึ่งมี นายพันเอก พระยาพิสัย สิทธิสงคราม เป็นผู้บังคับบัญชา

พ.ศ. ๒๔๖๘ เป็นผู้บังคับกองร้อยที่ ๔ และในปีเดียวกันย้ายเป็นผู้บังคับกองร้อยที่ ๑

พ.ศ. ๒๔๗๐ นางถม ถาวรธาร ได้ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน ณ บ้านพักในกรมทหารจังหวัดนี้ และในกลางปีนี้ย้ายไปรับราชการกรมทหารจังหวัดพิษณุโลก (ร. ๗) โดยเป็นผู้บังคับกองร้อยที่ ๔

พ.ศ. ๒๔๗๑ ย้ายเป็นผู้บังคับกองร้อยที่ ๑๒ และได้รับพระราชทานเลื่อนบรรดาศักดิ์เป็น "หลวงพิฆาตปรปักษ์"

พ.ศ. ๒๔๗๒ ย้ายเป็นนายทหารฝึกหัดราชการ โรงเรียนเพิ่มวิชาสำหรับตำแหน่งผู้บังคับกองพันในพระนคร

พ.ศ. ๒๔๗๓ เป็นนายทหารคนสนิทผู้บัญชาการกองพล ๓ นครราชสิมา และประจำกองบังคับการกองพลเดียวกัน

พ.ศ. ๒๔๗๕ ย้ายเป็นปลัดกองพัน ร. พัน ๓ พระนคร ซึ่งมี นายพันเอก หลวงพรหมโยธี เป็นผู้บังคับบัญชา

พ.ศ. ๒๔๗๖ ย้ายเป็นผู้บังคับการ ร. พัน ๑๒ จังหวัดพิษณุโลก และได้รับพระราชทานยศเป็นนายพันตรี

พ.ศ. ๒๔๗๗ ย้ายเป็นผู้บังคับการ ร. พัน ๒๙ กองพล ๓ จังหวัดนครราชสีมา และได้รับพระราชทานยศเป็นนายพันโทระหว่างอยู่จังหวัดนี้ ซึ่งมีนายพันเอก ผิน ชุณหวัน เป็นผู้บัญชาการกองพล

พ.ศ. ๒๔๘๑ ย้ายเป็นประจำกองบังคับการ ร. พัน ๑๙ กรุงเทพ ฯ (กรมทหารที่เชิงสะพานมัฆวาฬรังสรรค) แล้วย้ายเป็นผู้บังคับการ ร. พัน ๗ (บางซื่อ) และได้รับพระราชทานยศเป็นนายพันเอก

๔ ธันวาคม ๒๔๘๓—๓๐ เมษายน ๒๔๘๔ ได้ไปราชการสนามในคราวพิพาทกับอินโดจีนฝรั่งเศส

พ.ศ. ๒๔๘๔ ย้ายเป็นรองผู้บัญชาการกองพลที่ ๔ จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งมีนายพันเอก หลวงหาญสงคราม เป็นผู้บัญชาการกองพล

พ.ศ. ๒๔๘๘ ออกจากประจำการ

บุตร–ธิดา

พันเอก หลวงพิฆาตปรปักษ์ และนางถม ถาวรธาร มีบุตรธิดารวม ๖ คน คือ

๑. นายชาญไชย ถาวรธาร สมรสกับ ยุพา ชวลิตธำรง

๒. พลอากาศตรี ไกวัลย์ ถาวรธาร สมรสกับ ยุพิน ชวลิตธำรง

๓. นางสาวใจประเสริฐ พิฆาตปรปักษ์

๔. นางประสิทธิ์ ยศไกร (ถึงแก่กรรม) สมรสกับ พลตรี ผาติ ยศไกร

๕. นางสมจิตต์ สุวรรณวงศ์ สมรสกับ พันโท สมจิตต์ สุวรรณวงศ์ (ถึงแก่กรรม)

๖. พันจ่าอากาศเอก ทองแท้ พิฆาตปรปักษ์ สมรสกับ สมจิตร์ ศิริโมกข์

หลังจากนางถม ถาวรธาร ถึงแก่กรรม พันเอก หลวงพิฆาตปรปักษ์ ได้สมรสใหม่กับนางเลื่อน คงเพ็ชร มีบุตรธิดารวม ๖ คน คือ

๑. นาวาอากาศโท ทรงศักดิ์ พิฆาตปรปักษ์ สมรสกับ สุดา เอี่ยมอุดม

๒. นางทรงศรี บีตรชาติ สมรสกับ พันตำรวจโท สมศักดิ์ บีตรชาติ

๓. ร้อยเอก สมศักดิ์ พิฆาตปรปักษ์ สมรสกับ เอมอร ตันเจริญผล

๔. นางสุวิมล ขาวสำลี สมรสกับ พันตำรวจโท สละ ขาวสำลี

๕. นางสุภรณ์ วิจิตรานุช สมรสกับ ร้อยเอก สรนาท วิจิตรานุช

๖. นางสาวสุภา พิฆาตปรปักษ์ ได้หมั้นกับ ร้อยตำรวจโท ณรงค์ ศุขสิริ

บุตร — ธิดา

บุตร – ธิดา – เขย – สะใภ้

บุตร — ธิดา — เขย — สะใภ้ — หลาน

วันบรรจุศพ

คำไว้อาลัย

ในสมัยที่สามีของดิฉันยังมีชีวิตอยู่ ได้เคยปรารภให้ฟังเสมอ ๆ ว่าอยากจะนัดพบเพื่อน ๆ รุ่นเดียวกันบ้าง เพราะพอพบกันครั้งไรแทนที่จะได้คุยกันอย่างสนุกสนาน กลับต้องไปพบกันงานรดน้ำศพทุกครั้งไป

คุณหลวงพิฆาตปรปักษ์ หรือที่เพื่อน ๆ เรียกกันว่า "ทรง" เป็นเพื่อนนักเรียนนายร้อยรุ่นเดียวกันกับสามีของดิฉัน เกิดปีเดียวกันแต่สามีดิฉันแก่เดือนกว่า ดิฉันรู้จักกับคุณหลวง ฯ มานานแล้วแต่ไม่ค่อยจะได้มีโอกาสพบกันบ่อยนัก จนกระทั่งครั้งสุดท้ายดิฉันได้ไปเยี่ยมคุณหลวงซึ่งนอนป่วยอยู่ที่โรงพยาบาลพระมงกุฎ ฯ ดิฉันถามว่า "คุณหลวงจำดิฉันได้ไหม ?" คุณหลวงได้แต่มองและน้ำตาคลอ แสดงว่าจำได้ แต่ในขณะนั้นคุณหลวงพูดไม่ได้เสียแล้ว ซึ่งต่อมาอีกไม่นานนักดิฉันก็ได้ทราบข่าวว่า คุณหลวงได้จากไปเสียแล้ว

ดิฉันขอตั้งจิตอธิษฐานให้ความดีที่คุณหลวงได้ประกอบมา และบุญกุศลที่บรรดาญาติมิตรและผู้สนิทชิดชอบทั้งหลายได้บำเพ็ญให้ จงเป็นพลวปัจจัยส่งให้ดวงวิญญาณของคุณหลวงไปสู่สุคติในสัมปรายภพนั้น เทอญ

คุณหญิง เครือวัลย์ จบกระบวนยุทธ

คำไว้อาลัย

ด้วยเจ้าภาพในงานพระราชทานเพลิงศพ พันเอก หลวงพิฆาฏปรปักษ์ (ทรง ถาวรธาร) ได้มาขอร้องให้ข้าพเจ้าผู้เป็นเพื่อนสนิทของผู้มรณะ ช่วยเขียนคำไว้อาลัยในหนังสือที่จะแจกเป็นธรรมะบรรณาการ ในงานพระราชทานเพลิงศพ ซึ่งข้าพเจ้าก็ได้รับที่จะเขียนให้ด้วยความเต็มใจ เพราะเป็นโอกาสที่จะได้สำแดงความรักกันในวาระสุดท้าย โดยจะไม่มีโอกาสแสดงความเศร้าสลดใจในการจากไปอย่างไม่มีวันที่จะได้กลับมาเห็นหน้าของเพื่อนผู้นี้อีกต่อไป

พันเอก หลวงพิฆาฏปรปักษ์ เกิดปีเถาะ พ.ศ. ๒๔๓๔ มีอายุแก่กว่าข้าพเจ้า ๑ ปี เป็นเพื่อนที่รักใคร่กันมามากตั้งแต่สมัยเป็นนักเรียนนายร้อยทหารบก (ซึ่งภายหลังเรียกว่านักเรียนโรงเรียนนายร้อย จ.ป.ร.) มาด้วยกัน ได้เรียนร่วมห้องเรียนกันมาตั้งแต่ชั้นปีที่ ๓ แลได้ออกเป็นนายทหารพร้อมกันเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๔ เมื่อสอบห้อง ๖ แล้วซึ่งคุณหลวงพิฆาฏ ฯ อายุได้ ๒๐ ปี แลข้าพเจ้าอายุ ๑๙ ปี ได้รับราชการเป็นนายทหารราบอันเป็นเหล่าเดียวกัน หลวงพิฆาฏ ฯ เป็นเพื่อนที่เพื่อนฝูงรักใคร่แลผู้ใต้บังคับบัญชาให้ความเคารพเชื่อถือ เป็นนายทหารที่เต็มไปด้วยระเบียบวินัยทหารเคร่งครัด ซึ่งผู้อยู่ใต้ปกครองต้องปฏิบัติอยู่ในยุทธวินัย มิฉะนั้นก็จะถูกหลวงพิฆาฏ ฯ ลงโทษหรืออบรมเอาให้ดีจงได้

เราทั้ง ๒ เคยรับราชการร่วมกันที่นครราชสีมาในสมัยเมื่อมียศเป็นร้อยเอกด้วยกัน แล้วข้าพเจ้าก็จากเขามาเป็นอาจารย์โรงเรียนนายทหารในกรุงเทพมหานคร สุดท้ายเมื่อต่างแก่ชราด้วยกัน ก็ยังถือโอกาสหาเวลาไปเยี่ยมถามทุกข์สุขกันอยู่เสมอ ๆ จนถึงวัน พ.ต. หลวงจบกระบวนยุทธเพื่อนร่วมรุ่นอีกคนหนึ่งถึงแก่กรรม เมื่อข้าพเจ้าออกจากบ้านหลวงจบ ฯ แล้วก็ได้เลยไปบ้านตรอกไชยา หน้าสนามม้านางเลิ้ง เพื่อบอกข่าวให้หลวงพิฆาฏทราบว่าเพื่อนร่วมรุ่นของเราคน ๑ คือหลวงจบกระบวนยุทธได้ทิ้งพวกเราไปเสียอีก ๑ คนแล้ว หลวงพิฆาฏนอนอยู่บนที่นอนมีมุ้งกาง หลาน ๆ ไม่อยากจะให้ใครไปรบกวนคุณปู่ของเขา แลไม่รู้จักว่าข้าพเจ้าเป็นใคร แต่ข้าพเจ้าก็ได้ถือวิสาสะเอะอะตะหลบมุ้งที่กางเขาออกเอง แล้วก็เรียกทรงโว้ย, ทรงโว้ย, ไอ้แช่ม (หมายถึงหลวงจบกระบวนยุทธ) มันตายเสียแล้ว ความจริงที่เรียกกันอย่างไอ้อีมีชื่อนั้นเป็นประเพณีของเพื่อนนักเรียนนายร้อยรุ่นเดียวกัน เพราะมีความสนิทสนมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เคยกินเคยนอนด้วยกัน เคยล้อเลียนกัน เคยแก้ผ้ากระโดดน้ำสระใหญ่ในโรงเรียนมาด้วยกัน ซึ่งถ้าใครจะทำขี้อาย

นุ่งผ้าขาวม้าอาบน้ำ เพื่อน ๆ มักไม่ยอมต้องแก้ผ้าพุ่งหลาวด้วยกันทุก ๆ วัน จึงทำให้เพื่อนร่วมชุดโรงเรียนนายร้อยทหารบก ต่างก็มีความสนิทสนมรักใคร่กันมากกว่านักเรียนโรงเรียนธรรมดา แหละเป็นประเพณี (TRADITION) ของนักเรียนนายร้อยทหารบกแต่เก่าก่อนถือปฏิบัติกันมา คือเด็กที่เรียนอยู่ห้องต่ำต้องกลัวแลเกรงใจนักเรียนห้องสูง ยิ่งห้องชั้น ๖ ซึ่งอีกปีเดียวก็จะเป็นนายทหารด้วยแล้ว นักเรียนเด็ก ๆ จะให้ความเคารพนับถือและเกรงอกเกรงใจมาก แม้แต่เมื่อเป็นนายทหารแล้วผู้ที่ออกเป็นนายทหารรุ่นหลังกว่า ก็มักจะเกรงอกเกรงใจแลให้เกียรติผู้สูงอาวุโสเป็นนายทหารรุ่นก่อน ถึงพวกรุ่นหลังจะมียศสูงกว่า โดยมากก็ยังเกรงอกเกรงใจรุ่นซีเนียร์อยู่ เขาหาจำต้องมีพิธีรีตองรับน้องใหม่ เคี่ยวเข็นน้องใหม่ ดังที่ปรากฏเป็นขนบธรรมเนียมตามมหาวิทยาลัยอยู่อย่างที่มีข่าวแซ่อย่างในขณะนี้ไม่ ข้าพเจ้าห่างราชการทหารมาเสียนาน เพราะไปเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดอยู่ถึง ๑๗ ปี ไม่ทราบว่าเดี๋ยวนี้ขนบธรรมเนียมประเพณีอย่างแต่ก่อน จะยังมีเหลืออยู่จนถึงเดี๋ยวนี้บ้างหรือไม่ ? แต่ข้าพเจ้ายังนึกชอบธรรมเนียมเก่าแก่ของโรงเรียนนายร้อยทหารบกอยู่จนถึงบัดนี้ไม่รู้หาย

ท่านผู้มีเกียรติทั้งหลาย อันช้าง, ม้า, โค, กระบือ, เวลามันยังมีชีวิตร์มีเรี่ยวมีแรงอยู่ มันก็เคยรับใช้ท่านเจ้าของทำไร่ไถนาและชักลากของหนัก จนท่านเจ้าของได้ไม้เต็มคลัง ได้ข้าวเต็มยุ้ง มันช่วยประกอบอาชีพจนเจ้าของมั่งมีศรีสุข ครั้นมันล้มมันตายมันก็ยังได้ทิ้งเขี้ยวงากระดูกแลหนังไว้ให้เจ้าของได้ใช้ได้ขาย หรือได้เนื้อใส่เค็มไว้ใช้เป็นอาหาร ส่วนมนุษย์เราเป็นสัตว์ที่ประเสริฐกว่าสัตว์เดรัจฉานเป็นไหน ๆ ถึงกระนั้นถ้าเป็นมนุษย์เลวทรามชั่วช้า ทำตนให้ปราศจากคุณงามความดี ก่อแต่ความเดือดร้อนมาให้แก่สังคมเพื่อนมนุษย์แล้ว เวลาตายก็จะมีแต่คนสาปแช่ง ถ้าทำคุณความดีไว้เขาก็จะพากันแซ่ซ้องสรรญเสริญ ข้าพเจ้าว่ามนุษย์ที่ประพฤติแต่ความชั่วช้าเลวทราม ทำให้เพื่อนบ้านแลสังคมเดือดร้อนนั้นแท้จริงเขามีราคาค่าตัวต่ำกว่าสัตว์เดรัจฉาน เช่นช้าง, ม้า, โค, กระบือ, เสียอีก

ก็คนเช่นท่านพันเอกหลวงพิฆาฏปรปักษ์ ผู้มรณะกรรมนี้ ตั้งแต่เยาว์วัยก็เป็นผู้ประพฤติดีประพฤติชอบ อุตสาหะเล่าเรียนศึกษา ครั้นได้เป็นนายทหารก็รับราชการโดยสุจริตธรรมแลทดแทนคุณประเทศชาติมาเป็นอันมาก เอาเลือดทาแผ่นดินมาแล้ว ครั้นออกจากราชการมารับพระราชทานบำนาญ ก็ทำมาหากินเลี้ยงครอบครัวด้วยความสุจริตอย่างนี้ย่อมถือว่าเป็นคนมีราคา หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็ว่าเป็นผู้มาดี, อยู่ดี, แลไปดี, คือดีทั้งอดีต – ปัจจุบัน – แลอนาคต ลูก ๆ หลวงพิฆาฏได้รับการศึกษาดี เป็นรองปลัด

กระทรวง เป็นนายพล, นายร้อย, ล้วนแต่ได้ประโยชน์แก่ประเทศชาติทั้งนั้น ทั้งนี้ก็เพราะฝ่ายท่านบิดาเป็นผู้ให้ความอบรมสั่งสอนลูกเป็นอย่างดี ให้การศึกษาดี แม้แต่หลวงพิฆาฏจะไม่ใช่เป็นผู้มีฐานะร่ำรวยอะไร เป็นคนพอมีพอกิน แต่ก็ไม่เคยมีประวัติการว่าเป็นคนทุจริตคดโกงหรือประพฤติฉ้อราษฎรบังหลวง หรือทำให้เสียชื่อเสียงวงศ์ตระกูลอย่างใดตลอดประวัติแห่งชีวิตจนถึงวันมรณะ

ท่านผู้อ่านที่เคารพ อันการที่จะได้เกิดมาเป็นมนุษย์นั้นไม่ใช่เป็นของง่าย ๆ เลย คนที่ประพฤติแต่บาปหยาบช้า ย่อมเกิดเป็นสัตว์นรก – สัตว์เดรัจฉาน – เปรต– อสุรกาย เมื่อมีโอกาสได้เกิดมาเป็นมนุษย์ซึ่งถือว่าเป็นบุญเป็นกุศลหนักหนา ก็ควรจะบำเพ็ญตัวอยู่ในศีลในธรรม อุตส่าห์ทำบุญให้ทานอย่างน้อยก็รักษาศีล ๕ แลแสวงหาทางธรรมไว้ตั้งแต่ในชาตินี้ให้จงดี จะได้ไปเกิดเป็นมนุษย์ หรือเทวดาในชาติหน้า แลหากประพฤติตัวไม่ดีพอได้เกิดเป็นมนุษย์ ก็ต้องไปเกิดเป็นพวกขี้เรื้อนกุฏถังหรือเป็นคนขอทาน ดมอยู่กับเคหะที่มีแต่น้ำคร่ำอยู่ใกล้จมูก จึงควรทำตัวให้เปี่ยมไปด้วยความเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์แลสัตว์เดรัจฉาน แลถ้าอยากจะเป็นผู้มีอายุยืนนาน ก็จงละเว้นปาณาติบาต หากอยากเป็นผู้มีฐานะทรัพย์สมบัติ ก็อุตส่าห์ให้ทานไว้เสียแต่ในชาตินี้ ชาติหน้าก็จะไม่เกิดในกองทุกข์ยาก อันคนมีน้อยทำทานแต่น้อย อาจได้อานิสงฆ์มากกว่าพวกเศรษฐีคหบดีที่ทำบุญเพื่อแลกเปลี่ยนกับประโยชน์ใด ๆ ก็ได้ จึงคำว่า "ผมมันจน ไม่มีกำลังทรัพย์อย่างพวกมั่งมี จึงไม่สามารถจะทำบุญให้ทานได้นั้น" เป็นความเข้าใจที่ผิดมากทีเดียว เราทำตามกำลัง ทำแล้วก็ไม่ต้องเดือดร้อน เรามีเงินหนึ่งบาท ทำบุญให้ทานไป ๑๐ – ๒๐ สตางค์ ไม่เดือดร้อนอะไรเลย แต่ถ้าหากมี ๑ บาททำไปถึง ๕๐ หรือ ๗๐ สตางค์ ก็อาจเรียกว่าทำบุญเกินกำลัง ความเดือดร้อนก็อาจมาสู่เราได้

หลวงพิฆาฏปรปักษ์เพื่อนข้าพเจ้าผู้นี้ เธอทำอะไรพอเหมาะกับกำลังเสมอ ไม่เป็นคนมักใหญ่ใฝ่สูง เธอจึงได้รับความผาสุขตามอัตตะภาพตลอดชาติ ข้าพเจ้าขอเชิญชวนญาติแลมิตรสหายของหลวงพิฆาฏ ฯ ทุกคนได้พากันเว้นเวลาทำจิตให้จิตว่างสัก ๕ นาที แลทำใจให้เป็นสมาธิช่วยกันกรุณาส่งกำลังใจไปยังวิญญาณของหลวงพิฆาฏ ฯ เพื่อขอให้เขาได้รับความสุขในสัมปรายภพจงพร้อมกันด้วยเถิด

พ.อ. หลวงยุทธสารประสิทธิ์

พันเอก หลวงยุทธสารประสิทธิ์
เพื่อนรักแลเพื่อนร่วมรุ่นผู้ ๑

ระลึกถึงเมื่อเรียนอยู่โรงเรียนนายร้อยทหารบก

ข้าพเจ้าได้เข้าเรียนโรงเรียนนายร้อยเมื่อ ร.ศ. ๑๒๖ เริ่มเรียนครั้งนั้นได้อยู่ห้องเดียวกับนายทรง ถาวรธาร (พ.อ. หลวงพิฆาตปรปักษ์) ณ ที่โรงเรียนนายร้อยนี้มีนักเรียนเรียนรุ่นเดียวกันประมาณ ๒๐๐ คน เพื่อนร่วมรุ่นอีกคนก็คือนายแช่ม ถนัดรบ (พ.ต. หลวงจบกระบวนยุทธ) ทรง เลขประจำตัว ๑๖๕๔ เมื่อสมัยนั้นโรงเรียนนายร้อยมี ๒ โรงเรียน คือ โรงเรียนชั้นประถมตั้งอยู่ข้างกระทรวงกลาโหม ส่วนโรงเรียนนายร้อยชั้นมัธยมอยู่ถนนราชดำเนินนอก ใกล้สะพานมัฆวาฬรังสรรค์ ข้าพเจ้า ทรง และเพื่อน ๆ ได้ร่วมชั้นเรียนห้องเรียนเดียวกัน ใน ร.ศ. ๑๒๖ ทูลกระหม่อมจักรพงษ์ ได้เสด็จกลับมาจากยุโรป เสด็จทรงเป็นผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยทหารบก ตรงในสมัยรัชกาลที่ ๕

การเรียนสมัยก่อนนั้น เรียนตามตารางสอนที่โรงเรียนกำหนดให้ มีครูพลเรือนมาสอนวิชาสามัญ ได้รับเครื่องแบบนักเรียนนายร้อยแต่งตัว แต่ยังไม่มีปืนให้ถือ คงมีนายทหารฝึกหัดทำมือเปล่าก่อน ครูที่สอนการฝึกในโรงเรียนนายร้อยชั้นประถมนี้ สอนวิชาทหาร ระหว่างการศึกษาครั้งนี้ ทรงก็เริ่มรู้จักคุ้นเคยกับข้าพเจ้า และเพื่อน ๆ ร่วมรุ่นเช่นเดียวกับเพื่อนทั้งหลายที่อยู่ชั้นเดียวกัน ข้าพเจ้าเรียน เล่น กินนอนอยู่ด้วยกันตลอดเวลา แม้แต่การหยุดพักผ่อนนอนก็อยู่ตึกเดียวกัน พอสิ้นปี ร.ศ. ๑๒๖ ถึงกำหนดเวลาสอบไล่เลื่อนชั้นประจำปีก็มาถึง มีครูและกรรมการต่าง ๆ ที่เคยสอนมาตรวจสอบผลของการศึกษาของนักเรียนที่ผ่านมา ผลปรากฏพวกข้าพเจ้าและเพื่อน ๆก็สอบไล่ได้ชั้นประถม ๓ ทางโรงเรียนนักเรียนนายร้อยชั้นประถมนี้ได้จัดส่งพวกข้าพเจ้าที่สอบได้ส่งไปเข้าโรงเรียนนายร้อยมัธยม ณ โรงเรียนนายร้อยทหารบกซึ่งตั้งอยู่ถนนราชดำเนิน ทรง เพื่อนข้าพเจ้านี้เรียนดี นิสัยดี มีความประพฤติปฏิบัติตนดี ข้าพเจ้ากับเพื่อนที่สอบได้ก็ได้เริ่มเรียนชั้นมัธยม ๔ ใน ร.ศ. ๑๒๗ ครูอาจารย์ที่อบรมฝึกสอนนั้นเป็นนายทหารสอนประจำ ในหลักสูตรชั้นมัธยม ๔ นี้ เพื่อนทั้งหลายและข้าพเจ้าได้รับอาวุธปืนแจกมาประจำตัว เพื่อฝึกหัดท่าอาวุธ ฝึกกายบริหาร (พลศึกษา) ฝึกหัดเดินแถว วิ่ง ตามตารางสอนของครูโรงเรียนกำหนดไว้ ทรงนั้น ถึงแม้จะมีรูปร่างเล็ก แต่ก็แข็งแรง ครั้งนี้การเรียน การกิน การนอน เริ่มมีกฎข้อบังคับเป็นเวลา ถ้าแม้นักเรียนผู้ใดทำผิดกฎต่าง ๆ หรือเกียจคร้านในการฝึกในสนามหรือศึกษาวิชาต่าง ๆ ในห้องเรียน ก็มีกฎตัดลามิปล่อยให้กลับบ้าน เมื่อถึงกำหนดหยุด ดังนั้นพวกข้าพเจ้าและเพื่อนก็พยายามตั้งใจเรียนกันอย่างตั้งอกตั้งใจ เพราะอยากกลับบ้าน

เว้นแต่พวกเพื่อนที่อยู่ต่างจังหวัดไกล ๆ เช่นนครราชสีมา (โคราชสมัยก่อนการไปมาไม่สะดวกรวดเร็วเหมือนเดี๋ยวนี้) ชอบค้างอยู่โรงเรียน การค้างอยู่ในโรงเรียน พวกเราเมื่อเลิกฝึก เลิกเรียน ตอนเย็นเราจะไปอาบน้ำชำระร่างกายกันที่สระน้ำภายในโรงเรียน ที่ริมสระน้ำนี้ข้าพเจ้ากับเพื่อนได้คุยเล่นสนุกกันตามภาษาเด็ก ส่วนที่ชอบพอสนิทสนมกันมาก ๆ ก็เรียกนามข้างหน้าเพิ่มเป็นอ้าย (ความจริงไม่ได้หยาบคาย เป็นการให้ความรักสนิทสนมเป็นพิเศษกัน) พวกเรามักจะเล่นกันไปกระโดดโจนลงน้ำว่ายเล่นกันสนุกสนาน ทรงนั้นถึงแม้จะร่างกายเล็กเตี้ยกว่าเพื่อน แต่เราก็รักและเล่นกันอย่างธรรมดา ไม่มีการข่มเหงกลั่นแกล้งหรือเกเร พวกเรามักจะช่วยเหลือซึ่งกันและกันเมื่อมีเหตุการณ์เกิดขึ้น เรารักความสามัคคี พอถึงปี ร.ศ. ๑๒๗ นี้ พวกเรานักเรียนนายร้อยมัธยมทราบว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕ ท่านจะเสด็จพระราชดำเนินมาทอดพระเนตรการเรียนของนักเรียนนายร้อย และทอดพระเนตรสถานที่ของโรงเรียนของพระองค์ท่าน เมื่อถึงเวลาใกล้กำหนดแน่นอนว่าจะเสด็จ พวกเราทั้งหมดไม่ว่าอยู่ประจำตึกไหนก็พยายามช่วยกันตกแต่งสถานที่ อาทิ หาต้นไม้งาม ๆ ดอกไม้สวย ๆ ตามแต่ใครจะหามาได้ เอามาประดับตกแต่งคอยรับเสด็จกันทั่วบริเวณทุกตึกเรียน ตึกนอน ถึงเวลาตามกำหนดพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕ เสด็จพระราชดำเนินมานั้น ทรงประทับบนรถยนต์พระที่นั่ง ผ่านพวกเรานักเรียนนายร้อยที่ตั้งแถวอย่างมีระเบียบยืนคอยถวายความเคารพและถวายความจงรักภักดี และโสมนัสยินดีกันทั่วทุกคนที่ได้เฝ้าชมพระบารมีปกเกล้าปกกระหม่อมที่ทรงมีพระเมตตาต่อเหล่านักเรียนนายร้อย โดยประทับบนรถยนต์พระที่นั่งผ่านพวกเราซึ่งตั้งแถวโดยตลอด พวกเราจึงโห่ร้องถวายพระพรชัยมงคล จนถึงเวลาเสด็จผ่านกลับก็มีนักเรียนนายร้อยรุ่นโตๆ ห้อมล้อมเข็นรถยนต์พระที่นั่งไปจนถึงหน้าประตูโรงเรียน

การเรียนผ่านไปจนถึงปลายปี มีการสอบเลื่อนชั้นกันเพื่อเลื่อนขึ้นชั้นมัธยม ๔ พวกเราที่สอบได้ไปอยู่ชั้น ๕ ทรงก็เป็นผู้หนึ่งที่สอบได้เหมือนกับข้าพเจ้า แต่คราวนี้พอทราบผลสอบได้เราก็ต้องแยกตอนกัน (คนละตึกเรียน) ปิดภาคเรียน ๑ เดือนได้กลับบ้านพักผ่อน (ปิดภาค) พอครบกำหนด ๑ เดือนกลับมาเข้าเรียนชั้นมัธยม ๕ ร.ศ. ๑๒๘ เมื่อเปลี่ยนตึกนอน ตึกเรียนกันเรียบร้อยแล้ว การเรียนก็เริ่มขึ้น การฝึกหัดสนามตามนี้กำหนดของปีนี้เพิ่มการวิ่งไกลมากขึ้น คือวิ่งจากโรงเรียน (ราชดำเนิน) ไปถึงทุ่งพระเมรุ (สนามหลวงเดี๋ยวนี้) ขากลับก็วิ่งกลับพอถึงก็ถอดเครื่องแบบรีบไปอาบน้ำ รับประทานอาหาร พักผ่อนเล็กน้อย พอเสียงแตรให้เข้าเรียน ห้องเรียนมีครูมาสอนวิชาต่าง ๆ ตาม

หลักสูตรตารางสอน เช่นวิชาคณิตศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ ยุทธวิธีทหาร เที่ยงพักรับประทานอาหารกลางวัน บ่ายสองโมงเข้าห้องเรียน บ่าย ๓ โมงเลิกเรียน เตรียมลงฝึกหัดในสนาม ฝึกกันจนถึงบ่าย ๕ โมงเย็น เลิกอาบน้ำ เป่าแตรเดินไปรับประทานอาหารเย็น หลังอาหารเย็นพักคุยหรือจัดการทำการบ้าน จนถึงเวลาเป่าแตรสวดมนต์นอน

ในปีนี้เป็นปีที่น่าสลดใจอย่างยิ่งของพวกเราและชาวสยามทั้งหลาย ถึงแม้จะล่วงเลยมาเป็นเวลายาวนานกว่า ๕๐ ปี ก็มิได้เคยลืมเหตุการณ์ในวันนั้น คือวันที่ ๒๓ ตุลาคม เพราะพวกเราได้สูญเสียองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕ (พระปิยะมหาราช) องค์พระประมุขของสยาม วันนั้นมีแต่ความเงียบสงัดและโศกเศร้ากันทั้งโรงเรียน ไม่สนุกสนานกันเช่นวันก่อน ๆ ทางกระทรวงกลาโหมได้ออกแถลงการณ์สั่งให้ไว้ทุกข์กันทุก ๆ ชั้นพร้อมกันทั้งโรงเรียนประถมและโรงเรียนมัธยม ข้าราชการ ประชาชน จนกว่าจะถึงเวลาถวายพระเพลิง ณ ทุ่งพระเมรุ (สนามหลวง)

เราเตรียมตัวสอบไล่เลื่อนชั้นเพื่อขึ้นชั้นมัธยม ๖ อันเป็นปีสุดท้ายการศึกษาโรงเรียนนายร้อยสมัยนั้น ฉะนั้นการเรียนจึงต้องขะมักเขม้นกันอย่างมาก เพราะการสอนก็ยิ่งยากและเข้มงวดกวดขันกัน เวลาสอบก็มีกรรมการครูมาควบคุมการสอบอย่างใกล้ชิดทุก ๆ ห้อง ผลของการสอบครั้งนี้ ทรงกับข้าพเจ้าตลอดจนเพื่อนก็สมหวังได้เลื่อนขึ้นอยู่ชั้นมัธยม ๖

ปีการศึกษาสุดท้ายของโรงเรียนนายร้อย ร.ศ. ๑๒๙ หลังจากหยุดภาค ๑ เดือนเช่นเคยมาแล้วก็กลับมาเรียนชั้นมัธยม ๖ การเรียนในปีนี้ยากยิ่งทุกวิชา วิชาภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ ความรู้ทั่วไป ยุทธวิธี ยิ่งการฝึกสนามแล้วหนักมาก มีกำหนดกฎเกณฑ์กวดขันเข้มงวด เช่นเคยวิ่งไปกลับระหว่างโรงเรียนกับทุ่งพระเมรุ (สนามหลวง) ก็เพิ่มเป็นวิ่ง ๑๐ รอบทุ่งพระเมรุแล้วถึงกลับ การนอน การตื่นก็เป็นเวลาและมีระเบียบ เมื่อได้ยินเสียงเป่าแตรปลุกต้องรีบขึ้นเก็บที่นอน ดึงผ้าปูที่นอนให้ตึง รีบแต่งตัวไปวิ่งแต่เช้ามืด ว่างเย็นก็ต้องขัดรองเท้า ขัดสายโยง ขัดปืนทำความสะอาด การรับประทานก็ต้องมีความเรียบร้อยรวดเร็วด้วย ฉะนั้นการวิ่งทุกวันย่อมเคยไปเองโดยไม่รู้สึกเหนื่อย ทรงเพื่อนข้าพเจ้ากับแช่มซึ่งร่างเล็กอยู่ท้ายแถวกับพวกเพื่อนที่เล็ก ๆ ด้วยกัน ส่วนข้าพเจ้ากับเพื่อนสูง ๆ อยู่หัวแถว แต่ความอดทนของทรงนั้นดีมาก พวกเราปฏิบัติตามกฎข้อบังคับการเรียน การฝึก กันอย่างขะมักเขม้นพยายามจนถึงปลายปีก็สอบไล่ได้ชั้นมัธยม ๖ ทรง, ข้าพเจ้าและเพื่อน ๆ ก็ออกมารับราชการ ในครั้งแรกก่อนจะได้รับยศร้อยตรี เราจะต้อง

เป็นนักเรียนนายร้อยสำรอง รับกระบี่ เมื่อ ร.ศ. ๑๓๐ รับเงินเดือนครั้งแรก ๔๕ บาท การที่พวกเราได้ร่วมสถานศึกษากันมาเป็นเวลา ๔ ปี เรียน ฝึก กิน นอน เล่น และพยายามจนสำเร็จนับว่าเรารักและคุ้นเคยสนิทสนมกับเพื่อน ๆ ทั้งหลาย (ซึ่งบัดนี้ก็เหลืออยู่ไม่กี่คน แม้แต่แช่ม (พ.ต. หลวงจบกระบวนยุทธ) ก็หนีไปเสียก่อนทรงเสียอีก) ต่างเมื่อได้รับความสำเร็จก็ได้รับคำสั่งให้แยกย้ายกันไปประจำกรมกอง กองพล ตามจังหวัดต่าง ๆ ทรงนั้นเป็นเพื่อนรักที่ดีไม่เคยโกรธเคืองทะเลาะวิวาทกับข้าพเจ้า จนกระทั่งสำเร็จออกมารับราชการเป็นนายทหาร เราต่างก็ต้องแยกย้ายไปอยู่ต่างกรมกัน และเป็นการบังเอิญที่มิได้ย้ายมารวมกรมกองกันอีก เหมือนเช่นเราเคยเรียนอยู่ด้วยกัน ตราบจนออกจากราชการ พบกับทรงเมื่อเขามียศเป็น “พ.อ. หลวงพิฆาตปรปักษ์” นามสกุลที่เขาได้รับเมื่อเป็นนายทหารนั้นว่า “ถาวรธาร” ย่อมเป็นที่น่าเสียใจที่ข้าพเจ้าได้ขาดเพื่อนรักรุ่น ร.ศ. ๑๓๐ ไปอีกคน ไม่ใช่สมัยเด็กเมื่อจบการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยทหารบกไปรับราชการ เราก็ยังมีโอกาสได้พบและถามถึงทุกข์สุขกันได้ แต่การจากก่อน ๆ นั้นเราพบกันได้ แต่การจากครั้งนี้มันไม่เหมือนกัน ฉะนั้นข้าพเจ้าจึงอดที่จะเสียใจเป็นอย่างยิ่ง เพราะข้าพเจ้ามองดูเพื่อนร่วมรุ่นที่รักที่เสียไปจนบัดนี้เหลือน้อยท่าน ความเสียใจในการสูญเสียเพื่อนรักในครั้งนี้ ทำให้ข้าพเจ้าอดที่จะระลึกถึงความหลังเก่าก่อนมิได้ ข้าพเจ้าขอแสดงความเสียใจกับครอบครัวและลูกหลานของทรง และขออำนาจบุญกุศลให้ทรงเพื่อนรักไปสู่สุคติเทอญ ฯ

พ.ต. หลวงวิศาลโยธิน (หลวงวิศาลโยธิน)
๒๐ ส/ค ๑๖
เลขประจำตัว ๑๖๒๐

คุณพ่อของลูก

ความรักหรือภูมิธรรม หรือหน้าที่ หรือทั้งสามประการ ที่ทำให้บิดามารดาเลี้ยงดูทำนุบำรุงบุตรธิดาของท่าน และเมื่อท่านได้เลี้ยงดูทำนุบำรุงแล้ว ความมุ่งหวังของท่านมีอะไรบ้างเป็นเรื่องที่ต่างคนต่างจะคิดกันไปตามประสพการณ์ของตนเอง แต่ละคนที่ได้รับจากท่านมา

พวกเราลูกของคุณพ่อทุกคนไม่ได้คิดอย่างอื่นใดทั้งสิ้น นอกจากสิ่งเดียวคือความรักที่คุณพ่อมอบให้แก่พวกเราลูก ๆ ใครอื่นจะคิดว่าเป็นหน้าที่เป็นภูมิธรรม ฯลฯ ของพ่อที่จะพึงมีพึงให้ต่อลูกก็คิดไป แต่เราลูก ๆ พบในสิ่งที่แน่นอนใจแล้วว่า คุณพ่อให้ความรักความเมตตาแก่ลูก ๆ ของท่าน ไม่ใช่เพราะหน้าที่ หรือภูมิธรรม หรือ ฯลฯ

ลูก ๆ ทราบอยู่กับอกทุกคนว่าด้วยความรักความเมตตาของท่านที่มีต่อลูก ท่านจึงได้เสียสละความสุขหลายประการที่ท่านควรมีควรได้ เพื่อทำนุบำรุงลูก ๆ เมื่อมีความรักที่แท้จริงแล้ว ความเสียสละย่อมต้องมีขึ้น คุณพ่อของลูกท่านปฏิบัติดังนั้น ลูก ๆ ของท่านทุกคนจึงได้สำนึกในดวงใจตลอดเวลาว่า ตัวเราที่ได้ถือกำเนิดเกิดมาเป็นลูกของคุณพ่อนี้เป็นผู้ที่มีโชคดีมหาศาล พระเดชพระคุณของคุณพ่อใหญ่ยิ่งกว่าท้องฟ้ามหาสมุทรสุดที่จะพรรณนาได้ ความรักความเมตตาของท่านที่ทำให้ท่านทำนุบำรุงลูก ๆ ให้ตั้งตนดี เจริญรุ่งเรืองขึ้นมาได้ทุก ๆ คนนั้นลูกทุกคนขอรำลึกและเทอดทูนความรักความเมตตาของคุณพ่อไว้เหนือเกล้าจนตลอดชีวิต

ลูก ๆ ทุกคนขอตั้งกัลยาณจิต อุทิศส่วนกุศลให้แด่คุณพ่อ ขอให้ดวงวิญญาณอันบริสุทธิ์ผุดผ่องของท่านที่บรรดาลูก ๆ รักเคารพและบูชา จงได้รับทราบในส่วนกุศลผลบุญที่ลูก ๆ อุทิศให้ ขอให้ดวงวิญญาณของคุณพ่อ จงมีแต่ความเกษมสำราญในสรวงสวรรค์ชั้นฟ้า.

จาก

ลูก ๆ ของคุณพ่อ

อนุโมทนา

เนื่องในงานพระราชทานเพลิงศพ พันเอก หลวงพิฆาตปรปักษ์ ณ เมรุวัดโสมนัสวรวิหาร

ท่านอธิบดีกรมการบินพาณิชย์ พลอากาศตรี ไกวัลย์ ถาวรธาร ผู้เป็นบุตร มีความประสงค์จะขอพิมพ์หนังสือในชุด "กฎแห่งกรรม" เพื่อแจกเป็นอนุสรณ์

ข้าพเจ้าอนุญาตให้พิมพ์ได้ตามความต้องการ และขอขอบคุณที่ท่านได้ให้เกียรติสนใจในหนังสือชุดนี้

หากมุ่งใดกุศลใดหากจะเกิดขึ้นจากหนังสือชุดนี้ ขอบุญกุศลทั้งหมดจงดลบันดาลให้วิญญาณ ของ พันเอก หลวงพิฆาตปรปักษ์ ไปสู่สุคติตามความปรารถนาของท่านเจ้าภาพทุกประการ เทอญ

ท. เลียงพิบูลย์

รายนามเจ้าภาพสวดศพ

พันเอก หลวงพิฆาตปรปักษ์ (ทรง ถาวรธาร)

ณ ศาลา ๓ วัดโสมนัสวรวิหาร

วันศุกร์ที่	๘ มิถุนายน	๒๕๑๖	บุตร – ธิดา
วันเสาร์ที่	๙ มิถุนายน	๒๕๑๖	บุตร – ธิดา – หลาน
วันอาทิตย์ที่	๑๐ มิถุนายน	๒๕๑๖	กรมการบินพาณิชย์
			ศูนย์ฝึกการบินพลเรือนในประเทศไทย
วันจันทร์ที่	๑๑ มิถุนายน	๒๕๑๖	กระทรวงอุตสาหกรรม
			บริษัทการบินไทย จำกัด
			บริษัทสุรามหาคุณ
วันอังคารที่	๑๒ มิถุนายน	๒๕๑๖	สถานีตำรวจนครบาลบางกอกน้อย
			สมาคมศิษย์เก่าไพศาลศิลป์
วันพุธที่	๑๓ มิถุนายน	๒๕๑๖	วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๘
			เท็คนิคทหารบกรุ่นที่ ๒
วันพฤหัสบดีที่	๑๔ มิถุนายน	๒๕๑๖	พลโท สมบูรณ์ วิจิตรานุช และ คุณหญิง
วันศุกร์ที่	๑๕ มิถุนายน	๒๕๑๖	นักเรียนเตรียมนายร้อยรุ่น ๑๒ และ รุ่น ๑๖
วันเสาร์ที่	๑๖ มิถุนายน	๒๕๑๖	คุณหญิงเครือวัลย์ จบกระบวนยุทธ
			วิทยาลัยครูเทพสตรีลพบุรี
			เพื่อนลูก ๆ
			กรมจเรทหารอากาศ
วันอาทิตย์ที่	๑๗ มิถุนายน	๒๕๑๖	บริษัทน้ำตาลธนบุรีและบริษัทในเครือ
			กรมการบินพลเรือน กองทัพอากาศ
วันจันทร์ที่	๑๘ มิถุนายน	๒๕๑๖	สถานีตำรวจนครบาลเตาปูน
			สมาคมอุตสาหกรรมไทย
วันอังคารที่	๑๙ มิถุนายน	๒๕๑๖	สมาคมโรงงานน้ำตาล
			บริษัทสยามเจ้าพระยา
			ฝ่ายบินบริษัทเดินอากาศไทย

กราบขอบพระคุณ

นับตั้งแต่วาระที่คุณพ่อป่วยได้อยู่ในความดูแลของ พ.ต. นพ. ชวิน ปวิภาดา ตลอดเวลาจนกระทั่งต้นปี ๒๕๑๖ นายแพทย์ชวินได้แนะนำให้คุณพ่อเข้ารับการรักษา ที่ตึกธนะรัชต์ รพ. พระมงกุฎเกล้า คุณพ่อได้รับการรักษาพยาบาลและความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง จากแพทย์และพยาบาลทุกท่าน โอกาสนั้นได้มีท่านผู้มีเกียรติ ญาติ และมิตร ได้ไปเป็นกำลังใจเยี่ยมเยียนเสมอมาและเมื่อคุณพ่อได้ถึงแก่กรรม ท่านทั้งหลายได้สละเวลาอันมีค่ามาเป็นเกียรติในงานรดน้ำศพ รับเป็นเจ้าภาพในวันสวด และได้ส่งพวงมาลา หรีดมาเคารพ ตลอดจนร่วมพิธีบำเพ็ญกุศลบรรจุศพ และในโอกาสสุดท้ายได้มาร่วมในพิธีพระราชทานเพลิงศพของคุณพ่อ

ลูก ๆ ของคุณพ่อทุกคน ซาบซึ้งในความกรุณาของท่านทั้งหลายและจะขอจารึกไว้และขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ หากมีสิ่งใดบกพร่องไม่เรียบร้อยขอได้โปรดประทานอภัยด้วย

อนึ่ง ขอขอบพระคุณ คุณ ท. เลียงพิบูลย์ ที่ท่านได้อนุญาตให้จัดพิมพ์หนังสือในชุด "กฎแห่งกรรม" เพื่อแจกเป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงครั้งนี้

ลูก ๆ ของคุณพ่อ

ดงบาป*

วันหนึ่งในเดือนกันยายน อากาศเยือกเย็นท้องฟ้าฉ่ำ ฝนเมฆลอยลงต่ำ ตั้งแต่เช้าจนเที่ยงยังมองไม่เห็นแสงตะวัน ฝนก็ลงเม็ด หยุด ๆ หาย ๆ เป็นพัก ๆ โชคดี ที่วันนั้นเป็นวันหยุดไม่ต้องไปทำงาน หลังอาหารเที่ยงแล้ว ข้าพเจ้าจึงมีเวลาเข้าห้อง เขียนหนังสือเขียนต่อจากที่เขียนค้างไว้ตอนเช้า มิได้วิตกกังวลสนใจต่อดินฟ้าอากาศที่ ปรวนแปร เพราะไม่มีธุระออกจากบ้านไปไหน

เมื่อเขียนหนังสือได้สักครู่ใหญ่ เด็กก็ขึ้นมาบอกว่า มีคนมาหา กำลังนั่งรอ อยู่ที่ห้องรับแขก นึกในใจว่าใครหนอ ดินฟ้าวิปริตเช่นนี้ยังอุตส่าห์มา คงมีธุระจำเป็น จึงรีบจัดแจงรวบรวมงานหนังสือเก็บไว้เป็นที่ แล้วรีบลงมาพบกับผู้ที่กำลังนั่งคอย ก็ได้ พบกับท่านผู้สูงอายุผู้หนึ่ง ซึ่งยังไม่เคยพบเห็นรู้จักมาก่อน จึงรีบทำความเคารพท่าน ก่อนเพราะข้าพเจ้ามีอายุน้อยกว่า ท่านได้กรุณาแนะนำตนเองและแจ้งอายุให้ทราบว่าเลย ๖ รอบไปนานแล้ว เมื่อได้พิจารณาดูท่าทางร่างกายของท่านยังสมบูรณ์แข็งแรงท่านบอกว่า เที่ยวเดินหาบ้านแต่เช้าแล้ว แต่หาไม่พบ เพราะเลขบ้านเดินตามดูแล้วก็ขาดหายไป ไม่เรียงกัน เดินไปมาหลายเที่ยวเกือบจะหมดความพยายาม แต่เมื่อตั้งใจว่าจะต้อง หาให้พบ จึงอดทน หลังเที่ยงจึงกลับย้อนมาหาใหม่ เข้าตรอกเข้าซอยไม่ให้เลข บ้านพ้นสายตาไปได้ คิดว่าหนีความพยายามไปไม่พ้น ในที่สุดก็พบจนได้จึงมีความ ยินดีมาก

ข้าพเจ้าเห็นใจที่ต้องทำให้ท่านผู้สูงอายุแล้ว ต้องเที่ยวหาบ้านด้วยความลำบาก ที่ได้อุตส่าห์มาหา และเสียเวลาหลายชั่วโมง ในยามฝนตกและอากาศชื้นแฉะเช่นนี้ ท่านได้ตอบว่า ท่านต้องการมาในวันหยุดเวลาอากาศเช่นนี้ คิดว่าคงจะพบง่าย คง จะไม่ออกจากบ้านไปไหน ข้าพเจ้าก็อดที่จะขอบคุณในความศรัทธาของท่านมิได้ จึง เรียนท่านว่า ข้าพเจ้ามีความเสียใจและกราบขออภัยที่ทำให้ท่านลำบาก ท่านหัวเราะ

อย่างอารมณ์ดี พลางบอกว่า ท่านต่างหากที่ควรจะต้องเป็นผู้ขออภัยต่อข้าพเจ้า ที่มารบกวนให้ข้าพเจ้าเสียเวลา ฟังแล้วก็ชื่นใจ อดคิดไม่ได้ว่า ท่านผู้สูงอายุผู้นี้มีคุณธรรมสูง เป็นผู้ดีเก่า ย่อมจะใช้คำที่ทำให้ผู้ฟังแล้วหวานจับใจไม่รู้หาย อดนึกถึงผู้ดีเก่า ๆ หรือเจ้านายสมัยก่อนที่ข้าพเจ้าเคยพบเห็น ส่วนมากมีผู้รับใช้ที่ซื่อสัตย์สุจริต อยู่พึ่งบุญด้วยความพอใจตลอดกาลจนแก่เฒ่า เมื่อนึกถึงแล้วก็ตื้นตันใจ และข้าพเจ้ารับปากกับท่านว่า ต่อไปจะแจ้งตำบลบ้านให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพราะมีหลายท่านที่ต้องเสียเวลาในการหาข้าพเจ้าด้วยความลำบาก

เมื่อเราสนทนากันจึงได้ทราบว่า ท่านอุตส่าห์มาให้กำลังใจ ส่งเสริมให้ข้าพเจ้าเขียนหนังสือชุด "กฎแห่งกรรม" ต่อไป เพราะตัวอย่าง ความดี ความชั่ว ในยุคปัจจุบันนี้มีอีกมาก ส่วนท่านเองเมื่อได้อ่านเรื่อง "กีฬาที่ผิดศีล" แล้วรู้สึกมีความพอใจมาก และท่านก็มีเรื่องครั้งเมื่อท่านรับราชการเป็นนายทหารอยู่ พอที่จะนำมาเป็นตัวอย่างได้ดี ซึ่งมีผู้รู้เห็นหลายท่านแต่ก็ไม่มีใครคุ้ยเขี่ยมาเขียน จนบัดนี้ท่านที่รู้เห็นได้ล้มหายตายจากไปเกือบจะหมดตัวแล้ว เห็นจะเป็นเพราะตัวท่านไม่ชอบฆ่าสัตว์ อายุจึงยืน ฉะนั้นท่านจึงอยากจะมอบเรื่องนี้ให้ข้าพเจ้าเป็นผู้เขียนขึ้น คงจะได้ประโยชน์ในคติธรรมไม่มากก็น้อย ดังเรื่องที่จะได้เล่าต่อไปนี้

เมื่อต้นรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาวชิราวุธพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงปกครองราชสมบัติ ในแผ่นดินสยามประเทศ ในเวลานั้นเป็นรัชกาลที่ ๖ ในพระบรมราชวงศ์จักรี

ในสมัยนั้นผมยังเป็นหนุ่ม มีเพื่อนที่รักใคร่สนิทสนมกันมากผู้หนึ่ง เราออกมารับราชการพร้อมกัน เป็นนายทหารรุ่นเดียวกัน เราต่างมียศเป็นร้อยเอก เพื่อนผมได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็น หลวงชาญชิงชัย ส่วนผมได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็น หลวงไวเชิงยุทธ เพื่อนของผมผู้นี้เกิดมาในตระกูลขุนนางเก่าแก่ ของกรุงรัตนโกสินทร์ และเป็นตระกูลผู้ดีที่มั่งคั่งบริบูรณ์ด้วยทรัพย์สมบัติมากมาย เป็นมรดกตกทอดมาหลายชั่วคน ผู้ที่เกิดมาในตระกูลสูง ย่อมจะมีกุศลบารมีที่เคยสร้างสมไว้ในอดีตชาติ เกิดมาเพรียบพร้อมด้วยชาติตระกูลมั่งคั่งในทรัพย์สินพร้อมทั้งยศถาบรรดาศักดิ์

มีความสุขอันมนุษย์ซึ่งยังอยู่ในกิเลสยังมัวเมาใน รูป รส กลิ่น เสียง ซึ่งยังมี โลภ รัก โกรธ หลง ยังพึงปรารถนาสุขทางโลก สุขเพราะมีสัมมาอาชีวะที่มีเกียรติ ผู้คนเคารพนับถือ สุขเพราะมีทรัพย์สินเงินทองจับจ่ายไม่รู้สิ้น สุขเพราะมีศรีภรรยาที่รักและถูกใจ ซึ่งเป็นสตรีที่เพรียบพร้อมลักษณะเบญจกัลยาณี เป็นแม่ศรีเรือนที่เชิดชูเกียรติของสามี สุขเพราะมีบุตรชายที่น่ารักน่าเอ็นดู และเป็นทายาทต่อไป สุขเพราะมีพระพุทธศาสนาเป็นหลักปฏิบัติเพื่อกำจัดทุกข์ นี่เป็นความสุขที่คนไทยทุกคนมีความประสงค์และพยายามแสวงหา

มนุษย์เราแม้จะมีความสุขมากมายเพรียบพร้อมเพียงไรแต่ก็ยังไม่เพียงพอ ไม่มีขอบเขตของความต้องการ ความอิ่ม ความพอใจไม่สิ้นสุด หลวงชาญ ฯ ก็เป็นมนุษย์ปุถุชนธรรมดายังไม่บรรลุโสดา ย่อมจะหนีกฎธรรมชาติไม่พ้น แม้คนภายนอกจะมองเห็นว่าหลวงชาญ ฯ เป็นผู้มีพร้อมทุกอย่างที่มนุษย์เรียกว่าความสุขอย่างน่าอิจฉา แต่หลวงชาญ ฯ มีความสุขจนเคยชินก็เป็นธรรมดาย่อมไม่รู้สึก เช่นคนไม่เคยทุกข์ ย่อมไม่รู้คุณค่าของความสุข จึงมีอารมณ์ตามใจตัวเอง อยากแสวงหาความสุขที่ตื่นเต้น สนุกสนาน ตามความรู้สึกของชายหนุ่มผู้มีเงินทั้งหลายที่ไม่รู้จักความจน ส่วนมากมีนิสัยเสียอย่างใดอย่างหนึ่ง หลวงชาญ ฯ ชอบการไปเที่ยวออกป่าล่าสัตว์ ถือว่าเป็นกีฬาที่โปรดที่สุด ไม่เคยมีอะไรสนุกเท่า เคยชวนเพื่อนฝูงที่รักใคร่สนิทสนมพากันเข้าป่าล่าสัตว์เสมอ ผมเองก็เคยห้ามเพื่อนรักว่า การฆ่าสัตว์ตัดชีวิตเห็นเป็นของสนุกสนาน เราไม่ควรจะทำ เพราะเราเป็นพุทธศาสนิกชนไม่ควรจะไปเบียดเบียนชีวิตสัตว์ ให้นึกถึงบุญบาปให้มาก เพราะหลวงชาญ ฯ ก็ชอบทำบุญสร้างกุศล แต่ก็ชอบกีฬาฆ่าสัตว์ ฉะนั้น หลวงชาญ ฯ จึงชอบทำทั้งบุญสร้างทั้งบาป แต่คำเตือนด้วยความหวังดีของผม ก็ไม่สามารถที่จะยับยั้งการสร้างบาปในการล่าสัตว์ของหลวงชาญ ฯ ได้ เพราะติดนิสัยชอบเสียด้วย กลับชักชวนให้ผมติดตามเข้าป่าเข้าดงไปดอยด์กยิงสัตว์ด้วยกัน อ้างถึงความสวยงามของป่าเขา ความสนุกสนานตื่นเต้นเพลิดเพลิน พูดจาชักจูงใจผมให้เห็นดีเห็นชอบไปด้วย ที่สุดผมก็เสียอ้อนวอนไม่ได้ ตกลงใจจะไปด้วย แต่ผมจะไปชมป่า ชมนก ชมไม้ จะไม่ยอมร่วมสร้างบาปในการล่าสัตว์ป่า ซึ่งเป็นการเบียดเบียนเลือดเนื้อและชีวิต เพราะผมเห็นว่าสัตว์ป่าเหล่านั้นไม่เคยทำอะไรให้มนุษย์ได้รับความเจ็บช้ำน้ำใจเลย

ต่อมาถึงเดือนเมษายนพวกเราก็มีโอกาสหยุดพักผ่อน หลวงชาญ ฯ ก็นัดหมายพวกเพื่อน ๆ เข้าป่าล่าสัตว์ มีผมผู้จะติดตามไปเที่ยวด้วยคนหนึ่ง พวกเพื่อนต่างเตรียมการเข้าป่าเป็นการใหญ่ ครั้นถึงเวลานัดเราก็พากันเดินทางจากกรุงเทพ ฯ ขึ้นรถไฟที่

บางกอกน้อย เวลานั้นไม่ได้สร้างสะพานพระราม ๖ เราเดินทางไปด้วยกันรวม ๖ คน มีทั้งข้าราชการพลเรือน ผู้พิพากษา นายแพทย์และเรานายทหาร รวมทั้งทหารรับใช้อีก ๒ คน พร้อมทั้งเสบียงอาหารกระป๋องเป็นจำนวนมาก และเครื่องใช้จำเป็นสำหรับเดินป่า ครั้นถึงสถานีบ้านโป่ง ก็มีพวกลูกหาบหาไว้ล่วงหน้าและพรานผู้ชำนาญทางป่า ได้มารอรับช่วยขนของแบกหามอยู่หลายคน ซึ่งหลวงชาญ ฯ ได้จดหมายบอกข่าวล่วงหน้ามาก่อน เพื่อให้เพื่อนที่รับราชการอยู่เมืองกาญจนบุรี ช่วยจัดการหาให้ บัญชีรายการของใช้มากมายที่จะต้องนำไปใช้ในป่าก็ถูกขนลงจากรถไฟ นำไปขึ้นรถฟอร์ดเกียร์เท้าที่จะนำหมู่คณะล่าสัตว์สมัครเล่นเข้าดงพงไพร ส่วนมากพวกเราก็ทักทายปราศรัยผู้มารับ และถามพวกพรานว่า หมู่นี้มีพวกสัตว์อะไรบ้างพอจะหาได้ เช่น กระทิง วัวแดง กวาง เก้ง เสือ หมูป่า ที่ลงมากินดินโปร่ง เวลานั้นผมเองก็ไม่ค่อยรู้เรื่องหรือเอาใจใส่ในพวกสัตว์ป่าเหล่านี้มากนัก เพราะตัวเองก็ไม่ได้ตั้งใจจะมาทำบาป ฟังเขาสนทนากันก็ไม่อยากจะศึกษา ใจนึกภาวนาว่า มาคราวนี้ขออย่าได้พบสัตว์เลย ขอให้เพียงแต่มาเที่ยวป่า ชมนกชมไม้ เท่านั้นก็พอใจ มีเพื่อนหลายคนสะพายปืนยาวชนิดล่าสัตว์ทั้งลูกโดดและลูกปลาย ส่วนผมเวลานั้นก็มีแต่ปืนพกกระบอกเดียว เพื่อป้องกันตัวเท่านั้น

เมื่อขนของขึ้นรถดูเป็นที่ถูกต้องเรียบร้อยแล้ว พวกเราก็พากันขึ้นบนรถยนต์มุ่งหน้าวิ่งออกจากสถานีบ้านโป่งตรงไปกาญจนบุรีทันที ผมเองเพิ่งจะเดินทางเข้าป่ากับพวกล่าสัตว์เป็นครั้งแรก ก็รู้สึกตื่นเต้นพลอยสนุกไปกับเขาด้วย เมื่อถึงเมืองกาญจนบุรีก่อนจะเข้าป่า พวกเราต้องสำรวจดูว่า มีอะไรยังขาดก็จัดแจงให้ครบ เสบียงอาหารข้าวสารเตรียมไว้สำหรับกินได้ไม่ต่ำกว่าสิบกว่าวัน เมื่อกะจำนวนคนแล้ว ฉะนั้นการหาซื้อเสบียงที่เมืองกาญจนบุรีนี้เป็นเรื่องใหญ่ จึงต้องมีรถบรรทุกเสบียงจากเมืองกาญจนบุรีเพิ่มอีกคันหนึ่งจึงจะเพียงพอ ตกลงเราใช้รถยนต์ ๒ คัน ทั้งบรรทุกเสบียงอาหารและคน หลวงชาญ ฯ เป็นผู้จัดการตลอดเวลา เมื่อหาเสบียงครบตามต้องการแล้ว เราก็พากันไปกินข้าวที่ตลาดเพื่อไม่ให้เสียเวลา เมื่ออิ่มกันแล้ว ก็พากันขึ้นรถออกจากเมืองกาญจนบุรีมุ่งตรงเข้าป่าทันที เวลาหน้าแล้งทางป่ารถยนต์ก็พอจะวิ่งบุกได้ แต่ทางไม่สู้สะดวกนัก อาศัยรถฟอร์ดใต้ท้องรถสูงพ้นจากดินมาก พอจะวิ่งตามทางเกวียนสันดินนูนกลางระหว่างร่องล้อจึงไม่ติดท้องรถ เหมาะสมกับวิ่งในป่าตามทางเกวียน เมื่อรถวิ่งวกไปเวียนมาขึ้น ๆ ลง ๆ ใช้เวลาหลายชั่วโมง ต่อมารถก็จอดลง เพราะรถไม่สามารถจะบุกต่อไปเนื่องจากทางขวางด้วยแอ่งน้ำและห้วยน้ำไหล รถจึงบุกผ่านไม่ได้อีก จึงร้อนถึงหมู่

ลูกหาบต้องขนของลงจากรถแล้วช่วยกันแบก ต้องหามสัมภาระเดินเท้าต่อไปโดยมีพรานป่าผู้นำทาง การเดินพักใหญ่ต้องข้ามห้วยข้ามลำธารน้ำไหล ต่อมาเมื่อถึงที่ ๆ พรานป่าได้เลือกไว้ เหมาะสมตั้งค่ายพักกางเต็นท์อยู่กลางป่าดงดิบ มีลานกว้างอยู่รอบที่พัก พวกลูกหาบล้วนแต่ลูกบ้านป่า ต่างก็ช่วยกันกางเต็นท์ที่นำมาอย่างชำนิชำนาญ เห็นจะเป็นเพราะเคยงานมามาก นอกจากนั้นเรายังมีเตียงผ้าใบพิเศษสำหรับเดินป่า พร้อมทั้งผ้าห่มนอน ซึ่งหลวงชาญ ฯ ได้จัดไว้โดยเรียบร้อยและรอบคอบ ทำเลที่พักก็รู้สึกว่าจะสบายเหมาะสมกับกลางดง ผมมองเห็นต้นยางสูงละลิ่วอยู่ทั่วไป พันธุ์ไม้ป่ามีมากมายกำลังออกดอกชูก้านไสว มีสีสันต่างกัน มีต้นลั่นทมขึ้นอยู่ทั่วไปในป่าออกดอกเต็มต้นส่งกลิ่นหอมไปตามลม มองดูความสวยงามด้วยความตื่นเต้นและตะลึง แม้การเดินทางเหน็ดเหนื่อยแทบจะหมดกำลัง แต่เมื่อถึงที่หยุดพักเข้าก็รู้สึกสบายลืมความลำบาก แม้ผมจะเคยผ่านป่ามาบ้างเมื่อเวลาฝึกรบ แต่ก็ไม่เคยได้เห็นกลางดงดิบเช่นนี้ ทำให้ผมเกิดรักป่ารักวิวติดใจความสวยงามของป่าเขา สมจริงอย่างหลวงชาญ ฯ พรรณนาอย่างหลงใหลใฝ่ฝันถึงป่าเขาลำเนาไพร ทำให้ผมเกิดเป็นนักนิยมไพรอย่างไม่รู้ตัว อยากจะพร่ำพรรณนา อยากจะบอกว่าผมสบายทั้งกายและใจ ผมมองดูป่าเขารอบข้างอย่างเพลิดเพลิน จิตใจเลื่อนลอยเหมือนอยู่สรวงสวรรค์ ความเงียบสงัดห่างไกลจากความกังวล ปล่อยอารมณ์ให้เป็นไปตามนึกเห็นเป็นการพักผ่อนสมองได้อย่างดี เราอยู่ห่างไกลจากสุ้มเสียงที่รบกวนในเมืองหลวงที่เจริญ เรียกว่าศิวิไลของพวกมนุษย์ที่เห็นแก่ตน ห่างจากความวุ่นวายของพวกที่เบียดเบียนหลอกลวงคอยชิงดีชิงเด่น หนาแน่นด้วยกิเลสตัณหา ความอิจฉาริษยา กลางดงนี้เหมือนดินแดนอีกภพหนึ่ง เป็นดินแดนแห่งธรรมชาติที่บริสุทธิ์ ไม่ได้ตบแต่งหลอกลวง ยามเย็นพวกลูกหาบได้ชวนไปเที่ยวแอบซุ่มดูพวกนกยูงรำแพนบึกหางบ้อไปบ้อมามันเป็นภาพที่งามจับตาจับใจยามแสงแดดอ่อน ๆ ดวงอาทิตย์จะตกดิน นับว่าเป็นบุญตาของผมในชีวิตที่ได้พบเห็นพวกนกยูงอยู่กันเป็นหมู่เป็นพวกอันเป็นป่าเขาลำเนาไม้ ธารน้ำไหลเป็นฉากที่สวยงาม ทำให้ตื่นเต้นที่ไม่เคยพบเห็นมาก่อนเลย นอกนั้นยังได้ยินเสียงชะนีร้องอย่างโหยหวนบนยอดไม้สูงมองไม่เห็นตัว ยังเห็นพวกลิงพวกค่างห้อยโหนโยนตัวบนค่าคบไม้ เป็นสิ่งที่น่าดูน่าชมมาก และได้ยินเสียงนกต่าง ๆ ร้องก้องป่าเป็นระยะ ๆ ซึ่งปกติพวกอยู่ในกรุงจะไม่เคยได้ยินมาก่อน นี่ก็เห็นจะเป็นเสน่ห์ป่าที่คนบางคนหลงใหลใฝ่ฝันเหมือนวิมานเมืองฟ้า หันไปดูทางไหนก็พบแต่สิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติลมพัดเย็น หมู่ไม้สูงต่ำขึ้นสลับอย่างไม่เป็นระเบียบ เป็นไปตามมีตามเกิดไม่มีใคร

ปรุงแต่ง ผมเองเวลานั้นออกจะรู้สึกหลงใหลเสน่ห์ของป่าเข้าอีกคนหนึ่งแล้ว เพราะรู้สึกเพลิดเพลินเบิกบานใจ คล้ายว่าชาติก่อนเหมือนจะเป็นสัตว์ป่าแล้วก็ไปเกิดเป็นมนุษย์อยู่ในกรุงอัดแอไปด้วยกลิ่นไอของความเจริญรุ่งเรืองทางวัตถุนิยม

พอเย็นกลับมาถึงค่ายพัก พวกที่อยู่ก็จัดนำเสบียงออกมาหุงหาอาหาร กินกันอย่างอิ่มหนำสำราญ กลางคืนพวกลูกหาบก็จัดกันอยู่ยามผลัดเวรกันตลอดรุ่ง ก่อกองไฟไว้รอบ ๆ ค่ายที่พัก เพื่อป้องกันพวกสัตว์ร้ายจะหลงเข้ามา ที่ยังไม่นอนก็นั่งคุยกันไปตามเรื่องตามราว ที่เหน็ดเหนื่อยมาก็นอนพักเอาแรง ก่อนนอนหมอที่มาด้วยก็จะแจกยาควินนินเม็ดให้กินเพื่อป้องกันไข้ป่าทั่วทุกคน ส่วนผมได้คุยกับหลวงชาญ ฯ พักหนึ่งก็เข้านอน ดูมันหลับสนิทดีเหลือเกิน เห็นจะเป็นเพราะความเงียบสงัด ทั้งจิตใจไม่มีความกังวล พอจวนสว่างหลวงชาญ ฯ เข้ามาปลุกให้ลุกขึ้น จะพากันไปซุ่มดักยิงสัตว์ป่า ผมอยากนอนต่อก็อยาก แต่อยากเห็นสัตว์ป่ามันเที่ยวหากินตามธรรมชาติก็อยากเห็น จะนอนต่อเพราะกำลังสบาย ก็เกรงใจหลวงชาญ ฯ ที่อุตส่าห์มาปลุกแต่มืด ทั้งยังได้ยินเสียงสัตว์ป่าร้องอยู่รอบที่พัก และได้ยินเสียงไก่ป่าขันรับกันแต่ไกล จูงใจให้ผมอยากพบอยากเห็น จึงตกลงลุกขึ้นแต่งตัวไปด้วย แต่ขอบอกก่อนว่า ผมจะไม่ยอมยิงสัตว์ เพียงขอตามไปดูเท่านั้นไม่ยอมทำบาปด้วย ผมกลัวจะติดนิสัย ถ้าได้ยิงครั้งแรกครั้งเดียว ครั้งต่อ ๆ ไปก็หมดปัญหานึกว่าคนเราทำผิดครั้งแรกครั้งเดียว ครั้งหลังก็เห็นเป็นของธรรมดา ฉะนั้น ผมจึงคิดว่าความชั่วไม่ดีเราไม่เคยอย่าไปริทำเข้า เพราะจะติดนิสัย ผมถามว่า เราจะไปกันกี่คน หลวงชาญ ฯ บอกว่าเราจะไปกันเพียงผมกับหลวงชาญ ฯ และทหารรับใช้ของเราคนละคน รวมเป็น ๔ คนด้วยกัน ผมถามถึงคนอื่น ๆ ได้ทราบว่ายังนอนหลับสบาย และจะไม่ยอมออกจากค่ายพักจนกว่าพวกเราจะกลับกันหมดหรือให้คนมาตาม มีแต่พวกพรานกับพวกลูกหาบได้ไปทางป่าไม้ เพื่อหาไก่ป่าเป็นอาหารเช้า แต่เราไปกันคนละทิศตรงกันข้าม เมื่อทราบเช่นนั้นผมกับหลวงชาญ ฯ ก็ได้ดื่มกาแฟและไข่ลวกขนมปังคนละชิ้น ซึ่งพลทหารจัดหาให้พอรองท้อง แล้วก็ออกเดินไปตามทิศเหนือ ซึ่งหลวงชาญ ฯ มีเข็มทิศติดตัวไปด้วย ส่วนพวกพรานกับพวกลูกหาบบางคนเดินทางไปทิศใต้ คงแยกออกไปคนละทาง ส่วนคนที่อยู่ค่ายพักก็คงอยู่ที่ค่ายตลอดเวลาที่เรายังไม่กลับหรือไปเรียกร้อง

เราก็เดินซุ่มแฝงตัว ค่อย ๆ ผ่านเพราะเดือนหงายตอนดึกเป็นเวลาข้างแรมอ่อน ๆ จึงมองเห็นป่าโปร่งได้ชัดเจนที่สุด หลวงชาญ ฯ ผู้ถือปืนเดินนำหน้า ส่ายตามองดูก็ยกมือ

เป็นสัญญาณให้หยุดเดินหยุดการพูดจะทำให้สัตว์ไหวตัว หลวงชาญ ฯ ทำมือให้พวกเราก้มลงหลบซุ่มไม้บังตัว พลางชี้มือไปข้างหน้าบอกว่า ได้พบสัตว์แล้ว กำลังอยู่ข้างหน้า ผมมองตามมือหลวงชาญ ฯ ออกไปตามที่ชี้ข้างหน้า ก็มองเห็นกวางตัวหนึ่งกำลังเดินนำมีกวางตัวเล็กเดินตามหลังและหยุดๆ เดิน ๆ แล้วก็หยุดกินมะขามป้อม ผมเห็นหลวงชาญ ฯ ยกปืนขึ้นประทับบ่า เล็งศูนย์จับอยู่ที่กวางตัวนั้น แต่รู้สึกว่า มีสัญชาติญาณทำให้กวางตัวนั้นไหวตัวหยุดกินมะขามป้อม หันหัวดูทิศทางของภัยที่จะมาสู่ตัว จ้องหูผึ่งกาง ทั้งหันดูไปมา และฟังเสียงเป็นสัญชาติญาณของสัตว์ป่า คือไวต่อความรู้สึกด้วยประสาทหูประสาทตาและรู้สึกกลิ่นในทางจมูก เมื่อรู้แน่ว่าภัยกำลังจะมาทางทิศใดก็ปล่อยให้ลูกเดินขึ้นหน้าแล้วใช้หัวดุนก้นลูกน้อย เป็นสัญญาณให้วิ่งหนีไปข้างหน้า ตัวเองจะคอยป้องกันอยู่ข้างหลัง ไม่ยอมให้ภัยอันตรายจะเกิดขึ้นกับลูกน้อย แม้ตัวเองจะเป็นอันตรายก็มิได้ย่อท้อ นี่ก็ชี้ให้เห็น ไม่ว่ามนุษย์หรือสัตว์ย่อมมีความรักลูกเช่นเดียวกัน เมื่อลูกน้อยวิ่งไปแล้ว แต่แม่กวางเองก็ยังหยุดมองมาทางพวกเราซุ่มอยู่ ด้วยความสงสัยไม่แน่ใจ แล้วก็จะวิ่งตามไปภายหลัง หรือจะล่อให้ลูกกวางหนีไปให้พ้นภัยเสียก่อน ผมเวลานั้นเห็นแล้วก็ตื่นเต้นหายใจไม่ทั่วท้อง มือเท้าเย็น อยากจะให้กวางนั้นหนีไปเร็ว ๆ เพื่อพ้นระยะกระสุน แต่จะภาวนาในใจอย่างไรก็คงไม่ได้ผล ถ้าจะใช้วิธีส่งเสียงไล่กวางให้หนีไปเร็ว ๆ ก็จะขัดใจกับหลวงชาญ ฯ ซึ่งผมจะไม่พึงทำให้เพื่อนรักผิดหวัง คิดว่าจะทำอย่างไรให้กวางตัวนั้นพ้นระยะกระสุนปืน แต่ก็สายเสียแล้ว เพราะหลวงชาญ ฯ เป็นนักแม่นปืน เมื่อเห็นว่ากวางนั้นคงจะรู้ตัวเสียก่อนกำลังจะวิ่งหนี จึงรีบเล็งศูนย์พอได้ระยะก็สับนกปล่อยกระสุนออกไปจากลำกล้อง ...... ปัง ...... กระสุนลูกโดดเจาะตรงนัยน์ตาแม่กวางกระโจนตัวลอยแล้วก็ตกลงมานอนคอพับตายคาที่ ผมใจหายนึกปลงอนิจจังแล้วพวกเราก็วิ่งไปดู มองเห็นแม่กวางตัวนั้นใหญ่พอดู เท่าลูกควายขนาดเขื่อง ๆ เพียงสองคนคงยกไม่ขึ้น หลวงชาญ ฯ จึงสั่งให้ทหารคนหนึ่งรีบไปบอกพวกลูกหาบที่ยังเหลือที่ค่ายพัก ให้พากันมาช่วยหาบกวางตัวนั้นไปแล่เนื้อ ทำอาหารและทำเค็มตากแห้งเอาไว้ เมื่อกลับกรุงเทพ ฯ จะได้นำไปฝากเพื่อนๆ ว่าเป็นของฝากจากป่า เกลือของเราเตรียมมาเป็นถัง ๆ หลวงชาญ ฯ ได้แสดงความภูมิใจบอกกับผมว่า

"นี่เป็นเริ่มต้นวันแรก เราก็ได้เนื้อกวางที่โอชา เรายังอยู่อีกหลายวันคงจะได้มากเห็นจะขนกลับกรุงเทพ ฯ ไม่ไหว ป่านี้มีสัตว์ชุมมาก"

ผมได้แต่ฟัง มิได้ยินดียินร้ายด้วย จนพลทหารรับใช้ไปตามพวกที่อยู่ที่พักให้มาช่วยจัดการกับกวางเคราะห์ร้ายตัวนั้นก็มาถึง พร้อมทั้งเพื่อน ๆ และลูกหาบ พวกเพื่อนต่างก็เข้าห้อมล้อมหลวงชาญ ฯ แสดงความยินดีที่เห็นฝีมือเยี่ยม เพราะกระสุนเจาะลูกตาพอดี พวกที่อยู่ในเต็นท์ที่พัก ตอนเมื่อได้ยินเสียงปืนก็รู้แล้วว่าคงจะได้สัตว์ป่าแน่นอน แต่ไม่รู้ว่าเป็นวัวแดง หรือเก้ง หรือละมั่งกวางทรายเท่านั้น เพราะเคยรู้ว่าหลวงชาญ ฯ ลั่นกระสุนออกจากลำกล้องแล้ว ไม่เคยผิดหวัง ต่างก็พากันทายว่าคงจะเป็นวัวแดงหรือเก้ง เดาตามความรู้สึกของพวกชาวกรุง พวกลูกหาบก็ได้จัดแจงเตรียมเชือกและคานหาบหาม ร่างของแม่กวางตัวนั้นอ้วนพีมาก แม้แต่ลูกหาบแข็งแรงตั้ง ๔ คน กว่าจะหามไปถึงที่พักก็เหน็ดเหนื่อยแทบแย่ ทั้งอากาศเวลาเช้าเยือกเย็น พวกที่มีส่วนหน้าที่ทำครัว ก็รีบชำแหละเนื้อเอาเครื่องในไปปรุงอาหาร เนื้อหมักเค็มตากแห้งเพื่อแบ่งส่วนให้ทุกคน

หลวงชาญ ฯ เมื่อหายตื่นเต้นที่ยิงแม่กวางได้แล้ว ก็นึกขึ้นมาว่า ยังมีลูกกวางอีกตัวหนึ่งวิ่งหลบหายเข้าดงไปก่อนที่แม่กวางจะถูกยิงล้ม พอดีพวกพรานที่ออกล่าไก่ป่าแต่เช้าได้มาสมทบด้วย บอกว่าได้ไก่ป่ามาหลายตัว และแวะเอาไปไว้ที่พักแล้ว จึงรีบมาดูรู้สึกว่า เช้าวันนั้นมีอาหารอุดมสมบูรณ์ ไม่ต้องร้อนถึงเสบียงเครื่องกระป๋องออกมากิน หลวงชาญ ฯ บอกให้พวกช่วยกันเที่ยวหาลูกกวาง เพราะเมื่อหมดแม่มันคุ้มครองก็จะตกเป็นเหยื่อของสัตว์ร้ายเช่นเสือเป็นต้น ฉะนั้น ขอให้พยายามจับเป็น เพราะตัวมันเล็กเกินกว่าที่จะใช้ปืน บางคนก็บอกว่า เนื้อลูกกวางเผ็ดอร่อยมาก แต่แล้วเราก็แยกออกเป็นหลายพวกเที่ยวตามค้นหา เข้าใจว่ามันคงไม่หนีไปไกล เพราะมันขาดแม่ และมันก็คงย้อนกลับมาวนเวียนมาตามหาแม่ของมันแถวนี้ หรือไม่มันก็หลบซ่อนตัวอยู่แถว ๆ นี้

สำหรับผมกับหลวงชาญ ฯ และพลทหารรับใช้สองคน แยกมาพวกหนึ่ง ส่วนพวกอื่นก็แยกไปคนละทาง และจะพบหรือไม่พบ เมื่อได้เวลา ก็ขอให้มาคอยพบอยู่ที่ตรงแม่กวางถูกยิงนี้ในระยะเพียงครึ่งชั่วโมง ผมกับหลวงชาญ ฯ และทหารอีกสองคนเที่ยวหาจนอ่อนใจ ก็ไม่ได้วี่แววลูกกวาง ส่วนพวกที่แยกออกตามหามีจำนวนมากคน ก็พากันต้อนล้อมตามพุ่มไม้ออกเสียงร้องตะโกนไล่ เมื่อลูกกวางซ่อนอยู่ที่ใดก็จะได้ตกใจกระโจนวิ่งออกมาให้จับ แต่ก็ไม่มีสิ่งใดเคลื่อนไหวตามพุ่มไม้พอที่จะแสดงว่าลูกกวางเข้าไปหลบซ่อน ส่วนพวกผมเมื่อเห็นว่ามาทางนี้คงไม่มีหวังพบแน่กำลังจะตกลงใจกลับไปพบเพื่อนตามนัด ก็พอดีหลวงชาญ ฯ มองไปเห็นโคนต้นไม้ใหญ่มี

พระธุดงค์มาปักกลดข้างหลังเป็นป่าละเมาะ ตรงข้างหน้าเป็นลานกว้างยาวพอสมควร เราจึงตกลงกันว่าจะเข้าไปหาพระ แต่การที่จะเข้าไปหาพระนั้น ไม่ควรถืออาวุธติดมือไปด้วย เป็นการไม่บังควร หลวงชาญ ๆ จึงให้พลทหารทั้งสองคนยืนรออยู่ห่าง ๆ และส่งปืนให้ถือไว้ก่อน สำหรับผมนั้นมีแต่ปืนพกหลบไว้ข้างในเสื้อก็ไม่น่าเกลียดอะไร แล้วเราทั้งสองก็ตรงเข้าไปกราบท่านด้วยความเคารพ พระธุดงค์องค์นั้นรูปร่างสันทัด ผิวเนื้อคล้ำ อายุมาก นั่งสมาธิอยู่ข้างกลด พอกราบท่านแล้วก็นั่งลง ผมนึกในใจว่าท่านนี่คงจะมีดี จึงกล้าหาญชาญชัยสามารถมาธุดงค์องค์เดียวในกลางป่าที่ชุกชุมไปด้วยสัตว์ร้าย

พระธุดงค์องค์นั้นท่านคงมองเห็นเราแต่ไกลแล้ว เมื่อเรานั่งลงกราบท่านแล้วก็ได้ยินท่านพูดขึ้นว่า

"ประสกทั้งสองนี่คงจะเป็นนายทหารซินะ แล้วก็ออกล่าสัตว์ในป่านี้ และคงจะมากันหลายคนกระมัง"

ผมกับหลวงชาญ ฯ มองดูหน้ากัน แล้วหลวงชาญ ฯ ก็ตอบว่า

"ถูกแล้วครับหลวงพ่อ เราเป็นนายทหาร เมื่อมีเวลาหยุดพักราชการประจำปีก็หาโอกาสมาพักผ่อนหาความสนุกสนานในป่าในดง มีสิ่งธรรมชาติสร้างชักชวนให้สนใจมากกว่าในเมือง จึงชวนเพื่อนฝูงมาด้วยกันหลายคนครับ หลวงพ่อ"

พระธุดงค์นิ่งฟังครู่หนึ่ง จึงพูดขึ้นช้า ๆ ว่า

"การที่ประสกเดินมาพบอาตมานี้ ก็เห็นจะมาเที่ยวตามหาลูกกวางที่น่าสมเพชและน่าสงสาร เพราะแม่ของมันถูกประสกยิงถูกลูกตาทะลุตาย มันจึงวิ่งหัวซุกหัวซุนเข้ามาหาอาตมา ดู ๆ ก็น่าเวทนาสงสารที่มันกำพร้าแม่แต่ยังเล็ก ๆ ไม่รู้ว่ามันจะรอดพ้นไปได้สักกี่วัน เพราะมันเล็กเกินไปที่จะรักษาตัวได้ ในป่าในดงนี้สัตว์ใหญ่รังแกสัตว์เล็ก มันเป็นธรรมดาของสัตว์ป่าทั่วไป"

หลวงชาญ ฯ สะดุ้งหันมามองหน้าผมอีก แล้วพูดอย่างเสียงผิดปรกติว่า

"จริงครับ หลวงพ่อ ผมเป็นคนฆ่าแม่กวางตัวนั้นเอง และทำให้ลูกกวางตัวนั้นเป็นกำพร้า และผมตามหา ไม่รู้ว่าหนีไปหลบซ่อนที่ไหน"

ผมเห็นหลวงชาญ ฯ หน้าซีดเผือดเหมือนจะเป็นลม จึงกระซิบถามว่า ไม่สบายหรือเปล่า หลวงชาญ ฯ ตอบเบา ๆ ว่า ไม่เป็นอะไร ผมก็เบาใจ แล้วก็ได้ยินเสียงท่านพูดขึ้นมาว่า

"อาตมาก็ไม่อยากจะติเตียนประสกหรอก เป็นธรรมดาของฆราวาส เป็นความรู้สึกส่วนมากที่ถือเอาความสนุกสนานตามอารมณ์ของตนชอบ ผิดถูกไม่รู้บุญบาปไม่พูดถึง ขอให้ตัวได้รับความสนุกเพลิดเพลินพออกพอใจก็แล้วกัน ยิ่งยิงได้มากเท่าไหร่ก็ยิ่งสนุกมากเท่านั้น พวกสัตว์ป่าต้องเสียชีวิตและเลือดเนื้อ และที่ถูกยิง มันไม่ตายก็ต้องทนทุกข์เจ็บปวดแสนสาหัส เคยมีใครใช้ปัญญาพิจารณาบ้างไหมว่า สัตว์ป่าเหล่านั้นมันมีความรู้สึกหิว อิ่ม มีความกลัว มีความรัก มีความโกรธ มันมีความรู้สึก แต่มันพูดไม่ได้ เมื่อมนุษย์ตามล่า มันมีแต่วิ่งเพื่อรอดพ้นความตาย หนีอย่างไม่คิดชีวิต สัตว์พวกนี้ก็มีเลือดเนื้อและหัวใจ สิ่งที่เหมือนกันไม่ว่ามนุษย์หรือสัตว์ สิ่งนั้นก็คือกลัวความตายด้วยกัน เราลองมาคิดดู หากมนุษย์อยู่ด้วยกันด้วยความสุขสบาย อยู่ ๆ ก็มียักษ์ถือหอกมาไล่แทงไล่จับ และมนุษย์มือเปล่า ๆ เมื่อเห็นเช่นนี้แล้วก็ต้องตกใจกลัวแทบจะเป็นบ้าเสียสติ ไม่มีอะไรจะรักษาชีวิตไว้ได้ นอกจากวิ่งหนี วิ่งไปจนกว่าจะหมดกำลัง ถ้าหนีไม่รอดก็ถูกฆ่าเช่นเดียวกันกับสัตว์ ถ้าจะแย้งว่านั่นมันเป็นสัตว์ แต่สัตว์มันมีความกลัวเช่นเดียวกับมนุษย์ ก็คือ เมื่อไม่มีทางสู้ได้ ไม่มีอะไรป้องกันตัว ก็วิ่งหนีเช่นเดียวกัน"

หลวงชาญ ฯ เล่าให้ฟังภายหลังว่า เมื่อได้ยินพระธุดงค์พูดเทศนาเชิงติเตียน ทีแรกก็ไม่พอใจ นึกว่าเรื่องเช่นนี้เป็นของฆราวาส ไม่ใช่กิจของพระของสงฆ์จะมาเดือดร้อนเกี่ยวข้องด้วยเลย แต่เมื่อมานึกถึงลูกกวางได้วิ่งหนีมาหาท่าน ทำไมท่านจึงซ่อนลูกกวางไว้ได้ และท่านทราบได้อย่างไรว่า แม่กวางถูกยิงตรงลูกตาทะลุ เมื่อได้พิจารณาคำพูดของท่านแล้วก็ยิ่งเห็นจริง จึงนิ่งอั้น พูดไม่ออกอยู่ครู่หนึ่ง จึงรู้สึกตัวว่า จิตกำลังเลื่อมใสขึ้นมาทันที แต่แล้วก็ได้ยินเสียงท่านพูดขึ้นต่อไปว่า

"ความจริงประสกก็เป็นคนใจบุญสุนทาน เคยสร้างกุศลมามาก ทั้งจิตใจก็มีเมตตา เคยช่วยเหลือเพื่อนฝูงที่ตกทุกข์ได้ยาก ให้ทานแก่ผู้ยากจนเข็ญใจ เคยทำบุญก็ไม่น้อย ฉะนั้น อาตมาจึงอยากจะให้ข้อคิดว่า ประสกนั้น บุญก็ทำกรรมก็สร้าง การเห็นอกเห็นใจเพื่อนมนุษย์นั้น ก็ควรยกย่องสรรเสริญ แต่ควรจะเผื่อแผ่มายังสัตว์ป่าที่น่าสงสารบ้าง เพราะการที่เกิดเป็นสัตว์ก็มีกรรมมีเวรติดตัวอยู่แล้ว เราจงอโหสิกรรมให้มันเถิด อย่าได้เบียดเบียนชีวิตอาภัพของมันอีกเลย อาตมาอยากจะขอบิณฑบาต ในการฆ่าสัตว์ตัดชีวิตให้แก่อาตมาเถิด จะได้เป็นกุศลบารมีต่อไป กรรมที่เคยทำมาก็จะเบาบางลง"

หลวงชาญ ฯ นิ่งฟังพระธุดงค์ด้วยความสงบ ซึ่งเป็นธรรมดาของคนเราส่วนมาก จะผิดหรือถูก ก็ไม่อยากให้ใครมาสั่งสอน ถ้ามีคนมาสั่งสอนตักเตือนก็ไม่พอใจ แม้ผู้

นั้นจะหวังดีก็ตาม แต่บัดนี้หลวงชาญ ฯ เป็นผู้เลื่อมใสพระภิกษุรูปนี้แล้ว เมื่อท่านพูดจบก็ฟังด้วยความเคารพ เมื่อมานึกดูแล้วก็เห็นจริง นึกเสียใจว่าตนเองไม่ควรจะฆ่ากวางแม่ลูกอ่อนเลย ย้อนไปนึกถึงเมื่อตัวได้ยกปืนขึ้นเล็งยิงแม่กวางตัวนั้น ก็ไม่ได้นึกสนใจว่ามันจะมีลูกอ่อนทั้งที่ลูกมันเดินตามก้นแม่มันมา เมื่อได้แม่กวางแล้วยังคิดจะติดตามลูกเล็กที่น่าสงสารของมัน มุ่งหวังที่จะใช้เนื้อเป็นอาหาร เมื่อได้ฟังพระธุดงค์ชี้แจงให้เห็นบุญบาปแล้วก็เกิดความสงสารสมเพชลูกกวางแม่กวางขึ้นมาทันที

หวนกลับไปนึกถึงบุตรชายที่น่ารักน่าเอ็นดู อายุเพียง ๓ ขวบ เท่านั้นที่อยู่ทางบ้าน เกิดความรักและคิดถึงทั้งบุตรและภรรยา เกิดสังหรณ์ใจขึ้นมาว่า ถ้าใครมาทำกับบุตรภรรยาเราบ้างจะคิดอย่างไร ยิ่งคิดยิ่งนึกก็ยิ่งไม่สบายใจ นึกเคารพพระภิกษุธุดงค์ที่มาให้สติ ทำให้คิดได้ว่า เป็นพุทธศาสนิกชน มีศีลเป็นหลักปฏิบัติอยู่ในขอบเขตของความดี ไม่บังควรจะสร้างบาปสร้างกรรมในดงเช่นนี้เลย เมื่อคิดได้เช่นนั้น หลวงชาญ ฯ ก็ตรงเข้าไปกราบพระธุดงค์ แล้วพูดขึ้นว่า

"หลวงพ่อทำให้ผมหูตาสว่างขึ้นมาก นับแต่นี้เป็นต้นไป การล่าสัตว์ตัดชีวิตสัตว์ป่าอันเป็นกีฬาที่โปรดปรานของผม ผมจะขอถวายให้แก่ท่านตลอดไป จะไม่ประกอบกรรมชนิดนี้อีกต่อไปจนตลอดชีวิต"

พระภิกษุธุดงค์คงยิ้ม แล้วพูดว่า "สาธุ ขอให้ประสกจงเจริญเถิด อันบุคคลใดได้ประกอบกรรมดีหรือกรรมชั่ว กรรมอันนี้ย่อมจะติดตามไปทุกหนทุกแห่ง ไม่มีใครจะหนีพ้นไปได้ ไม่ว่าจะอยู่ที่ใด กรรมนั้นจะตามไปสนอง"

หลวงชาญ ฯ เมื่อได้ยินพระภิกษุพูดเช่นนั้น ก็นึกถึงตนได้สร้างบาปในการฆ่าสัตว์ไว้มากมายก็ไม่สบายใจ จึงถามขึ้นว่า

"หลวงพ่อครับ ผมได้สร้างบาปกรรมไว้มาก ทำอย่างไรจะขอให้กรรมนั้นอย่าได้ติดตามสนองไปถึงบุตรภรรยาเลย เพราะผมมีความสงสารที่เขาเหล่านั้นไม่รู้เรื่องอะไรด้วย ขอให้ผมจงเป็นผู้รับผลกรรมแต่ผู้เดียวเถิดครับหลวงพ่อ"

พระธุดงค์นั่งนิ่งครู่หนึ่ง แล้วจึงพูดขึ้นว่า

"อันกรรมใดที่บุคคลเราได้ก่อขึ้น ไม่มีสิ่งใดที่สามารถมาลบล้างได้ หากกรรมนั้นหนักก็ต้องรับการชดใช้ไม่ช้าก็เร็ว กรรมบางอย่างไม่ว่าชั่วหรือดี ก็ส่งผลสะท้อนถึงญาติใกล้ชิดสนิทสนมเช่นบุตรภรรยาเป็นต้น ไม่มีอะไรที่จะยับยั้งได้ แม้แต่อาตมาเอง ก็ยังไม่เห็นทางช่วยได้"

ผมเห็นหลวงชาญ ฯ หน้าซีด แสดงความไม่สบายใจออกมาให้เห็น กิริยากระสับกระส่าย เกิดความทุกข์หนักขึ้นในความรู้สึก พูดแกมอ้อนวอนซ้ำซากกับพระธุดงค์นั้นว่า

"ให้หลวงพ่อช่วยหาทางให้ผู้ใกล้ชิดของผมได้พ้นจากร่วมรับกรรมอันนี้ และขอให้ผมเป็นผู้ได้รับใช้กรรมแต่ผู้เดียว อย่าได้ลุกลามติดต่อไปถึงบุตรภรรยาของผมเลย"

พระธุดงค์นิ่งฟังหลวงชาญ ฯ อ้อนวอนขอความช่วยเหลือจากท่าน ก็เห็นใจพูดว่า

"อันผู้ใกล้ชิดที่จะร่วมรับกรรมด้วยนั้น ย่อมจะเป็นผู้ที่เคยร่วมสร้างรับกรรมมาแต่ปางก่อนแต่อดีตชาติ จึงต้องมาชดใช้รับกรรมร่วมกันในชาตินี้ อันกรรมนั้นไม่มีใครจะหนีพ้นไปได้ นอกจากผู้ปฏิบัติธรรมจนบรรลุถึงอรหันต์ จึงจะหลุดพ้นข้อผูกพันในบุญบาปเวรกรรมใด ๆ เพราะพระอรหันต์ท่านอยู่เหนือกฎแห่งกรรม"

หลวงชาญ ฯ ฟังแล้วรู้สึกอึดอัดใจ พลางพูดขึ้นว่า "หลวงพ่อพอจะมีทางแนะนำชี้แจงที่จะให้ปฏิบัติเพื่อผ่อนกรรมหนักให้เป็นเบา ผมก็จะได้ปฏิบัติตามทุกประการ"

พระธุดงค์มองดูหลวงชาญ ฯ ด้วยความสงสาร แล้วพูดขึ้นช้า ๆ ว่า

"อาตมามีพระพุทธมนต์อยู่บทหนึ่ง ถ้าผู้ใดปฏิบัติถูกต้องแล้วก็จะช่วยป้องกันอันตรายได้ แต่ผู้นั้นจะต้องมีความเลื่อมใสศรัทธาประกอบด้วยมีศีล มีสัตย์ จิตใจบริสุทธิ์สะอาด ไม่มีกรรมใดในอดีตชาติก็คงจะได้ผล หากผู้มีจิตใจเหี้ยมโหดดุร้ายขาดศีลธรรมก็ย่อมจะไม่เกิดผล พระย่อมไม่เข้ากับคนผิด ส่วนเด็กนั้นถือว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ทางจิตใจจึงไม่มีปัญหาอะไร"

เมื่อพระธุดงค์พูดแล้ว ก็บอกบทสวดมนต์ให้หลวงชาญ ฯ เป็นผู้จำ ส่วนผมเวลานั้นไม่ได้สนใจในคาถาอาคม หรือเครื่องรางของขลัง เพราะผมมีพระเครื่ององค์หนึ่งถือว่าเป็นของศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งเดิมเป็นที่เคารพบูชาของบิดาผมมาก่อน ท่านได้เคยทดลองเมื่อครั้งสมัยท่านเป็นทหารได้เข้าไปในขบวนทัพของเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี ยกขึ้นไปปราบพวกโจรเงี้ยว ซึ่งได้ก่อการร้ายขึ้นทางภาคเหนือ พระเครื่ององค์นี้ได้เคยออกศึกมาแล้ว ผมจึงตั้งใจจะเคารพนับถือแต่เพียงองค์เดียว ไม่อยากหาเพิ่มเติม ไม่ต้องการมีมากกว่านี้ เพียงองค์เดียวขอให้เรานับถือด้วยจิตใจมั่นคง มีพระแล้วก็ต้องประพฤติแต่กรรมดีอยู่ในศีลธรรม ประกอบด้วยมีเมตตาไม่เบียดเบียนใคร เท่านั้นก็เพียงพอ จะป้องกันภัยได้ ฉะนั้น ผมจึงมิได้สนใจอะไรมากนัก การสนทนาระหว่างพระธุดงค์กับหลวงชาญ ฯ จึงได้ยินบ้างไม่ได้ยินบ้าง เพราะมัวไปคิดถึงเรื่องนัดพบกับพวกที่ไปติดตามลูกกวางน้อย ซึ่งเห็นว่าเลยเวลานัดหมายแล้ว จึงแอบเข้าไปกระซิบบอกหลวงชาญ ฯ ว่า ผมจะออกไป

พบกับพวกตามที่นัดไว้ แล้วจะชวนกันมาที่นี่ ขอให้สนทนากับพระไม่ต้องเป็นห่วง หลวงชาญ ฯ พยักหน้าเห็นดีด้วย ผมจึงออกมาสมทบพร้อมกับทหารรับใช้ถือปืนยาวคอยอยู่ห่าง ๆ ตรงไปที่นัดหมายทันที

ต่อมาผมกับทหารรับใช้นำหมู่นักล่าสัตว์ต่างก็พากันเข้ามากราบพระธุดงค์ ท่านก็ทักทายปราศรัยทั่วหน้ากันตามควรของผู้ทรงศีล พวกเพื่อน ๆ เวลานั้นนึกว่าพระธุดงค์องค์นี้จะต้องเก่งกล้ามีวิชาอาคมแข็ง จึงสามารถธุดงค์มากลางดงได้ลำพังองค์เดียว ต่างก็คอยจ้องหาโอกาสขอของดี คอยออกปากเลียบ ๆ เคียง ๆ เพราะพระธุดงค์ส่วนมากมีตะกรุดและลูกอม พระว่าน พระผงหรือผ้ายันต์ แจกกับผู้สนใจไปขอเครื่องรางของขลัง แต่ท่านก็มิได้แสดงว่าจะให้อะไรตามที่ต้องการเหมือนพระอื่น ๆ บางองค์ เมื่ออดทนไม่ไหวจึงเข้าไปกราบ แล้วพูดว่า

"พวกผมอยากจะขอของดีของหลวงพ่อเพื่อไว้ป้องกัน มิได้เป็นนักเลงอะไร ลูกผู้ชายก็อยากได้ และอยากให้หลวงพ่อช่วยดูดวงชะตาร้ายดีประการใด"

เมื่อพูดจบแล้วคิดว่าท่านจะค้นหาตะกรุด หรือผ้ายันต์ หรือของขลังออกมาให้ หรือถามวัน เดือน ปี เกิด ท่านกลับนิ่งอยู่ครู่หนึ่ง จึงพูดขึ้นว่า

"ของดีทางไสยศาสตร์ หรือเครื่องรางของขลังใด ๆ อาตมาไม่เคยให้ใคร เพราะไม่มีจะให้ อาตมาได้ปฏิบัติทางพุทธศาสนาโดยตรง พระสัจธรรมของพระพุทธเจ้าห้ามมิให้เชื่อถือในสิ่งที่พิสูจน์ไม่ได้ ห้ามมิให้พระสงฆ์สาวกแสดงฤทธิ์เดชปาฏิหาริย์ในสิ่งมหัศจรรย์ทั้งหลาย ขอจงอย่าได้หลงใหลงมงายเพราะเป็นวิชาต่ำ ทำให้เกิดกิเลสตัณหา เมื่อติดอยู่แล้วยากที่จะหลุดพ้นไปได้ ทั้งพระพุทธองค์ยังได้สอนมิให้เชื่อโชคชะตา ในโลกมนุษย์นี้ ท่านสอนให้เชื่อ กฎแห่งกรรม หว่านพืชสิ่งใดก็จะเกิดผลสิ่งนั้น ผู้ใดประกอบกรรมดีหรือกรรมชั่ว ย่อมจะได้กรรมดีหรือกรรมชั่วตอบแทน เช่นกัน ถ้าผู้ใดไม่ประกอบสิ่งใดเลย มัวแต่กราบไหว้บูชาอ้อนวอนผีสางเทวดาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายให้ประทานโชคลาภ ก็ไม่มีหวังได้ผลตามความตั้งใจ ถ้าเราทำกรรมชั่วแล้วอ้อนวอนผีสางเทวดาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ให้ช่วยปัดเป่ากรรมชั่วให้พ้นผิดไปจากตัว ขอผลดีเป็นสิ่งตอบแทนก็ไม่มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์อันใดจะสามารถบันดาลได้ อาตมามีแต่ธรรมของพระพุทธเจ้าเท่านั้นที่สอนให้คนประกอบแต่กรรมดี มีศีลธรรม มีความเมตตากรุณา มีจิตบริสุทธิ์ไม่เบียดเบียนมนุษย์และสัตว์ ศีล สมาธิ ปัญญา ของพระพุทธเจ้านั้นล้ำเลิศกว่าเครื่องรางของขลังใด ๆ ในโลก เมื่อผู้ใดปฏิบัติย่อมจะเป็นที่คุ้มครองป้องกันภัยได้ เป็นของดีที่เกิดขึ้นภายในตัว

ของเราเอง ใครจะแย่งชิงเอาไปไม่ได้ไม่ต้องหาที่อื่น ของดีเกิดด้วยอำนาจจิตที่บริสุทธิ์ด้วยการปฏิบัติ ศีล สมาธิ ปัญญา การแผ่เมตตารักษาศีล จิตเป็นธรรม นี่แหละเป็นจุดยอดป้องกันภัยได้ดีกว่าเครื่องรางของขลังที่ยึดถือในทางผิด ถ้าเราใช้สิทธิด้วยอำนาจจิตแผ่เมตตาให้หมู่มนุษย์ และสัตว์ทั้งผีสางเทวดาทั้งหลายทั่วไป ขออย่าได้มีเวรกรรมต่อกันเลย ขอจงได้รับความสุขด้วยอำนาจกุศลบารมีที่เราได้สร้างได้ทำ ขอให้แผ่ทั่วถึงกัน ด้วยอำนาจบารมีกุศลที่แผ่ออกไปนี้สูงกว่าสิ่งใดในโลก เมื่อพวกประสกต้องการของดีก็หมั่นอุตส่าห์เล่าเรียนทางธรรมและปฏิบัติ จะมองเห็นผลธรรมที่เกิดกับตัวเองด้วยการพิสูจน์ด้วย ศีล สมาธิ ปัญญา อย่ามัวหลงใหลใฝ่ฝันในเครื่องรางของขลังหรืออย่าไปนึกถึงผ้ายันต์ผูกคอ หรือใส่เสื้อยันต์จะทำให้จิตใจฮึกเหิมในสิ่งที่ผิดที่ชั่ว กลายเป็นคนอวดเด่นอวดดี แล้วก็อยากลองดีเมื่อจิตเป็นอันธพาลอยู่แล้ว ก็ประพฤติตนเป็นอันธพาลหนักยิ่งขึ้นถือว่ามีของดีของขลังคุ้มครองป้องกัน ก็อวดเก่งเที่ยวข่มเหงรังแกชาวบ้าน ให้พิจารณาดูพวกมหาโจรเที่ยวปล้นสดมภ์ ถือว่ามีของดีมีเครื่องรางของขลังมากมายหลายอาจารย์ห้อยเต็มรอบคอ แต่โลกย่อมทรงไว้ซึ่งความเป็นธรรม พระย่อมไม่คุ้มครองเข้าข้างคนผิดที่ประกอบกรรมชั่ว พระเครื่องรางที่ห้อยคอเป็นพวง ๆ ก็ไม่สามารถที่จะช่วยให้พ้นอาญาแผ่นดิน ที่สุดก็ต้องจบชีวิตลงท่ามกลางสาปแช่งของประชาชนผู้บริสุทธิ์

เมื่อพระธุดงค์พูดจบ ก็มีผู้ถามขึ้นว่า "การที่หลวงพ่อมีสิ่งใดที่สามารถจะป้องกันสัตว์ได้ ถ้าไม่มีของดีป้องกันตัว"

พระธุดงค์เห็นพวกเรายังดื้อดึงอ้อนวอนจะเอาของดีจากท่านให้ได้ ท่านจึงพูดขึ้นว่า "อาตมาบอกแล้วว่าอาตมาเป็นสงฆ์ เคารพคำสั่งสอนแห่งองค์พระศาสดาของเราท่านสอนไม่ให้เราเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อภินิหารใดๆ ที่พิสูจน์ไม่ได้ตลอดทั้งการถือโชคลางถือฤกษ์ถือยาม ว่าเป็นสิ่งที่ไม่เป็นแก่นสารแน่นอนมีความงมงาย อาตมาได้ถือหลักธรรมเป็นแก่นแท้ของพระพุทธศาสนา ไม่ใช่พวกไสยศาสตร์เป็นกาฝากอาศัยเกาะพระพุทธศาสนาเป็นที่พึ่งทำให้พระศาสนาเศร้าหมอง อาตมาจึงได้เจริญศีลภาวนา ทำสมาธิให้เกิดปัญญาทำจิตให้สงบด้วยอำนาจวิปัสสนากรรมฐาน ทำให้เกิดพลังอันเข้มแข็งในกระแสจิตด้วยอำนาจสมาธิญาณได้ใช้กระแสจิตแผ่เมตตาไปสู่สัตว์น้อยใหญ่ทั้งหลาย ทั้งที่ดุร้ายและไม่ดุร้าย ทั้งใต้ดินและบนดินและบนอากาศ ขอให้สัตว์ทั้งหลายจงอยู่ด้วยความสุข ขออย่าได้มีเวรกรรมต่อกันเลย อันเจริญวิปัสสนาแผ่เมตตาทางกระแสจิตนี้สามารถทำให้สัตว์น้อยใหญ่ที่ดุร้าย มี

สัญชาตญาณความรู้สึกเกิดขึ้นว่า ผู้ใดเป็นมิตรหรือผู้ใดเป็นศัตรู อาตมาจึงอยู่ในป่าได้เพราะเป็นมิตรกับสัตว์ทั้งหลายมิใช่เป็นศัตรูกัน นี่แหละด้วยอำนาจของ ศีล สมาธิ ปัญญา ได้เจริญวิปัสสนากรรมฐานจึงทำให้อาตมาผ่านพ้นภัยอันตรายได้ปลอดโปร่ง"

พวกเรานิ่งฟังพระภิกษุบรรยายถึงศีล สมาธิ ปัญญา อย่างตื่นเต้น ทั้งเข้าใจดี มีผู้หนึ่งถามขึ้นว่า

"หลวงพ่อได้ธุดงค์ไปถึงไหนบ้าง และได้เคยพบสัตว์ป่าที่ดุร้ายอย่างซึ่ง ๆ หน้าหรือเปล่า เมื่อได้ประจันหน้ากันแล้ว หลวงพ่อได้แก้ไขอย่างไรบ้าง"

พระภิกษุธุดงค์แสดงอารมณ์ดี ยิ้มแล้วพูดอธิบายให้ฟังว่า "ธรรมชาติของสัตว์ป่าที่ดุร้ายทั่ว ๆ ไป ธรรมดามีความรู้สึกตื่นกลัวมนุษย์ติดอยู่เป็นนิสัยสันดาน เมื่อได้พบหรือเพียงได้กลิ่นคนวิ่งหนีหัวซุกหัวซุน ถ้าไม่จนมุมจนตรอกไม่ประจันหน้ากันใกล้ชิดจริง ๆ ก็ไม่หันมาสู้ป้องกันตัว มิฉะนั้นแล้วก็ไม่ทำอันตรายใคร ส่วนสัตว์ที่ถูกทำร้ายจนบาดเจ็บลำบาก หรือพวกเสือแก่ไปไหนไม่ไหว พวกนี้จะดุมากผิดธรรมดา ยิ่งพวกเสือเคยกินคนมาแล้ว พวกนี้ดุและกล้าที่จะวิ่งเข้าตะปบกัดกินคนได้ อาตมาเคยพบสัตว์ป่าจำนวนมากที่ดุร้ายก็มี ที่ไม่ดุร้ายก็มี แต่ก็มิได้ทำอันตราย เพราะต่างก็อยู่กันด้วยความสงบ มิได้มีจิตจะคิดร้ายเบียดเบียนกัน"

พวกเราต่างนั่งนิ่งฟังท่านด้วยความสนใจและสงบ ผมนั่งฟังมานาน รู้สึกเลื่อมใสพระภิกษุธุดงค์รูปนี้ยิ่งขึ้นไม่แพ้ผู้อื่น จึงอยากรู้ถึงเริ่มแรกที่ท่านออกธุดงค์มีความรู้สึกอย่างไร จึงถามท่านว่า

"เมื่อครั้งแรกหลวงพ่อออกธุดงค์ใหม่ ๆ ยังไม่เคยป่า ยังไม่รู้จักนิสัยใจคอสัตว์ หลวงพ่อเคยมีความกังวลบ้างไหม"

พระธุดงค์หัวเราะค่อย ๆ แล้วก็เริ่มเล่าถึงอดีต ก่อนที่ท่านจะเชี่ยวชาญเดินธุดงค์มาก่อนว่า

"เมื่อสมัยที่อาตมา เริ่มติดตามพระผู้เป็นอาจารย์มาธุดงค์เป็นครั้งแรก ท่านได้สอนให้พิจารณาดูสถานที่ที่เราจะพักจะปักกลดให้พิจารณาดูดินดูต้นไม้ข้าง ๆ สังเกตทางที่สัตว์ผ่าน เราก็อย่าไปปักกลดขวางทาง ปักกลดหลีกเลี่ยงให้ห่างทางเดินของสัตว์ป่าก็ไม่มีภัยอันตรายใด ๆ แต่เมื่อปักแล้วก็จะถอนไม่ได้จนกว่าจะค้างคืนแล้ว ถอนเดินทางต่อไป ถือว่าพระจะทำสิ่งใดก็ไม่ประมาทต้องพิจารณาดูให้ดีให้แน่ใจ เริ่มครั้งแรกที่จะประสบกับสัตว์ป่าที่อาตมาออกธุดงค์ พระอาจารย์ได้พาไปปักกลดอยู่ในป่าสูง แต่ใกล้

หนองน้ำใกล้เขตแดนกำพุช คืนนั้นกลางดึก อาตมาได้ยินเสียงช้างฝูงใหญ่ตื่นหนีอะไรไม่รู้ วิ่งผ่านกลดอาตมาและพระผู้เป็นอาจารย์ห่างกันเพียงระยะไม่เกิน ๓ วา แผ่นดินสะเทือนกลดสั่นไหว คืนนั้นเป็นคืนเดือนหงายท้องฟ้าแจ่มใส อาตมาเข้าสมาธิตามพระอาจารย์สอน แต่อาตมายังใหม่ต่อการธุดงค์เป็นครั้งแรก จิตยังไม่มั่น จึงนึกกลัว เพราะเกิดมาไม่เคยเห็นช้างป่าเป็นฝูงใหญ่เช่นนี้มาก่อน เคยพบเห็นมาแต่ช้างบ้านที่เขาเลี้ยงไว้ใช้งานมีควาญคอยควบคุม อาตมาก็ยังกลัว ไม่กล้าเดินเข้าใกล้มัน แต่นี่เป็นช้างป่าแท้ ๆ ซึ่งกำลังตื่นกลัว ประมาณไม่ถูกว่าจำนวนเท่าใด วิ่งหนีอะไรก็ไม่รู้ อาตมากลัวจนเหงื่อแตกตัวสั่นมือเท้าเย็นใจเต้นดังตีกลอง กลัวว่ามันจะเอื้อมงวงมาจับแล้วโยน กลัวมันจะมาเหยียบตาย ส่วนพระอาจารย์ท่านไม่รู้สึกผิดปกติ เสียงท่านปลอบอาตมาไม่ให้กลัว ให้เจริญภาวนาพระพุทธมนต์ ทำสมาธิเจริญวิปัสสนากรรมฐาน เวลานั้นอาตมาบอกได้ว่าความกลัวทำให้จิตไม่เที่ยงไม่มีสมาธิ แม้แต่พระพุทธมนต์ขึ้นต้นลงปลายก็ไม่ถูก ต้องใช้เวลานั่งตัวสั่นอยู่ในกลดจนรุ่งสว่าง ไม่ได้จำวัด เช้าพระอาจารย์ได้มาสอนวิธีทำจิตแผ่เมตตาให้แก่พวกสัตว์ แต่อาตมาบอกกับพระอาจารย์ว่า กำลังใจเสียหมด ท่องอะไรไม่ถูกเพราะกลัวทำสมาธิไม่เที่ยง ช้างป่าเพียงสองตัวเข้าใกล้กลดก็กลัวจนปวดท้องแล้ว นี่มันมาตั้งฝูงหลายสิบตัว จะตั้งสติได้อย่างไร อาตมาบอกพระอาจารย์ว่า เห็นจะทนต่อไปไม่ไหว ถ้าพบอย่างนี้บ่อย ๆ แต่พระอาจารย์แสดงความสมเพชเวทนาและสงสาร จึงปลอบอาตมาให้พยายามอดทน ความกลัวเป็นสิ่งที่ประจำตัวมนุษย์ แต่เราจำกัดมันได้ด้วยศีลสมาธิ พิจารณาดูด้วยปัญญา ความกลัวก็จะหายไป ต่อไปอย่าท้อถอย ใหม่ ๆ ก็เป็นอย่างนี้ทุกองค์

ต่อมาอีกคืนหนึ่ง พระอาจารย์ให้มาปักกลดห่างจากลำห้วย ชาวบ้านเรียกว่าห้วยเสือหลง เป็นที่มีสัตว์ป่าชุกชุมมาก อาตมาใจไม่ค่อยจะดีแต่คืนแรกแล้ว แต่คืนนั้นอาตมาพยายามเจริญภาวนาทำสมาธิให้เกิดกำลังอำนาจจิต เจริญวิปัสสนากรรมฐานตามอาจารย์สอน ตกกลางคืนก็ได้ยินสัตว์ป่าส่งเสียงร้องตามทิศทางต่าง ๆ คงเป็นเสียงกวางหรือละมั่งเก้งก็แบ่งเสียงไม่ถูก แล้วก็ยังมีเสียงเหมือนคนเจ็บปวด ร้องครวญครางหูได้ยินเสียงโอย โอย โอย เสียงร้องเป็นระยะเข้ามาใกล้กลดของอาตมา แล้วก็หายไปแล้วก็ได้ยินห่างไกลออกไป ไม่รู้ว่าเป็นตัวอะไร มีเสียงร้อยแปดในป่าเวลากลางคืนอาตมานั่งไม่สบายใจ กลัวเสียงประหลาดพวกนั้นอยู่ในกลด พระอาจารย์บอกเจริญพระพุทธมนต์ภาวนาทำสมาธิให้จิตสงบ อาตมาบอกว่าทำไม่ได้เพราะใจไม่อยู่กับตัว เสียง

ร้องมันกวนประสาท ท่านก็บอกให้พยายามอดทน ไม่ต้องกลัวท่านยังคุมอยู่ แต่อาตมาก็ได้พยายามทำให้จิตสงบ แต่ไม่ทันจะทำจิตสงบ ก็ได้ยินเสียงเสือร้องโฮก – ฮือ ๆ ๆ มาแต่ไกล และยิ่งใกล้เข้ามา เสียงสัตว์อื่นเงียบหายหมด นอกจากทางต้นไทรใหญ่ห่างจากลำห้วยไม่มากนัก ได้ยินเสียงกิ่งไม้หัก เสียงลิงร้องคงจะตกต้นไม้ เพราะต่างชิงแย่งกันปีนป่ายขึ้นไปบนกิ่งคบไทรให้สูงสุดที่จะสูงได้ เสียงโฮก – ฮือ ใกล้เข้ามาแล้วก็ไกลออกไป แต่จวนฟ้าสางก็ได้ยินเสียงใกล้เข้ามาทุกที ยิ่งใกล้เสียงก็ยิ่งดังสนั่นป่า อาตมารู้สึกว่าพื้นล่างกับพื้นบนกำลังกระทบกัน เพราะมันสั่นรัวเหมือนกำลังเป็นไข้จับสั่น ยิ่งเสียงมันใกล้เข้ามาเหมือนจะเดินรอบ ๆ กลดของเรา แล้วร้องเสียงดังสนั่นสะท้อนทั้งป่า อาตมาก็เกิดขนหัวลุกขนพองสยองเกล้า เป็นไข้หนาว ๆ ร้อน ๆ ไปทันที สวดมนต์ไม่ได้ลืมหมด เพราะเคยรู้ว่าเสือเป็นสัตว์ป่าที่ดุร้าย มันฆ่าเหยื่อโดยใช้เท้าตะปบหนังหัวเปิดลูกนัยน์ตา แล้วก็ตวัดตัวขึ้นหลังวิ่งเข้าป่า ยิ่งนึกก็ยิ่งกลัว นึกในใจว่าอาตมาไม่ควรจะเอาชีวิตมาทิ้งไว้ในป่านี้เลย เกิดความหมดอาลัยแก่ชีวิต แต่แล้วก็เกิดความมานะว่า เราได้อุทิศชีวิตให้แก่พระศาสนา แล้วจะมามัวกลัวอย่างไม่สิ้นสุดทำไม ไม่ต้องกลัว ความกลัวเป็นของคนขลาด หยุดกลัวเสียที เป็นอะไรก็ไม่วิตกทุกข์ร้อน ปล่อยไปตามเรื่อง หากชาติก่อนเราได้ก่อเวรไว้กับพวกสัตว์ป่าเหล่านี้ไซร้ ก็ขอใช้หนี้ชีวิตให้มาขบกัดให้ตายเสียในชาตินี้จะพ้นเวรกันเสียที เมื่อคิดได้เช่นนี้ ความกลัวก็ค่อย ๆ จางหายไป จิตใจของอาตมาก็เข้าสู่ปกติ อาตมาก็เจริญพระพุทธมนต์ภาวนาให้จิตสงบสู่สมาธิ เข้าในวิปัสสนากรรมฐานได้ต่อไป ส่วนเสียงเสือนั้นก็ค่อยหายห่างไกลไปทางลำห้วยแล้วก็หายไป ก็ได้ยินเสียงไก่ป่าขัน พอสาง พอตอนรุ่งเช้า พระอาจารย์บอกว่า อาตมาเข้าทางถูกแล้วความกลัวกำลังห่างออกไปแล้ว จงปฏิบัติเจริญภาวนาเข้าสมาธิแล้วก็แผ่เมตตาด้วยอำนาจกำลังกระแสจิตมุ่งจุดไปหมู่สัตว์ทั้งหลายก็จะไม่มีภัยที่จะรบกวน อาตมาไม่ทราบว่า อาจารย์รู้ได้อย่างไรว่า อาตมาหายกลัว จึงบอกว่า

"เสียงร้องคำรามของเสือเมื่อมันเดินมารอบ ๆ กลด เสียงมันมีอำนาจสมเป็นสัตว์ป่า ทำให้อาตมากลัวจนเกือบจะเสียสติ ปวดหนัก ปวดเบา หนาว ร้อน ตลอดเวลา"

อาจารย์หัวเราะ แล้วก็บอกว่า "ความกลัวก็ย่อมมีขอบเขต แต่เมื่อมันสุดแล้วมันก็เข้าปกติ จงใช้สติปัญญาพิจารณาไล่ความกลัวไปให้พ้นให้สิ้นไปแล้ว ก็จะเหลือความไม่กลัว"

อาตมาก็รับคำของพระอาจารย์ คืนที่สามพระอาจารย์พามาปักกลดพักอยู่ข้างหนองน้ำใหญ่ คืนนั้นรู้สึกว่าจิตใจของอาตมาเข้าสู่ความปกติ จิตเกิดกำลังเข้มแข็ง เข้าสมาธิได้ง่าย ปฏิบัติเจริญวิปัสสนากรรมฐาน แม้จะได้ยินสัตว์ป่าร้องใกล้ไกลก็ไม่ตกใจกลัว จิตเข้าสู่ปกติ แต่พอดึกก็รู้สึกว่ามีงูเลื้อยอยู่ข้างกลดของอาตมาทั้งตัวใหญ่และตัวเล็กทั้งยาวและสั้นสันนิษฐานเอาตามความรู้สึกเมื่ออาตมานั่งเข้าสมาธิ รู้สึกว่าบางตัวมันเลื้อยขึ้นไปจะถอนกลดของอาตมา เอนไปเอียงมา บางตัวขู่ฟ่อๆ อยู่ข้างกลด อาตมาได้ประสบเหตุการณ์สามคืนติดต่อกัน ทำให้อาตมาจำวัดไม่ได้ คืนหลังนี้จิตใจของอาตมาเข้มแข็งความกลัวก็น้อยลง สามารถท่องบ่นภาวนาพุทธมนต์ ไม่กลัวจนหลงลืมจับต้นชนปลายไม่ถูกเหมือนคืนก่อน ๆ จิตของอาตมาก็สงบ เสียงพระอาจารย์ปลอบโยนแนะนำให้ปฏิบัติจวนสางพวกงูเหล่านั้นจึงเลื้อยคลานหายไปหมด รุ่งขึ้นเช้าอาตมาได้พบในสิ่งที่แปลกประหลาดเกิดขึ้นในเช้าวันนั้น คือในบริเวณใกล้ที่ปักกลดอยู่นั้น มีพวกนกชนิดต่าง ๆ มีจำนวนมากมายบินมาจากทิศต่าง ๆ มีสีขนงดงามแปลกต่างกันส่งเสียงร้องจ๊อกแจ๊กจอแจแซดไปหมด คล้ายจะมีการประชุมนกทั้งป่าเป็นครั้งใหญ่อยู่ตามต้นไม้รอบที่พักปักกลด อาตมายังไม่เคยเห็นมาก่อนว่ามีนกมากมายเช่นนี้ คล้ายกับนกพวกนี้จะนัดกันมาพบกับอาตมาและพระอาจารย์ สิ่งที่มหัศจรรย์อีกอย่างก็คือ เห็นพระอาจารย์แบมือยื่นออกไปแล้วก็ผิวปากค่อย ๆ พอได้ยินเสียง นกที่จอแจก็เงียบลงทันที คล้ายกับพระอาจารย์มีอำนาจเหนือพวกนกเหล่านั้น สามารถจะบังคับให้ทำอะไรได้ อาตมามองดูด้วยความตื่นเต้นในสิ่งที่แปลกประหลาดแทบจะลืมหายใจ เมื่อนกตัวอื่นส่งเสียงร้องแซดนั้นเงียบเสียงหมด คงได้ยินเสียงแหลมเล็กส่งเสียงร้องอยู่บนยอดไม้ยังไม่เห็นตัว แล้วเสียงก็ค่อย ๆ ดังขึ้นจนเห็นตัวเล็ก ๆ เท่านกกระจิบสีสันสวยงาม บินโผลงกระโดดเกาะกิ่งไม้ลงมาเป็นระยะ ปากก็ส่งเสียงไพเราะ พอบินลงมาในระยะต่ำก็บินโผลงไปเกาะอยู่กลางใจมือของพระอาจารย์แล้วก็ไซ้ปีกไซ้หางคล้ายจะร่ายรำทำเพลงตามสภาพของนกตัวเล็ก ๆ น่ารักจะทำได้ ส่วนนกตัวอื่น ๆ จำนวนมากก็มาเกาะอยู่บนกิ่งไม้นิ่งเงียบเอียงคอมองดูไปมาตามระยะของนก นกตัวน้อยกระโดดอยู่บนฝ่ามือพระอาจารย์ครู่ใหญ่ นกน้อยตัวนั้นบินจากฝ่ามือของพระอาจารย์ขึ้นไปบนยอดไม้ แล้วนกตัวอื่น ๆ ต่าง ๆ ก็บินกลับไปตามทิศทางต่าง ๆ ไม่ช้าก็หายไปหมด ตั้งแต่นั้นมาทำให้อาตมาคิดว่า พระอาจารย์ของอาตมานี้มีอำนาจกระแสจิตสูง ทำให้สัตว์เล็กสัตว์ใหญ่ตกอยู่ในอำนาจได้ ทั้งสัตว์ที่ดุร้ายและไม่ดุร้าย และเชื่อแน่ว่าท่านมีอำนาจเหนือสัตว์ร้ายในป่าทั้งหลาย อาตมาคิดว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อสามคืนก่อนก็ด้วยอำนาจ

ของพระอาจารย์ที่เรียกพวกสัตว์ป่า และให้มาเพื่อที่จะดูความอดทนของอาตมาเช่นเดียวกัน ท่านได้เรียกฝูงนกในตอนเช้าวันนั้น ตั้งแต่นั้นมาอาตมาก็หายความหวาดกลัว แม้จะได้ยินได้เห็นสัตว์ป่าที่ดุร้ายอย่างใกล้ชิด จิตใจของอาตมาก็เป็นปกติ เห็นจะเป็นเพราะอาตมาเลื่อมใสเชื่อถืออำนาจจิตให้ความคุ้มครองของพระอาจารย์

"อาตมาเล่าให้ฟังนี้ อย่าเพิ่งเชื่อถือว่าเป็นความจริงนะ นี่เป็นแต่ความเห็นความรู้สึกของอาตมา พระพุทธองค์ทรงสอนไม่ให้เชื่ออะไรง่าย ๆ และอย่าเชื่อในสิ่งที่เขาบอกเล่า ทั้งโบราณและปัจจุบัน ให้พิจารณาด้วยปัญญาหาหลักและเหตุผล และพิสูจน์ให้เห็นจริงเสียก่อนจึงค่อยเชื่อ ฉะนั้น ที่อาตมาเล่ามานี้ก็เพียงให้พิจารณาดู และอาตมาก็จะเล่าต่อไปว่า ต่อนั้นมาก็ได้ศึกษาฝึกฝนปฏิบัติตามที่พระอาจารย์สั่งสอนทุกประการ ไม่มีคาถาอาคมอะไรนอกเหนือไปจากธรรมะ พระพุทธมนต์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่อยู่ในหลักศีล สมาธิ ปัญญา ด้วยอาศัยสมาธิเกิดปัญญา ในเมื่อได้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ฝึกจิตให้สงบเข้มแข็งภาวนา แผ่เมตตาเจาะจงแก่สัตว์ป่าทั้งหลายจึงสามารถทำให้สัตว์ดุร้ายให้เชื่องอยู่ในอำนาจได้ และทั้งสามารถจะเรียกร้องให้สัตว์ต่าง ๆ มาชุมนุมกันได้ด้วยอำนาจกระแสจิต คลื่นของจิตที่มีพลังอยู่ในวงรัศมีที่สัตว์ป่าอาศัยพอที่จะส่งกำลังการแผ่เมตตาจะไปถึง

ต่อมาพระอาจารย์ได้พาอาตมาท่องเที่ยวธุดงค์ไปในที่ธุระกันดารแทบทุกภาค บางครั้งก็ออกนอกดินแดนไทย ต้องผจญต่อความยากลำบาก ตลอดจนสัตว์ร้ายนานาชนิด แต่อาตมาชินต่อป่าดีแล้ว จึงไม่มีความกลัวเพราะจิตเข้มแข็ง ได้ติดตามท่านอาจารย์ไปทุกแห่งหน ถึงฤดูฝนเข้าพรรษาเราก็จำพรรษากันตามเขาในถ้ำ เมื่อออกพรรษาก็ออกธุดงค์กันใหม่

ต่อมาท่านอาจารย์ได้บอกว่า อาตมามีสมาธิแก่กล้า มีอำนาจจิตเข้มแข็งพอที่จะปฏิบัติองค์เดียวได้แล้ว ไม่ต้องอยู่ในความควบคุมของพระอาจารย์ ทั้งท่านก็เข้าวัยชราแล้ว อยากจะพักจำศีลภาวนาเป็นที่เป็นทางในบั้นปลาย ท่านจึงหาถ้ำแห่งหนึ่งไม่ไกลจากหมู่บ้านมากนัก ได้เข้าไปจำศีลภาวนา แล้วอาตมาก็ได้ธุดงค์องค์เดียวแต่นั้นมา"

พวกเรานั่งฟังพระภิกษุชราธุดงค์เล่าเรื่องอย่างเพลิดเพลินและตื่นเต้น เพราะยังไม่เคยได้ยินได้ฟังเรื่องเช่นนี้มาก่อน และก็เพิ่มความเลื่อมใสเคารพท่านยิ่งขึ้น พวกเรายังสงสัย ถามว่า

"อาหารฉันนั้นหลวงพ่อได้มาจากไหน เพราะตามป่าดงดิบห่างไกลจากหมู่บ้าน ระยะเวลาเดินทางตั้งวันก็ยังไม่พบหมู่บ้าน หรือหากพบหมู่บ้านก็ยังไม่ทราบว่า ชาวบ้านจะมีศรัทธาหรือไม่" พระธุดงค์ยิ้มแล้วตอบว่า

"ไม่เป็นการลำบากยากเย็นอะไรนัก เพราะก่อนที่อาตมาจะโปรดสัตว์ก็ได้อธิษฐานทำสมาธิ ส่งกระแสจิตล่วงหน้าไปก่อน จึงรู้ว่าที่ใดมีผู้ศรัทธาอยู่ แล้วก็มุ่งหน้าเดินตรงไป ไม่ช้านานนักก็พบหมู่บ้าน มองเห็นผู้คนมีความศรัทธาเตรียมอาหารใส่บาตรไว้แล้ว เมื่ออาตมาไปถึงต่างก็พากันมาใส่บาตรมีทั้งผลไม้และอาหารข้าว แม้จะเป็นหมู่บ้านไม่ใหญ่โตนัก และอาหารที่ได้มานั้นไม่มาก แต่เพียง ๒ – ๓ ปั้น ก็อิ่มกว่าอาหารธรรมดาบ้านเรา ฉะนั้น การอยู่ในดงพงป่าของอาตมาก็ไม่มีอะไรเดือดร้อน"

พวกเราได้ฟังแล้วก็มองดูตากัน ต่างก็นึกคิดอยู่ในใจว่าพระองค์นี้คงจะย่นระยะทางได้ หรือไม่ก็สามารถเข้าไปรับบาตรในเมืองลับแลได้ หรือจะเป็นพวกผีสางนางไม้ หรือรุกขเทวดาที่เลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา แต่เวลานั้นก็ไม่มีใครถามท่านว่า พวกที่มาใส่บาตรเหล่านั้นเป็นพวกอมนุษย์หรือพวกเทวดานางไม้ ไปอยู่ในกลางดงกลางป่าต่างก็มาเดาเอาเองภายหลัง แต่ทำให้นึกสงสัยว่า ทำไมพวกเราจึงปากหนักไม่มีใครถามท่านเลย ชอบมาออกความเห็นแตกต่างกันภายหลัง หลังจากพวกเราเกิดเลื่อมใสในพระภิกษุยิ่งขึ้น เคารพในสมาธิปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของท่านแล้ว ท่านได้ให้การอบรมธรรมะพวกเราต่อไปว่า

"มนุษย์เราที่ได้มีโอกาสเกิดมาในโลกนี้ เมื่อได้ลืมตาดูโลกที่แจ่มใสมีร่างกายเข้มแข็งมีอาการครบถ้วน มีสมองและจิตใจเป็นปกติธรรมดาอย่างสามัญชนทั่วไป ก็เรียกว่าเป็นบุญ กุศลบารมีที่เคยสร้างไว้ในอดีตชาติจึงได้เกิดมาเป็นคน แต่การสร้างบุญบารมีนั้นย่อมจะมากน้อยไม่เสมอเท่าเทียมกัน มนุษย์เราจึงได้เกิดมาแตกต่างกันทั้งตระกูลและฐานะ บางคนจะเกิดในตระกูลสูงและมั่งคั่งสูงศักดิ์ บางคนก็เกิดมาในตระกูลต่ำศักดิ์ยากจนเข็ญใจ บ้างก็เกิดมาในรูปร่างสวยงาม บ้างก็เกิดมาขี้ริ้ว ร่างกายไม่สมประกอบ บ้างเกิดมามีสติปัญญาไม่ปกติ แต่ทุกคนก็เลือกเกิดไม่ได้ แล้วแต่กฎแห่งกรรม จะส่งมาตามผลการทำดีหรือทำชั่ว ซึ่งประจำทุกรูปทุกนาม แม้ว่าเราจะเกิดมาแตกต่างทางด้านความเป็นอยู่และฐานะ แต่ก็ไม่ควรจะน้อยเนื้อต่ำใจในวาสนาที่เกิดมาต่ำต้อย เพราะในโลกมนุษย์นี้ไม่มีอะไรแน่นอน ทุกสิ่งย่อมหมุนเวียนเปลี่ยนไปได้ตามกฎธรรมชาติ เพราะโลกมนุษย์นี้

เป็นศูนย์กลางที่คนเรามีโอกาสเลือกสร้างความดีหรือความชั่วได้เท่าเทียมกัน ผู้ที่เกิดมาในตระกูลมีเกียรติมั่งคั่ง ถ้าลืมตัวประกอบกรรมทำชั่ว ที่สุดก็กลายเป็นคนทุกข์ยากลำบากลงในชาตินี้ ส่วนผู้ที่เกิดมาในตระกูลต่ำต้อยเข็ญใจ ถ้าประพฤติแต่กรรมดีชีวิตก็จะเจริญรุ่งเรืองมั่งคั่งมีเกียรติทันตาเห็นทุกยุคทุกสมัยมีตัวอย่างอยู่มากมาย เช่น คนมั่งมีกลับยากจน แต่คนจนยากกลับมั่งมี อาตมาขอให้ประสกนำไปคิดพิจารณาดูว่า โลกมนุษย์นี้เป็นชุมทางสายใหญ่ มีทั้งทางนรกและสวรรค์ และทางนิพพานในทางพุทธศาสนา ทุกวันทุกเวลาที่มนุษย์ทิ้งสังขารไว้ในโลก ส่วนวิญญาณนั้นไปสู่สุคติและทุคติ ตามแต่ผลบุญผลกรรมที่ส่งเสริมไปทางดีหรือชั่ว อาตมาขอให้ทุกคนที่อยู่ในที่นี้ผู้ที่เกิดมาในกองสุข เมื่อถึงอายุขัยก็ไปในทางสุขผู้ที่เกิดมาในกองทุกข์ เมื่อถึงอายุขัยก็ขอให้ไปในทางสุข และไม่อยากให้วิญญาณของผู้เกิดมาในกองสุขหรือกองทุกข์ก็ดีไปในทางทุคติภูมิและสิ่งที่จะเป็นที่พึ่งช่วยให้เราพ้นทุกข์ก็คือ ธรรมะของพระพุทธเจ้า คือ ศีล สมาธิ ปัญญา จงพิจารณาในวิปัสสนากรรมฐาน ก็จะรู้แจ้งเห็นจริงตลอดไป"

เมื่อพวกเราได้สดับคำของท่านแล้ว เราต่างก็ยกมือขึ้นนมัสการท่านด้วยความเคารพ และเตรียมตัวจะนมัสการพากันกลับสู่ค่ายที่พักกลางดง ซึ่งไม่ห่างไกลจากที่ปักกลดของท่าน ท่านจึงเตือนให้นำลูกกวางน้อยไปด้วย ทำให้พวกเรานึกขึ้นได้ เพราะได้ฟังท่านจนเพลิดเพลิน จนลืมว่าพวกเรามาตามลูกกวาง เสียงท่านสั่งว่า

"ขอให้ประสกนำไปเลี้ยงดูมันให้ดีเถิดสงสารมันกำพร้าแม่ ถ้าอยู่ในป่าก็คงเป็นเหยื่อของสัตว์ที่ดุร้าย ไม่มีโอกาสจะรอดพ้นไปได้ โน่นมันแอบอยู่ข้างพุ่มไม้" พลางท่านก็ชี้มือเตี้ย ๆ เรามองตามทิศทางที่ท่านชี้ ก็มองเห็นพุ่มไม้สั่นผิดปกติ จึงนึกรู้ว่าลูกกวางคงจะทึ้งใบไม้กินอยู่ข้างหลัง แต่แล้วก็ได้ยินพระธุดงค์ท่านบอกว่า

"เพียงใช้คนสองคนไล่ต้อน มันก็จะตามออกมา"

หลวงชาญ ฯ ได้ให้พลทหารสองคนเข้าไปต้อนลูกกวางตัวน้อย สกัดหน้าและสกัดหลังมันก็ออกมาแต่โดยดีคล้ายสัตว์ที่เลี้ยงไว้เชื่อง ๆ ไม่ตื่นกลัวไม่ตกใจ เมื่อเห็นแล้วเกิดเพิ่มความสงสารและเอ็นดูยิ่งนัก และเป็นที่น่าประหลาดมหัศจรรย์ยิ่งนัก ที่สัตว์ป่าเกิดเชื่องในระยะเวลาอันรวดเร็วเช่นนี้ เมื่อแรก ๆ ก็ต่างพากันคิดว่าเนื้อลูกกวางอ่อนนั้นจะเป็นอาหารที่โอชาสรยิ่งมื้อต่อไปนั้น บัดนี้ไม่มีใครในหมู่พวกเราคิดเสียแล้ว มีแต่ความสงสารเวทนา ต่างก็เข้าไปลูบหน้าลูบหลัง ลูบหัวด้วยความเอ็นดู เมื่อได้นมัสการลาพระธุดงค์มาค่ายที่พักแล้ว เราก็เห็นพวกลูกหาบที่อาสามาทำครัวกำลังชำแหละเนื้อแม่กวางออก

เป็นชิ้น ๆ และแผ่ออกเป็นแผ่นใส่เกลือตากแดดทำเค็ม และที่เหลือพวกเครื่องในก็หุงต้มปรุงอาหารทั้งผัดเผ็ดและแกงเนื้อกวางปิ้งย่างทาเกลือพริกไทย ถ้าเป็นเวลาปกติแล้วอาหารเนื้อกวางมื้อนั้นจะต้องอร่อยมาก คงจะทานได้มากกว่าปกติธรรมดา แต่หลังจากได้พบกับพระภิกษุธุดงค์แล้ว ความรู้สึกของหลวงชาญชิงชัยกลับตรงกันข้าม มิได้ยินดียินร้ายภาคภูมิใจในอาหารที่ยิงได้โดยฝีมือของตนเลย หวนแต่คิดถึงแม่กวางที่เป็นเหยื่อกระสุนล้มลงตาย และเห็นแม่กวางใช้เท้าหน้าดันก้นลูกกวางน้อยให้หนีตามสัญชาตญาณของสัตว์ที่รักลูกกลัวภัยที่จะเกิดกับลูกของตัวก่อนตัวเองจะถูกยิงตาย เมื่อคิดแล้วยิ่งเศร้าใจอาหารเนื้อกวางมื้อนั้นหลวงชาญ ฯ กลับกินไม่ลง ต้องสั่งให้เอาเสบียงติดมาจากกรุงเทพ ฯ ออกมากินแทน ไม่แตะต้องเนื้อกวางทำให้เป็นที่แปลกใจเพื่อนฝูงเป็นอันมาก แม้แต่เนื้อไก่ป่าก็ไม่ยอมกิน

หลังอาหารแล้วหลวงชาญ ฯ ได้ปรึกษาหารือกับหมู่เพื่อนว่า ตนเองมีความเห็นว่า อยากจะกลับก่อนกำหนดเวลาที่ตั้งใจไว้เดิม แม้ยังมีจะเวลาเหลืออยู่อีกหลายวันก็ตาม อยากจะใช้เวลาของชีวิตให้หมดเปลืองไปโดยทำประโยชน์สร้างความดี ไม่ขอแตะต้องความชั่วต่อไป หลวงชาญ ฯ เป็นที่รักใคร่เคารพนับถือของเพื่อนฝูงทั่ว ๆ ไป เป็นผู้ที่ออกค่าใช้จ่ายตลอดทั้งค่าพาหนะการเดินทาง ทั้งอาหารการกินสำหรับการออกมาล่าสัตว์ในป่าครั้งนี้ โดยไม่ยอมให้เพื่อนฝูงช่วยจับจ่ายให้เดือดร้อน เป็นผู้มีใจคอกว้างขวาง เมื่อหลวงชาญ ฯ มีความประสงค์จะกลับก็ไม่มีเพื่อนฝูงคนใดขัดข้องหรือห้ามปราม เพราะทุกคนก็ได้ยินได้ฟังได้เห็นเหตุการณ์ตลอดมาแล้วจึงตกลงพร้อมใจกันจะกลับ ก่อนอื่นหลวงชาญ ฯ ได้ชวนเพื่อน ๆ ไปสนทนาหาความรู้จากพระภิกษุธุดงค์ และบอกจะนำอาหารไปถวายท่านตอนรุ่งเช้าเพื่อจะได้ลาท่านกลับกรุงเทพ ฯ ในวันนั้น พร้อมทั้งจะแจ้งให้ท่านทราบว่า พวกเราตัดสินใจหยุดการทำบาปล่าสัตว์แล้วและจะกลับกรุงเทพ ฯ เร็วกว่ากำหนด เมื่อชวนกันมาถึงที่พระธุดงค์ปักกลดพัก ก็ไม่ปรากฏมีกลดหรือมีอะไรเหลือร่องรอยทิ้งไว้เป็นเครื่องหมายว่า เคยมีพระภิกษุมาพักแรมอยู่เลย ที่แถวนั้นคงมีเถาวัลย์ขึ้นมาเกะกะ พวกเราคิดว่าคงหลงทาง แต่ทุกคนบอกว่าจำไม่ผิด และที่ตรงนี้แหละที่พระธุดงค์ท่านมานั่งสนทนาด้วย และโน่นพุ่มไม้ที่ลูกกวางซ่อนตัวอยู่ข้างหลังก็ยังจำได้สด ๆ ร้อน ๆ ระยะห่างกันไม่กี่ชั่วโมงเราต่างก็อัศจรรย์ที่ในบริเวณเขตนี้ ตอนสายยังมีพระธุดงค์ปักกลดอยู่ มาเมื่อบ่าย ๆ ก็หายไป แต่เมื่อพิจารณาดูถี่ถ้วนแล้วเหมือนไม่เคยมีมนุษย์เข้ามาใกล้บริเวณเลย พวกเราที่ไปจากกรุงเทพ ฯ ๗ คน พร้อมทั้งทหารรับใช้ประจำตัว และทั้งผู้นำทางจากเมืองกาญจนบุรีอีก ๘ คนงงไปตาม ๆ กัน ต่างลงความเห็นไปคนละทาง

หลังจากพวกเรานักล่าสัตว์ หรือพวกรังแกสัตว์ เราได้ตั้งชื่อป่าให้เป็นอนุสรณ์แก่พระภิกษุธุดงค์ชราเสียใหม่ว่า "ป่าดงบาป" เพื่อจะได้มีความละอายแก่ใจ และเป็นเครื่องเตือนใจที่เป็นมนุษย์ที่เจริญแล้ว แต่ชอบเบียดเบียนชีวิตสัตว์ป่า ซึ่งมันอยู่ในถิ่นที่แดนดงพงไพรไม่เคยทำความเดือดร้อนให้แก่มนุษย์เลย พวกเราจากกรุงเทพ ฯ ส่วนมากรับว่า จะไม่มาล่าทำลายสัตว์ป่าตลอดไป ต่อมาแม้จะมีพวกพรานอาชีพมาส่งข่าวถึงบ้านหลวงชาญ ฯ ว่า เวลานี้มีพวกกระทิงหรือฝูงวัวแดงชุกชุมเป็นฝูง หลวงชาญชิงชัย ก็ไม่สนใจต่อไป

อันชีวิตของมนุษย์ในโลกเรานี้ ไม่มีอะไรยั่งยืนแน่นอน ความทุกข์เป็นของคู่กับชีวิต ไม่ว่าผู้นั้นจะมีอำนาจวาสนายิ่งใหญ่เพียงไร หรือเป็นผู้มั่งคั่งทรัพย์สินมหาศาล เมื่อยังมีจิตใจเป็นมนุษย์ปุถุชนธรรมดา ไม่มีใครหนีความทุกข์พ้นไปได้ สิ่งนั้นก็คือเมื่อถึงเวลาที่จะสูญเสียสิ่งที่หวงแหนและรักบูชาอันมีบิดามารดา บุตรและธิดาที่รักยิ่ง และสามีภรรยาอันเป็นยอดแห่งความรักและความสงสาร เมื่อความรักมีมากมายเพียงไร ความทุกข์ก็เพิ่มทวีหนักยิ่งขึ้น เช่น หลวงชาญชิงชัยต้องสูญเสียภรรยาที่รักยิ่ง หลังจากกลับจากล่าสัตว์ที่เมืองกาญจนบุรีไม่ทันถึงขวบปี แม้จะมั่งมีเงินทองมากมายแต่ก็ไม่สามารถจะแลกเปลี่ยนกับชีวิตของภรรยา ซึ่งกำลังสาวกำลังสวย ทั้งเพรียบพร้อมด้วยคุณสมบัติของสตรี เป็นที่รักใคร่ของผู้คนในบ้านและผู้ที่คุ้นเคย เป็นแม่บ้านที่ให้ความอบอุ่นแก่สามีตลอดมา สิ่งที่กระทบกระเทือนใจหลวงชาญชิงชัยมากที่สุดก็คือ ก่อนเวลาภรรยาที่รักจะสิ้นลม ได้เกาะแขนหลวงชาญ ฯ ร้องไห้วิงวอนฝากลูกว่า

"คุณขา น้องบุญน้อย ถ้าน้องจากไปแล้ว ขอให้คุณดูแลลูกเราให้ดีนะคะ น้องเป็นห่วงมาก เพราะจะต้องกำพร้าแม่แต่เล็ก ๆ ขอให้คุณสงสารลูกให้มาก ๆ เพื่อเห็นแก่น้องที่จงรักภักดีต่อคุณตลอดจนสิ้นชีวิต"

หลวงชาญ ฯ กุมมือภรรยาด้วยแสนจะสงสารและอดกลั้นน้ำตาไม่ได้ ปลอบว่า

"น้องไม่ต้องเป็นห่วงลูก ชีวิตของพี่ก็คือลูก และพี่จะทำทุกสิ่งเพื่อลูก"

หล่อนถอนหายใจอย่างโล่งอก พลางเรียกหญิงพี่เลี้ยง ซึ่งเป็นลูกเรียงน้องเข้ามาแล้วพูดว่า

"พี่ชมขา น้องฝากหลานด้วยนะคะ บุญของน้องน้อยไม่ได้อยู่จนลูกโต"

นางสาวชมผู้มีรูปร่างไม่งามแต่จิตใจงาม เคยเป็นครูมาก่อน หากแต่รักหลานชายจึงละทิ้งอาชีพครู อาสาเป็นพี่เลี้ยงให้ลูกของน้องสาวตลอดมา เมื่อได้ยินน้องสาวพูดเช่นนั้นก็สงสารร้องไห้ แล้วบอกว่า

"น้องอย่าได้เป็นห่วงตาแดงเลย พี่รักแกยิ่งชีวิต ในชาตินี้พี่จะไม่ยอมห่างตาแดงเลยจนกว่าแกจะบรรลุนิติภาวะ ขอน้องจงวางใจพี่เถิด น้องอย่าตื่นไปก่อนไข้ ทานยารักษาตัวให้ดี ไม่ช้าก็คงหายปกติ จะได้เป็นที่พึ่งแก่ลูกต่อไป"

เธอผีนยิ้มทั้งน้ำตา แล้วพูดว่า

"พี่ปลอบใจน้องเพราะสงสาร แต่น้องรู้ตัวดีว่าน้องหมดบุญเพียงแค่นี้ ถ้าชาติหน้ามี ขอให้น้องได้พบพี่อีก พี่ดีต่อน้องมากเหลือเกิน"

ต่อมาไม่ช้าเธอก็หมดลมในท่ามกลางความเศร้าโศกของสามีและญาติพี่น้อง เธอผู้งามพร้อมที่กุลสตรีพึงจะมี วิญญาณได้จากร่างไปแล้ว ทิ้งไว้ซึ่งความอาลัยแก่หลวงชาญชิงชัยได้รับความทุกข์อย่างหนักด้วยรักภรรยา หลวงชาญ ฯ เศร้าโศกแทบจะไม่กินไม่นอน หลังจากภรรยาได้จากไป มีแต่ความเสียใจไม่สร่าง ทุกคนทั้งเพื่อนฝูงกลัวหลวงชาญ ฯ จะล้มป่วยจึงช่วยกันปลอบโยนให้หายเศร้า เพราะหลวงชาญ ฯ หมดอาลัยในชีวิต เพื่อนฝูงญาติพี่น้องทุกคนต่างเห็นใจ สงสารในชีวิตรักของสามีภรรยาคู่นี้ เป็นคู่ผัวตัวเมียที่ควรยกย่องสรรเสริญเป็นตัวอย่างที่ดีในการครองเรือน แม้หลวงชาญ ฯ จะเป็นนายทหารจิตใจเข้มแข็งเป็นลูกผู้ชายเต็มตัว แต่ก็ต้องอ่อนแอในชีวิตรักให้แก่ภรรยา แต่เพื่อเห็นแก่บุตรชายตัวเล็ก ๆ ตาดำ ๆ ยังไม่ครบ ๔ ขวบ ต้องกำพร้าแม่ คุณหลวงก็ต้องจำใจหักห้ามความเศร้าโศกอาลัยเพื่ออนาคตของบุตรต่อไป

โลกนี้มีสิ่งแปลก ๆ ไม่แน่นอน จะเป็นหญิงหรือชายที่รักใคร่อาลัยคู่ชีวิตที่ตายจากไปมากมาย ถึงกับหมดอาลัยใยดีต่อชีวิตจะอยู่เป็นคนต่อไป อาจจะตายตามไปอยู่ร่วมทุกข์ร่วมสุขกันในเมืองผี มิได้นึกคิดถึงว่า ทุกสิ่งจะต้องแตกดับเมื่อถึงกาลเวลา แต่ผู้ที่รักมาก อาลัยมาก มักจะอยู่เป็นหม้ายเป็นโสดไม่ได้นานก็ต้องมีคู่ครองเรือนใหม่ เห็นจะทนความเปล่าเปลี่ยวว้าเหว่ไม่ไหวจึงต้องการคนปลอบใจก็ได้ หรืออาจจะเป็นเพราะผู้ที่รักใคร่ได้แสดงกิริยาอาลัยภรรยาอย่างชีวิตจิตใจเช่นนี้ ย่อมทำให้เพศตรงข้ามเห็นใจและสนใจในความจงรักภักดีก็ได้

หลวงชาญชิงชัยก็เช่นเดียวกัน หลังจากศรีภรรยาจากไป ก็เศร้าโศกอาลัยคู่ชีวิตมากมาย พร่ำรำพันถึงคุณงามความดีของคู่ทุกข์คู่สุขได้ไม่นาน ก็เกิดความรักใคร่กับหญิงสาวผู้หนึ่ง ที่สุดก็ตกลงอยู่ร่วมชีวิตกันแทนภรรยาที่จากไป หญิงสาวผู้นี้มีชื่อว่า "ปีนแก้ว" ภรรยาคนใหม่ของหลวงชาญ ฯ นั้นมีญาติพี่น้องมากผิดกับภรรยาเก่า ซึ่งไม่ค่อยจะมีพี่น้องมากนัก

ครั้งแรก ๆ มาอยู่ก็แสดงกิริยาท่าทางเป็นคนอ่อนหวานเป็นคนชอบเด็ก และรักใคร่บุตรชายของสามีเสมือนบุตรของตัวเอง ทำให้หลวงชาญชิงชัยค่อยหายเศร้าลงไปมาก และเห็นความปรองดองในครอบครัวนั้นราบรื่นก็มีความพอใจ ส่วนนางสาวชมผู้เป็นพี่เลี้ยงมาแต่อ้อนแต่ออกนั้น ก็ไม่ค่อยไว้ใจแม่เลี้ยงของหลานมากนัก คอยระแวงอยู่เสมอ ก่อนที่จะได้ภรรยาใหม่ หลวงชาญมักจะนำบุตรชายที่น่ารักไปนอนด้วย ก่อนนอนจะสั่งสอนฝึกให้ไหว้พระและสวดมนต์เป็นประจำทุกคืน ภายหลังเมื่อได้ภรรยาสาวมาอยู่ด้วย ก็ให้บุตรชายไปนอนกับนางสาวชมพี่เลี้ยง นอกจากจะเป็นวันพระ ๘ ค่ำ ๑๕ ค่ำ ก็จะนำบุตรชายและตนเองไปนอนในห้องพระเฉพาะสองพ่อลูก เพื่อจะได้ทดสอบการท่องบ่นไหว้พระสวดมนต์

มนุษย์เราเกิดมาในโลกนี้ยังเป็นมนุษย์ปุถุชน ยังหนาด้วยกิเลสตัณหา ยังอยู่ในภพที่มีกลางคืนกลางวัน ย่อมอยู่ในวงจรเวียนว่ายตายเกิดไม่รู้จักจบสิ้น ย่อมจะหาความสุขความสบายที่แท้จริงไม่ได้ มีอุปสรรคปัญหาจะต้องแก้ไขอยู่ตลอดเวลา ผู้ใดประกอบกรรมดีหรือประกอบกรรมชั่ว ย่อมจะได้ประสบกับกรรมอันนั้นหนีไม่พ้น หลวงชาญชิงชัยเมื่อได้อยู่กับภรรยาคนใหม่ได้ไม่ถึงขวบปี ก็เกิดป่วยเป็นโรคตาเจ็บปวดร้ายแรงขึ้น แม้จะพยายามหาหมอมีความชำนาญในทางตาที่มีชื่อในเมืองไทย ทั้งหมอฝรั่งหรือหมอจีนไทย ที่สุดก็หมอแขกที่อยู่เชิงสะพานเหล็กบนซึ่งมีคนไปรักษากันมากมาย แต่ก็ไม่สามารถจะรักษานัยน์ตาของหลวงชาญ ฯ ให้หายได้ ดวงตาค่อย ๆ มัวลงจนเห็นลาง ๆ ที่สุดก็มองอะไรไม่เห็น เพื่อนฝูงที่เคยไปล่าสัตว์ด้วยกันมีความสงสาร แต่ก็ไม่สามารถจะช่วยอะไรได้ แต่ก็อดนึกไปในทางอกุศลไม่ได้ว่า นี่คือผลกรรมที่ตามสนอง ที่ได้ทำร้ายสัตว์ป่ามาก่อน แต่ก็อาจเป็นอุปาทานนึกคิดเหตุบังเอิญก็ได้ เพราะเป็นการเดาโดยไม่มีเหตุผล สมัยนั้นยังไม่มีการผ่าตัดและยังไม่มีการเปลี่ยนลูกนัยน์ตาเหมือนสมัยปัจจุบัน หมอลงความเห็นว่าเป็นต้อหินไม่มีทางรักษา แม้จะเสียเงินไปมากมาย แม้จะตั้งใจเดินทางไปทำการผ่าตัดในต่างประเทศก็ไม่บังเกิดผล ที่สุดดวงตาของหลวงชาญ ฯ ก็มืดสนิททั้งสองข้าง

เมื่อหลวงชาญ ฯ ตาบอด เหตุการณ์ในบ้านก็เปลี่ยนแปลงไปมาก การดูแลบ้านช่องตกอยู่ในอำนาจของภรรยาคนใหม่ผู้ถือสิทธิ์ คนใช้ในบ้านที่เคยได้รับความกรุณาจากคุณหลวงและคุณนายคนเก่าร่มเย็นเป็นสุขตลอดมา ก็เริ่มจะได้รับความไม่สบายใจ เพราะถูกบีบบังคับจากคุณนายคนใหม่ ใครที่เข้าหาประจบคุณนายคนใหม่ก็รอดตัวได้รับความสบายไป ถ้าใครแข็งข้อไม่ยอมอ่อนน้อมก็ถูกใช้งานตลอดเวลา ถ้าทนไม่ไหวก็ออกไป คุณนายก็หาคนใหม่มาแทน ไม่สนใจว่าคนนั้นจะอยู่มานาน มีความซื่อสัตย์สุจริต เป็นที่รักใคร่ไว้วางใจของคุณหลวงคุณนายมาก่อน ถ้าคนไหนไม่เข้าประจบคุณนายคนใหม่แล้วก็อยู่ในบ้านต่อไปไม่ได้ หลังจากคุณหลวงเสียตาทั้งสองข้างแล้ว ภายในบ้านก็ปั่นป่วน เพราะคุณนายคนใหม่ถือระบบว่าใช้เงินไม่ได้ใช้คน หรือตรงกับเงินคืองานในปัจจุบันนี้ ส่วนคุณนายคนเก่านั้นใช้คนไม่ได้ถือว่าใช้เงิน ฉะนั้นคนในบ้านทุกคนต่างก็มีความเคารพบูชาน้ำใจ แม้ว่าสังขารร่างกายแตกดับสูญสิ้นไปแล้ว แต่ความดีของคุณนายคนเก่ายังจารึกอยู่ในความรู้สึกของคนในบ้านทุกคน ผู้ที่อยู่เก่าแก่ตลอดมา เมื่อมาถูกคุณนายคนใหม่มีจิตใจตรงกันข้ามกับคุณนายคนเก่าแล้ว ก็ต้องทำให้คนเหล่านั้นต้องร้องไห้เสียน้ำตา นึกถึงคุณความดีของคุณนายคนเก่าผู้มีพระคุณ ตั้งใจจะเป็นที่พึ่งฝากผีฝากไข้กับคุณหลวงและคุณนาย แต่คุณนายบุญน้อยต้องจากไปเสียก่อน จะพึ่งคุณหลวงผู้มีจิตใจเป็นธรรม ท่านก็เสียตาทั้งสองข้างไม่สามารถจะมองเห็นเหตุการณ์ในบ้านว่า ทุกคนได้รับความเดือดร้อนเพียงไร เพราะคุณนายคนใหม่ผู้ใกล้ชิดกับคุณหลวง คอยแต่จะรายงานเหตุการณ์ในบ้านไปในทางดีตลอดเวลา ความปั่นป่วนในบ้านคุณหลวงจึงไม่มีโอกาสจะได้รับรู้ความจริง

แต่ไม่ช้าในบ้านของหลวงชาญ ฯ ก็มีพวกญาติของคุณนายคนใหม่มาอยู่ร่วมร่มไม้ชายคาด้วยสองคน ท่าทางเป็นนักเลงหัวไม้ไม่น่าไว้วางใจ ทั้งที่คุณหลวงไม่รู้เรื่องอะไรเลย ที่มีทั้งพี่ชายและพี่สะใภ้มารวมอยู่ด้วย คนในบ้านไม่มีใครกล้าที่จะไปฟ้องคุณหลวงเพราะเกรงอำนาจของคุณนายปิ่นแก้ว ฉะนั้น ภายในบ้านก็เปลี่ยนแปลง หนูแดงบุตรชายของคุณหลวงนั้นก็ไม่ค่อยจะมีโอกาสนอนกับคุณพ่อ เริ่มแต่คุณหลวงชาญ ฯ ป่วยโรคตาตั้งแต่นั้นความสนิทสนมระหว่างพ่อกับลูกก็ห่างเหิน เพราะคุณนายใหม่อ้างว่า คุณพ่อกำลังป่วยเจ็บตาไม่อยากให้ไปรบกวนจึงขอให้นอนกับพี่เลี้ยง คือนางสาวชมต่อไป ส่วนคุณหลวงถามถึงลูกไม่เห็นหน้ามานานแล้ว ทำไมไม่มาหาพ่อบ้าง คุณนายคนใหม่ก็ตอบว่า

"คุณแดงแกเห็นคุณพ่อเจ็บตาจึงไม่ยอมมานอนด้วย" แต่เมื่อคุณหลวงต้องการให้ลูกเข้าไปหา คุณนายคนใหม่ก็พาไปหาเสียเอง โดยไม่ยอมให้พี่เลี้ยงเข้าไปด้วย แล้วก็

ขู่เด็กไม่ให้พูดอะไรกับคุณพ่อมาก หาไม่จะต้องโดนเฆี่ยน โดนหยิกขา เด็กอายุยังน้อย เคยอยู่ด้วยความสงบตลอดมา ไม่เคยมีใครดุใครเฆี่ยนใครตีมาก่อน เมื่อถูกแม่เลี้ยงข่มขู่ก็กลัว ไม่กล้าพูดอะไรกับคุณพ่อมาก เพราะเวลาอยู่กับคุณพ่อ แม่เลี้ยงคอยคุมอยู่ด้วย ถ้าพูดมากไปก็ถูกแม่เลี้ยงถลึงตา จ้องมองเหมือนจะกินเลือดกินเนื้อ ทำให้เด็กกลัวไม่กล้าพูดอะไรต่อไป ตัวคุณหลวงก็มีความรู้สึกเหมือนกันว่า เริ่มแต่ตามองไม่เห็น ภายในบ้านรู้สึกว่ามีอะไรเปลี่ยนแปลงไปมาก แต่ก็ยังคิดไม่ออกว่าจะแก้ไขอย่างไรต่อไป คิดถึงเวรกรรมที่ได้ไปล่าสัตว์ที่ป่าเมืองกาญจนบุรีครั้งนั้น แล้วก็เศร้าใจที่ได้ทำลายแม่กวาง...... แล้วก็นึกถึงลูกกวาง ที่ได้นำมาจากป่าเมืองกาญจนบุรีมาเลี้ยงไว้ในบ้านปรนปรืออย่างดี อาหารการกินผักหญ้า ให้สมกับเป็นสัตว์ที่น่าสงสารต้องกำพร้าแม่ แต่เมื่อตาบอดแล้ว กลัวว่าการเลี้ยงดูลูกกวางจะไม่สมบูรณ์ ก็ได้กำชับคนดูแลเลี้ยงดูเอาใจใส่ให้มาก อย่าได้ให้ลูกกวางลำบากอดอยาก และก็ต้องมาหวนนึกถึงบุตรชายที่ต้องกำพร้าแม่เช่นเดียวกัน หลวงชาญ ฯ ยิ่งคิดก็ยิ่งเศร้าใจมากขึ้น มันเสมือนชะตาชีวิตของตนกำลังจะอยู่ในอำนาจลี้ลับ ยิ่งคิดยิ่งพิจารณาดู ก็ยิ่งเห็นกฎแห่งกรรม สิ่งใดที่ตนได้ทำไว้กำลังติดตามมาสนอง เช่นการยิงลูกตาของแม่กวางถึงแก่ความตาย เพราะอารมณ์สนุกสนานเป็นความพอใจคิดว่าเป็นความสุขที่ได้ออกล่าสัตว์ แต่บัดนี้กรรมได้ตามสนองทำให้ตาบอดทั้งสองข้าง เป็นการทรมานอย่างหนัก หากจะตายไปเสียจากโลกนี้ยังจะดีกว่าการฆ่าแม่กวางทำให้ลูกกวางกำพร้าแม่ แต่บัดนี้บุตรชายผู้ยังไม่รู้เดียงสาก็ต้องกำพร้ามารดาเช่นเดียวกัน

หลวงชาญ ฯ คิดสังหรณ์ในใจว่า ยังจะต้องมีอะไรที่ร้ายแรงเกิดขึ้นต่อไปอีก เพราะเป็นเวลาที่มรสุมแห่งกรรมได้เกิดขึ้นภายในครอบครัวแล้ว ความสุขสบายที่เคยรับเมื่อครั้งภรรยาคนแรกยังมีชีวิตอยู่ ดวงตายังแจ่มใส มองเห็นโลกด้วยความสดชื่น ซึ่งเวลานี้สลายไปหมดแล้ว เป็นเหตุการณ์ที่ผ่านไป วันเวลาในอดีตไม่ย้อนหลังกลับมาใหม่ แต่หลวงชาญชิงชัยเป็นเลือดทหาร แม้จะอยู่กลางมรสุม ชีวิตกำลังชะตาตกก็ไม่ย่อท้อ กัดฟันทนสู้ต่อไป ทรัพย์สินเงินทองมีคุณอนันต์ก็จริง แต่บางเวลาก็ให้โทษมหันต์เหมือนกัน เช่นหลวงชาญ ฯ ก็ไม่สามารถจะนำทรัพย์สินเงินทองมาแก้ปัญหาชีวิตให้เป็นธรรม และทรัพย์สมบัตินี่แหละ ได้ก่อความยุ่งยากมาสู่ครอบครัว และได้นำความวิตกทุกข์ร้อนมาสู่หลวงชาญ ฯ ที่จะต้องแก้ไขชีวิตต่อไป ความปั่นป่วนในบ้าน คนใช้เก่าแก่ต่างพากันวิตกทุกข์ร้อนกลัวจะถูกออก หรือไม่ก็ต้องลาออกเองเพราะทนไม่ไหว ถ้าคนไหนที่เข้าประจบกับ

คุณนายใหม่ ก็มีโอกาสดีที่ไม่ได้รับการกระทบกระเทือน คนที่คุณนายใหม่โปรดปรานก็คือ นายบุญมี ซึ่งเป็นผู้ที่คุณหลวงเคยรักใคร่ไว้เนื้อเชื่อใจว่าเป็นคนซื่อตรง มีความจงรักภักดี ทั้งพ่อแม่ก็เป็นคนเก่าแก่อยู่มากับตระกูลนี้ ได้รับความอุปการะตลอดมา การที่นายบุญมีเข้ากับคุณนายใหม่จนโปรดปรานไว้เนื้อเชื่อใจครั้งนี้ ทำให้คนเก่าแก่ในบ้านนินทาแช่งด่าว่า ไม่รู้จักบุญคุณข้าวแดงแกงร้อน ผ่าเหล่า ผ่ากอ ทำให้เสียชื่อถึงพ่อแม่ แต่นายบุญมีก็ไม่ได้สนใจที่มีผู้กล่าวร้ายเสียดสีนินทา จึงทำเป็นทองไม่รู้ร้อน และก็ยังเป็นคนที่รับใช้ใกล้ชิดสนิทกับหลวงชาญ ฯ ตลอดไป แต่ก็มีเหตุประหลาด อยู่ ๆ คุณนายคนใหม่ก็แสดงกิริยาอ่อนหวานเปลี่ยนจากดุดัน คนใช้เก่าแก่กลัวจะถูกไล่ออกก็ค่อยหายวิตกทุกข์ร้อน เพราะนิสัยคุณนายเปลี่ยนแปลงเป็นคนใจดีอย่างกระทันหัน

วันหนึ่ง หลวงชาญ ฯ ได้ขอร้องให้ผมผู้เป็นเพื่อนรักใคร่ไว้ใจกับทนายประจำตระกูลเก่าแก่เข้าไปพบในห้องส่วนตัว จะปรึกษาหารือเป็นความลับถึงอนาคตบุตรชายเพราะรู้สึกสังหรณ์ในใจ และจะทำพินัยกรรมเสียให้เสร็จเรียบร้อย ตอนหนึ่งหลวงชาญ ฯ ประสงค์จะให้ทนายประจำตระกูลช่วยพิมพ์ลายนิ้วมือบุตรชายไว้เป็นหลักฐานทั้งสองมือ ๑๐ นิ้ว เพราะลายนิ้วมือสิ่งเดียวที่ไม่เปลี่ยนแปลง พร้อมทั้งใบพินัยกรรมด้วย และจะหาโอกาสให้นางสาวชมพี่เลี้ยงนำบุตรชายไปที่บ้านทนาย และขอร้องให้ผมช่วยลงนามเป็นพยานด้วย เพราะตัวแกก็ตาบอดพิการมองอะไรไม่เห็น อยากจะป้องกันทรัพย์สินเสียให้เรียบร้อย เพราะทรัพย์สมบัติมากมายนั้นจะเป็นภัยแก่บุตรชายที่อายุยังน้อย อยากจะป้องกันเสียให้เรียบร้อย เมื่อเวลาตายจะได้หลับตาตายได้อย่างสงบ จากนั้นจะขอร้องนายทหารผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือ มาช่วยลงนามเป็นพยานในพินัยกรรม ส่วนคุณนายปิ่นแก้วภรรยาคนใหม่ก็จะให้เป็นเบี้ยเลี้ยงชีพตลอดไป ทุกอย่างจะต้องเป็นความลับโดยเฉพาะและขอร้องให้ทนายความประจำตระกูลไปจัดการร่างพินัยกรรมที่บอกให้เรียบร้อย ทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้มันไม่มีอะไรแน่นอน โดยเฉพาะผู้ที่ตกอยู่ในชะตากรรมมรสุมแห่งชีวิตอย่างหลวงชาญชิงชัย ที่เรียกว่ายามซวยและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่คิดไว้ดีแล้ว ก็ย่อมผันแปรไปได้อย่างไม่ได้นึกถึงมาก่อนเลย หลังจากตกลงเรื่องพินัยกรรม ทนายประจำตระกูลรับว่าจะร่างมาให้เร็วที่สุด พอกลับไปถึงบ้านเข้าห้องน้ำเกิดเป็นลมถึงแก่กรรมอย่างปัจจุบันทันด่วน (สมัยนี้ก็คงจะเป็นโรคหัวใจวาย) พินัยกรรมยังไม่ทันร่าง

และต่อมาผมก็ได้เลื่อนยศเป็นนายพันตรี และมีคำสั่งทางราชการให้ย้ายไปประจำหัวเมือง ผมได้ประวิงไว้เพื่อจะให้การทำพินัยกรรมของหลวงชาญ ฯ สำเร็จเรียบร้อยเสีย

ก่อน จึงจะออกเดินทางภายหลัง แต่โชคได้เล่นตลกกับหลวงชาญ ฯ ที่คอยจ้องจะทำลายความหวังในชีวิตเสียทุกสิ่ง เหตุก็เพราะหลังจากทนายประจำตระกูลถึงแก่กรรมลงได้เพียงสองวัน บุตรชายกับนางสาวชมพี่เลี้ยงก็หายไปจากบ้าน โดยไม่ทิ้งร่องรอยไว้ให้ตามหาซ้ำลูกกวางที่เลี้ยงอยู่ในคอกอย่างดีตลอดมา เมื่อเช้าวันบุตรหายก็นอนตายตัวแข็งไม่มีใครรู้สาเหตุ เจ้าลูกกวางตัวนั้นเป็นอะไรตาย หลวงชาญ ฯ มีความรักความอาลัยบุตรชายมากได้สั่งคนไปเที่ยวติดตามหาทั่วทุกหนทุกแห่งก็มิได้ข่าว จึงทำให้หลวงชาญ ฯ คิดถึงบุตรชายไม่เป็นอันกินอันนอน คนเราอยู่ในระยะโชคร้ายทุกสิ่งทุกอย่างที่ดีกลายเป็นร้ายไปหมด ทำให้หลวงชาญ ฯ ต้องต่อสู้กับเหตุการณ์ เกือบจะเป็นโรคเส้นประสาท อยากจะตะโกนท้าโชคชะตาร้ายที่คอยทำลายทุกสิ่งทุกอย่างมิได้สร่างซาตลอดเวลา ความอดทนของมนุษย์กำลังจะสุดขีด เท่าที่ปุถุชนธรรมดาจะทนได้ หัวใจเหี่ยวแห้งหมดอาลัยใยดีต่อชีวิต หลวงชาญ ฯ กำลังจะหมดความอดทนต่อไป ที่สุดเมื่ออดทนไม่ไหวก็เข้าโรงพยาบาลประสาท หรือไม่ก็คิดที่จะระเบิดสมองตัวเอง หรือไม่ก็กินยานอนหลับไม่รู้จักตื่นเพื่อให้พ้นทุกข์ไปเสียที่ เบื่อหน่ายที่จะมีชีวิตต่อสู้กับวิบากกรรมต่อไป หมดความอาลัยใยดีคล้ายคนที่ไม่มีหัวใจ คืนนั้นตัดสินใจไม่ถูกว่าจะทำอย่างไรดี นอนไม่หลับมาหลายคืนแล้ว ทั้งอาหารก็กินไม่ลง คืนนั้นทำให้เผลอตัวเคลิ้ม ๆ ฝันว่า หลวงพ่อพระภิกษุธุดงค์ที่พบในป่าเมืองกาญจนบุรียืนยิ้มอยู่ แล้วพูดว่า

"ประสก อย่าไปคิดสั้น ต้องต่อสู้ต่อไปอย่าย่อท้อ การคิดทำลายตัวเองมันเป็นวิธีของคนเขลาขี้ขลาด พระไม่สรรเสริญ ยังมีบาปติดตัว ใช่จะหนีพ้นความทุกข์ก็หาไม่ยังต้องไปเสวยทุกข์หนักยิ่ง ไม่มีสิ้นสุด"

ในฝันหลวงชาญ ฯ ถามพระภิกษุชราว่า

"ทำอย่างไรเล่าท่าน ผมจะทนแบกทุกข์ไม่ไหวอยู่แล้ว อยากจะหนีให้พ้น มันทรมานใจเหลือเกิน"

ภิกษุชรามองด้วยสายตาเอ็นดูสงสาร แล้วพูดว่า

"อาตมาจะแนะทางให้ว่า โลกมนุษย์นี้ไม่มีอะไรดับทุกข์ได้จริงจัง และไม่มีใครช่วยแบกทุกข์เราได้ ตัวเราต้องช่วยตัวเราเอง ตัวต้องเป็นที่พึ่งตัวเอง ปล่อยทุกข์เสียอย่าแบกไว้"

หลวงชาญ ฯ ยังไม่เข้าใจ จึงถามว่า "หลวงพ่อจะให้ผมปฏิบัติอย่างไร ผมปัญญาน้อย ไม่เข้าใจ กรุณาแจ้งด้วย ปล่อยอย่างไร"

ในฝันหลวงพ่อท่านหัวเราะ แล้วพูดว่า "ความทุกข์ของประสกเกิดในความรู้สึกทางใจ ที่ถืออย่างแน่นแฟ้นแน่นอนจริงจังว่าเป็นแก่สาร แต่ทางพระท่านไม่มีอะไรแน่นอนจริงจังเป็นแก่นสาร ฉะนั้น ความทุกข์เราก็อย่าถือเป็นจริงจังอะไร อย่ายึดถือเอาไว้ วางมันเสีย ปล่อยมันไป จิตใจเราก็ว่างเปล่า องค์พระศาสดาของเรา ท่านให้พิจารณาดูศีล สมาธิ ปัญญา ทำให้เป็นสมาธิแน่วแน่ ก็จะรู้แจ้งทั้งที่มาแห่งทุกข์ให้สุดสิ้น ประสกจงใช้ปัญญาพิจารณาดูก็จะเกิดผล อาตมาเตือนมาแค่นี้ก็จะเป็นทางให้ประสกได้ช่องทางที่จะพิจารณาตัวเองต่อไป"

หลวงชาญ ฯ เล่าให้ฟังภายหลังว่า เมื่อยกมือขึ้นนมัสการท่าน ก็พอดีตกใจตื่นเป็นเวลาย่ำรุ่ง คราวนี้รู้สึกจิตใจสดชื่นขึ้น ได้ใช้สติปัญญาหาเหตุผลพิจารณาดู ก็เห็นว่าความทุกข์ความเสียใจ ความสบายใจ ความสุขหรือไม่สุข ก็เกิดขึ้นในจิตภายในตัวเราทั้งสิ้น และตัวเรานี้ก็ไม่มีแก่นสาร ไม่มีอำนาจจะบังคับสังขารให้พ้นจากแก่ จากเจ็บ จากตาย จากทุกข์ แม้จะดิ้นรนแก้ไขอย่างไร ก็ไม่สามารถให้พ้นทุกข์

มนุษย์ในโลกย่อมเป็นไปตามกรรมที่ตนได้กระทำมาแล้วทั้งสิ้น หลวงชาญชิงชัยแม้ว่าจักษุจะมืดมัวแต่จิตเกิดสว่าง เห็นชีวิตที่แท้ด้วย ศีล สมาธิ ปัญญา ค่อยใช้สติปัญญาพิจารณาโชคร้าย ที่เคยรบกวนจิตใจอยู่ตลอดมา ก็สิ้นสุดลงด้วยอำนาจจิตที่ปล่อยไม่ยอมรับไว้ต่อไปถึงคราวที่โชคจะสิ้นสุดก็มิใช่ด้วยอำนาจศักดิ์สิทธิ์ใด ๆ หรืออำนาจทางไสยศาสตร์หรือดวงดาว หรือยศศักดิ์อำนาจทรัพย์สินเงินทอง จะมาช่วยปัดเป่าให้คลายหายทุกข์ก็หาไม่ แท้จริงก็อยู่ในตัวเราเอง คือปฏิบัติ ศีล สมาธิ ปัญญา อำนาจจิตเป็นพลังที่จะทำลายกองทุกข์ให้สุดสิ้นลงได้ ที่สุดหลวงชาญ ฯ ก็พ้นจากการคิดฆ่าตัวตาย จากความนึกคิดด้วยความกลุ้มใจในโชคชะตากรรมไม่มีทางออก ก็ได้ทำลายลงด้วยกระแสจิตแล้ว ผู้ใดรู้จักที่มาแห่งทุกข์ ผู้นั้นเข้าถึงธรรมะ

หลังจากบุตรชายที่รักยิ่งของหลวงชาญ ฯ ได้หายไปจากบ้านแล้ว ในเวลานั้นผมได้ย้ายจากกรุงเทพ ฯ ไปรับราชการในหน้าที่ใหม่ทางต่างจังหวัด เพราะการทำพินัยกรรมยังไม่มีกำหนด ผมจะรออยู่กรุงเทพ ฯ ต่อไปก็ไม่ได้ ส่วนหลวงชาญ ฯ ต้องลาออกจากราชการ เพราะเป็นบุคคลทุพพลภาพไม่สามารถจะปฏิบัติราชการตามปกติได้ต่อไป เมื่อพูดถึงภายในบ้านของหลวงชาญ ฯ หลังจากที่นางสาวชมพี่เลี้ยงกับบุตรชายหายไปจากบ้านแล้ว คุณนายบึ้นแก้วภรรยาคนใหม่ของหลวงชาญ ฯ ได้ขอให้หลวงชาญ ฯ จัดการขอหมายจับนางสาวชมฐานลักพาเด็กหนี ยักยอกทรัพย์สินเงินทองไปด้วย แต่หลวงชาญ ฯ มีความ

รู้สึกซึ้งสุขุมได้พิจารณาดูเหตุผลตลอดนิสัยใจคอของนางสาวชม ซึ่งเคยเป็นญาติห่าง ๆ กับภรรยาเก่า ว่าเป็นผู้ที่มีความซื่อตรง ประพฤติดีมีศีลธรรม จึงเป็นที่รักใคร่ของคนในบ้านทุกคน ไม่ว่าจะเป็นเด็กผู้ใหญ่ เป็นผู้ที่เคยไว้วางใจได้ว่าจะไม่มีการทุจริตแฝงไว้ในเรื่องนี้ ทั้งเวลาออกจากบ้านก็ไม่ได้เอาทรัพย์สินเงินทองไปด้วย นอกจากสร้อยทองคำกับล็อกเก็ตรูปภรรยาเก่ามารดาของเด็ก ห้อยติดคอเพียงอันเดียวเท่านั้นที่มีราคา ฉะนั้น เมื่อภรรยาใหม่มาปรักปรำว่ายักยอกเงินทองลักทรัพย์ ย่อมจะไม่เป็นธรรม จึงคิดว่าการพาบุตรชายออกจากบ้านไปคราวนี้ คงจะมีเหตุการณ์ขึ้นในบ้าน ทำให้คับอกคับใจไม่สามารถจะแก้ปัญหาได้ จึงได้หลบหนีออกจากบ้าน คิดว่าในไม่ช้าคงจะกลับมาเอง ฉะนั้น จึงไม่เห็นด้วยกับภรรยาที่จะแจ้งความจับกุมนางสาวชมตามความประสงค์ของภรรยา จึงทำให้ภรรยาไม่พอใจยิ่งนัก เหตุการณ์ทางด้านจิตใจ ความคิดมากของหลวงชาญ ฯ ก็สงบลงไม่ฟุ้งซ่านกระวนกระวายเหมือนเดิมด้วยการควบคุมจิตอยู่ในความสงบ ด้วยอำนาจศีล สมาธิ ปัญญา ปฏิบัติในทางวิปัสสนา การเงินก็ไม่ขาดแคลน ความรู้สึกของหลวงชาญ ฯ มิได้นำเอาเรื่องอดีตมาคิดให้เกิดความเศร้าหมอง สำหรับบุตรชายก็คงจะไม่ต้องเป็นห่วงอะไรนัก เพราะไปกับพี่เลี้ยงที่มีคุณธรรมสูง ย่อมจะช่วยปกป้กรักษา ในบ้านมีคนเก่า ๆ อยู่เพียง ๒ คนเท่านั้นคือแม่นวล เคยเป็นแม่นมของหลวงชาญ ฯ มาก่อน เวลานั้นมีอายุเกือบ ๗๐ ปีแล้ว หลวงชาญ ฯ เคารพยกย่องแม่นมเหมือนมารดาตน ไม่ยอมให้ใครดูหมิ่นเป็นอันขาด ฉะนั้น ด้วยบารมีของหลวงชาญ ฯ แม่นมจึงอยู่ได้โดยภรรยาใหม่ของหลวงชาญ ฯ ไม่กล้าจะใช้อำนาจก้าวก่าย จากนั้นก็ยังมีนายบุญมี เป็นเด็กที่เกิดที่โตในบ้านของหลวงชาญ ฯ ก็ให้การศึกษาอย่างดี จึงเป็นคนเก่าของบ้านอีกคนหนึ่ง และคุณนายใหม่ให้ความสนิทสนม คอยเรียกใช้สอยอยู่เสมอมิได้ขาด เมื่อผมมารับราชการที่กรุงเทพ ฯ ทุกครั้งผมจะไปเยี่ยมหลวงชาญ ฯ เพราะเป็นเพื่อนรักใคร่สนิทสนมกันมาก และทั้งสงสารที่ตาของแกพิการ ระยะหลัง ๆ นี้เมื่อแกทราบว่าผมมาเยี่ยมก็ดีใจ ชอบเล่าแต่เรื่องทางธัมมะธัมโม เปลี่ยนแปลงไปมาก ตลอดเวลาที่สนทนากับแกยังชักจูงให้ผมเข้าหาธรรมะ และสอนให้นั่งทำวิปัสสนากรรมฐานทำสมาธิ ไม่พูดถึงเหตุการณ์ภายในบ้านเลย ผมเองก็ไม่พยายามรื้อฟื้นอดีตมาพูดให้เป็นการสะเทือนใจ อยากจะให้แกลืม ๆ เหตุการณ์ที่เศร้าเสียไม่ให้แกนึกถึงตาที่มองไม่เห็นโลกภายนอก ต่อมารู้สึกว่าแกแสดงกิริยาว่าไม่สนใจสิ่งใดทั้งหมด นอกจากธรรมะ เมื่อสนทนากับหลวงชาญ ฯ พอสมควรแล้ว ผมจึงเลยไปหาแม่นวลซึ่งมีบ้านอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน ซึ่งหลวงชาญ ฯ ปลูกไว้ให้โดยเฉพาะ ไม่มีใครรบกวน

อาหารการกินสั่งไปจากโรงครัวใหญ่มิได้ให้อนาทรร้อนใจ ทั้งมีเงินเดือนใช้จ่ายซื้อหมากพลูไม่ขัดสน นับว่าหลวงชาญ ฯ เป็นผู้มีความกตัญญูผู้หนึ่ง เมื่อแม่นวลเห็นผมเข้า แกก็ดีอกดีใจ แม้อายุแกกำลังจะย่างเข้า ๗๐ ปีแล้ว หูก็ยังได้ยินดี ตายังแจ่มใสมองเห็นโดยไม่ต้องใช้แว่น ความทรงจำยังดี ร่างกายยังแข็งแรงสมบูรณ์ เมื่อผมถามถึงทุกข์สุขแล้วก็ถามว่า

"ยังไงภายในบ้านสงบสุขเรียบร้อยหรือนม"

เมื่อผมถามถึงความสงบในบ้าน แม่นมของหลวงชาญ ฯ ก็ทำหน้าเบ้สั่นหัวแล้วพูดว่า "ถ้าคุณดูภายนอกก็จะเห็นว่าสงบดี ไม่มีอะไรผิดปกติ แต่ภายในซิ ท่านขา มันไม่สงบเหมือนภายนอก ในบ้านปั่นป่วนอยู่ตลอดเวลา"

ผมจึงถามว่า "หลวงชาญ ฯ ไม่รู้บ้างหรือว่าบ้านไม่สงบเหมือนดังที่คิดที่รู้ นมไม่ได้บอกหรือ"

เสียงแม่นมเป็นเสียงกระซิบว่า "โถคนตาพิการมองไม่เห็นอะไรอย่างนั้นแล้วสงสาร อย่าให้ท่านรับรู้เลยค่ะ จะทำให้ท่านกลุ้มใจเปล่า ๆ ตาก็บอดมองไม่เห็น ถึงจะรู้ก็แก้ไขอะไรไม่ได้ ปล่อยให้คุณหลวงท่านเข้าใจไปในทางดี เพื่อจะได้สบายใจดีกว่า เพราะมันไม่ร้ายแรงเกินที่จะทนได้"

ผมต้องถอนหายใจสงสารเพื่อนรัก แล้วถามความเห็นของนางนวลแม่นมว่า "สำหรับคุณนายคนใหม่ นมเห็นอย่างไรบ้าง ใจคอดีไหม เขาสวยมากนะ"

นางนวลตอบว่า "จริงค่ะท่าน เขาสวย แต่สวยอย่างน่ากลัว ใจดุแข็งกระด้างเห็นคนมามากแล้ว พูดถึงน้ำใจแล้วสู้คุณนายคนเก่าของอิฉันไม่ได้หรอกท่านขา ท่านสวยอย่างนุ่มนวลชดช้อย พูดจาอ่อนหวานไม่ให้กระทบกระเทือนจิตใจใคร จะสั่งสอนสิ่งใดก็เป็นที่พอใจของผู้ฟังไม่รู้เบื่อ เป็นผู้ดีทุกกระเบียดนิ้ว จะใช้จะไหว้วานใครก็ทำให้ชื่นใจใครรับใช้ก็เต็มใจทำ ถึงงานมากก็ไม่รู้จักเหนื่อย ทำด้วยน้ำใจจริง ๆ ฟังแล้วหวานติดหูมีอารมณ์ดีตลอดเวลา พูดแล้วก็อดน้ำตาไหลคิดถึงท่านไม่ได้ ทุกคนในบ้านต้องการฝากผีฝากไข้อยู่กับท่านตลอดไป แต่ท่านด่วนจากไป สงสารท่านเหลือเกินที่ท่านอายุสั้นทำบุญมาน้อย เจ้าประคุณเอ๋ยท่านไม่เคยดูถูกคน อิฉันเห็นจะไม่ได้พบคนดี ๆ อย่างนี้อีกแล้วต่อไปนี้พบแต่คนเจ้าอารมณ์ เอาแต่ใจพูดจาหยาบคายดูถูกคน พูดแล้วนางนวลก็เช็ดน้ำตาเมื่อได้รำพันถึงความดีของคุณนายเก่า ผมไม่รู้จะพูดอะไร ได้แต่ปลอบแกว่า

"คุณนายคนเก่าไปอยู่ที่สบายพ้นทุกข์ไปแล้วละนม"

นางนวลตอบว่า "จริงข้า ท่านคงไปสู่ที่ดีนะคะ ยังอยู่แต่เราเท่านั้น ยังไม่รู้ว่าเมื่อไหร่จะตามท่านไป แม่ชมแกก็ดี๊ดีไม่น่าเลยที่จะพาคุณหนูหนีออกจากบ้านไป ทำให้เขาสงสัยว่าจะไปในทางไม่ดี ความจริงแกเป็นคนซื่อเป็นคนดีไม่มีอะไรกับใคร และแกก็รักคุณหนูอย่างชีวิตจิตใจ นี่จะพากันไปตกระกำลำบากที่ไหนก็ไม่มีใครรู้ คุณนายใหม่นี่ยุให้คุณหลวงไปแจ้งความ ประกาศให้ตำรวจจับตัว แต่คุณหลวงท่านไม่ยอมทำตาม"

ผมนั่งฟังแกระบายความรู้สึกออกมาอย่างเห็นใจ แล้วพูดว่า "นมคิดถึงคุณแดงไหม"

นางนวลรีบตอบว่า "โถ ทำไมจะไม่คิดถึงคะ แกช่างพูดหน้าตาก็น่าเอ็นดู ทุกวันแม่ชมพาแกมาเล่นที่บ้านอิฉัน ชอบวิ่งไปหยิบโน่นหยิบนี่ ซนอย่างเด็ก ๆ ที่น่ารักน่าเอ็นดู ของเล่นยังอยู่ในห้องอีกหลายชิ้น แกหายไปทำให้อิฉันต้องร้องไห้ กินข้าวกินปลาไม่ลงตั้ง ๒ – ๓ วันแน่ะค่ะ เห็นของเล่นของแกแล้ว ก็อดคิดถึงไม่ได้ ต้องเอาไปเก็บซ่อน"

ผมถามว่า "แล้วหลวงชาญ ฯ ล่ะ เมื่อรู้ว่าลูกหาย รู้สึกอย่างไร"

นางนวลตอบว่า "คุณหลวงท่านซึมไปหลายวัน คงจะเสียใจมาก แทบจะเป็นบ้า แต่ก็น่าเห็นใจท่าน ลูกหายไปทั้งคนจะไม่ให้คิดถึงอย่างไร"

ผมถามแกว่า "เดี๋ยวนี้ล่ะ ความรู้สึกของนม"

นางนวลตอบว่า "เดี๋ยวนี้คุณหลวงท่านเฉย ๆ ดูไม่ออกว่าท่านยังทุกข์หรือเปล่า ถ้าท่านหักใจได้ ก็เป็นกุศลนะคะท่าน"

ผมจึงพูดว่า "จริงนม คนเราถ้ามีความทุกข์หนักมากอย่างหลวงชาญ ฯ เมียก็ตาย ตาก็บอด ลูกก็หาย มันกลุ้มจิตใจฟุ้งซ่าน ถ้าระงับไม่ไหวอัดไว้ เมื่อมันทนไม่ไหวมันถึงขีดสุดก็ต้องระเบิดออกมา อาจเสียสติเป็นบ้าเป็นหลังไป หรือไม่ก็ฆ่าตัวตายให้พ้นทุกข์ แต่นี่ระงับใจไว้ได้ นับว่าเก่งมากเป็นบุญกุศลมาก"

เมื่อผมพูดนางนวลก็ยกปลายผ้าแถบขึ้นซับน้ำตา แล้วพูดเสียงสะอื้นว่า

"นี่ ท่านยังไม่รู้ว่า นับแต่ตาของท่านมองไม่เห็น ภายในบ้านช่องเปลี่ยนแปลงไปมาก อิฉันสงสารท่านเหลือเกิน แต่ไม่รู้จะช่วยท่านได้อย่างไร ได้แต่สวดมนต์อ้อนวอนทุกคืนก่อนนอน ขอให้พระบันดาลให้เรื่องร้ายกลายเป็นดี ขอให้คุณหนูได้กลับมาอยู่บ้านอย่างเดิม ขอให้เหตุการณ์ภายในบ้านเข้าสู่สภาพเดิมทุกอย่าง"

ผมเองก็อยากทราบว่า ภายในบ้านของหลวงชาญ ฯ มีอะไรบ้าง ที่ทำให้หญิงชราซึ่งเคยเป็นแม่นมเลี้ยงหลวงชาญ ฯ มาแต่อดีต เป็นทุกข์เป็นร้อนแทนมากมายเช่นนี้ จึงถามว่า

"นมจะบอกได้ไหมว่า ภายในบ้านมีอะไรผิดปกติไปบ้าง บางทีฉันอาจช่วยแก้ไขได้บ้าง"

เสียงหญิงชราค่อยลงแล้วใช้มือป้องปากพูดเสียงกระซิบว่า "ท่านรู้แล้วก็เหยียบนะคะ อย่าได้พูดไป คุณนายคนใหม่ที่มาอยู่นี่ก็หวังกอบโกย ข้างบุญมีของเราเมื่อก่อนก็เห็นมันเป็นคนซื่อคนดี แต่เดี๋ยวนี้ไปเข้าพวกเขาเสียแล้ว ดูซิคะไม่น่าจะเป็นไปได้เลย คนดี ๆ มันก็กลับระยำไปได้ เท็จจริงอะไรอิฉันไม่รับรองนะคะ อ้ายพวกเด็ก ๆ เขาไปแอบได้ยินคุณนายคนใหม่กับเจ้าบุญมีของเราซุบซิบปรึกษากัน เสียงคุณนายใหม่ว่า

"พ่อมีต้องจัดการให้สำเร็จนา แล้วเอาสร้อยกับล้อกเก็ตมาด้วย ถ้ารับทำไม่ได้ฉันจะใช้คนอื่นไปทำ รับปากฉันได้ไหม"

เสียงเจ้ามีพูดว่า "ได้ซิครับคุณนาย ขอเวลาผมหน่อยผมคิดว่าผมคนเดียวก็ทำได้ เรื่องนี้เป็นความลับคอขาดบาดตายควรรู้กันเพียงคุณนายกับผมเท่านั้น พอจะไว้ใจเป็นความลับได้ ถ้าให้รู้มากคนขึ้นไป มันก็ไม่เป็นความลับ ถ้ามันไม่ซื่อต่อเราคุณนายกับผมก็เข้าปิ้งเท่านั้น"

เสียงคุณนายใหม่พูดว่า "เออจริงของพ่อมี เรื่องนี้สำคัญรั่วไหลไม่ได้เป็นอันขาด แต่พ่อมีต้องจัดการให้เรียบร้อยนะ"

เสียงเจ้ามีบอก "คุณนายเชื่อใจผมเถิดครับ"

นี่แหละค่ะ อิฉันคิดว่ามันคิดการใหญ่นะคะ มันคงหาโอกาสฮุบทรัพย์สมบัติไว้แต่ผู้เดียว อิฉันคิดว่า มันมีแผนการที่ชั่วร้ายมาก"

ผมฟังดูแล้วก็รู้สึกไม่สบายใจ เพราะเหตุคนในบ้านเหมือนจะมีอะไรแฝงอยู่ แต่ผมเป็นข้าราชการหัวเมืองจะอยู่ในกรุงเทพ ฯ นานนักไม่ได้ หลังจากสนทนาความลับกับแม่นมแล้วก็ต้องกลับต่างจังหวัด แต่ก็เป็นห่วงเพื่อนมาก ได้พยายามสืบหาลูกชายของเพื่อนและนางสาวชมพี่เลี้ยง แต่ก็ไม่ได้ข่าว จากนั้นเวลาผ่านไปแล้วหลายปีที่ผมได้ถูกย้ายไปอยู่ต่างจังหวัด ที่สุดทางการได้มีคำสั่งย้ายผมกลับเข้ารับราชการในกรุงเทพ ฯ เมื่อย้ายเข้ากรุงเทพ ฯ เรียบร้อยแล้ว ผมก็ได้มาเยี่ยมเยียนหลวงชาญ ฯ เหตุการณ์อะไรที่ร้ายแรงภายในบ้านก็ยังไม่เกิด เห็นทุกสิ่งทุกอย่างอยู่ในความปกติ

วันหนึ่งผมนั่งสนทนากับหลวงชาญ ฯ ปรารภถึงลูกชายว่า อยากจะประกาศหาและให้รางวัลแก่ผู้นำมาให้หรือผู้ชี้ให้ทราบว่าอยู่ตำบลแห่งใด เมื่อได้ตัวเรียบร้อยแล้วก็จัดรางวัลให้อย่างงาม เรื่องนี้ผมสนับสนุน เพราะระยะหลายปีที่ไม่ได้ข่าวร่องรอยนั้น มันเป็นการทรมานกระทบกระเทือนจิตใจสำหรับพ่อผู้ที่มีบุตรชายคนเดียว และเป็นทายาทของกองมรดกมากมาย ความรักความห่วงอาลัยเป็นธรรมดาของมนุษย์ปุถุชนทั่วไปที่ยังอยู่ในกิเลสตัณหา

หลังจากได้ประกาศหนังสือพิมพ์ และตามกำนันผู้ใหญ่บ้านทั่วไป และรางวัลอย่างงามประมาณเดือนกว่า ก็มีคนส่งข่าวว่าบุตรชายของหลวงชาญ ฯ อยู่ที่โน่นบ้าง อยู่ที่นี่บ้าง แต่ก็ยังไม่รู้ว่ารายไหนแน่นอน ฉะนั้นข่าวเด็กก็ยังหายเงียบไปไม่มีวี่แววว่าจะได้พบเห็นตัวในเร็ววัน คนในบ้านต่างก็พากันวิตกเป็นทุกข์เป็นร้อนไปตาม ๆ กัน นอกจากคุณนายคนใหม่กับพวกบริวารที่เข้ามาอยู่ในบ้านเท่านั้น ที่ไม่แสดงกิริยาทุกข์ร้อน

เหตุการณ์ผ่านไปประมาณสามเดือน มีชายกลางคนผู้หนึ่งได้พาเด็กชายอายุประมาณราว ๑๐ ขวบเข้าพบคุณนายคนใหม่ แจ้งว่าได้นำลูกชายของหลวงชาญ ฯ มาส่ง ตามคำที่ประกาศไว้ และได้อ้างหลักฐานอ้างถึงนางสาวชมผู้ถึงแก่กรรมไปแล้วได้ฝากไว้และได้นำมาหาคุณหลวงผู้เป็นบิดา เมื่อคุณนายทราบเช่นนั้นก็พาเด็กและชายผู้นำเด็กมาเข้าไปหาหลวงชาญ ฯ และได้แจ้งให้ทราบว่า บัดนี้มีผู้นำบุตรชายมาส่งแล้ว คุณหลวงดีใจมากที่จะได้พบบุตรชายที่จากกันไปหลายปี ได้ลูบหน้าลูบหลังคลำหูปากจมูกด้วยความชื่นชมยินดี แล้วก็สั่งคนไปบอกให้นางนวลแม่นมมา เพราะนอกจากนางสาวชมพี่เลี้ยงผู้ใกล้ชิดสนิทสนมกับเด็กชายแดงแล้ว ก็ยังมีนางนวลอีกผู้หนึ่งเคยคลุกคลีกันมา แม่นวลแกดีใจจนเนื้อเต้น เมื่อรู้ว่าคุณหนูของแกได้กลับมาบ้าน จึงรีบไปหาที่ห้องหลวงชาญ ฯ ทันที แต่พอเห็นเด็กอยู่ในที่นั้น แกก็เข้าไปสวมกอดด้วยความรักใคร่จนน้ำตาไหล

เสียงคุณหลวงพูดขึ้นว่า "นี่ตาแดงกลับมาแล้ว ผมว่านมคงจะเห็นอะไรผิดแปลกไปมากไหม เช่นรูปร่างสูงขึ้นหรืออ้วนขึ้นหรือผอมลง ผมเสียใจที่ตามองไม่เห็น ได้แต่ลูบคลำดู คิดว่านมคงบอกผมได้นะ เพราะนมเคยใกล้ชิดกับตาแดงแต่เล็ก ๆ เด็กไม่เห็นหลายปีโตขึ้นก็จำไม่ได้เป็นธรรมดา"

นางนวลได้พิจารณาดูแล้ว ก็บอกว่า "นมอยากจะให้คุณหนูไปอยู่กับนมสักพักหนึ่ง นมจะได้เรียนให้ท่านทราบได้ค่ะ นี่ยังใหม่ คุณหนูแกคงยังตื่นเต้น ไว้ให้แกพอจะ

คุ้นความทรงจำเก่ากลับคืนมา แล้วนมจะเรียนให้ท่านทราบค่ะ ยังไม่ทันหลวงชาญ ฯ จะโต้ตอบประการใด เหตุอัศจรรย์ก็ได้เกิดขึ้นคือ มีหญิงกลางคนได้นำเด็กชายตรงเข้ามาห้องคุณหลวงโดยมิได้ผ่านคุณนาย แล้วก็มากราบคุณหลวง บอกว่า

"ท่านเจ้าขา อิฉันได้นำคุณแดงบุตรชายของท่านมา ตามประกาศแล้วค่ะ"

แล้วก็บอกเด็กที่มาด้วยว่า "เอ้า คุณแดงขาเข้าไปกราบคุณพ่อท่านเสียซิคะ"

เด็กว่าง่ายตรงเข้าไปนั่งกราบ เหตุการณ์ในห้องนั้นทำให้คุณหลวงและนางนวลถึงกับตะลึง ส่วนนางนวลนั้นมองดูเด็กทั้งสอง ด้วยไม่แน่ใจว่า คนไหนเป็นตัวจริง คนไหนเป็นตัวปลอม เข้ามารับสมอ้างว่าเป็นลูกคุณหลวง แม้คุณหลวงตาไม่เห็น ได้ยินแต่เสียงก็ยังงง แต่ก็พยายามยื่นมือออกมาลูบคลำหน้าตา หู จมูก ของเด็กที่มาใหม่ อย่างไม่แน่ใจ แล้วหลวงชาญ ฯ พูดขึ้นว่า

"นมจ๋า ฉันว่าเรื่องมันชักจะสนุกกันใหญ่แล้วละ ฉันมีลูกเพียงคนเดียว แต่คราวนี้ทำไมจึงดันมามีถึงสองคนล่ะ" พูดแล้วก็หัวเราะอย่างขบขัน ทั้งที่ตามองไม่เห็น

นางนวลสั่นหัวอย่างท้อใจ ร้องว่า "โถ ท่านขามันจะยุ่งกันใหญ่จนปวดหัวแล้วเพราะยังไม่รู้ว่าคนไหนเป็นตัวจริงตัวปลอม นมเองก็ยุ่งใจ" เสียงคุณหลวงบอกว่า

"เอาละ เรื่องนี้ ฉันมอบหน้าที่ให้นมคอยพิจารณาดูก็แล้วกัน ส่วนฉันตามองไม่เห็นอาศัยไม่ได้ เพราะนมก็เคยอยู่ใกล้ชิดกับตาแดงมาแล้ว เริ่มแต่เกิดเมื่อหายไปก็ไม่นานมากนัก คงจะทิ้งร่องรอยอะไรให้นมพิสูจน์ได้บ้าง ขอให้นมจงเอาเด็กทั้งสองคนนี้ไปเลี้ยงดูให้ดี เวลานี้ฉันถือว่าเป็นลูกของฉันทั้งสองคน เมื่อยังพิสูจน์ไม่ได้ว่าคนไหน ขอนมจงให้ความเลี้ยงดูให้ดีเสมอกัน และสังเกตพิจารณาดูกิริยาท่าทางให้ดีภายในเวลา ๗ วัน คงมีเวลาพอชี้ขาดลงไปได้แล้ว นมมาบอกกับฉันว่าคนไหนเป็นตาแดงตัวจริง" เมื่อนางนวลแม่นมได้รับภาระให้ตัดสินโชคชะตาชี้ขาดของเด็กทั้งสองก็หนักใจ จึงนำเด็กทั้งสองไปเลี้ยงดูอย่างใกล้ชิดเพื่อจับดูกิริยาท่าทาง ส่วนชายหญิงที่เป็นผู้นำเด็กทั้งสองมาก็จัดห้องและอาหารให้อยู่กินดีภายในบ้านไม่ให้ออกนอกบ้าน จนกว่าเรื่องจะสิ้นสุดลง

ภายหลัง ๗ วันผ่านไปแม่นมเก่าของหลวงชาญ ฯ ก็ไม่สามารถจะชี้ขาดลงไปได้ว่า เด็กคนไหนเป็นลูกที่แท้จริงของคุณหลวง จะพูดถึงรูปร่างหน้าตาก็ดูคล้าย ๆ กับคุณแดงด้วยกันทั้งสองคน นางนวลหญิงชราเป็นที่ไว้ใจของหลวงชาญ ฯ ก็หมดปัญญา จึงบอกกับหลวงชาญ ฯ ว่า แกหมดปัญญาชี้ขาดลงไปไม่ได้ว่า คนไหนเป็นคุณหนูตัวจริงของแก หลวงชาญ ฯ นิ่งฟังด้วยความเห็นใจ นึกว่าอันผู้หญิงอย่างนมนวลย่อมมีจิตใจอ่อนแอขี้สงสาร ย่อมไม่สามารถจะชี้ขาดเกิดความเอ็นดูด้วยทั้งสองฝ่าย ฉะนั้น หลวงชาญ ฯ จึงพูดขึ้นว่า

"ฉันเห็นใจนมมาก แต่เมื่อนมตัดสินใจไม่ถูกก็อยากจะใช้วิธีของฉันบ้าง ต้องขอโทษที่ทำให้นมกินไม่ได้นอนไม่หลับหลายวัน แต่ฉันจะพิสูจน์คนไหนเป็นบุตรของฉันให้จงได้ ฉันเลี้ยงทั้งสองคนนั้นทำไม่ได้ เพราะจะถูกคนเขาหัวเราะนินทาว่า หลวงชาญชิงชัยหมดปัญญา ขอให้นมกลับไปดูแลเด็กทั้งสองไว้ให้ดี เรื่องอื่นเป็นหน้าที่ของฉันต่อไป"

หลังจากนั้นหลวงชาญ ฯ ก็ได้ขอแรงเพื่อนที่เคยร่วมเดินทางไปล่าสัตว์ครั้งก่อนมาช่วยกันพิสูจน์ เด็กคนใดเป็นบุตรชายตัวจริง และผมก็ถูกขอร้องไปด้วย นอกจากผมก็มีเพื่อนนายทหารรุ่นเดียวกัน และมีทั้งเป็นทนายความ และผู้พิพากษามาประชุมพร้อมกันภายในห้อง หลวงชาญ ฯ ได้ชี้แจงถึงต้นเรื่องเริ่มตั้งแต่ลูกชายหายไปกับพี่เลี้ยง ตลอดเวลาหลายปีไม่ได้รู้ร่องรอยอะไรเลย แม้จะส่งคนไปสืบดูที่บ้านเดิมของพี่เลี้ยง หรือบ้านเพื่อนฝูงผู้คุ้นเคยก็ไม่ได้ข่าวอะไรคืบหน้าตลอดมา จึงพากันวิตกสงสัยว่า คนเลี้ยงน่าจะตายเสียแล้ว เด็กคงจะตกระกำลำบากจึงได้ประกาศหนังสือพิมพ์ทั่วไปเพื่อหาตัวเด็ก ต่อมาก็มีชายผู้หนึ่งได้พาเด็กมารับอ้างว่า เด็กคนนี้เป็นบุตรของหลวงชาญ ฯ ที่หายไป และได้รับเด็กนี้จากนางสาวชมผู้เป็นพี่เลี้ยงฝากไว้เมื่อก่อนจะตาย ต่อมาระยะใกล้ก็มีหญิงคนหนึ่งได้นำเด็กชายเข้ามาในบ้านบอกว่า นี่เป็นเด็กที่หายไปจากบ้านกับพี่เลี้ยงเมื่อ ๕ ปีก่อนนี้ตัวจริง เมื่อได้พยายามเรียกมาสอบถามดูทีละคนก็ดูจะซัดทอดวกวนเช่นเดียวกันทั้งสองคน เมื่อนำเด็กมาสอบถามตัวต่อตัวทีละคน เด็กก็สามารถตอบการซักถามเหตุการณ์ภายในบ้านเมื่อหลายปีก่อน ตลอดทั้งชื่อคนที่อยู่ในเวลานั้น แต่เด็กก็ตอบได้ถูกต้องทั้งสองคน จึงแยกไม่ออกว่าคนไหนเป็นตัวจริงและตัวปลอมจะปล่อยไว้ก็ไม่ได้ จะชี้ลงไปก็ไม่ถูก แต่เมื่อเพื่อนฝูงของหลวงชาญ ฯ ได้ฟังคำชี้แจงเหตุที่เกิดขึ้นจนจบ และขอความเห็นเพื่อนฝูงในห้องให้ช่วยกันพิจารณาชี้ขาดลงไปว่าเด็กคนใดเป็นบุตรตัวจริง สำหรับผมที่ได้ทราบเรื่องนี้อยู่ก่อนแล้วก็ไม่แปลกอะไร แต่บางคนยังไม่ทราบเรื่องมาก่อนก็รู้สึกว่าเป็นเรื่องที่ตื่นเต้นพิสดารที่ยังไม่เคยพบเห็นมาก่อนในชีวิต จึงได้ช่วยกันขบคิดออกความเห็นว่า ควรจะทำอย่างไรถึงจะได้ความจริง เป็นเรื่องประหลาดอัศจรรย์ที่เด็กทั้งสองคล้ายกันเหมือนลูกฝาแฝด สูง ต่ำ ดำ ขาว เหมือนกัน ที่ในโลกมนุษย์ของเรายังคงมีเรื่องแปลก ๆ พิสดารทำให้มนุษย์ปวดหัวอีกมาก

การไต่สวนข้อเท็จจริงเพื่อหาทายาทตัวจริงของหลวงชาญ ฯ ไม่เป็นของง่ายนักตลอดเวลามีความเคร่งเครียดใช้ความคิดอย่างหนักเพื่อขบคิดปัญหาในเรื่องนี้ แม้หลวงชาญ ฯ จะได้พึ่งความรู้ของเพื่อน ๆ ก็ยังไม่มีอะไรกระจ่างแจ้งขึ้น จึงขอเวลาเข้าไปห้องพระ

จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย อธิษฐานขออำนาจบารมีให้ช่วยบันดาลคลี่คลายเรื่องยุ่งยากให้กระจ่างแจ้ง ให้รู้ว่าคนใดเป็นบุตรตัวจริงภายในวันนี้ เมื่อการอธิษฐานบูชาพระเสร็จแล้ว ก็ช่วยกันพิจารณาควรจะทำอย่างไรที่จะให้เรื่องขาวสะอาด เพื่อนบางคนก็แนะนำว่าถ้าเรื่องยังลึกลับต่อไป ก็ควรเอาวิธีของจีนโบราณเพื่อจะพิสูจน์ว่าเป็นเลือดเนื้อเชื้อไขที่แท้เขาให้เอาเลือดบิดากับเด็กมารวมผสมกันดูว่า ถ้ามีสายเลือดเดียวกัน เลือดทั้งสองก็จะผสมกันอย่างสนิท ถ้าไม่ใช่เชื้อสายเดียวกัน เลือดนั่นจะไม่ยอมผสมกัน อยู่กันคนละส่วนไม่เข้ากันและเป็นการพิสูจน์ที่ดี ซึ่งชาวจีนสมัยโบราณได้ใช้มานานแล้ว เมื่อเป็นปัญหาเช่นนี้เกิดขึ้น แต่มีหลายคนลงความเห็นว่า นั่นควรจะเป็นขั้นสุดท้าย แต่หมอยังไม่เห็นด้วยแม้เลือดพ่อกับลูกมีสายเลือดเดียวกันจริง แต่หากไปพบคนที่มีเลือดชนิดเดียวกันก็คงไม่ได้ผล เมื่อยังมีสิ่งอื่นเป็นหลักฐานดีกว่าพอที่จะคลี่คลายได้ ก็ควรหาทางอื่นก่อน ที่สุดลงความเห็นกันว่าขอให้ผู้อ้างเด็กทั้งสองฝ่ายหาพยานหลักฐานสำคัญที่จะเชื่อได้มาแสดง เพื่อจะได้พิจารณาดูเหตุผลพอที่จะชี้ขาดลงไป ชายผู้นำเด็กเข้ามาในบ้านเป็นคนแรกก็แสดงความดีใจนักว่าคราวนี้เรื่องคงสิ้นสุดกันเสียที พลางหยิบสายสร้อยกับล็อกเก็ตออกมายื่นให้พิจารณาดูเป็นหลักฐาน เพื่อนหลวงชาญ ฯ พากันดูอย่างตื่นเต้นเพราะล็อกเก็ตอันนั้นเป็นรูปคุณนายภรรยาคนเก่าของหลวงชาญ ฯ เมื่อต่างพิจารณาดูล็อกเก็ตแล้วมองดูหน้าเด็กเวลานั้นผมได้ดูล็อกเก็ตสายสร้อยแล้วยังจำได้ว่า ลูกชายของหลวงชาญ ฯ เคยห้อยติดอยู่ที่คอเสมอ ก่อนที่จะหายไปจากบ้าน จึงคิดว่าเด็กคนนี้เองเป็นลูกของหลวงชาญ ฯ ที่แท้จริง แล้วผมมองดูเด็กอีกคนกับผู้หญิงด้วยอุปาทานในความรู้สึกชังน้ำหน้าหญิงผู้นั้นขึ้นมาในใจว่า ไม่น่าจะมาหลอกลวงให้ได้รับความลำบากเลย แต่ก็ยังไม่พูดหรือออกความเห็นอะไรทุกคนต่างก็เงียบ ส่วนในใจเข้าใจว่าคงจะนึกเช่นเดียวกับผม เมื่อดูตามสีหน้าเมื่อดูสร้อยกับล็อกเก็ตทั่วทุกคน แล้วก็ส่งไปให้ที่มือหลวงชาญ ฯ แกหยิบขึ้นมาเอามือคลำดูแล้วยิ้มอย่างดีใจ สั่งให้คนรีบไปตามนวลและคุณนายคนใหม่และนายบุญมีเข้ามา เพราะคนทั้งสามไม่ได้อยู่ในที่นั้นมาก่อน เมื่อนางนวลมาถึงก่อนหน้าคุณนายคนใหม่กับนายบุญมีเพียงเล็กน้อย หลวงชาญ ฯ ก็ยื่นสายสร้อยกับล็อกเก็ตให้แล้ว พูดว่า

"เอ้า นมเอาไปดูซิว่า นี่เป็นของตาแดงใช่ไหม ตาของฉันมองไม่เห็น ได้แต่คลำดูก็รู้สึกว่าใช่ แต่ก็ไม่แน่ใจจึงเรียกมาช่วยกันดู"

เมื่อนางนวลหยิบมาพิจารณาก็ร้องบอกไปอย่างดีใจว่า "ใช่แล้วเจ้าค่ะท่านขา" เมื่อคุณนายคนใหม่หยิบสร้อยล็อกเก็ตจากมือนางนวลไปดู แล้วก็แสดงความดีใจร้องออกมาว่า

"ใช่แล้ว ใช่แล้ว" พูดแล้วก็ตรงเข้าไปสวมกอดเด็กคนนั้น ปากก็ร้อง ลูกของแม่ ลูกของแม่ แม้แม่จะไม่ใช่แม่ตัว แต่ก็รักลูกยิ่งกว่าแม่ตัว"

เสียงคุณหลวงชาญ ฯ ร้องถามคุณนายคนใหม่ "แม่ปืนแก้วเคยเห็นสร้อยกับล้อกเก็ตนี้มาแต่เมื่อไร" เสียงคุณนายคนใหม่กำลังกอดเด็กแสดงความรักใคร่ พูดว่า

"เห็นเมื่อหลายปีก่อนที่คุณหนูแกจะหายออกจากบ้านค่ะ"

เสียงคุณหลวงพูดขึ้นอย่างผู้มีอำนาจว่า "ยังก่อนแม่ปืนแก้วยังไม่มีใครลงความเห็นชี้ขาดว่าคนไหนเป็นลูกของฉัน"

เสียงคุณนายคนใหม่พูดขึ้นว่า "สร้อยนี่ยังไม่ใช่พยานหลักฐานสำคัญที่ชี้ขาดอีกหรือคะ"

เสียงคุณหลวงพูดว่า "ยังไม่เสร็จ"

คุณนายคนใหม่หน้าซีดเซียวลงทันที ส่วนนายบุญมีกับนางนวลมิได้พูดอะไรแล้วก็มีเสียงคุณหลวงถามชายผู้นำเด็กมาว่า "ทำไมมาถึงครั้งแรกคุณจึงไม่นำสร้อยกับล้อกเก็ตเส้นนี้มาแสดงก่อน" เสียงชายผู้นำมาตอบว่า

"ผมตั้งใจจะนำมาเป็นหลักฐานต่อหน้าพยานหลาย ๆ คน จะได้รู้ได้เห็นเป็นพยานกันทั่วไป"

เสียงคุณหลวงถามว่า "คุณรู้ได้อย่างไรว่า ผมจะเชิญเพื่อน ๆ มาสอบสวนเป็นพยาน"

ชายผู้นำเด็กมาตอบว่า "ผมก็เดาเอาและคิดว่า ท่านไม่เชื่อว่าคุณหนูเป็นบุตรชายที่แท้จริงของท่าน ผมก็จะเอาหลักฐานสำคัญชิ้นนี้มาแสดงให้ท่านดูครั้งสุดท้าย"

คุณหลวงนั่งคิดอยู่ครู่หนึ่งจึงบอกว่า "นอกจากนี้คงไม่มีอะไรอีกแล้วใช่ไหม"

เสียงผู้นำเด็กมาตอบว่า "ทางผมไม่มีอะไรแล้ว ขอให้ฝ่ายโน้นที่เขาอ้างตัวเป็นบุตรของท่าน ได้แสดงหลักฐาน ออกมาอ้าง"

ชายผู้นำเด็กมาพูดเย้ย ๆ เมื่อเห็นเรื่องของตัวเป็นต่อ เพราะเห็นกิริยาท่าทางคนในที่นั้นเอียงเอนมาเป็นฝ่ายตน ความเงียบเข้าครอบคลุมห้องนั้น ทุกคนตื่นเต้นคอยฟังเหตุผลสำคัญที่คุณหลวงพูดออกมาว่า

"ใครเป็นลูกของพ่อก็คงจะจำได้ว่า พ่อเคยสอนอะไรไว้ นึกดูให้ดี เวลาก่อนเข้านอน ลูกของพ่อคงยังไม่ลืม"

เงียบเสียงทุกคนอยู่ในห้องนั้นต่างคอยฟังผลพิสูจน์อย่างระทึกใจ ส่วนคุณนายมิใช่จะตื่นเต้นอย่างเดียวยังตกใจทั้งสีหน้าซีดเซียวทำท่าจะเป็นลม คุณหลวงชาญ ฯ คอยฟังว่าเด็กคนไหนจะมีใครตอบบ้าง แต่ก็มิได้ยินเด็กคนใดตอบ คุณหลวงรู้สึกกระสับกระส่ายจึงพูดต่อไปว่า

"ถ้าพ่อขึ้นต้นแล้ว ขอให้ลูกของพ่อต่อจนจบนะ คอยฟัง "พุทธัง" เสียงคุณหลวงก้องกังวาลเหมือนบอกบทนำสวดมนต์ภายในห้องที่เงียบสงัด แต่ทันใดนั้นก็ได้ยินเสียงแจ๋ว ๆ ของเด็กขึ้นบทสวดมนต์ว่า

พุทธังบังข้างซ้าย ธัมมังบังข้างขวา สังฆังบังกายา อะระหังบังเกศา อะหังพุทโธ นะโมพุทธายะ

ทันใดนั้นคุณหลวงถามเสียงสั่นว่า หนูได้บทสวดมนต์นี้มาจากไหน เด็กตอบว่าคุณพ่อสอนผมก่อนเข้านอนครับ ให้สวดทุกคืนตลอดไปเพื่อป้องกันตัว

คุณหลวงร้องเสียงดังด้วยความดีใจว่า "นั่นบุตรชายของผมแน่แล้ว ผมยังจำเสียงได้ บทสวดมนต์นี้ผมได้มาจากพระภิกษุธุดงค์ เมื่อครั้งไปล่าสัตว์ในป่าเมืองกาญจนบุรี ท่านให้ผมสอนให้บุตรชายสวดมนต์ป้องกันตัว เมื่อถึงที่คับขัน จะได้ไม่อับจน ไหนลูกมาหาพ่อ ขอให้พ่อกอดให้ชื่นใจหน่อยซิ" ในห้องนั้นต่างก็ตื่นเต้นตกตะลึง นอกจากคุณนายคนใหม่และชายผู้นำเด็กมาเท่านั้นต่างมีกิริยาไม่ปกติ

ต่อนั้นสิ่งที่ไม่นึกไม่ฝันมาก่อนและไม่น่าจะเกิดขึ้น ก็ได้เกิดขึ้นท่ามกลางความเงียบสงัดในห้อง หลวงชาญ ฯ กำลังดีใจที่ได้บุตรชายกลับคืนมา กำลังกอดรับขวัญน้ำตาคลอด้วยความดีใจ

ทันใดเสียงคุณนายคนใหม่กล่าวขึ้นด้วยความเคียดแค้นแสนสาหัสที่สุดจะทนต่อไป ลืมตัวลืมนึกว่าสิ่งที่กล่าวนั้นจะผิดถูกจะเกิดโทษแก่ตนเองประการใด เหมือนประจานตนเองก็ไม่คำนึง ด้วยอารมณ์โกรธจัดชั่วแล่นเพียงวูบเดียว คุณนายคนใหม่ลุกขึ้นชี้หน้านายบุญมีแล้วร้องด่าว่า "มึงอ้ายคนทรยศ อ้ายคนหลอกลวง อ้ายคนอกตัญญู ไม่รู้คุณคน มึงเป็นคนทำลายแผนของกูหมด" แกโกรธจนตัวสั่น ร้องไห้จนตัวสั่น ร้องไห้เหมือนทารก พลางด่า พลางว่า "กูหลงไว้ใจอ้ายคนทรยศ ไม่รู้ว่ามันเป็นงูเห่ามาแว้งกัดกูภายหลัง"

แต่นายบุญมีมิได้แสดงกิริยาตกใจประการใด ในเมื่อคุณนายคนใหม่ได้แสดงกิริยาบ้าจะเข้าทำร้าย ทุกคนอยู่ในที่นั้นตกใจพากันตะลึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างไม่นึกฝัน เสียงคุณหลวงร้องตวาดด้วยอำนาจเจ้าบ้านให้หยุดอาละวาด ทุกคนก็หายตื่นเต้น เหตุการณ์ก็

สงบลง ทำให้คุณนายคนใหม่รู้สึกตัวนั่งลงร้องไห้ด้วยความเสียใจ เมื่อเห็นเหตุการณ์เข้าขั้นสงบลงก็ถามนายบุญมีถึงเรื่องราวต่าง ๆ ขอให้เล่าให้ทุกคนในที่นั้นฟังจะได้รู้ไว้ นายบุญมีได้เริ่มเล่าเรื่องว่า

"ผมต้องมีความอดทน ให้คนในบ้านด่าว่า นินทาเสียดสีตลอดมา และทั้งเกลียดทั้งชังผม หาว่าผมไม่มีความกตัญญูเป็นคนเนรคุณ หน้าไหว้หลังหลอก สารพัดคำที่จะสรรมาเหน็บแนมผม แต่ผมก็ไม่เดือดร้อน ไม่โกรธ ผมเป็นคนบริสุทธิ์มีความกตัญญูใครไม่รู้ดีเท่าตัวผมเอง แต่ผมต้องแสดงให้คนที่จงรักภักดีต่อคุณหลวงแช่งด่ามากได้เท่าใดก็ยิ่งเป็นประโยชน์และพอใจของผมเท่านั้น เพราะภายในบ้านกำลังเดือดร้อน บ้านจะแตกสาแหรกขาด มีแต่คนจงรักภักดี แต่ไม่มีใครทำอะไรให้เหตุการณ์ดีขึ้น ผมจึงต้องทำเพื่อป้องกันภัยอันตราย ซึ่งจะเกิดขึ้นกับคุณหนูบุตรที่รักของคุณหลวงผู้มีพระเดชพระคุณของผมไว้ก่อน ผมยอมทำทุกอย่างเพื่อป้องกัน ยอมแสดงเป็นคนทรยศต่อข้าวแดงแกงร้อนให้คนอื่นเขาตราหน้าผมว่าเป็นคนใจชั่ว เบื้องแรกผมรู้ว่าคุณนายคนใหม่มีแผนการที่จะกำจัดคุณหนู บุตรชายของคุณหลวงให้ออกจากทางเพื่อรับมรดกอันมากมายด้วยความโลภมาก แต่เมื่อคุณหลวงมีความประสงค์จะมอบมรดกทั้งหมดให้บุตรชายผู้เป็นทายาทคนเดียว ส่วนคุณนายคนใหม่ก็คงจะได้แต่ค่าเลี้ยงชีพตลอดไป หากคุณแดงบุตรชายคุณหลวงล้มหายตายจากไปก็ดี มรดกของคุณแดงก็จะต้องเข้ากองการกุศล ส่วนคุณนายคนใหม่ก็คงได้เบี้ยเลี้ยงชีพเท่าเดิมไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลง เหตุนี้เองทำให้คุณนายคนใหม่มีแผนการที่จะลักพาตัวคุณแดงไป แล้วก็จะจัดการเปลี่ยนตัวเอาเด็กของคุณนายเตรียมฝึกไว้แล้วเข้ามาแทนภายหลัง แผนการนี้ต้องใช้เวลาระยะยาวนาน ผมมองเห็นเหตุการณ์ต่อไป จำเป็นที่จะเข้าเป็นพวกอาสาทำทุกสิ่งให้คุณนายคนใหม่ให้เห็นจริงเห็นจังจนคุณนายไว้ใจผมสมกับความตั้งใจก่อนอื่นรีบจัดการป้องกันหาทางปลอดภัยให้กับคุณหนูให้ไปอยู่ในที่อื่น หาที่ลี้ลับไม่มีใครค้นพบให้พ้นอันตราย สิ่งแรกผมต้องทำ ผมจึงแอบกระซิบบอกความลับให้คุณชมพี่เลี้ยงรีบจัดการพาคุณหนูหนีจากบ้านโดยเร็ว ซึ่งผมได้หาที่ซ่อนไว้ให้เรียบร้อยมิดชิด ก่อนจะมีผู้อื่นลักพาเอาตัวไป เรื่องนี้ผมไม่ได้รู้จากปากคุณนาย แต่ผมเห็นการกระทำของคุณนายจึงคาดการล่วงหน้าเอาไว้ เมื่อคุณชมพาคุณหนูหนีไปแล้ว คุณนายพบกับผมได้แอบกระซิบปรารภให้ผมฟังว่า

"ฉันคิดไว้แล้วจะจัดการลักตัวมันไปก่อน แต่ยังไม่ทันได้ลงมือบอกใคร แต่มันกลับหนีออกไปจากบ้านเสียก่อนก็ดีเหมือนกัน เรื่องมันจะได้ง่ายเข้า"

ให้ความไว้วางใจผมมากขึ้น เรื่องที่ผมแอบฝึกซ้อมเด็กเป็นเรื่องหนักใจของผมมาก เพราะตั้งแต่ผมได้พบเด็กที่เป็นตัวแทนคุณหนูคนนี้ ผมก็ตกใจเหมือนกัน นึกว่าโลกนี้ทำไมมันจึงบังเอิญให้เด็กรูปร่าง หน้าตา คล้ายกับคุณหนู และอยู่ในวัยเดียวกันด้วย เมื่อผมเริ่มฝึกหัดให้แกจำชื่อพ่อแม่และคนในบ้านว่า คนนั้นรูปร่างอย่างนั้น ชื่อนั้น เด็กจำได้อย่างแม่นยำ จำได้อย่างประหลาด ผมฝึกจริง ๆ หัดจริง ๆ เมื่อคุณนายเห็นกิริยาท่าทางของเด็ก ตลอดจนสอบถามถึงชื่อพ่อแม่คนในบ้าน ห้องนอนอยู่ที่ไหน เด็กทำถูกคล้ายกับอยู่ในบ้านนี้มาก่อน แม้เวลานั้นจะใช้บ้านสมมุติ แต่แกก็ทำได้อย่างน่าชม การฝึกฝนจนชำนาญแนบเนียน จนที่สุดเมื่อถึงเวลา คุณนายสั่งให้นำเด็กมาแสดงตัวเป็นตัวคุณหนู ผมจึงรีบให้จัดส่งคุณหนูตัวจริงเข้ามาด้วยให้ทันเวลาก่อนเหตุการณ์จะสาย นี่แหละครับเรื่องผมก็มีเพียงนี้"

เพื่อนหลวงชาญ ฯ ทุกคนที่อยู่ในห้องนั้น ต่างก็นิ่งฟังด้วยความสนใจต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่นายบุญมีเล่าให้ฟังแต่ต้นจนถึงที่สุด ที่ได้ผ่านมาอย่างอกใจระทึกตื่นเต้น หลวงชาญ ฯ นั่งกอดบุตรชายนิ่งฟัง แต่ไม่มีใครรู้ว่า แกมีความรู้สึกอย่างไร

แต่ก็มีเสียงคุณนายบึนแก้วร้องด่านายบุญมีด้วยคำหยาบช้า หาว่าไม่มีความกตัญญูจนคุณหลวงดุให้นิ่ง จึงได้สงบลง

หลวงชาญ ฯ จึงถามนายบุญมีว่า "เมื่อแม่ชมพาตาแดงไปหลบซ่อนอยู่นั้น ไปอยู่ที่ไหน จึงตามหาไม่พบ และได้เงินทองอะไรมาใช้จ่าย นายบุญมีบอกว่า การหลบซ่อนครั้งนี้ คุณชมมีเพื่อนของพี่ชายคนหนึ่งเป็นนายทหาร ผมได้ชี้แจงขอความช่วยเหลือ ก็ได้รับการต้อนรับ และปิดเป็นความลับโดยดี แล้วคุณชมก็พาคุณแดงหลบไปอยู่ในกรมทหารม้าและเปลี่ยนชื่อเปลี่ยนเสียง และคุณชมก็ใช้อาชีพเดิม คือ เป็นครูสอนหนังสือบุตรชายนายทหาร คุณหนูก็ได้อาศัยเรียนด้วย เป็นที่อยู่มิดชิดไม่มีใครรู้ระแคะระคาย ต่อมาผมก็ได้เงินรางวัลจากคุณนายคราวละร้อยชั่ง ก็ได้นำเงินจำนวนนี้ไปมอบให้คุณชมใช้จ่าย จึงไม่ขัดสนอยู่ด้วยความสุขสบาย"

เสียงคุณหลวงถามต่อไปว่า "ทำไมคุณชมจึงไม่มาปรากฏตัว เรื่องทั้งหลายก็จะได้ลงเอยเรียบร้อย ไม่เสียเวลา"

นายบุญมีบอกว่า "การที่จะให้คุณชมมายืนยันว่า คุณหนูเป็นทายาทอันแท้จริงของท่านนั้น มันง่ายเกินไป ย่อมจะไม่ซาบซึ้งดูดดื่มถึงความรักซึ่งบิดาควรมีต่อบุตรที่จากไปนาน ๆ แต่เมื่อท่านได้พิสูจน์ด้วยตนเองเห็นความจริงด้วยตนเองไม่ต้องให้คนอื่นบอก

เช่นนี้ ย่อมจะขาวบริสุทธิ์ว่า คุณหนูเป็นบุตรชายของท่าน ย่อมจะไม่เหลือปัญหาไม่แน่ใจไว้ให้ท่านต้องขบคิดสงสัยภายหลังคอยกินแหนงภายในใจ”

เมื่อหลวงชาญ ฯ ได้ฟังเหตุผลของความเป็นอยู่ของนายบุญมีก็มีความดีใจพูดว่า “ขอบใจเธอมาก ที่อุทิศถึงการเสียสละเสี่ยงชีวิต เพื่อป้องกันบุตรชายและทุกคนที่อยู่ในบ้านให้อยู่เป็นปกติ ตลอดถึงทรัพย์สินของฉันด้วย เธอต้องรับความลำบากใจ แต่อาศัยด้วยเธอเป็นคนมีไหวพริบดีและฉลาดเฉลียวพร้อมทั้งความซื่อสัตย์กตัญญู รู้ถึงบุญคุณ พระจึงคุ้มครอง เรื่องจึงลงเอยได้อย่างเรียบร้อย นับว่าสร้างบุญคุณอันยิ่งใหญ่แก่ตระกูลของเรามาก จะขอจารึกความดีของเธอตลอดไป”

เมื่อคุณหลวงกล่าวจบ เสียงนางนวลก็สะอื้นพูดขึ้นทั้งน้ำตาว่า

“โธ่ น่าสงสารพ่อบุญมีที่ถูกพวกเราแช่งด่าอยู่ทุกวัน ว่าเป็นคนอกตัญญูเนรคุณ ลืมตัว ลืมข้าวแดงแกงร้อนที่กินมาตั้งแต่เล็กจนโต เพิ่งรู้ความจริงคราวนี้เอง พ่อคุณของป้า ป้ามีตา แต่มองไม่ถึงน้ำใจอันงามของพ่อบุญมี”

เสียงคุณนายคนใหม่กัดฟันกรอด บ่นด่าด้วยความแค้น จะหลบหนีออกไปก็ไม่ได้ เพราะมีคนคอยคุมอยู่ข้าง ๆ ประตู ไม่ให้ใครเข้าออก แต่แล้วก็ได้ยินเสียงคุณหลวงพูดขึ้นอย่างเป็นการเป็นงานว่า

“เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายในบ้านของผมครั้งนี้ ก็เกิดจากผมเป็นต้นเหตุ ที่ได้สร้างกรรมเอาไว้ในอดีต ผมรู้ตัวดี เพราะได้พิจารณาดูแล้วว่า อันว่าบุคคลใดจะสร้างกรรมอันใดไว้ จะเป็นกรรมดีหรือกรรมชั่วก็ตาม กรรมนั้นย่อมติดตามสนองตลอดเวลา ไม่มีใครหนีพ้นกรรมนี้ไปได้ เป็นแต่อยู่ที่เวลาเร็วหรือช้าเท่านั้น ตามที่ผมต้องได้รับกรรมอย่างหนักอันนี้ ก็เหตุต่อเนื่องมาจากเมื่อครั้งผมยังชอบกีฬาล่าสัตว์ เป็นเครื่องบำรุงอารมณ์ที่ชอบได้ทำบาปด้วยการยิงแม่กวางลูกอ่อนถูกนัยน์ตาถึงแก่ความตายทันที เป็นที่น่าสงสารมากเมื่อมาคิดดู เวลายิงไม่ได้คิด เมื่อตายแล้วยังทิ้งลูกกวางซึ่งขาดแ คุ้มครอง ผมก็ได้พยายามนำมาเลี้ยงดูอย่างดี ชดใช้กรรมชั่ว เพื่อจะถ่ายบาปให้เบาบางลง และผมก็ได้ทำบุญสร้างกุศลบารมี เพื่อจะให้กรรมตามไม่ทัน แต่ที่สุดกรรมอันนั้นก็ตามมาทัน ได้สนองผมทำให้ภรรยาที่รักต้องจากไปอย่างไม่มีวันกลับ ผมได้รับความกระทบกระเทือนจิตใจอย่างหนัก ต่อมานัยน์ตาทั้งสองข้างที่มนุษย์พึงรักพึงถนอมก็ได้มีอาการบอดลง เหมือนผมยิงนัยน์ตาแม่กวาง ความทุกข์เมียจากไปยังไม่ทันจะสร่างโศก นัยน์ตาก็บอดมัวทั้งสองข้าง มันทำลายจิตใจอย่างแสนสาหัส ยังไม่ทันจาง บุตรชายที่รักก็ได้สูญหายไปจากบ้าน

"มีเหมือนกัน แต่ออกจะปฏิบัติยากสักหน่อย สำหรับผู้ที่ไม่มีความอดทน ไม่มีความพยายาม"

ข้าพเจ้าถามสิ่งใดที่ท่านว่ายาก ต้องมีความอดทนและพยายาม จะเกี่ยวข้องกับการบริหารสุขภาพนี้ด้วยหรือเปล่า ท่านหัวเราะอย่างอารมณ์ดี

"จะเกี่ยวมันก็เกี่ยว จะว่าไม่เกี่ยวมันก็ไม่เกี่ยว สิ่งนั้นคือ กลางคืนก่อนนอนเรามีโอกาสไหว้พระสวดมนต์นั่งสมาธิให้จิตใจแน่วแน่และสงบ นี่เป็นการพักผ่อนของจิตด้วยเกิดอำนาจทำให้เกิดสมาธิขึ้น ตามหลักธรรมก็คือให้เราปฏิบัติมีศีล สมาธิ ปัญญา การที่จะนั่งอยู่กับที่ทำสมาธิอย่างเดียวย่อมจะทำให้สังขารอ่อนแอ พระพุทธองค์จึงให้มีการเดินจงกรม หรือให้ธุดงค์ไปตามป่าเขาลำเนาไพร เพื่อจะให้มีสมาธิและบริหารร่างกายไปพร้อมกันเพื่อสุขภาพจะได้แข็งแรง นี่แหละผมจึงว่าจะเกี่ยวข้องกันก็ได้ ไม่เกี่ยวกันก็ได้ ถ้าทำสมาธิได้ก็เป็นสิ่งดีมาก แต่ต้องอาศัยความอดทนพยายามทำไม่ย่อท้อ ทำจนได้สมาธิก็จะได้เห็นผลด้วยเพ่งพิจารณาด้วยปัญญา ถึงกิเลสตัณหา ก็จะเห็นทุกข์ และก็จะได้เห็นทางที่จะดับทุกข์ให้สูญสิ้น เป็นทางนำไปสู่ความสุขอันสงบ เป็นยอดของความสุขทั้งหลายที่มนุษย์ที่ยังมีชีวิตอยู่ในโลกจะหาได้"

ข้าพเจ้ากล่าวขอบคุณท่าน ที่กรุณาแนะนำทางที่ให้ได้มีโอกาสพิจารณา และกล่าวถึงเรื่องของหลวงชาญชิงชัยยังไม่จบ เพราะยังมีข้อสงสัย จึงถามท่านว่า

"ผมอยากจะย้อนถามถึงหลวงชาญ ฯ หลังจากวันที่ได้ตัวบุตรชายที่แท้จริงของท่านแล้ว เหตุการณ์ในบ้านจะเข้าสู่ความปกติได้อย่างไร ในเมื่อคุณนายบีนแก้ว ผู้ก่อกวนความไม่สงบด้วยความโลภยังอยู่ในบ้านต่อไป ทั้งคุณนายก็รู้ว่าจะมองดูหน้าคนในบ้านไม่สนิทเช่นนี้แล้ว คุณนายบีนแก้วคงจะหาความสุขไม่ได้"

ท่านผู้เฒ่าหัวเราะด้วยอารมณ์ดีแล้วพูดว่า "อ้อ เรื่องมันก็ลงเอยกันได้เรียบร้อยคือหลังจากคุณหลวงได้อโหสิกรรมแล้ว ก็เรียกคุณนายบีนแก้วภรรยามาอบรมชี้แจงให้เข้าใจว่า การที่นายบุญมีปฏิบัติไปนั้น ก็เพราะความจงรักภักดีอยู่ในความกตัญญูกตเวที จึงสามารถป้องกันเหตุร้ายได้ทุกอย่าง ทั้งได้ป้องกันมิให้คุณนายบีนแก้วเป็นอาชญากรหรือเป็นผู้สมรู้ร่วมคิดเป็นผู้บงการในฆาตกร เมื่ออบรมชี้แจงให้เป็นที่เข้าใจแล้ว ความอาฆาตพยาบาทของคุณนายบีนแก้วซึ่งมีความเคียดแค้นต่อนายบุญมีก็คลายหายลง นึกถึงความผิดที่ตนได้คิดไว้ ทำให้เกิดปัญญารู้สึกบาปบุญคุณโทษ กรรมดีกรรมชั่วหลงผิดเป็นชอบ

ที่ตนได้ประกอบขึ้น ทั้งคุณหลวงก็ได้อโหสิกรรม ซ้ำยังให้เบี้ยเลี้ยงตลอดชีพไป นับว่าเป็นพระคุณอย่างสูงที่จะหาไม่ได้ คุณนายจึงตัดสินใจโกนหัวบวชชี เอาธรรมของพระศาสดาเป็นที่พึ่ง และออกไปจำศีลภาวนารวมกับหมู่แม่ชีทั้งหลายทางจังหวัดภาคใต้ด้วยเกิดความเลื่อมใสศรัทธา ขอรับเบี้ยเลี้ยงชีพเพื่อทำบุญทำทานพอเหมาะสมกับสภาพของแม่ชีผู้ทรงศีลจะทำได้ จนกว่าจะลาโลกนี้ไป ส่วนในบ้านก็มอบหน้าที่ดูแลให้กับนางสาวชมผู้ที่มีความจงรักภักดี และนายบุญมีเคยบอกคุณนายว่าตายไปแล้ว ความจริงยังมีชีวิตอยู่คุณหลวงได้ขอร้องให้เข้ามาช่วยดูแลปกครองในบ้าน เพราะเห็นเป็นคนซื่อสัตย์สุจริต ส่วนนายบุญมีก็ได้รับความยกย่องให้ความรักใคร่สนิทสนมเหมือนญาติผู้หนึ่ง เหตุการณ์ต่าง ๆ ในบั้นปลายก็ไม่มีอะไรยุ่งยากต่อไป" หลังจากเล่าเรื่องตั้งแต่ต้นจนอวสานแล้วท่านได้พูดต่อท้ายว่า

"เรื่องที่ผมเล่าให้ฟังนี้ มันก็เป็นเรื่องพิสดารเรื่องหนึ่งในจำนวนเรื่องที่เกิดขึ้นอีกมากมาย ที่เรื่องได้สูญสิ้นไปแล้ว และเรื่องนี้หากผมไม่ได้เล่าให้คุณฟัง ในไม่ช้าเรื่องนี้ก็จะจางสูญหายไป พร้อมกับชีวิตผู้ประสบเหตุการณ์ เพราะผู้ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ในครั้งนี้นั้น ต่างก็ล้มหายตายจากไปแล้วเป็นส่วนมาก รุ่นผมเกือบไม่มีเหลืออยู่แล้ว ฉะนั้นเมื่อผมได้มาระบายเหตุการณ์ครั้งนี้ให้คุณทราบ ก็ทำให้ผมหายใจคล่องขึ้น รู้ว่าเรื่องนี้คงจะไม่ตายไปพร้อมกับตัวผม และอาจจะอยู่ทำประโยชน์แก่อนุชนรุ่นหลังต่อไป" แล้วท่านก็ย้ำว่า **สมัยปัจจุบันนี้คนที่น่ากลัวที่สุดก็คือ คนที่ไม่มีศีลธรรม และไม่เคารพกฎหมายของบ้านเมือง**

เรื่อง "ดงบาป" ของท่านผู้เฒ่าก็จบลงเพียงเท่านี้

สวัสดี

เบื้องหลังแห่งกรรม*

วันหนึ่งข้าพเจ้าได้รับโทรศัพท์จากคุณณรงค์ได้พูดมาจากธนาคารกรุงเทพ เล่าเรื่องของเด็กหญิงเพ็ญศรีอายุเพียง ๑๐ ขวบ ที่เที่ยวขายพวงมาลัยตามข้างถนน ตามสถานที่หย่อนใจ ตามหน้าบาร์ เพื่อหารายได้มาเลี้ยงแม่และน้อง ๆ อีก ๓ คน น้องคนเล็กยังอยู่ในอกแม่ น้องอีกสองคนก็ยังเล็ก ๆ แต่แล้วเด็กหญิงที่น่าสงสารก็ถูกรถยนต์เก๋งของนักท่องราตรีเที่ยวหาความสำราญทางสุรานารีชนเอา เห็นจะเป็นเพราะมึนเมา จึงขับรถชนเอาเด็กหญิงผู้น่าสมเพชล้มฟุบอาการสาหัส แล้วก็ถึงแก่ความตายขณะที่กำลังขายพวงมาลัยเพื่อนำเงินมาเลี้ยงครอบครัว รถเพชฌฆาตได้ทำลายชีวิตของเด็กหญิงผู้บริสุทธิ์ไม่เดียงสาแล้วก็หลบหนีไป คุณณรงค์อยากจะชวนให้ข้าพเจ้าไปเห็นสภาพการเป็นอยู่ของครอบครัวนี้

เหตุเกิดขึ้นในปลายเดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๐๘ เป็นเรื่องเศร้า เด็กหญิงผู้เคราะห์ร้ายถูกรถยนต์ชนตาย เมื่อคุณณรงค์ได้ทราบข่าวจากหนังสือพิมพ์รายวันลงข้อความน่าเศร้าใจนึกสงสาร ตามปกติคุณณรงค์เชื่อกฎแห่งกรรม ใครทำดีทำชั่วย่อมเกิดผลตามสนอง และสนใจหนังสือของข้าพเจ้า สละเงินช่วยพิมพ์เผยแพร่ตลอดมา เป็นผู้มีจิตใจเป็นกุศลมีมนุษยธรรมอยู่แล้ว จึงเกิดความสังเวชสงสารอยากจะช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ที่ตกอยู่ในความลำบาก จึงจัดส่งคนไปสืบดูความเป็นอยู่ของครอบครัวนี้ และคนไปดูเห็นสภาพกลับมาส่งข่าวที่ได้เห็นความทุกข์ยากลำบากมาให้คุณณรงค์ทราบ คุณณรงค์จึงได้จัดส่งเงินจำนวนหนึ่งไปมอบให้แก่แม่ของเด็กหญิงเพ็ญศรี เพื่อบรรเทาความทุกข์ยาก

ต่อมาคุณณรงค์และพวกพนักงานในธนาคารกรุงเทพต่างก็พร้อมใจกันเสียสละเงินได้จำนวนหนึ่ง จึงตั้งใจไว้ว่าจะให้ข้าพเจ้าเป็นผู้มอบแก่แม่ของเด็ก พร้อมทั้งจะได้ไปเห็นความเป็นอยู่ของครอบครัวนี้ ซึ่งกำลังทุกข์ยากของเพื่อนมนุษย์ในมุมหนึ่งของชีวิต เพื่อจะนำมาตักเตือนผู้ที่ขับรถโดยประมาท เมื่อชนคนตายแล้ว ก็รีบหนี กำลังเป็นข่าวขึ้นในเมืองเรา กฎหมายเรายังไม่รัดกุม ไม่นึกถึงชีวิตเบื้องหลัง ญาติพี่น้องของผู้ตายต้องผจญต่อกรรมความยากแค้นแสนสาหัสเพียงไร ข้าพเจ้าตอบตกลงและขอบคุณ ที่ได้ให้เกียรติ

ข้าพเจ้าเป็นผู้มอบเงินให้แม่ของเด็ก ข้าพเจ้าจึงอยากพบอยากเห็นความทุกข์ยากลำบากในแง่หนึ่ง และข้าพเจ้าปลื้มปีติ ขออนุโมทนาในการสร้างกรรมดีในความเมตตากรุณาของคุณณรงค์และคุณนาย พร้อมทั้งพนักงานในธนาคาร ที่มีจิตเมตตาสงสารชีวิตซึ่งกำลังตกอยู่ในห้วงแห่งความทุกข์ ได้ช่วยกันแผ่เมตตาจิตช่วยเหลือเกื้อกูลให้ได้รับความทุกข์ยากน้อยลงพอที่จะขยับขยายมีทุนทรัพย์จะทำมาหาเลี้ยงชีพต่อไป

วันนัดเป็นวันเสาร์ตอนบ่าย คุณณรงค์และคุณนายมารอข้าพเจ้าอยู่ที่บ้าน บังเอิญข้าพเจ้าติดธุระในบ่ายวันนั้น จึงกลับบ้านล่าไป แล้วเราก็ได้เดินทางไปตามตำบลที่อยู่ของแม่และน้อง ๆ ของเด็กหญิงเพ็ญศรีผู้ตาย เราต้องจอดรถไว้ที่ข้างถนนใหญ่แล้วก็เดินเข้าตรอก แล้วก็เลี้ยวเข้าในซอยแคบ ๆ บางตอนเวลามีคนเดินสวนกัน เราก็ต้องเอี้ยวตัวหันหลังเกาะรั้วบ้านพอจะหลีกกันได้โดยไม่สะดวกนัก เราถามชาวบ้านแถบนั้นถึงบ้านที่พักของแม่เด็กหญิงเพ็ญศรี ก็มีคนชี้ให้ และมีเด็ก ๆ อาสาพาไปให้ถึงบ้าน ความเห็นอกเห็นใจย่อมจะเกิดแก่ผู้ยากจนด้วยกัน เมื่อไปถึงบ้านก็ปรากฏว่าแม่ของเด็กหญิงเพ็ญศรีไม่ทราบว่าไปไหน เราจึงได้สนทนากับชาวบ้านแถบนั้น และหญิงเจ้าบ้านผู้ให้ที่พักอาศัยโดยคิดค่าเช่าเพียงเล็กน้อย เราต้องนั่งสนทนาเพื่อรอพบแม่ของเด็กหญิงเพ็ญศรี ชาวบ้านผู้หนึ่งกำลังรีดผ้าอยู่ข้างทางชี้ให้ดูเด็กสามคน เนื้อตัวมอมแมมอยู่เป็นกลุ่ม เด็กคนเล็กเพิ่งจะนั่งได้ แล้วบอกเราว่า นี่แหละลูกของเขาฝากไว้ แต่ตัวไม่รู้ไปไหน เรามองดูเด็กคนเล็กกำลังร้องไห้หาแม่ พี่สองคนก็ยังกำลังเล่นอะไรตามภาษาเด็กอยู่ข้าง ๆ แต่แม่ของเด็กไม่ทราบว่าไปไหน ซึ่งคุณณรงค์ก็ได้ส่งคนมาบอกล่วงหน้าว่า เราจะเดินทางมาหาและชาวบ้านก็ช่วยกันไปตามหา

เราได้ทราบจากชาวบ้านว่า พ่อของเด็กหญิงเพ็ญศรีนั้นมีคดีติดตัวคอยหลบหนีคดีอาญา ข้อหาว่าเป็นผู้ทำปืนลั่นถูกคนตายโดยประมาท แม้ชาวบ้านผู้หวังดีจะได้ช่วยแนะนำขอให้เข้ามอบตัวกับเจ้าหน้าที่ทางการ สารภาพผิดเพื่อได้รับโทษใช้กรรมตามที่ตนได้ก่อขึ้นก็คงได้รับโทษไม่หนักหนาอะไร จะได้มีเวลาพ้นโทษ แล้วก็จะได้เป็นอิสระในวันหนึ่งข้างหน้า ไม่ต้องคอยหลบหนีไม่มีวันสิ้นสุด ต้องทรมานทั้งร่างกายและจิตใจตลอดเวลาทั้งหลับและตื่น ต้องสะดุ้งผวากลัวไม่มีขอบเขตตลอดวันเดือนปีที่จะพ้นจากความรู้สึกอันนี้ไปได้ แต่แกก็ไม่ยอมเชื่อฟัง คอยแต่หลบหลีกการจับกุมอยู่ตลอดเวลา จึงทำให้ครอบครัวได้รับความยุ่งยากลำบาก ตลอดจนบุตรสาวต้องจบชีวิตลงกลางถนนอย่างน่าเวทนา เราได้ทราบข่าวนี้ด้วยความเศร้าใจ เมื่อได้สนทนากับชาวบ้านพอสมควรแล้วเราก็อยากดูที่พัก

ของแม่เด็กหญิงเพ็ญศรี ชาวบ้านชี้ให้เราดู เมื่อเห็นสภาพที่อยู่แล้วก็สลดใจ ข้าพเจ้ากับคุณณรงค์ได้ปีนขึ้นไปดูห้องพักภายใน เหตุที่ต้องปีนเพราะไม่มีทางขึ้น เมื่อขึ้นไปยืนก็เห็นเป็นช่องทึบยาว ๆ สองข้างเป็นฝาบ้านกว้างไม่เกิน ๒ เมตร ไม่มีช่องหน้าต่างพอที่แสงสว่างจะลอดเข้าไปในช่องนั้นได้ จึงมัว ๆ หาอากาศผ่านยาก ภายในมีเสื่อเก่า ๆ และมีผ้าห่มนอนขาดออกเป็นหลายชิ้น นอกนั้นก็ไม่เห็นมีอะไร เมื่อเรามองดูแล้วก็เศร้าทำให้จิตใจหดหู่ลง มองเห็นมนุษย์ ๕ ชีวิตมาสุมอยู่ในห้องแคบ ๆ ทึบ ๆ และอยู่ในซอยแคบ ๆ

บัดนี้ชีวิตน้อย ๆ ที่น่าสงสารชีวิตหนึ่งได้จากไปแล้วยังเหลืออีก ๔ ชีวิตที่ยังต้องทนทุกข์ทรมานต่อไป เมื่อเราตรวจดูสภาพที่พักอยู่ครู่หนึ่ง แม่ของเด็กหญิงเพ็ญศรีก็กลับมา ข้าพเจ้าได้สอบถามความเป็นอยู่ของเด็กหญิงเพ็ญศรีเมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่ เราได้สนทนากันด้วยความเห็นอกเห็นใจก็ได้ความว่า แม่ของเด็กเมื่อครั้งสาว ๆ เคยเข้าประกวดได้เป็นรองนางงามเทพีมาก่อน วันที่ลูกสาวถูกรถยนต์ชนตายก็ตรงกับวันเดือนครบรอบปีที่พ่อของเด็กหญิงทำปืนลั่นถูกเพื่อนตายด้วยความประมาท จะเป็นกรรมตามสนองหรือเป็นเหตุบังเอิญก็เป็นเรื่องที่น่าคิด นอกจากนั้นก็ได้ทราบจากผู้เป็นแม่ของเด็กหญิงเพ็ญศรีว่า บางคืนก็มีผู้ซื้อพวงมาลัยและถามถึงชีวิตของเด็กหญิงที่ลำบากยากแค้นต้องมาขายพวงมาลัยเวลาค่ำคืนเช่นนี้ เด็กหญิงก็เล่าถึงประวัติชีวิตจริงให้ฟัง ทำให้ผู้ทราบเรื่องแล้วก็เกิดสงสาร หยิบธนบัตรใบแดง ๆ มอบให้เพราะความเมตตาปรานี เด็กหญิงผู้น่าสงสารก็ได้เก็บซ่อนธนบัตรไว้อย่างมิดชิดระมัดระวัง เมื่อกลับบ้านก็รีบนำมาให้แม่ พร้อมด้วยแสดงความดีอกดีใจบอกว่า

"แม่จ๋า วันนี้คนเขาถามหนูว่า ทำไมมาขายพวงมาลัยอย่างนี้ หนูเล่าถึงความลำบากความจริงให้เขาฟัง เขาใจดีดีให้เงินหนู ๑๐๐ บาท จ้ะแม่"

เด็กหญิงผู้นั้นนอกจากจะเป็นเด็กขยันหาเลี้ยงแม่และน้องยังเป็นเด็กหญิงที่มีความกตัญญูที่น่าสรรเสริญ เมื่อได้เงินมาจากการขายพวงมาลัยเท่าใด ก็นำมาให้แม่ เมื่อต้องการสิ่งใดก็ขอแม่ นี่ก็เป็นเบื้องหลังชีวิตของเด็กหญิงอายุเพียง ๑๐ ขวบ ต้องออกมาหารายได้ช่วยค่าครองชีพจนต้องเสียชีวิตดับลงอย่างน่าเอน็จอนาถ ดังข่าวที่แจ้งมานี้

เมื่อเราสนทนาถึงเรื่องเศร้าในชีวิตจริงแล้ว และถามเหตุการณ์อื่น ๆ พอสมควรแล้ว ก็มอบเงินจำนวนที่คุณณรงค์รวบรวมไว้ จำนวนพันกว่าให้แก่แม่ของเด็กเหญิงเพ็ญศรีพร้อมกับบอกว่า

"เงินจำนวนนี้คุณณรงค์และคุณนายพร้อมทั้งเพื่อน ๆ ได้พร้อมใจกันเสียสละรวบรวมนำมาเพื่อช่วยค่าครองชีพด้วยจิตใจเปี่ยมด้วยคุณธรรมในความเมตตาสงสาร ขอให้นึกว่าตราบใดยังมีคนดีใจบุญมีเมตตาจิตค้ำจุน เราก็อยู่ในโลกโดยไม่ว้าเหว่ เพราะยังมีความเห็นอกเห็นใจ" แม่ของเด็กหญิงเพ็ญศรียกมือขึ้นไหว้ แสดงความขอบคุณเราทุกคน และเราก็ทราบว่าก่อนหน้าก็ยังมีนักหนังสือพิมพ์ใจบุญช่วยกันรวบรวมเงินมามอบให้แม่ของเด็กจำนวนหนึ่ง และมีผู้ใจบุญทั้งหลาย ต่างก็ช่วยกันด้วยความเห็นอกเห็นใจ เมื่อเราเห็นแก่เวลาแล้วก็ลากลับ

เมื่อมานึกถึงชีวิตของมนุษย์เราทุกวันนี้แล้วก็เศร้าใจ อยากจะพูดถึงเรื่องรถยนต์ชนคนตาย ในท้องถนนมากมายไม่เว้นเป็นประจำด้วยความประมาทของคนขับ แม้แต่ประชาชนเดินข้ามตามทางม้าลาย ซึ่งทางการจัดให้ข้ามก็ยังไม่ปลอดภัย ไม่วายถูกรถยนต์ชนตาย ข่าวมากจนหมดความสนใจ เพราะรู้สึกเป็นข่าวธรรมดาประจำวัน ถ้าขับโดยไม่ประมาทมีความระมัดระวัง ไม่เร็วเกินไป เหตุการณ์ที่ร้ายแรงชนคนตายก็ไม่เกิดขึ้น

เวลานี้ภัยในท้องถนนในเมืองหลวงเราสูงกว่าประเทศอื่น เมื่อเกิดเหตุในท้องถนนต่อหน้าต่อตาเราก็เพียงดูด้วยความเศร้าสลดใจ แล้วความรู้สึกก็ผ่านไป แต่ผู้ที่ถูกชนฟุบลงกลางถนนนั้น ย่อมมีเบื้องหลังของชีวิต ถ้าเราได้มีโอกาสติดตามเรื่องราวเบื้องหลังของเขาแล้ว จะรู้ได้ว่าทุก ๆ ชีวิตมีความสำคัญแก่ครอบครัวญาติพี่น้อง พ่อแม่ ลูกหลานสามีภรรยามากน้อยแต่ละครอบครัว เหมือนลูกโซ่ติดต่อกัน ถ้าขาดไปบ่วงหนึ่ง ในครอบครัวก็ปั่นป่วนทุกข์ยากเกิดขึ้น ยิ่งเป็นพ่อบ้านแม่บ้านก็ยิ่งสำคัญในชีวิตของครอบครัว แต่เมื่อมาจบชีวิตลงกลางถนนไม่ทันได้สั่งเสีย เพราะไม่มีใครรู้ว่าความตายจะมาถึงตนเมื่อใด คนขับรถก็ได้สร้างกรรมที่บาปหนัก ที่ได้ทำลายอนาคตของบุตรหลานพ่อแม่พี่น้องลูกหลานชีวิตพลเมืองให้อับเฉาเหมือนต้นไม้ขาดรากแก้ว เพราะพ่อบ้านแม่บ้านผู้เป็นกำลังแรงหาเงินมาเลี้ยงครอบครัวได้สูญสิ้นไปแล้ว การเงินก็ขาด การเล่าเรียนเพื่อความก้าวหน้าของเด็ก ๆ ความหวังในอนาคตก็หยุดชะงัก นี่เป็นเบื้องหลังชีวิตของผู้ตายด้วยความประมาทของบุคคลขับรถ มิได้ทำลายชีวิตบุคคลในท้องถนนหลวงเท่านั้น ยังทำลายอนาคตของพลเมืองของชาติ ที่เล่ามานี้เพียงแต่ให้เห็นเบื้องหลังชีวิตของผู้ตาย

ยังมีเรื่องน่าเศร้าสำหรับคนขับรถประมาทและคนองเกิดขึ้นในท้องถนนหลวง แม้ว่าเรื่องนี้จะเกิดขึ้นนานมาแล้ว แต่คิดว่าคงมีผู้จำเหตุการณ์ได้ ข้าพเจ้าได้เรื่องนี้จาก

ทนายความผู้มีชื่อเสียง เล่าและถอดความรู้สึกจากจิตใจในชีวิตของลูกความ เป็นผู้มีการศึกษาสูงและฐานะดีผู้หนึ่งที่ได้สารภาพถึงความรู้สึกที่ได้ประกอบกรรมทำผิดว่า

"เช้าวันนั้นผมได้ขับรถออกจากบ้านตามปกติ ผมก็เป็นคนที่อยู่ในจำพวกขับรถเร็วอยู่แล้ว เมื่อผมออกจากซอยมาสู่ถนนใหญ่ ก็มีรถยนต์คันหนึ่งวิ่งมาปาดหน้าแล้วก็เร่งความเร็วขับขึ้นหน้าไป แล้วก็หันหน้ามาคล้ายจะเย้ย ทั้ง ๆ ที่ไม่รู้จักกันมาก่อน ในความรู้สึกของผม เกิดไม่พอใจที่มีคนมาอวดดีคล้ายจะท้าทายมาแข่งลองดีกัน ผมจึงเริ่มเหยียบคันเร่งน้ำมันให้รถพุ่งขึ้นหน้า เพื่อจะแย่งตำแหน่งความเร็วจากรถคันนั้นด้วยความโกรธ แต่รถคันนั้นไม่ยอมให้ผมขึ้นหน้า เมื่อเห็นรถผมตามติด ๆ เข้าไปใกล้ เขาก็เร่งรถให้เร็วขึ้น เราจึงแข่งกันคล้ายท้องสนามหลวงเป็นสนามแข่งประลองความเร็ว เพราะต่างคนก็มีความถือดี ไม่ยอมให้ขึ้นหน้าตามอารมณ์คะนองด้วยกันทั้งคู่

เวลานั้นผมมิได้นึกถึงอันตรายใด ๆ ทั้งสิ้น จิตมุ่งแต่จะเอาชนะอ้ายคนขับรถอวดดีคันนั้นฝ่ายเดียว มันจะเป็นใคร ลูกใคร พ่อมันจะใหญ่โตอย่างไร ผมไม่สนใจ เพราะผมทนมันขับรถยั่วโทสะไม่ไหว เราจึงวิ่งคู่คี่ด้วยความเร็วไปตลอดทาง ไม่สนใจอะไรทั้งสิ้นจึงเป็นที่หวาดเสียวของผู้คนเดินทาง และรถที่สวนทางตลอดมา แต่รถคันนั้นมันวิ่งขึ้นหน้าไปได้ เพราะมีรถกุดังออกจากข้างทาง ผมจะเร่งขึ้นหน้ารถบรรทุกคันนั้นไม่ได้ เพราะมันวิ่งกลางถนนบีดกันทาง ผมโกรธจนสติจะเสีย บีบแตรขอทางถี่ ๆ พอวิ่งขึ้นหน้ารถบรรทุกได้ ผมก็เร่งน้ำมันกวดติดตามรถคันนั้นทันทีด้วยอารมณ์โกรธอารมณ์ร้อนใจเร็ว

แต่แล้วเหตุการณ์อันน่าสยดสยองครั้งใหญ่ในชีวิตของผมก็อุบัติขึ้น เพราะข้างหน้ามีรถรับส่งนักเรียนพุ่งออกจากซอย คนขับรถก็ตกใจห้ามล้อทันที ในรถมีเด็กนักเรียนเต็ม ผมใจหายหมดสันหลังเย็นวาบ เพราะเป็นระยะที่ไม่สามารถจะห้ามล้อให้รถหยุดได้ทันที ผมรีบหักพวงมาลัยหลีกการปะทะกับรถคันหน้าด้วยความตกใจกลัว แต่แล้วรถก็แฉลบไปข้างถนน ตรงเข้าไปในหมู่ฝูงคนซึ่งกำลังยืนรอรถประจำทาง เพราะผมเพียงแต่แก้ปัญหาเฉพาะหน้ามิได้สนใจทางอื่น ผู้คนเห็นเหตุการณ์ที่รถวิ่งแฉลบเป็นอันตรายเช่นนั้นก็ตกใจต่างคนแตกตื่นวิ่งหนีเอาตัวรอดไปคนละทาง ผมรับว่าตาลายมองไม่รู้ทิศทางไม่รู้ว่ารถวิ่งไปทางใด ประสาทผมมึนชางงไปหมด ใจหายหมดสติ รู้แต่ว่ารถผ่าเข้าไปในหมู่คน เป็นเวลาที่ผมกลัวที่สุดในชีวิต ผมอยากจะหลับตา เพราะรู้ว่าเบื้องหน้ามีอะไรเกิด ผมไม่สามารถจะควบคุมจิตใจ ไม่มีอำนาจจะยับยั้งผลแห่งความประมาท อยากจะหลับตา ไม่

อยากเห็นภาพสยดสยองที่เกิดขึ้น ที่สุดรถก็หยุดลง เพราะมีเสายันอยู่หน้ารถหลังจากปะทะร่างมนุษย์ล้มลงระเนระนาด มีทั้งบาดเจ็บสาหัสและไม่สาหัสทั้งที่เสียชีวิต ผมไม่รู้ตัวว่าผมได้ทำอะไรลงไป

เสียงร้องโอดครวญของผู้ที่ได้รับบาดเจ็บส่วนมากเป็นเด็กนักเรียน เสียงเอะอะอลหม่านเรื่องช่วยคนบาดเจ็บ และต่างคนก็ส่งเสียงร้องบอกต่อ ๆ กันอย่างอลเวงว่า รถชนเด็กนักเรียนตาย เสียงร้องขอให้ช่วยกันหามคนป่วยขึ้นรถรีบส่งโรงพยาบาลด่วน เสียงให้โทรศัพท์แจ้งตำรวจท้องที่ด่วน ส่วนตัวผมนั้นนอกจากพวกมาลัยจะกระแทกหน้าอกรู้สึกชาและจุกแล้วก็ไม่ได้รับบาดเจ็บอะไร แต่ผมไม่มีเวลาจะนึกถึงตัว เมื่อได้ยินได้เห็นเหตุการณ์รอบข้างที่เกิดขึ้น เพราะผมเป็นผู้ก่อเป็นผู้ทำ ผมได้ฆ่าเด็กนักเรียนที่น่ารักน่าเอ็นดูตายโดยไม่เจตนา ทำให้อีกจำนวนหนึ่งได้รับความบาดเจ็บไม่รู้ว่ากี่คน ความรู้สึกของผมตะลึงชาหมดทั้งตัว มือเท้าอ่อนหมดแรง สิ่งที่ผมต้องการที่สุดในเวลานั้นก็คืออยากจะหลับตาแล้วก็สิ้นใจตายคาพวงมาลัย คงจะเป็นความสุขที่สุด

มีพลเมืองดีมาคุมตัวผมไว้ไม่ให้หนี เพื่อรอคอยมอบตัวให้ตำรวจ ภาพที่น่ากลัวมากก็คือ สายตาของทุกคนที่จ้องมองดูผมอย่างศัตรู คล้ายแสดงกิริยาว่าอยากจะฉีกเนื้อผมออกเป็นชิ้น ๆ ด้วยความโกรธ แม้แต่หญิงชราก็มายืนร้องไห้ด้วยความสงสาร ชี้หน้าแช่งด่าผมอย่างหยาบคาย ตามธรรมดาผมฟังไม่ได้ ทั้ง ๆ ที่แกไม่ได้เป็นญาติกับคนที่ตายและบาดเจ็บเหล่านั้นเลย เพราะความเจ็บแค้นคิดสงสารเด็ก ๆ นี่เป็นเพียงผู้อื่นยังมีความรู้สึกเพียงนี้แล้ว พ่อแม่ญาติพี่น้องของเด็กจะมีความรู้สึกเพียงไร ตั้งแต่ผมเกิดมายังไม่เคยมีใครมาชี้หน้าแสดงกิริยาหยาบคายเช่นนี้มาก่อนเลย แต่บัดนี้พอผมได้ทราบว่า ตัวได้ขับรถชนคนตาย ผมก็แทบจะหมดสติจะช๊อค ความรู้สึกชาหมดทั้งตัว แม้หญิงชราจะมายืนชี้หน้าแช่งด่าหยาบคายเพียงไร ก็ไม่เข้าไปสู่ความรู้สึกเหมือนเวลาธรรมดา ทั้งรู้สึกว่าควรแล้วที่ทุกคนจะมารุมแช่งด่าผมที่ประมาท รู้สึกว่าชีวิตอนาคตของผมได้สิ้นสุดลงพร้อมทั้งความเป็นอิสระ ความหวังที่จะเจริญรุ่งเรืองที่ได้อุตส่าห์พยายามไปศึกษาวิชาความรู้มาจากต่างประเทศเป็นเวลานานปี เพื่อหวังความก้าวหน้าด้วยการใช้วิชาความรู้ บัดนี้เหมือนดวงไฟกำลังส่องแสงรุ่งโรจน์แจ่มใสดับลง เหมือนตัวผมพร้อมทั้งเกียรติที่คนยกย่องนับถือได้ตกจากที่สูงไปสู่ก้นเหวนรกเบื้องต่ำ ทุกอย่างสูญสิ้นไม่มีอะไร คงมีเหลือแต่ความโศกเศร้าไว้ให้พ่อแม่ญาติพี่น้อง เมื่อได้ทราบข่าวสลดใจอันนี้ ต่อไปก็จะต้องขาดการติดต่อกับโลกภายนอก และไม่รู้ว่าเมื่อใดจะใช้หนี้กรรมหมดเพื่อได้รับแสงสว่างแห่งความอิสระ

วิชาความรู้และทรัพย์สินเงินทองก็ไม่สามารถจะช่วยพ้นหนี้กรรมอันนี้ได้" ความประมาทเกิดอุบัติเหตุ ย่อมทำลายอนาคตทั้งคนขับรถและผู้ถูกรถชน เป็นเรื่องอุบัติเหตุบนท้องถนนหลวงโดยย่อ เท่าที่รู้ที่เห็นความจริงเบื้องหลังอุบัติเหตุมีมากมายใหญ่หลวงนับไม่ถ้วนรายเกินกว่าที่จะนำมาเขียนได้

เพียงแต่ตัวอย่าง "เบื้องหลังแห่งกรรม" ก็ได้รู้ได้ทราบดังกล่าวมาแล้ว คงจะทำให้ผู้ขับขี่ยวดยานในท้องถนนเพิ่มความระมัดระวัง ไม่ให้เกิดความประมาท ท่านที่ชอบดื่มเมื่อทราบว่าตัวเมาแล้ว ก็ไม่ควรจะแตะต้องพวงมาลัยรถ มิฉะนั้นโศกนาฏกรรมจะเกิดขึ้น ดังเรื่องที่ได้กล่าวมาแล้ว ใครจะรู้ได้ว่าต่อไปกรรมที่เราได้สร้างไว้อาจตามสนองเรา หรือบุตรหลานผู้รักใคร่ใกล้ชิดในวันหนึ่งข้างหน้า ซึ่งจะเรียกว่ากรรมสนองกรรมก็คงไม่ผิด

อันคนเราแม้บางครั้งจะเคยประกอบกรรมทำชั่วมาแล้ว แต่ก็มีบางอย่างสะกิดใจนึกถึงความชั่วที่ตนประกอบขึ้นมาแล้ว ก็คิดละอายใจ ทำให้กลับตนเป็นคนดีทำมาหากินโดยสุจริต ดังเรื่องของเพื่อนรุ่นพี่ได้ประสบมาแล้วด้วยตัวของท่านเอง

คุณพี่เป็นผู้ที่อยู่ในศีลธรรม เป็นคนเที่ยงตรง พร้อมทั้งมีความกรุณาปรานี มองคนในแง่เห็นอกเห็นใจ ช่วยผู้ทุกข์ยากที่บริสุทธิ์ เป็นที่เคารพของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา เป็นที่รักใคร่ของผู้ใหญ่ที่เที่ยงตรง

ครั้งหนึ่ง ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้อำนวยการในองค์การแห่งหนึ่ง และองค์การนี้มีรถยนต์บรรทุกของหลายคันที่ใช้งานประจำองค์การ และมีการเบิกเงินซื้อยางนอกในเป็นประจำ บ่อยครั้งจนเป็นที่สงสัย คุณพี่นึกว่าทำไมยางรถยนต์บรรทุกมันจึงใช้เปลืองมากเช่นนี้ คงจะมีการทุจริตเกิดขึ้นเป็นแน่ แต่เมื่อดูยางเก่าที่ขอเปลี่ยนมันก็เสียใช้ไม่ได้จริง ๆ จึงมาคิดดู แล้วสั่งอนุมัติให้ซื้อเปลี่ยนได้ แต่ยางเส้นใหม่นี้ได้แอบทำเครื่องหมายลับไว้แล้ว โดยร่วมรู้เห็นกับผู้จัดการเป็นความลับ เมื่อเบิกไปใช้แล้วก็ทำเป็นไม่รู้ ต่อมาไม่นาน คนรถก็มาขอเบิกยางนอก โดยบอกว่ายางที่เบิกได้แตกแล้ว ใช้ไม่ได้ คุณพี่จึงได้นำยางเก่ามาตรวจดูแล้วก็เห็นได้ว่า มันไม่ใช่ยางที่ทำเครื่องหมายลับไว้ จึงรู้ว่าเป็นการทุจริตเกิดขึ้น จึงได้ไต่สวนและชี้แจงให้เห็นหลักฐาน ในการทุจริต คนขับรถก็จนต่อเหตุผลจึงรับสารภาพว่า คิดทุจริตจริงตามความเข้าใจ คุณพี่สั่งให้ไล่ออกทันที เหตุการณ์ทุจริตในวงการนั้นก็ยุติลงตั้งแต่นั้นมา

เหตุการณ์ได้ผ่านไปเป็นปี ๆ เย็นวันหนึ่งคุณพี่บอกว่าฝนตกหนักหลังจากเลิกงานแล้ว แต่ฝนก็ไม่หาย ก็พอดีเห็นรถแท๊กซี่คันหนึ่งกำลังจะผ่านมา จึงเรียกให้หยุดรับแล้วก็ขึ้นบนรถบอกตำบลบ้านให้ไปส่ง ระหว่างเดินทางบนท้องถนนที่ฝนกำลังตกหนัก คนขับรถได้หันมาถามคุณพี่ว่า

"ท่านจำผมได้ไหมครับ"

คุณพี่ได้พยายามมองดูหน้าก็จำไม่ได้ จึงบอกว่า "ขอโทษจำไม่ได้ เคยรู้จักที่ไหนล่ะ"

คนขับรถแท๊กซี่ยิ้มแล้วพูดว่า "ผมเคยทำงานอยู่ที่...แล้วถูกท่านไล่ออก เพราะผมเปลี่ยนเอายางใหม่ไปขาย และเอายางเก่ามาเบิกใหม่แทน"

เมื่อคุณพี่พิจารณาดูแล้วจำได้ก็สะดุ้ง ไม่รู้ว่าคนขับรถ จะคิดโกรธแค้นอาฆาตอย่างไรบ้าง จึงถามดูว่า

"การที่ถูกไล่ออกนั้น เรามีความโกรธแค้นมากไหม"

คนขับรถยิ้มอย่างสบายใจแล้วพูดว่า "ทีแรกผมก็โกรธเหมือนนิสัยคนพาลสันดานชั่ว ไม่ยอมมองดูความผิดของตัวเช่นคนพาลทั่ว ๆ ไปแหละครับ แต่เมื่อผมมาคิดพิจารณาดู ก็มองเห็นความกรุณาของท่านขึ้นมา ก็เกิดความเคารพ เพราะท่านทำตามหน้าที่อย่างเที่ยงธรรม ใครผิดก็ต้องรับโทษ และเป็นบุญของผม เพราะถ้าเป็นคนอื่นไม่ใช่ท่าน เขาคงไม่เพียงไล่ออกอย่างเดียว เขาคงส่งผมเข้าไปติดตะรางแล้ว ผมคงไม่เป็นอิสระกลับใจมาหากินด้วยความสุจริตเช่นนี้หรอกครับ ผมยังนึกถึงบุญคุณของท่านจนถึงทุกวัน บัดนี้ผมเข็ดแล้ว ผมหากินสุจริตสบายใจไม่ต้องคอยสะดุ้ง กลัวความผิดอีกแล้ว"

แต่พอรถวิ่งมาถึงบ้าน ซึ่งคนขับรถรู้จักดีอยู่ก่อนแล้ว พอรถหยุด คุณพี่หยิบเงินส่งให้ ๑๐ บาท แต่คนขับรถแท๊กซี่ยกมือขึ้นไหว้ แล้วพูดขึ้นว่า

"โปรดให้ผมได้รับใช้ท่านเถิดครับ ผมยังนึกถึงบุญคุณท่านอยู่เสมอ"

นี่ก็เป็นเรื่องของคนทำชั่วแล้วกลับตัวเป็นคนดี เมื่อได้สำนึกรู้สึกตัว กลับตัวเป็นคนดีที่ควรยกย่อง เป็นเรื่องที่น่าคิด

สวัสดี

ใครจะอยู่ค้ำฟ้า*

คืนหนึ่ง ภายหลังกลับจากฟังพระสวดอภิธรรมงานศพที่วัดแห่งหนึ่งในพระนคร กลับถึงบ้านด้วยใจหดหู่ เพื่อน ๆ ที่รู้จักกับผู้ตายหลายคน ต่างก็พากันบ่นว่า ไม่น่าจะตายง่ายอย่างนี้เลย แทบไม่เชื่อว่าเพื่อนได้ตายจากไปแล้ว ต่างก็แสดงความเศร้าสลดใจยิ่งนัก เพราะก่อนเที่ยงวันพวกเราพร้อมกับผู้ตายและเพื่อน ๆ อีกหลายคน ได้ไปรับประทานข้าวที่ร้านขายอาหารแห่งหนึ่ง ยังคุยกับผู้ตายอย่างสนุกสนานเฮฮา ผู้ตายบอกว่า ได้ปลูกตึกกำลังจะเสร็จเรียบร้อย ถ้าเสร็จก็จะเป็นตึกอันโอ่อ่าในตำบลนั้นหลังหนึ่งแทนบ้านไม้เก่าแก่หลายสิบปีในที่ดินผืนเดียวกัน ผู้ตายยังพูดว่า

"อั๊วอยู่บ้านไม้มานานแล้ว คราวนี้อยากจะลองอยู่ตึกดูบ้าง เมื่อเสร็จเรียบร้อยแล้ว อั๊วขอเชิญพวกเรา เพื่อน ๆ ไปในงานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ และงานฉลองเพื่อสละความเป็นโสด"

พวกเราหัวเราะและต่างก็แสดงความยินดีด้วย เพราะทราบว่าหลังจากที่ภรรยาวายชนม์ไปเกือบปีแล้ว แกก็ยังไม่เคยมีข่าวว่ามีคู่ควงคนใหม่ จู่ ๆ แกก็บอกให้ทราบ พวกเราไม่มีใครรู้จักเจ้าสาวของแกเลย จึงถามเพราะอยากรู้จัก แกผลัดไว้ว่า เมื่อถึงวันขึ้นบ้านใหม่ค่อยรู้จักดีกว่า ประเดี๋ยวจะไม่ตื่นเต้น แกสนทนากับพวกเพื่อน ๆ อย่างมีความสุข หน้าตายิ้มแย้มสดชื่น ดูเป็นหนุ่มกระชุ่มกระชวยทั้งที่อายุก็เลยห้าสิบไปแล้ว เห็นจะเป็นเพราะความอิ่มเอิบสบายใจ คงนึกฝันถึงความสุขที่กำลังรออยู่ข้างหน้า ข้าพเจ้าอดหยอกเย้าแกถึงเรื่องเจ้าสาวไม่ได้ หลังอาหารเราก็แยกย้ายกันกลับ

พอตกเวลาเย็นได้รับข่าวว่า แกได้ถึงแก่กรรมเสียแล้ว ข้าพเจ้าตกตะลึงแทบไม่เชื่อว่าจะเป็นความจริง ภายหลังทราบแน่ว่า เมื่อกลับจากทานอาหารถึงบ้าน แกเป็นลมล้มในห้องน้ำเกิดหัวใจวาย ไม่ทันจะได้ตามหมอหรือส่งโรงพยาบาลก็หมดลมเสียก่อน

นี่แหละคนเรา ไม่มีใครรู้วันตายแน่นอน ไม่มีอะไรเที่ยงตรง แกยังมัวหลงว่าจะมีความสุข ฝันถึงชีวิตอนาคตอย่างน่าสงสาร ฉะนั้น พระท่านจึงสอนว่า การสร้างความดีเราอย่านึกถึงอดีตที่ผ่านพ้นไปแล้ว ผิดถูกก็แก้ไขอะไรไม่ได้ และก็อย่าคิดถึงอนาคตอันเป็นสิ่งไม่แน่นอน จะทำความดีก็ทำในปัจจุบัน ซึ่งเป็นเวลาที่มีความรู้สึกแน่นอน ข้าพเจ้าก็ได้แต่อธิษฐานว่า ด้วยอำนาจที่ข้าพเจ้าเคยสร้างบุญกุศลบารมี ขอให้วิญญาณของเพื่อนจงไปสู่สุคติในวิมานเมืองสวรรค์ชั้นฟ้าตามความปรารถนา

คืนนั้นข้าพเจ้านอนไม่หลับ แม้จะกลับจากงานศพไม่ดึกนัก การตายของเพื่อนทำให้ข้าพเจ้าคิดมาก คิดไปถึงเพื่อนคนอื่น คิดถึงคนที่สร้างความชั่วสร้างความดี พยายามหักใจไม่คิดอะไร เพื่อให้จิตสงบ จะได้หลับง่าย แต่ก็ไม่สามารถข่มจิตให้สงบลงได้ แม้จะใช้สมาธิตัดกังวลเพียงไร เคยให้หลับง่ายได้ผลมาก่อน แต่คืนนั้นจิตไม่อยู่ในสมาธิ ตาสว่างแข็งหลับไม่ลง เหมือนกับได้ดื่มน้ำชาจีนแก่ ๆ จนขม เห็นจะเป็นเพราะตื่นเต้นต่อเหตุการณ์ นึกว่าหากแข็งใจนอนจะคิดฟุ้งซ่าน จึงรีบลุกขึ้นใช้เวลาที่นอนไม่หลับให้เป็นประโยชน์ระบายความรู้สึกออกมาเป็นตัวอักษรหมดแล้ว ไม่ช้าก็คงง่วงไปเอง จึงนึกถึงเหตุการณ์ของโลก นึกถึงเพื่อนที่จากไป

เมื่อนึกถึงโลกที่กำลังวุ่นวายปั่นป่วนอยู่ทุกวันนี้ ก็เพราะมนุษย์ใจชั่ว มักใหญ่ใฝ่สูง ขาดศีลธรรมเป็นผู้ก่อให้เกิดขึ้น ในที่สุดโลกคนชั่วก็จะต้องถูกทำลายลงด้วยมนุษย์เที่ยงธรรมเช่นเดียวกัน เมื่อนึกแล้วก็อยากจะตั้งปัญหาถามตัวเองว่า "เราเกิดมาทำไม" เมื่อนึกถึงตอนนี้แล้ว ทำให้ข้าพเจ้านึกถึงครั้งหนึ่ง ซึ่งเวลาได้ล่วงเลยมานานแล้ว

ครั้งนั้นข้าพเจ้าได้ไปในงานบรรจุศพที่วัดมีชื่อแห่งหนึ่ง ในจังหวัดพระนคร ข้าพเจ้าไปถึงก่อนเวลา เพราะตั้งใจจะใช้เวลาเข้าไปเที่ยวเดินดูในสุสานที่สงบ ซึ่งธรรมดาเมื่อข้าพเจ้าไปในงานบรรจุศพครั้งใด วัดใด ข้าพเจ้าก็ชอบไปก่อนเวลา เพื่อจะได้เดินพิจารณาดูตามสุสานที่บรรจุศพในวันนั้น บางครั้งก็มีเพื่อนตามไปด้วย บางครั้งก็เดินดูคนเดียว เพื่อจะได้เห็นภาพที่น่าคิด น่าพิจารณา ปลงถึงสังขาร เพื่อจะได้บรรเทากิเลสตัณหา ความโลภ ความหลง ลงได้บ้าง อย่างน้อยเราก็ได้เห็นความแตกดับของสังขารเช่นเดียวกัน ไม่มีใครหนีพ้น

ครั้งนั้นข้าพเจ้าเดินดูคนเดียว เมื่อเข้าไปในเขตสุสานมองเห็นสองข้างทางเดินที่บรรจุศพ ก่ออิฐโบกปูนเป็นช่องเนื้อที่เฉพาะบรรจุโลงศพอยู่ภายใน ข้างบนโบกปูนโค้งเป็นรูปประทุนเป็นกุฏิ ๆ เสียงรายเป็นทิวแถว จะเรียกที่บรรจุศพ ก็ออกจะยาวเกินไป ความหมายมีน้อย ข้าพเจ้าอยากขอเรียกว่า "กุฏิศพ" คงจะเข้าใจดี สองข้างทางที่กุฏิศพมีทางเดินผ่านไปทั่วถึงทุกที่ กุฏิศพเขาโบกปูนปิดช่องแล้วจารึกชื่อ นามสกุล ผู้ตาย พร้อมทั้งวัน เดือน ปี ชาตะ มรณะ หากมียศบรรดาศักดิ์ ก็บอกไว้เรียบร้อย นอกจากซากผู้สูงอายุแล้ว บางซากก็เป็นเด็กวัยรุ่น บางซากก็ยังเป็นนางสาว และบางซากก็เป็นชายหนุ่ม ความตายไม่แน่นอน เตือนให้อย่าทะนงตนว่ายังเป็นหนุ่มเป็นสาว ยังสดชื่นสวยงามนึกว่ายังอยู่ในวัยไม่สมควรตาย ในโลกนี้ไม่มีอะไรแน่นอน ความประมาทย่อมนำเราไป

สู่จุดจบ แต่ส่วนมากในยุคนี้หนุ่มสาววัยรุ่นก็จบชีวิตลงด้วยความประมาท เมื่อข้าพเจ้าเดินดู และนึกถึงซากที่นอนนิ่งสงบอยู่ภายในโลง ร่างเหล่านี้เมื่อนึกย้อนหลังไปครั้งที่ยังมีชีวิตอยู่ ย่อมมีประวัติทั้งดีและชั่ว คงจะมีวิธีต่อสู้กับชีวิตต่าง ๆ กัน มีทั้งสร้างความดีและความชั่ว หากได้ติดตามวิถีชีวิตของซากศพเหล่านี้ ก็คงจะมีเรื่องที่น่ารู้นำมาเล่าอีกมาก

ในวันนั้นข้าพเจ้าเดินดูช้า ๆ เพื่อให้ทั่วและถ่วงเวลาให้พอดีกับกำหนดทำพิธีบรรจุศพ แต่แล้วข้าพเจ้ามีความรู้สึกคล้ายสะดุดก้อนหินหัวคะมำแทบจะล้ม ต้องยั้งตัวหยุดชะงักพอเงยหน้าขึ้นก็มายืนอยู่หน้ากุฏิศพหลังหนึ่ง มีชื่อและนามสกุลผู้ตายที่คุ้นหู จนทำให้ขนลุก ได้พยายามมองและอ่านชื่อผู้ตาย ทวนแล้วทวนอีกเพื่อให้แน่ใจ เพราะว่าชื่อนี้นามสกุลนี้ เคยเป็นเพื่อนที่รักใคร่และสนิทสนมกับข้าพเจ้ามาแต่ครั้งยังเด็ก ๆ เมื่อเติบโตขึ้นเราก็ยังรักใคร่สนิทสนมกันตลอดมา

ต่อมาหลังสงครามโลกครั้งที่สองจึงเงียบหายไป ไม่ได้ทราบข่าวคราวกันเลย เมื่อแน่ใจว่าซากภายในกุฏินั้นเป็นซากที่เคยเป็นเพื่อนรักกันมาก่อน ไม่ใช่ชื่อและนามสกุลซ้ำกัน ทำให้คิดว่า นี่ถ้าเพื่อนยังมีชีวิตอยู่เมื่อได้พบข้าพเจ้าเช่นนี้ คงจะดีใจแทบจะกระโดดเข้ามากอดคอให้สมกับนาน ๆ จะได้พบกันสักครั้งหนึ่ง เลยคิดสงสัยไปว่าการสะดุดที่หน้ากุฏิศพเพื่อนโดยบังเอิญนั้น คงจะเป็นอำนาจการทักทายของเพื่อนด้วยความดีใจ หรือข้าพเจ้าคิดมากไป เพราะบัดนี้ข้าพเจ้าได้มาพบแต่ร่างที่นอนสงบนิ่งอยู่ในโลงซึ่งก่ออิฐโบกปูนอยู่ภายนอก เหลือแต่ซากหลับสนิทไม่รู้ตื่นอยู่ภายใน หมดความสนใจยินดียินร้ายในโลกมนุษย์อีกต่อไป ข้าพเจ้าสลดใจจนบอกไม่ถูก นึกถึงเวลาเพื่อนเจ็บป่วยก็ไม่ทราบข่าวเลย ตลอดจนถึงแก่กรรมลงก็ยังไม่รู้ ถ้ายังไม่มาเห็นชื่อและนามสกุลที่สุสาน ก็คงหลงว่าเพื่อนยังมีชีวิตอยู่ ข้าพเจ้าต้องยืนนิ่งสงบใจแผ่ส่วนกุศลให้แก่วิญญาณเพื่อนรัก และก็อดคิดถึงชีวิตแห่งความหลังไม่ได้ว่า เรารู้จักกันมาแต่ยังเป็นเด็ก ๆ เมื่อครั้งเรายังนุ่งโสร่งสะพายแล่งข้างหนึ่งอยู่บนบ่า อีกข้างหนึ่งปล่อยให้ตกลงถึงตะโพก เวลานั้นยังไม่รู้จักความอาย ความสวย ความงาม ไม่สนใจว่าเขาจะนุ่งกันแบบไหน ขอเอาความสะดวกสบายเข้าว่า ไม่ต้องคอยจะนุ่งผ้ากลัวมันจะหลุด สู้สะพายแล่งไม่ได้ สะดวกสบายกว่าเพราะเราชอบวิ่งตีขอบกระด้ง หรือจะเรียกให้ถูกว่ากระด้งมีแต่ขอบ เราใช้ไม้ตีให้มันหมุนเป็นล้อวิ่งไปตามถนน เลี้ยงให้มันเลี้ยวขวาเร็วบ้างช้าบ้างสุดแต่เราต้องการ บางเวลาเราทั้งสองก็ตีให้มันวิ่งแข็งความเร็วกัน ถ้าใครได้อัฐจากผู้ใหญ่ก็เอามาซื้อน้ำแข็งกดใส่น้ำหวานเขียวแดงแจกกันดูดไปตามถนน บางครั้งน้ำมูกไหลออกมาก็ใช้นิ้วป้ายไปทางแก้ม ส่วน

มากน้ำมูกจะติดแห้งเกรอะกรังเป็นทางจากริมปากตลอดแก้ม ทั้ง ๆ ที่เรากระโดดน้ำคลอง ดำผุดดำว่ายสนุกสนานแทบทุกวัน แต่ก็ยังไม่สะอาด นาน ๆ ผู้ใหญ่เห็นมอมนักก็เรียกเอาตัวไปอาบน้ำขัดถูคราบขี้ไคลเช็ดขี้มูกสักครั้งหนึ่ง ใช้ผ้าขัดแรง ๆ ตามซอกใบหูต้องร้องอุย ๆ เพราะเจ็บ นี่เป็นชีวิตของเด็ก จำความได้ที่เราเติบโตมาด้วยกัน ผู้ใหญ่ทำอะไรให้เราเหมือนกัน เรารักกันเหมือนพี่เหมือนน้อง มีอัฐแบ่งกันใช้ ซื้อขนมแบ่งกันกิน เพราะบ้านอยู่ใกล้กัน เมื่อโตเป็นผู้ใหญ่เพื่อนก็เป็นคนดี มีศีลธรรม เห็นอกเห็นใจเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ใครตกยากก็ช่วยเหลือ ภายหลังเราต่างย้ายที่อยู่ตามสภาพชีวิต ห่างไกลกันออกไปคนละตำบล ข้าพเจ้ายังจำชีวิตเก่าเมื่อครั้งเด็ก ๆ ได้อย่างไม่รู้ลืม ข้าพเจ้าจำหน้าเพื่อนตลอดจนกิริยาท่าทาง และน้ำเสียงที่พูดได้ดี แม้จนกระทั่งนิสัยใจคอ และความประพฤติของเพื่อนทั้ง ๆ ที่เราไม่ได้พบกันนับสิบ ๆ ปีแล้วก็ดี

ข้าพเจ้ารำพึงในใจว่า "โธ่ เพื่อนเอ๋ยยามป่วยก็ไม่เห็นหน้า ยามตายก็ไม่รู้ข่าว" ทันใดนั้นเหมือนมีเสียงแย้งขึ้นในความรู้สึกว่า "ก็ลูกเมียเขาไม่รู้จักเรานี่"

ข้าพเจ้ารำพึงต่อไปว่า "คนดี ๆ อย่างเพื่อนไม่น่าอายุสั้นเลย" ก็มีคำโต้แย้งขึ้นมาในความรู้สึกว่า "จะคนดีหรือคนชั่วก็ต้องตายด้วยกันทั้งนั้น ไม่มีใครสามารถจะอยู่ค้ำฟ้าได้ เมื่อถึงเวลาแล้วจะให้อยู่ต่อไปทำไม เหม็นกลิ่นสาปมนุษย์ใจชั่ว โลกมนุษย์เวลานี้มีความสกปรกโสมม มีความอิจฉา พยาบาทคอยทำลายกัน แข่งอำนาจวาสนาชิงดีชิงเด่น มีความมัวเมาหลงงมงาย ลืมตัวลืมตายไม่มีศีลธรรม โลภไม่สิ้นสุด หนาแน่นไปด้วยกิเลสตัณหามากขึ้นทุกวัน เราพ้นจากการเบียดเบียนของมนุษย์มาอยู่ในแดนสงบสุขได้ก็เหมือนหนีร้อนมาพึ่งเย็น ดูซิ ซากที่นอนเรียงรายเป็นทิวแถวในบริเวณสุสานป่าช้านี้ใครบ้างได้มีโอกาส ขนทรัพย์สินเงินทองที่กอบโกยเพราะความโลภไม่รู้พอติดตัวไปได้ มองดูพิจารณาดูให้ดี มีแต่กรรมดีและกรรมชั่วที่ตนได้ประกอบขึ้นเมื่อยังมีชีวิตอยู่ ที่จะนำวิญญาณไปสู่สุคติ หรือทุคติ คนทำความดีสร้างกุศลบารมีเป็นเสบียง ในโลกหน้าก็สบายใจ คนทำชั่วสร้างบาปก็ต้องรับกรรม ใจไม่สบาย จำไว้อย่าอิจฉาคนที่มีทรัพย์สินเงินทองมากมายได้มาไม่สุจริต เป็นของร้อนมันคอยเผาผลาญความรู้สึกทางจิตใจ เมื่อตายก็ต้องไปใช้หนี้กรรม"

ความรู้สึกเหมือนครึ่งหลับครึ่งตื่นต่อหน้า "กุฏิศพ" ของเพื่อน ทำให้ข้าพเจ้าลืมตัวขาดสติคล้ายคนบ้า อยากจะตะโกนออกมาว่า "เกิดมาทำไม และเพื่ออะไรกัน หวังอะไรกัน มีแต่ทุกข์ คอยแก้ปัญหาชีวิตไม่รู้จักจบสิ้น ไม่ช้าก็ต้องตายเหมือนกันหมดทุกคน"

แต่แล้วก็มีความรู้สึกแย้งแทรกเข้ามาว่า "เกิดมาตามกฎแห่งกรรม เมื่อยังไม่ถึงเวลาก็ต้องอยู่สู้ต่อไปเพื่อสร้างความดี จำไว้นะ เราต้องอยู่เพื่อสร้างความดีหวังบารมีเพื่อชาติต่อไป เป็นทางจะนำไปสู่เหนือความทุกข์ เหนือความเกิด ความแก่ ความเจ็บ ความตาย สิ้นชาติ สิ้นภพ ไม่ต้องมาเกิดให้ได้รับความทุกข์อีกต่อไป"

ต่อมา ความรู้สึกของข้าพเจ้าก็คืนสู่ปกติ คล้ายเผลอตัวไปชั่วขณะหนึ่ง ได้ยินเสียงคล้ายเพื่อนมาโต้ตอบในความรู้สึก ไม่ทราบว่าข้าพเจ้ายืนหน้ากุฏิศพของเพื่อนนานเท่าใด พอรู้สึกตัวก็บอกลาซากเพื่อนอยู่ในใจ ดีแต่บริเวณนั้นไม่มีใครอยู่ใกล้ มิฉะนั้น คงมีใครเห็นว่า ข้าพเจ้าได้แสดงกิริยาแปลก ๆ ตลกให้เขาเห็นโดยไม่รู้ตัว

พอดีสักครู่หนึ่งมีคนแบกหีบศพเข้ามาในสุสาน มีคนแต่งตัวไว้ทุกข์เดินตามมามากพอสมควร แล้วทำพิธีบรรจุหีบศพลงในช่อง "กุฏิศพ" ซึ่งเขาได้จัดเตรียมไว้แล้ว เมื่อผู้ที่ไปในงานเอาก้อนดินห่อกระดาษและดอกไม้ธูปเทียนวางลงบนหีบทั่วทุกคนแล้ว ไม่ช้าเขาก็จะก่ออิฐโบกปูนปิดช่อง เตรียมหินอ่อนจารึกชื่อโบกปูนติดไว้ แต่ข้าพเจ้ากลับก่อนที่เขาจะก่ออิฐ เพราะถือว่าหมดพิธีเพียงเคารพศพแล้ว มีหลายคนที่เป็นญาติหญิงของผู้ตาย ร้องไห้อาลัยรักเพราะได้อัดความทุกข์หนักไว้ในใจ จึงต้องระบายออกมาทางน้ำตาด้วยการร้องไห้เป็นธรรมดาของผู้ที่ยังอยู่ในกิเลสตัณหาทั่วไป

เมื่อข้าพเจ้ากลับมาถึงบ้านในเย็นวันนั้น ก็ได้สั่งให้แม่บ้านเตรียมเครื่องถวายสังฆทานพร้อมทั้งอาหารคาวหวาน ตั้งใจจะจัดถวายพระในวันต่อมาเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้เพื่อนที่ล่วงลับไปแล้ว นี่แหละชีวิต บางครั้งก็มีอะไรแปลก ๆ เกิดขึ้นในความรู้สึกเหมือนเป็นโรคเส้นประสาท แต่ข้าพเจ้ารู้ตัวว่าสติดีทุกอย่าง จึงเป็นเรื่องที่น่าคิด

ความหลอกลวง*

ข้าพเจ้าอยากจะพูดถึงเรื่องที่มีผู้ถามมาว่า ทำไมคนเรารู้ดีรู้ชั่วแล้วยังทำชั่ว เช่น รู้ว่ายาเสพติดให้โทษ เช่น เฮโรอิน เป็นต้น มีโทษร้ายแรงทางสุขภาพทางร่างกาย ใครติดก็เท่ากับประหารชีวิตตัวเอง แต่ก็ยังมีคนเอาชีวิตเข้าแลก

อีกอย่างหนึ่งก็คือ ชาวโลกก็รู้ว่าพวกแดงเป็นพวกที่ชั่วร้ายอสัตย์ ชอบหลอกลวง ไม่มีสัญญาอะไรแน่นอนจากพวกแดง ใช้ระบบทาสทารุณกดขี่ประชาชนพลเมืองของตัวเองอย่างสาหัส ถึงกับประชาชนพลเมืองทนไม่ไหวต้องดิ้นรนเสี่ยงกับความตาย หนีภัยออกมาหาความอิสระ แต่ก็ยังมีคนเห็นดีเห็นชอบด้วย ผู้ที่ถามมานี่คงนึกว่าข้าพเจ้าเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตอบปัญหา และให้ความรู้ยกย่องเป็นครูบาอาจารย์ ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกไม่สบายใจละอายใจ ความจริงข้าพเจ้ารู้ตัวดีว่าตัวเองมีความรู้แค่หางอึ่ง ไม่อยากให้ท่านเข้าใจผิดว่าเป็นผู้มีความสามารถเชี่ยวชาญตามที่เข้าใจ บางครั้งปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวข้าพเจ้าเองก็ยังแก้ไม่ค่อยตก ขอให้ทราบว่าข้าพเจ้าเป็นแต่เพียงนักสะสมของเก่าและใหม่ แต่ไม่ใช่เล่นเครื่องลายคราม หรือนักสะสมเล่นแสตมป์ เพื่อความเพลิดเพลินไปวันหนึ่ง ๆ ข้าพเจ้าเป็นเพียงแต่เก็บสะสมเรื่องเก่าและใหม่ ที่มีคติธรรมตัวอย่างดีและชั่วเกิดขึ้นมาแล้ว เพื่อจะนำมาเล่าให้ลูกหลานและอนุชนรุ่นหลังฟังเล่นเท่านั้น ปกติเด็กก็ชอบนิทานอยู่แล้ว เล่าเรื่องชีวิตที่เป็นสาระเกิดผลทางใจก็คงจะมีประโยชน์บ้าง เรื่องแดงก็พอมีตัวอย่างที่รู้พอจะเล่าให้ฟัง เพื่อจะได้พิจารณาดูเปรียบเทียบกับปัจจุบัน เพื่อจะชี้ให้รู้เหตุผล อย่าเชื่ออะไรง่าย ๆ อย่างงมงายที่เขาหลอกลวง เรื่องนี้ได้เกิดขึ้นมาหลายปีแล้ว

วันหนึ่ง ยายแม่ครัวที่บ้านข้าพเจ้ากลับจากจ่ายกับข้าวที่ตลาด มากระซิบกระซาบให้คนในบ้านฟังว่า

ลูกสาวยายซิ้มร้ายขายยาที่ตลาด หน้าตาพอไปวัดไปวาได้ ถูกปั่นหัวโดยการโฆษณาเงียบ แอบกระซิบว่า เวลานี้ทางแผ่นดินใหญ่แดง กำลังเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าไปมาก มีโรงงานทั่วทั้งประเทศ มีมหาวิทยาลัยใหญ่โตหลายแห่ง บ้านเมืองสมบูรณ์พูนสุข ผู้คนอยู่ดีกินดีทุกคน ใครอยากไปเล่าเรียนศึกษาในมหาวิทยาลัยจะเรียนอะไรก็ได้ วิทยาศาสตร์

อักษรศาสตร์ หรือการแพทย์ หรือการเมือง การค้า มีทุกอย่าง รัฐบาลมีความยินดีคอยต้อนรับชาวจีนที่อยู่โพ้นทะเล ให้เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยได้โดยไม่ต้องเสียอะไรเลย รัฐบาลออกให้ทั้งหมด ตลอดทั้งเครื่องนุ่งห่มและกินอยู่หลับนอนอย่างสุขสบายไม่ต้องเดือดร้อน โดยเฉพาะคนจีนที่ไปจากเมืองไทย จะได้สิทธิ์พิเศษไม่ว่าหญิงหรือชาย เมื่อไปถึงก็จะได้เข้าไปศึกษาในมหาวิทยาลัยทันทีทุกคน การโฆษณาลับ ๆ แบบกระซิบนี้ได้ผลมาก เพราะสิ่งใดเป็นความลับยิ่งลับก็ยิ่งมีคนสนใจอยากรู้มากขึ้น รู้สึกว่าจะเป็นนิสัยของคนส่วนมาก ยิ่งห้ามก็เหมือนยุ เมื่อรู้แล้วก็เชื่อ ถ้าได้ใช้สติปัญญาหาเหตุผลก็คงรู้ว่าการเข้ามหาวิทยาลัยได้ง่าย ๆ โดยไม่เลือกผู้มีความรู้สูงต่ำเพียงไร ยังไม่เคยมีประเทศใดปฏิบัติเท่าที่ได้รู้การมาโฆษณาเงียบโดยไม่มีเหตุผล เหมือนเชื้อโรคติดต่อลุกลามไปได้ไกลอย่างรวดเร็ว ทำให้ผู้เยาว์วัยอ่อนความคิดเอาแต่อารมณ์ตัวเอง ฟังแล้วก็เคลิบเคลิ้มหลงใหลนึกเห็นไปว่าแผ่นดินใหญ่เป็นเมืองฟ้าเมืองสวรรค์ ผลก็คือ ทำให้พวกม่วยสาวเสี่ยหนุ่มวัยรุ่นลูกจีนที่เกิดในเมืองไทย ฝังจิตฝังใจหลับหูหลับตาเชื่อว่าเป็นความจริงอย่างงมงายขาดความกตัญญูรู้คุณบิดามารดาบังเกิดเกล้า มองเห็นพ่อแม่เป็นคนล้าสมัยโบราณ หมดความเคารพนับถือเพราะคอยขัดขวางไม่เห็นดีเห็นชอบด้วย ไม่ยอมตามใจตนที่หลงใหลใฝ่ฝัน อยากจะเดินทางไปเข้ามหาวิทยาลัยแดงแทบจะเป็นบ้าเป็นหลัง ฝันถึงแต่ความสุขความสบายในอนาคตที่แจ่มใสอย่างลม ๆ แล้ง ๆ ไม่ยอมนึกถึงจิตใจว่าพ่อแม่มีความรักมีความห่วงจะยอมให้ไปหรือไม่ ยายแม่ครัวไปจ่ายตลาดถ้าไม่แวะ ยายซิ้มจะวิ่งออกมาร้องเรียกให้เข้าไปในร้าน แล้วตัวแกจะหยุดขายของหน้าร้าน ปล่อยให้เป็นหน้าที่ของลูกจ้างและเถ้าแก่ผู้เป็นสามีช่วยกันหยิบของขาย แล้วแกจะจูงมือยายแม่ครัวเข้าไปนั่งหลังร้านที่ไม่มีคนพลุกพล่าน แล้วก็ปรับทุกข์ระบายความคับใจเรื่องลูกสาวลูกชายวัยรุ่นให้ฟังเล่าพลางร้องไห้พลางอย่างน่าสงสารว่า

"เวลานี้เราเลี้ยงลูกได้แต่ตัว ไม่สามารถจะบังคับตักเตือนสั่งสอนเขาได้ มันไม่ยอมฟังคำเราเลย มันไปฟังไปเชื่อคนอื่นที่ไม่ใช่พ่อแม่ของมัน มันไม่เคยคิดเลยว่าใครเขาจะหวังดีกับมันเหมือนพ่อแม่ เชื่ออ้ายพวกหลอกลวงอย่างงมงาย ฉันคิดแล้วน้อยใจจริง ๆ บ้า ไม่นึกว่าจะเลี้ยงลูกมาจนโต กลับมาเป็นควายให้คนอื่นเขาจูงจมูก หลงลมปากเห็นจริงเห็นจังทุกอย่างไป มันเจ็บใจจริง ๆ เวลาพวกมันมาก็กระซิบกระซาบกัน มันไม่พูดดัง กลัวเราจะรู้จะขัดคอ"

ยายซิ้มเล่าตอนนี้แล้วก็สะอึกสะอื้นมากขึ้น ยายแม่ครัวก็สงสารพูดปลอบโยนแกว่า

"เมื่อเขาไม่นับถือเชื่อฟังเราก็หักใจเสียบ้าง อย่ามัวไปรักเขาข้างเดียวทำไม"

ยายซิ้มร้องไห้แล้วบอกว่า "ฉันคิดหักใจเหมือนกันนะป้า เพราะมันเกิดมาดีชั่วก็เป็นลูกของเรา ฉันใจไม่แข็งเหมือนลูก มันตัดพ่อแม่ได้ แต่พ่อแม่ตัดลูกไม่ได้ ฉันนอนไม่หลับกินไม่ได้มาหลายวันแล้ว มันก็ไม่สนใจ เหมือนฉันไม่ใช่แม่ที่เลี้ยงดูมันมาจนเติบโตทั้งพี่น้อง"

ยายแม่ครัวปลอบต่อไปว่า "ปล่อยให้เขาเรียนรู้เองสักพักหนึ่ง พอได้รับความลำบากแล้ว เมื่อรู้ว่าเขาหลอกลวง ก็คงนึกถึงพ่อแม่ได้"

ยายซิ้มเช็ดน้ำตาแล้วพูดว่า "ปล่อยไม่ได้หรอกป้า มันบอกจะไปแผ่นดินใหญ่ทั้งพี่ทั้งน้อง" พูดแล้วก็ร้องไห้สะอึกสะอื้น พลางพูดต่อไปว่า

"ฉันรู้ดี ถ้าไปที่โน่นแล้วก็ไม่มีหวังจะได้กลับมาเห็นหน้ากันอีก เหมือนตายจากกันไป พูดเท่าไหร่บอกเท่าไหร่ อธิบายเท่าไหร่มันก็ไม่เชื่อ มันฝังหัวงมงาย มันช้ำใจจริง ๆ เลี้ยงลูกในเวลานี้ไม่เหมือนสมัยก่อน พวกเราอยู่ในโอวาทพ่อแม่"

ต่อจากนั้นข้าพเจ้าก็ไม่ได้ข่าวจากยายแม่ครัว แต่ได้ทราบข่าวทางหนังสือพิมพ์ลงข่าวพวกวัยรุ่นพากันเดินทางไปผืนแผ่นดินใหญ่โดยทางเรือเดินทะเล และมีคนไปสังเกตการณ์ที่ท่าเรือ พวกแม่ ๆ ทั้งหลายพากันไปร้องไห้อาลัยรักลูก ๆ ที่บนเรือ แต่พวกวัยรุ่นเหล่านั้นแทนที่จะเห็นใจพ่อแม่ กลับหัวเราะคุยเล่นกับพวกเพื่อน ๆ อย่างสนุกสนาน ไม่สนใจในความห่วงใยของแม่ คล้ายจะเห็นแม่ของตัวเองเป็นลาแก่ ๆ ที่ไม่มีประโยชน์อะไรมีแต่จะนำความรำคาญใจมาให้ แม้แต่แม่ร้องไห้ก็เห็นเป็นการขบขัน ผู้ที่ไปเห็นเหตุการณ์มาแล้วก็เศร้าใจ แต่ข้าพเจ้าคิดเอาเองว่า บุตรสาวบุตรชายของยายซิ้มคงเดินทางไปพร้อมกันในเที่ยวเรือนั้นด้วย

ต่อจากนั้นข้าพเจ้าก็ไม่เห็นยายแม่ครัวนำข่าวจากตลาดมาเล่าให้ฟังอีก คิดว่าเหตุการณ์คงจะลงเอยเพียงแค่นี้ เวลาก็ล่วงเลยมาเป็นปี ๆ

วันหนึ่งก็มีข่าวตื่นเต้น ซึ่งยายแม่ครัวรับข่าวมาจากยายซิ้มที่ตลาดเล่าให้ฟังว่าวันนี้ยายซิ้มแกเรียกเข้าไปหลังร้านบอกว่า ได้รับจดหมายมาจากลูกสาวแอบฝากพวกที่หลบหนีมาจากแผ่นดินใหญ่ แล้วส่งมาทางไปรษณีย์จากฮ่องกงมาถึงแก ลูกสาวรำพันมาในจดหมาย เล่าถึงความทุกข์ยากลำบากแสนสาหัสมาให้แกฟัง ตอนหนึ่งมีใจความว่า

พอหนูไปถึงแผ่นดินใหญ่ เหตุการณ์ที่นึกฝันไว้ว่าจะได้รับความดูแลอย่างเป็นสุขสบาย ตามที่ตัวแทนรับรองในเมืองไทย ก่อนจะออกเดินทางก็พังทลายลง เหตุการณ์ต่าง ๆ

ที่เขาโฆษณาเงี่ยบแบบกระซิบเมื่ออยู่เมืองไทยนั้นตรงกันข้ามหมด พลเมืองที่แผ่นดินใหญ่เห็นมีแต่หน้าเศร้า ๆ ยิ้มไม่ออกเป็นส่วนมาก ทุกคนต้องทำงานหนักจึงจะมีข้าวกิน แต่อาหารไม่พออิ่มท้อง ที่อยู่ที่นอนก็เหมือนรังหนู ไม่ได้รุ่งเรืองเจริญเหมือนอย่างว่า ตัวลูกสาวยายซิ้มก็มีเวลาเรียนวันหนึ่งเพียงสองชั่วโมง แต่ไม่ได้เข้ามหาวิทยาลัยเรียนแพทย์หรือวิชาอื่น ๆ เขาบังคับให้เรียนเกี่ยวกับเปลี่ยนจิตใจให้เป็นแดง นอกนั้นตัวต้องทำงานแลกอาหารมื้อหนึ่งพอกันตายเท่านั้น ไม่มีอนาคต ไม่มีอิสระ

พอมีแขกเมืองพวกแดงด้วยกันมาเยี่ยม ตัวลูกสาวยายซิ้มหน้าตาหมดจด ก็ถูกเกณฑ์นำไปเป็นเครื่องสังเวยเป็นเครื่องเล่นบำรุงบำเรอความสุขของพวกแขก ล้วนแต่ขาดความสุภาพเรียบร้อย แล้วก็บอกว่าพี่ชายหรือน้องชาย ข้าพเจ้าลืมเสียแล้ว ต้องถูกแยกออกไปทำงานที่อื่น จะเป็นตายร้ายดีไม่มีโอกาสได้พบกันอีกเลย ที่นั่นมันตายกันง่าย ๆ เพียงแต่ข้อหาว่าทรยศเท่านั้น ลูกสาวยายซิ้มแกบอกมาว่าแกต้องนอนร้องไห้ตลอดคืน คิดถึงแต่เมืองไทย คิดถึงความสุขความสบายที่เคยได้รับ คิดถึงอาหารการกินสมบูรณ์ที่เมืองไทย คิดถึงคำตักเตือนของพ่อแม่ เวลานี้กินไม่ได้นอนไม่หลับ คิดแต่จะหลบหนี เพราะคิดถึงบ้านใจจะขาด แต่ไม่รู้ว่าจะหลบหนีได้อย่างไร การหลบหนีก็ต้องเสี่ยงกับความตาย ถ้าเขาจับได้ว่าคิดจะหลบหนี มันก็จะต้องทำทารุณจนตาย ที่หนีรอดพ้นไปถึงฮ่องกงได้ ก็นับว่าเป็นคนโชคดีรอดตายเป็นอิสระ เพราะพวกหนีไม่พ้นก็ถูกทารุณ แต่ก็มีคนหนีกันเสมอ พวกนี้เขาคิดว่าหนีไปหาความอิสระ หรือมิฉะนั้นก็ตายเสียดีกว่าจะเป็นทาสแรงงานที่คอยถูกกดขี่ข่มเหง ไม่มีวันสิ้นสุด ไม่เป็นอิสระแก่ตัวเอง แม้จะเป็นขอทานที่ฮ่องกงก็มีความสุขสบายเหมือนสวรรค์ ผิดกับเมืองนรกบนแผ่นดินใหญ่

ยายซิ้มหายร้องไห้มานานปีแล้ว พอได้รับข่าวจากลูกสาวก็ร้องไห้สงสารลูกอีก ที่พ่อแม่ตัดลูกไม่ขาด นี่ถ้าลูกไปรับสุขอย่างที่เขาโฆษณา ก็คงจะลืมพ่อลืมแม่ลืมบ้านเมืองที่ให้ความอบอุ่นสุขสบาย เมื่อไปได้รับความลำบากทุกข์ยากแสนสาหัส หวนกลับมาคิดถึงพ่อแม่และเมืองไทย นึกถึงคำตักเตือนของพ่อแม่ นึกถึงความรักอันอบอุ่นอันสูงสุดของพ่อแม่ ในโลกนี้เห็นจะไม่มีความรักใคร่เอ็นดูลูกเท่าพ่อแม่รักลูก เมื่อลูกร้องไห้พ่อแม่ก็จะปลอบโยนเช็ดน้ำตาให้ ความทุกข์ของลูกก็เหมือนความทุกข์ของพ่อแม่ จะไม่มีการหลอกลวงทารุณเกิดขึ้นจากพ่อแม่ที่มีต่อลูกเป็นอันขาด

นี่ก็เข้าได้กับกฎแห่งกรรม ทำให้ข้าพเจ้านึกถึงข่าวทางวิทยุ และหนังสือพิมพ์ว่าพวกพลเมืองเยอรมันตะวันออกแดงได้ขุดอุโมงค์หนีรอดข้ามเขตออกมาสู่เยอรมันตะวันตก

ได้เป็นจำนวนมาก แต่ก็ได้เสียชีวิตลงบ้างเพราะถูกพวกแดงฆ่า ความพยายามดิ้นรนของเยอรมันในเขตตะวันออก ที่ต้องดิ้นรนเสี่ยงชีวิตหนีออกมาจากสถานที่ทารุณกรรมมีเพียงสองประตู โดยเอาชีวิตเป็นเดิมพันหนีรอดหรือตายเท่านั้น การหนีมีมานับแต่พวกแดงเข้าแบ่งเขตดินแดนตะวันออกตะวันตกตลอดมา แล้วหวนมานึกถึงพวกญวนในเมืองไทย ที่ขออพยพกลับไปอยู่กับญวนแดง ข้าพเจ้าก็อดคิดไม่ได้ว่า คงจะโดนโฆษณาเงียบแบบกระซิบ จึงพากันหลงใหลใฝ่ฝันถึงความสุขที่จะได้รับจากรัฐบาลแดง มองเห็นเช่นเดียวกับหนุ่มสาวลูกจีนในกรุงเทพ ฯ และญวนใต้มีการโฆษณาชวนเชิญหลอกลวงเพราะเป็นเมืองอิสระเสรี

ต่อมายายแม่ครัวขอลาออกจากบ้านข้าพเจ้า เดิมแกตั้งใจจะฝากผีฝากไข้เพราะอยู่กันมานานจนรู้ใจกัน แต่แล้วก็ตัดสินใจลาออก เหตุเพราะลูกชายซึ่งบัดนี้เป็นหลักฐานแล้ว มาขอรับตัวไปเลี้ยงดูให้มีความสุข ลูกชายแกเคยมาอ้อนวอนขอรับไปอยู่ด้วยหลายครั้งแล้ว แต่แกไม่ยอมไป แต่คราวหลังนี้แกตกลงใจจะไปอยู่ด้วย เห็นจะเป็นเพราะแกภูมิใจที่ลูกชายของแกยังมีความกตัญญูรู้บุญคุณ ไม่เหมือนลูกยายซิ้มที่ตลาด หรือแกจะกลัวลูกชายจะไปโดนการโฆษณาเงียบ จึงรีบไปป้องกันเสียก่อนจะสายเกินไปข้าพเจ้าก็เดาไม่ถูก ต่อจากนั้นก็สิ้นสุดการได้ทราบข่าวเรื่องลูกสาวลูกชายยายซิ้มต่อไป ส่วนร้านค้าของยายซิ้มนั้นไม่รู้ว่าย้ายไปอยู่ที่ไหน เพราะร้านเก่าแก่ที่แกอยู่มานมนานก็ถูกรื้อปลูกตึกสร้างตลาดใหม่ เรื่องนี้จะเท็จจริงอย่างไร ข้าพเจ้าเพียงแต่ได้เรื่องมาจากยายแม่ครัวกับยายซิ้มที่ตลาดครั้งละเล็กละน้อยเป็นเวลานานปีปะติดปะต่อมาประกอบขึ้น ขอฝากไว้ให้อยู่ในความพิจารณาในความรู้สึกของท่านนึกเอา

การที่ข้าพเจ้าเขียนเรื่องนี้ บางทีจะเป็นเครื่องเตือนใจเยาวชนของชาติจะได้มีโอกาสใช้สติปัญญาพิจารณาดูเหตุผลก่อนที่จะถูกลวง พอมีเวลาที่จะยับยั้งชั่งใจ อย่าเชื่ออะไรทำอะไรลงไปตามอารมณ์อย่างงมงาย ให้สมกับเราอยู่ในพระพุทธศาสนา รับพระธรรมเป็นที่พึ่งซึ่งพระพุทธองค์ทรงสั่งสอนไม่ให้เชื่ออะไรง่าย ๆ แม้แต่พระพุทธองค์ทรงสั่งสอนก็ให้พิจารณาด้วยสติปัญญาหาเหตุผล เมื่อเห็นว่ากระจ่างแจ้งปราศจากข้อสงสัยใด ๆ แล้ว จึงค่อยเชื่อ เป็นความไม่ประมาท เปรียบเหมือนภัยในท้องถนน ปัจจุบันคนข้ามถนนทางลาย ถ้าผู้ข้ามไม่ประมาทย่อมจะหยุดมองดูทั้งซ้ายทั้งขวาเมื่อเห็นปลอดภัยไม่มีรถผ่านมาในระยะใกล้เราจึงเดินข้าม ถ้าเห็นรถวิ่งไปมาขวักไขว่เราก็หยุดรอ แม้จะช้าเสียเวลาหน่อย ก็ดีกว่าที่จะวิ่งข้ามโดยเสี่ยงภัย ผู้มีสติไม่ประมาทย่อมจะปลอดภัยเสมอ ผิดกับผู้

ประมาทเวลาข้ามถนนก็ไม่ดูซ้ายขวาเหมือนคนไม่มีสติ อยากข้ามก็ข้ามอยากวิ่งก็วิ่ง ความประมาททำให้ถูกรถชนบาดเจ็บหรือจบชีวิตลงกลางถนนในปีหนึ่งเป็นจำนวนไม่น้อยราย น่าเศร้าใจ คนส่วนมากได้จบชีวิตลงด้วยความประมาท เช่นเดียวกับในเรื่อง "ความหลอกลวง"

นี่เป็นการเตือนสติอย่าหลงเชื่อคนง่าย ๆ เมื่อได้รับฟังแล้วใช้สติปัญญาพิจารณาหาเหตุผล เพื่อความไม่ประมาท อย่าหลงลมปากเห็นแก่ลาภยศที่ยกขึ้นอ้างหลอกลวง ถ้าเชื่อคนง่าย ๆ หลงเชื่อฝ่ายอธรรมก็ทำลายชีวิตอนาคตพินาศลง ดุจเรื่องตัวอย่างเพียงเรื่องหนึ่ง ในจำนวนผู้ถูกหลอกลวงมากมายที่มิได้นำมาเล่า น่าเสียดายชีวิตและอนาคตที่จะรุ่งเรืองเป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติต่อไป ก็ต้องถูกทำลายลงอย่างมีค่าเหมือนชีวิตสัตว์ต่ำ ๆ ไม่ได้ทำประโยชน์อะไรกลับเป็นภัยต่อชาติ และเป็นที่รังเกียจชิงชังของสังคม เสียดายที่เกิดมาในพุทธศาสนา ควรจะตั้งมั่นในใจว่า จะใช้ชีวิตให้มีค่าสูง ให้เป็นประโยชน์แก่ชาติบ้านเมืองมากที่สุด แม้จะต้องเสียสละก็เพื่อศีลธรรม เพื่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นหลักที่ควรเคารพบูชาสูงค่ายิ่งชีวิต

พระสงฆ์ท่านเคยเทศนาถึงผู้ประกอบกรรมดีมีเมตตาธรรม ผู้เสียสละ มีความกตัญญูกตเวที ท่านเหล่านี้ย่อมจะเป็นที่รักใคร่นับถือทั้งมนุษย์และผีสางเทวดาทั่วไป หากจะอยู่แห่งใด ก็มีเทวดาคอยคุ้มครองป้องกันรักษา มิให้อันตรายใด ๆ เกิดขึ้น ไม่ให้เกิดอุบัติเหตุ คอยพิทักษ์รักษาจนกว่าจะสิ้นอายุขัยตามกรรมลิขิต

และข้าพเจ้าอดคิดไม่ได้ว่า นอกจากเทวดาคอยรักษาแล้ว ยังมีเทพเจ้าอีกองค์หนึ่งคอยเตือนให้สติอยู่เสมอ เทพองค์นั้นก็คือเทพยเจ้าแห่งความไม่ประมาท ผู้คุ้มครองอยู่เบื้องหน้า เทวดาคอยคุ้มครองอยู่เบื้องหลัง จะผิดถูกประการใด เป็นความนึกคิดของข้าพเจ้าว่า เทพยเจ้าองค์นี้คงจะคอยปัดเป่าให้ความคุ้มครอง ให้ความปลอดภัยพ้นจากความหลอกลวงชั่วร้าย และภัยบนท้องถนนหลวงในยุคปัจจุบันนี้

ขอให้เรานึกถึงเทพยเจ้าแห่งความไม่ประมาท ซึ่งอยู่ในตัวของเราทุกครั้งก่อนที่จะทำอะไรลงไป ก็จะเกิดเป็นสิริมงคลแก่ตัวเราตลอดไป

สิ่งลี้ลับ*

โลกเรานี้ยังมีสิ่งที่ประหลาดมหัศจรรย์ลี้ลับอีกมากมาย แม้ปัจจุบันนี้ความเจริญทางวิทยาศาสตร์จะก้าวหน้าเพียงไร แต่ความลี้ลับมหัศจรรย์ในเรื่องวิญญาณและอภินิหารก็ยังเหมือนม่านลี้ลับ กั้นระหว่างโลกมนุษย์กับโลกวิญญาณไม่ให้มีการติดต่อถึงกันได้อย่างสะดวก ทางวิทยาศาสตร์ยังไม่สามารถจะหาหลักฐานในสิ่งที่เกิดขึ้น เพื่อคลี่คลายชี้ให้เด็ดขาดลงไปว่า จะปฏิเสธหรือว่ามีจริง ยังคงทิ้งปัญหาไว้เหมือนเส้นผมบังภูเขา ข้าพเจ้าเองก็เคยไม่เชื่อในสิ่งที่ไม่มีเหตุผลมาก่อน เพราะเห็นเป็นเรื่องเหลวไหลอย่างลม ๆ แล้ง ๆ หาหลักความจริงไม่ได้ เมื่อวัยรุ่นผู้ใหญ่หรือพวกเพื่อนเล่าเรื่องผีเรื่องสางให้ฟัง ข้าพเจ้าก็ไม่เคยนึกเชื่อว่าเป็นเรื่องจริงจังอะไร ผิดกับพวกพี่น้อง เชื่อว่าผีมีจริงอย่างฝังหัว แต่เมื่อได้ประสบกับตัวเองครั้งแรกก็เกิดความสงสัยไม่แน่ใจว่า สิ่งลี้ลับในโลกมนุษย์เรานี้มีจริงหรือไม่ ยังไม่ควรจะตัดสินสิ่งใดง่าย ๆ แต่เมื่อได้ประสบการณ์ซ้ำ ๆ กันหลายครั้ง จึงมาคิดดูว่าที่ไม่เชื่อนั้นก็ถูก เพราะยังไม่เคยประสบการณ์ในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประหลาดมหัศจรรย์มาก่อน และที่เชื่อก็ถูก เพราะได้ประสบการณ์มาด้วยตนเองซ้ำ ๆ หลายครั้ง ฉะนั้น การเชื่อหรือไม่เชื่อจึงเป็นธรรมที่ถูกทั้งสองฝ่าย ไม่เป็นปัญหาอะไรมากนัก

บัดนี้ข้าพเจ้ามีความสนใจที่จะเรียนรู้ศึกษาในสิ่งลี้ลับซึ่งหาหลักวิชาไม่ได้ ข้าพเจ้าจึงอยากรู้อยากเห็นอยากพิสูจน์ด้วยของจริง มีปัญญาชนหลายท่าน บางท่านก็มีตำแหน่งสูง บางท่านก็เป็นนักวิทยาศาสตร์ชื่อก้อง แต่เมื่อได้ประสบการณ์ด้วยตนเองในปาฏิหาริย์ก็พูดไม่ออก ต้องเก็บความรู้สึกนึงไว้ในใจ เพราะคนที่รู้เห็นประสบการณ์มีน้อย คงได้เล่าสู่กันฟังในหมู่เพื่อนฝูง แม้แต่ในหมู่เพื่อนฝูงก็ต้องระวัง เพราะบางท่านก็ไม่สนใจ ซ้ำร้ายกลับขัดคอหาว่างมงาย ถอยหลังเข้าคลอง

ฉะนั้น การเล่าสู่กันฟัง ก็ต้องหลีกเลี่ยงการโต้คารมของผู้ไม่สนใจ ข้าพเจ้าจึงมีเพื่อนฝูงและท่านที่เคารพนับถือ คอยชักชวนให้ข้าพเจ้าได้ไปพบเห็นสิ่งมหัศจรรย์ บางครั้งก็ต้องเดินทางไกลไปต่างจังหวัด บางครั้งกลางดึกก็โทรศัพท์มาชักชวนข้าพเจ้าก็ติดตามไปด้วยใจสมัครอยากรู้อยากเห็น อยากศึกษา ยอมอดหลับอดนอนตลอดรุ่ง แต่ก็รู้สึกว่า

ได้รู้ได้เห็นเหตุการณ์คุ้มค่าของเวลาที่เสียไป นี่ก็เป็นเพราะข้าพเจ้าสนใจ จึงได้มีเพื่อนฝูงคอยชักนำให้พบเหตุการณ์อันสูงค่าตามความรู้สึกในชีวิต และก็อดคิดไม่ได้ หากข้าพเจ้าไม่สนใจและคอยขัดคอเยาะเย้ยหาว่างมงาย ก็คงจะไม่มีเพื่อนฝูงคนใดเขาอยากจะมาชักชวนไปประสบในสิ่งประหลาดเหล่านี้เป็นแน่ และก็อดนึกไม่ได้ว่า เมื่อแม่บ้านของข้าพเจ้าได้เข้าไปฟังธรรมที่วัดทุกวันพระ มีเพื่อนฝูงคอยชักจูงไปฟังธรรมที่โน่นที่นี่ ไปนั่งวิปัสสนาอาจารย์โน้นอาจารย์นี้เป็นต้น ล้วนแต่ผู้มีศีลธรรมชักจูงไปทางดีทั้งสิ้น และมานึกดูหากว่าข้าพเจ้ามีนิสัยเป็นอันธพาลก็คงจะมีพวกอันธพาลมาชักชวนให้ไปประพฤติชั่วเช่นเดียวกัน และถ้าข้าพเจ้าเป็นโจรก็คงมีพวกโจรชักชวนแนะนำไปปล้น เพราะเห็นว่ามีนิสัยเหมือนกัน นี่ก็เห็นจะเข้าบทกฎแห่งกรรมได้ ข้าพเจ้าอยากจะเล่าเรื่องที่ได้ทราบมา บางทีท่านอาจพิจารณาดูด้วยใจเป็นกลาง ก็คงจะได้ความรู้ในเรื่องนี้บ้างไม่มากก็น้อย

บ่ายวันหนึ่งในปี พ.ศ. ๒๕๐๘ ข้าพเจ้าได้มีโอกาสพบกับท่านผู้สูงศักดิ์ สูงทั้งความรู้โบราณคดีในประวัติศาสตร์และทางโลก บ่ายวันนั้นข้าพเจ้าได้มีโอกาสสนทนากับท่านทำให้ข้าพเจ้าได้รับความรู้จากท่านอีกมากมาย จึงคิดว่าเมื่อได้พบกับท่านผู้มีคุณธรรมสูงนั้น ย่อมจะมีแต่ได้ผลกำไรในชีวิต ทำให้จิตใจมีความสบายขึ้น

ตอนหนึ่งข้าพเจ้าได้ถามท่านถึงเรื่องโลกมนุษย์และโลกวิญญาณ จะมีทางติดต่อกันได้ทางใด และข้าพเจ้าก็เล่าเรื่องประสบการณ์ในชีวิตหลายครั้งให้ท่านฟัง ท่านก็ได้กรุณาเล่าเรื่องชีวิตประสบการณ์ของท่านให้ทราบว่า

เมื่อครั้งท่านได้ไปอยู่ในต่างประเทศพร้อมด้วยญาติ ต่อมาโลกกำลังตกอยู่ในยามวิกฤตกาล ชาติมหาอำนาจหลายประเทศอยู่ในความวิปริต ประชาชนชาวโลกต่างก็หวาดหวั่นภัยสงครามโลกจะเกิดขึ้น ยากที่จะหาผู้ใดที่มีใจปกติ ไม่สะดุ้งสะเทือนในสถานการณ์ของโลกกำลังปั่นป่วนเช่นนี้ ท่านและญาติได้อยู่ห่างไกลจากประเทศชาติที่รัก. ห่างไกลบ้านเกิดเมืองนอน ยามปกติก็มีความคิดถึงมากพออยู่แล้ว แต่เมื่อยามโลกปั่นป่วนเช่นนี้ย่อมจะทวีความคิดถึงบ้านมากขึ้น ความเป็นห่วงประเทศชาติและญาติพี่น้อง ความว้าเหว่และความวิปโยคจะเกิดขึ้น เรื่องเช่นนี้ถ้าไม่ได้ประสบกับตัวเองแล้ว ก็ยากที่จะเข้าถึงในความรู้สึกในส่วนลึกของผู้อื่น

ท่านเล่าว่าตอนกลางคืนก่อนนอน ท่านได้สวดมนต์และขอวิญญาณบรรพบุรุษที่เคารพสูง ขอให้ช่วยป้องกันภัยอันตราย อย่าให้เกิดขึ้นแก่พวกเราเลย คืนหนึ่งท่านฝันแปลกประหลาดมาก ท่านเห็นล้นเกล้าในหลวงรัชกาลที่ ๖ เสด็จมายืนข้างเคียง ซึ่งท่านนอนตะแคงดูด้วยความรู้สึกประหลาดใจ

ในหลวงรับสั่งว่า "ไม่ต้องวิตกทุกข์ร้อนในเรื่องเหตุการณ์ของโลก แล้วจะดีไม่มีภัย ฉันไม่เคยบอกอะไรที่ไม่จริง"

ท่านนอนตัวแข็งขนลุกทั้งตัว เมื่อลืมตาขึ้นก็ยังเห็นพระองค์ในหลวงกำลังเสด็จออกจากที่นั้น ท่านมองตามดูก้วยความตกตะลึง เห็นทรงพระราชดำเนินห่างออกไป พระวรกายก็ค่อย ๆ โปร่ง แสงค่อย ๆ จางหายไป เวลานั้นเป็นเวลาสาง ๆ แสงเงินแสงทองจับท้องฟ้าสว่างพอที่จะมองเห็นลายมือ ท่านเห็นล้นเกล้าอย่างชัดเจนทั้งเวลาหลับและเวลาตื่น จำติดตาว่าทรงฉลองพระองค์คอปิดลูกกระดุมห้าเม็ดแบบไทย ทรงผ้าหางกระรอกพร้อมทั้งถุงน่องรองพระบาท แต่มิได้ทรงพระมาลา สิ่งที่แปลกประหลาดมหัศจรรย์ก็คือท่านได้เห็นทั้งหลับและตื่นแล้ว

เช้าวันนั้นพอแม่ครัวกลับจากตลาด จึงไปถามว่า ซื้อได้อะไรมาบ้าง เขาตอบว่าได้เครื่องในหมูมา จึงได้ขอเครื่องในส่วนหนึ่งแล้วปรุงเป็นโจ๊ก (อับโจ้) เมื่อเสร็จแล้วก็ใส่ปิ่นโตสามชั้น มีองุ่นแอบเปิ้ลใส่ภาชนะอาลูมิเนียมไปถวาย ท่านรัตน ซึ่งเป็นพระสงฆ์ลังกา และอยู่ไม่ห่างไกลจากที่อยู่นัก พระสงฆ์ชาวลังกาองค์นี้ท่านเคร่งและปฏิบัติศาสนกิจด้วยความบริสุทธิ์เป็นที่น่าเคารพยิ่ง และให้คนนำไปถวาย บอกกับท่านว่า ขอให้อุทิศกุศลนี้ถวายล้นเกล้ารัชกาลที่ ๖ ของเมืองไทยด้วย เมื่อกรวดน้ำแผ่ส่วนกุศลแล้วก็ได้อธิษฐานจิตว่า หากทุกสิ่งที่เห็นทั้งหลับและตื่นเป็นความจริงแล้ว ขอให้เกิดนิมิตให้ประจักษ์เหตุการณ์ให้รู้ว่าโลกทั้งสองนี้เชื่อมโยงต่อกันได้ และการนิมิตนี้ขอให้เกิดขึ้นกับผู้อื่นที่ไม่รู้ไม่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์นี้เลย เพื่อสิ้นสงสัยที่อาจจะเกิดอุปะทานนำเอาไปคิดว่าเป็นมายาภาพ ฉะนั้นหากจะเกิดนิมิตใด ๆ ขึ้นก็ขอให้เกิดภายใน ๓ วันนี้ และท่านก็ได้ทำใจให้ลืมเสีย

หลังจากได้อธิษฐานจิตแล้ว ๓ วันต่อมาเวลาเช้าน้องสาวของท่านอยู่อีกตึกหนึ่งไม่รู้เรื่องเลยเที่ยวตามหาและบอกว่ามีเรื่องประหลาดอัศจรรย์จะรีบเล่าให้ฟัง เพราะกลัวช้าไปจะลืมเสีย คือเมื่อเช้ามืดได้ฝันเห็นในหลวงรัชกาลที่ ๖ เสด็จลงมาจากในวังหลวงทางประตูต้นสน ทรงพระราชดำเนินมายังแพที่เราอยู่ หน้าตำหนักแพท่าราชวรดิษฐ์ เราเฝ้าอยู่ด้วยกันในแพนั้น

ในหลวงรับสั่งว่า "ฉันหิว มีอะไรกินบ้าง"

น้องเหลือบเห็นปิ่นโตอาหารอาลูมิเนียมตั้งอยู่ข้าง ๆ ฝาแพ จึงหยิบมาเปิดดูเห็นเป็นโจ๊กเครื่องในหมู ก็ตักใส่ชามซึ่งมีอยู่ข้าง ๆ พร้อมช้อนนำขึ้นถวาย

เมื่อในหลวงท่านได้เสวยหมดชามแล้วก็ยื่นชามคืนมา รับสั่งว่า "อร่อยดี ขออีกชาม" น้องก็รีบตักถวายอีก ๑ ชาม

เมื่อเสวยแล้วก็รับสั่งว่า "อยากรู้ไหมใครเป็นคนทำ คนนั้นแน่ะ เขาทำให้ฉันกิน !" พลางชี้พระหัตถ์มาที่พี่ซึ่งหมอบอยู่ห่าง ๆ

เมื่อน้องตื่นขึ้นมาก็ประหลาดใจ จึงรีบติดตามมาแก้ฝันให้ฟังแต่เช้า เมื่อท่านได้ยินเช่นนั้นก็ขนลุกซู่ขึ้นมาทันที นึกในใจว่า สิ่งประหลาดอัศจรรย์ยังมีอยู่ในโลกนี้อีกมาก นี่ก็แสดงว่าโลกมนุษย์กับโลกของวิญญาณนั้น สามารถจะเชื่อมต่อกันได้ในบางครั้งบางคราวดอกกระมัง ? นี่เรื่องหนึ่งในหลายเรื่องที่ท่านได้กรุณาเล่าให้ข้าพเจ้าฟัง หากมีเวลาข้าพเจ้าคงจะหาโอกาสเขียนมาให้ท่านผู้ที่สนใจจะได้อ่านได้คิดถึงโลกที่ยังมีความลี้ลับมหัศจรรย์อีกมากมายที่มนุษย์รุ่นวิทยาศาสตร์เจริญก้าวหน้ายังไม่ได้รู้

ในชีวิตของข้าพเจ้าเองก็เคยประสบการณ์ในสิ่งประหลาดมหัศจรรย์ เริ่มครั้งแรกเมื่อข้าพเจ้าอยู่ในวัยอายุยังไม่ครบยี่สิบ ครั้งนั้นจนบัดนี้ยังจำได้ติดหูติดตา หมายถึงได้ยินทั้งเสียงที่พูดได้เห็นทั้งรูปร่างและได้ถูกต้องด้วยการสัมผัส

ครั้งนั้นข้าพเจ้าได้ขับขี่รถจักรยานหรือจะเรียกทับศัพท์ว่า ไบซิเคิลร์ ซึ่งสมัยนั้นหาคำไทยยังไม่เหมาะ ภายหลังเรียกว่ารถถีบ จำได้ว่าข้าพเจ้าขับขี่รถจักรยานออกจากถนนสี่พระยาเลี้ยวซ้ายเข้าถนนเจริญกรุง เวลานั้นห้างไว้ท์อาเว อยู่ตรงมุมถนนสี่พระยาเป็นตึกสองชั้น พอหักแฮนด์เดลหรือมือถือเลี้ยวก็พอดีตะเกียบหน้าหักตรงโคนที่มีลูกปืนหลุดขาดไปพร้อมกับล้อหน้า ข้าพเจ้าเสียหลักขมำหัวคะมำทิ่มลงมาแผ่อยู่บนพื้นถนนไม่ทันรู้ตัว เคราะห์ดีเมื่อถึงพื้นถนนไหล่ลงก่อนหัว เพราะมือเท้าลงไปก่อนจึงพ้นจากอุบัติเหตุคอหัก แต่ข้อมืองอไหล่เป็นแผลเลือดไหล ข้อมือขวาก็ไปครูดกับถนนซึ่งโรยด้วยอิฐด้วยหิน เลือดไหลโทรม เสื้อผ้าขาดเปื้อนละอองฝุ่น ต้องนอนแผ่หลาอยู่กลางถนน ผู้คนแตกตื่นมามองดู เพราะนาน ๆ จะพบคนนอนวัดถนนให้ดูสักครั้งหนึ่ง ข้าพเจ้ารู้สึกเหมือนตัวตลก ไม่รู้จะวางหน้าอย่างไรถูก ได้แต่ยิ้มแห้ง ๆ หัวเราะไม่ออก พยายามยันตัวลุกขึ้นมองเห็นแขนซ้ายตอนข้อมือโก่งงอก็ตกใจ พยายามจับนวดบีบให้มันเหยียดตรง แต่ก็ไม่ได้ผล แต่มันก็ไม่เจ็บ เห็นจะยังชาอยู่เพราะเพิ่งจะถูกใหม่ ๆ ข้าพเจ้าพยายามรวบรวมกำลังเก็บล้อที่หลุดออกไปจากตัวรถมารวมกัน แล้วแข็งใจเรียกรถลากคันใหญ่ให้เจ๊กลากรถช่วยเอาจักรยานหรือรถถีบใส่รถเจ๊ก ไม่ต้องพูดถึงราคา อยากจะไปให้พ้น ๆ ฝูงคนที่มุงดู เมื่อขึ้นรถเจ๊กได้ก็ให้รีบลากไปเร็ว ๆ เพราะนึกอายที่มาเป็นตัวตลกให้คนดูอยู่กลางถนน เคราะห์ดีที่สมัยนั้นยังไม่มีรถยนต์มากมายเหมือนในปัจจุบันนี้ มิฉะนั้นก็คงไม่เป็นตัวเป็นตนอยู่จนบัดนี้เป็นแน่

เมื่อขึ้นรถลากรถเจ๊กมาถึงบ้าน พ่อแม่พี่น้องเห็นสารรูปแล้วตกใจ จัดแจงชำระบาดแผลใส่ยา แต่แขนที่โก่งนั้นไม่สามารถจะดัดให้ตรงได้ แม่ได้ให้คนรีบไปตามหมอผันซึ่งเมื่อก่อนอยู่แถวบ้าน ต่อมาก็ย้ายไปอยู่ทางถนนสุริวงศ์ หน้าบ้านเจ้าพระยาพิชัยญาติ ข้าพเจ้าเรียกแกว่าลุงผัน แกเป็นหมอที่รักษาต่อแขนต่อกระดูกด้วยน้ำมันมนต์ มีชื่อเสียงในทางไสยศาสตร์ผู้หนึ่งในสมัยนั้น เมื่อลุงผันได้รู้เรื่องก็รีบนั่งรถเจ๊กมาถึงบ้านแล้ว ก็รีบตรวจดูแขนของข้าพเจ้าที่โก่งงอ แล้วก็ใช้น้ำมันนวดและเป่าด้วยเวทมนตร์คาถา แขนที่โก่งก็ค่อย ๆ เหยียดออกได้บ้าง ยังไม่ตรงปกติเหมือนเดิม ลุงผันก็บอกว่า

"นี่เป็นหลานชายนะ ลุงจึงได้มา ถ้าเป็นคนอื่นลุงจะไม่มา เพราะลุงไม่สบายมาก ที่ลุงมานี่ก็ฝืนสังขารเพราะห่วงหลาน ลุงจะต้องรีบกลับแล้วจะมาใหม่" ลุงผันก็รีบลาผู้ใหญ่ของข้าพเจ้า กลับขึ้นรถลากไปทันที

คืนนั้นข้าพเจ้าหลับ ๆ ตื่น ๆ เพราะปวดแผลที่ไหล่และที่ข้อมือ แต่แล้วพอตอนเช้ามืดข้าพเจ้าก็เห็นลุงผันเปิดมุ้งโผล่หน้าเข้ามา แล้วถามว่า

"เป็นยังไงบ้างหลานชาย ลุงเป็นห่วงจึงมาดู"

ข้าพเจ้ายื่นแขนที่กำลังปวดตุบ ๆ อยู่ให้ลุงผัน แกบีบแขนที่ยังโก่งอยู่พักหนึ่งแล้วก็เป่าลมตั้งแต่ข้อศอกจดปลายนิ้ว ๓ ครั้ง การปวดตุบ ๆ ก็หาย แขนที่โก่งก็เกือบจะปกติอย่างเดิม ข้าพเจ้าดีใจมาก

ลุงผันบอกว่า "อีก ๒ – ๓ วันก็จะหายเป็นปกติ ไม่ต้องกลัวไม่ต้องตกใจ ลุงไปก่อนนะ" พูดแล้วลุงผันก็ผุดหน้าออกจากมุ้งที่ข้าพเจ้านอน ข้าพเจ้านึกในใจว่า ลุงผันนี่เก่งจริง ๆ เป่าแล้วหายปวด แขนที่โก่งก็แทบดูไม่รู้ว่าโก่ง พอสว่างดีข้าพเจ้าก็นอนอยู่ไม่ได้ลุกขึ้นล้างหน้า เช้าวันนั้นรู้สึกสดชื่นอาการเจ็บป่วยเกือบไม่รู้สึก เห็นแม่เตรียมข้าวใส่ขันไว้ใส่บาตรพระตอนเช้าแล้วข้าพเจ้าบอกแม่ว่า

"แม่จ๋า เมื่อตอนเช้ามืดนี้ลุงผันแกมาเป่าแขนและบีบนวดให้ ดูซิจ๊ะแม่ แขนที่โก่งถ้าไม่สังเกตเกือบจะมองไม่รู้แล้ว และก็ไม่ปวดด้วย" พูดพลางข้าพเจ้ายื่นแขนชูให้แม่ดู รู้สึกว่าแม่สะดุ้ง แต่ก็ไม่ได้พูดอะไรมาก พูดแต่เพียงว่า "เมื่อหายก็ดีแล้วลูก"

ในวันนั้นแต่พอใกล้เพล ก็มีคนมาจากบ้านลุงผันบอกว่า ลุงผันได้ตายเสียแล้วเมื่อคืน หมดลมเมื่อตอนเที่ยงคืน ข้าพเจ้าแทบไม่เชื่อหู เพราะตอนเช้ามืดข้าพเจ้ายังได้ยินลุงผันพูดด้วยหู และเห็นหน้าลุงผันด้วยตา แม้เวลานั้นเราจะมีตะเกียงน้ำมันก๊าสใช้แก้วครอบไขขึ้นลงให้หรี่และให้สว่างได้แขวนไว้ข้างขวาห้องก็ดี ข้าพเจ้ารู้ตัวดีว่า ตา

ไม่ฝาด และก็ไม่ได้หลับ ไม่ได้ฝัน เพียงแต่คล้ายมึน ๆ หัวงง ๆ แต่สติยังดีความรู้สึกปกติ ซ้ำลุงผันยังได้จับแขนบีบนวดตั้งแต่ข้อมือถึงข้อศอกและคลึงลำแขนของข้าพเจ้า ทั้งยังเสกคาถาแล้วเป่าลมลงที่แขนเย็นวาบหลายครั้ง ทุกอย่างเหมือนคนธรรมดา แต่แม่ข้าพเจ้าสงสัยอยู่แล้วว่าทำไมประตูบ้านยังไม่เปิด ถ้าเป็นคนจะเข้ามาในบ้านได้อย่างไร นั่นคือ "วิญญาณที่เป็นห่วง"

เรื่องนี้ข้าพเจ้าเคยเล่าให้เพื่อน ๆ ฟังมานานแล้ว แต่ก็ยังไม่ได้เขียนขึ้น เพราะเพื่อน ๆ รู้แล้ว แม้จะเขียนก็ขาดความตื่นเต้น แต่เมื่อมาเขียนเรื่อง "สิ่งลี้ลับ" ก็เห็นว่าควรจะเขียนเรื่องนี้ไว้ด้วย เพราะยังมีผู้ที่ไม่ทราบอีกมาก ซึ่งเรื่องนี้เป็นเรื่องเกิดขึ้นกับตัวข้าพเจ้าเอง แต่ข้าพเจ้าก็ไม่ประสงค์จะให้ท่านเชื่อ เพราะท่านไม่ได้ประสบแก่ตัวท่านเอง แต่ผู้เคยประสบการณ์มาแล้ว ก็ไม่มีอะไรจะสงสัยอีก มันเป็นเรื่องลี้ลับที่แปลกประหลาด แม้จะเกิดขึ้นเมื่อครั้งข้าพเจ้าวัยรุ่นจนถึงบัจจุบันนี้ ข้าพเจ้ายังจำได้คล้ายกับเพิ่งจะเกิดขึ้นสด ๆ ร้อน ๆ เพราะเรื่องเช่นนี้เกิดขึ้นกับผู้ใดแล้ว ยากที่จะลืมได้.

สวัสดี

บาปกับเคราะห์*

วันหนึ่งเราได้สนทนาระหว่างเพื่อน ๆ ในเวลาอาหารกลางวัน เพื่อนที่เป็นหมอความคนหนึ่งเอ่ยขึ้นว่า

"ผมรับว่าคดีแพ่งฝ่ายจำเลยเรื่องหนึ่ง แต่ไม่ทันไปถึงศาลเพียงผมชี้ให้เห็น "หลักกรรม" ทั้งสองฝ่ายก็ได้ประนีประนอมกันเรียบร้อย แต่กว่าจะตกลงกันได้ผมก็ต้องชักแม่น้ำทั้ง ๕ ของศีลธรรมมาเทศนากันแทบแย่ แต่ผมก็ดีใจที่ได้ช่วยเพื่อนมนุษย์ให้มองเห็นธรรม"

พวกเราเกิดสนใจถึงสาเหตุที่เกิดคดีขึ้นจึงขอให้เพื่อนผู้เป็นหมอความช่วยเล่าเรื่องให้ฟัง ท่านทนายผู้ใจดีถือหลักธรรมประกอบคดีได้กรุณาเล่าให้ฟังว่า

คดีเรื่องนี้ผมไม่ได้แก้คดีอาญาให้จำเลยมาแต่แรก ผมรับว่าคดีแพ่งเรื่องนี้ตอนปลาย ส่วนเรื่องคดีอาญาได้ผ่านศาลและจำเลยได้แพ้คดีมาแล้ว คราวนี้ฝ่ายโจทก์ได้ฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายเป็นจำนวนหลายแสน เมื่อผมรู้ความจริงแล้วผมก็เศร้าใจ เพราะจำเลยไม่มีความผิดตามข้อหา แต่ฝ่ายโจทก์มีพยานหลักฐานทางคดีอาญาแน่นหนา ถ้าจะพูดถึงทางกฎหมายแล้ว หลักฐานได้ผูกมัดจำเลยยากที่จะหลุดได้ เรื่องเท่าที่ผมรู้เหตุที่เกิดขึ้นหนีไม่พ้น "บาปกับเคราะห์" อาจจะเกิดขึ้นกับผู้บริสุทธิ์ได้ทุกเมื่อ เพราะคนเราต่างก็มีกรรมเป็นมรดกติดตาม ไม่รู้ว่าเราเคยมีกรรมอะไรมาแต่อดีต ฉะนั้นเรื่องบาปเคราะห์จะเกิดขึ้นกับผู้ที่มีกรรมเก่าได้เสมอทุกเวลา เรื่องมีว่า

ผู้ตกเป็นจำเลยคดีอาญาถูกข้อหาว่าขับรถชนคนตายด้วยความประมาท ยังเป็นนักศึกษาเป็นน้องชาย ส่วนพี่ชายเจ้าของรถเป็นผู้มีหลักฐานดี มีการค้าและโรงงาน ก็ตกเป็นผู้ต้องหาในคดีแพ่ง เหตุเกิดขึ้นเพราะน้องชายได้เอารถของพี่ชายขับไปเที่ยว แต่บังเอิญเย็นนั้นน้องชายได้ขับรถกลับมาคนเดียว เมื่อกำลังขับมาตามถนนก็มีรถขับมาอย่างรีบด่วนแซงตัดขึ้นหน้าทางซ้าย ด้วยความเร็วอย่างเร่งร้อนเฉียดรถชายหนุ่มเกือบจะชน ความเลือดร้อนของเด็กวัยหนุ่มไม่ยอมให้ใครมาอวดดี จึงขาดสติขาดความไตร่ตรอง มีแต่ความโกรธและความประมาท ทำให้ชายหนุ่มเร่งความเร็วจะรีบติดตามผ่านไปตัดหน้า

เพื่อแก้ลำ แต่บังเอิญมีรถบรรทุกคันใหญ่วิ่งกันทางอยู่ข้างหน้า ชายหนุ่มจะเร่งขึ้นหน้าก็ไม่ได้ เพิ่มความโกรธความเจ็บใจมากขึ้นทั้งที่รถตัดหน้าขับเร็วอย่างไม่คิดชีวิต จึงทิ้งระยะห่างไกลลิบลับจนมองไม่เห็นหลัง เมื่อไม่สามารถที่จะติดตามไปทัน ชายหนุ่มก็ต้องเพลาความเร็วลง ได้แต่บ่นด่าไปตามเรื่อง แต่แล้วเหตุการณ์ที่ไม่เคยนึกไม่เคยฝันก็เกิดขึ้น เพราะมีรถยนต์คันหนึ่งกำลังวิ่งไล่หลังมาทันก็ปาดหน้ารถชายหนุ่ม บังคับให้หยุดจอดข้างถนน แล้วรถคันนั้นก็จอดขนาบข้าง มีสิบตำรวจรีบเปิดประตูข้างคนขับออกมา และประตูหลังก็มีชายเปิดออกมา ๒ คน ชายผู้หนึ่งออกมาชี้หน้าชายหนุ่มยันกับตำรวจพลางพูดว่า "รถคันนี้แหละครับขับรถชนน้องชายผมแล้วขับหนี ผมจำได้แน่ไม่ผิดตัวไม่เชื่อหมู่ถามคุณคนนี้ดูซิครับ บ้านแกอยู่แถวนั้น ผมไม่เคยรู้จักแกมาก่อนเลย เวลารถคันนี้ชนน้องชายผมคุณคนนี้แกยืนอยู่ข้างถนนเห็นเหตุการณ์หมด แกคงยินดีเป็นพยานให้"

ชายหนุ่มตกใจงงเรื่องเหตุการณ์เกิดขึ้นอย่างไม่รู้ตัว นึกรู้ว่าตัวกำลังจะเข้าตาจน นึกถึงรถคันที่วิ่งแซงขึ้นอย่างไม่คิดชีวิตคันนั้น ก็นึกและจำได้ว่าเป็นรถชนิดเดียวกันและสีเดียวกันกับรถคันที่ชายหนุ่มขับ เพียงแต่ไม่ทันเห็นคนขับว่าจะเหมือนกันหรือคล้ายกับตัวหรือไม่เท่านั้น เหตุการณ์มันสมเหตุสมผล แล้วจะมีใครเล่าจะเป็นพยาน เพื่อหักล้างหลักฐานของผู้เป็นโจทก์กล่าวหา เพราะตนขับรถมาคนเดียวรู้ตัวว่าเข้าชะตาร้ายที่สุด ฝ่ายเจ้าหน้าที่ตำรวจก็คุมตัวชายหนุ่มพร้อมทั้งรถตกเป็นผู้ต้องหาฐานขับรถชนคนตายด้วยความประมาท เรื่องนี้ได้แพ้ในศาลคดีอาญาแล้ว เพราะจำนนต่อหลักฐานที่โจทก์อ้างขึ้น ฝ่ายพ่อของผู้ตายจึงได้ฟ้องคดีแพ่งเรียกค่าเสียหายและค่าเลี้ยงดูตัวพ่อและลูกของผู้ตาย ซึ่งยังเยาว์วัยจากเจ้าของรถผู้เป็นพี่ชายของคนขับ ฝ่ายจำเลยได้มาหาผมเพื่อให้ช่วยว่าคดีนี้ เมื่อผมให้ฝ่ายจำเลยเล่าความจริงให้ฟังแล้วได้พิจารณาก็เศร้าใจ เพราะบางครั้งเหตุผลและสิ่งแวดล้อมมีหลักฐานพอที่จะมัดจำเลย ต้องชดใช้หนี้กรรมที่ตนไม่ได้ก่อขึ้น นี่ก็เห็นจะเข้าไปในเรื่องเคราะห์หามยามร้าย กฎหมายก็ต้องเป็นกฎหมาย ตุลาการท่านก็ต้องตัดสินไปตามตัวบท เมื่อแวดล้อมไปด้วยหลักฐาน ผมเห็นรูปคดีแล้วก็รู้สึกว่าอาการหนักมาก ถ้าเป็นโรคก็ชนิดหมอไม่รับ ผมจึงให้ความเห็นกับจำเลยว่า ควรจะไปหาฝ่ายโจทก์และพามาพบปะเพื่อจะประนีประนอมกันเสียอย่าให้ถึงโรงถึงศาลเลย และเราต้องเสียเงินบ้างเพียงให้หนักเป็นเบา ฝ่ายจำเลยก็ยินดีขอเพียงแต่อย่าให้เสียมากเป็นจำนวนแสนและขอให้น้องชายซึ่งกำลังศึกษาเล่าเรียนอย่าต้องติดคุกให้เสียอนาคต ตกลงเราก็นัดฝ่ายโจทก์ซึ่งมีบิดาของผู้ตายและพี่ชายของผู้ตายและทนายได้พบกันที่สำนักงานผม เมื่อผมได้ทักทายปราศรัย

สนทนากันแล้วก็เล่าความจริงให้ฟัง เพื่อให้เห็นความบริสุทธิ์ของฝ่ายจำเลยไม่ผิด ขอความเห็นใจ ก็รู้สึกว่าทนายฝ่ายโจทก์เฉพาะคดีนี้เป็นคนดี เห็นใจปล่อยให้เราได้สนทนากันตามลำพัง ส่วนพ่อผู้ตายนั้นมีอายุมากแล้ว เมื่อพิจารณาดูเข้าใจว่าคงจะไม่รู้เรื่องการฟ้องร้องครั้งนี้มากนัก แรงดันครั้งนี้อยู่ที่พี่ชายของคนตายท่าทางเป็นนักเลงเก่าซึ่งเสียงแข็งยืนกระต่ายขาเดียว ไม่ยอมใด ๆ ทั้งสิ้น ผมรู้สึกว่าขืนพูดกับพี่ชายคงไม่เกิดผลขึ้น จึงได้พยายามเจาะจงพูดกับพ่อของผู้ตาย รู้สึกว่าจะมีหวังมากกว่า แม้ว่าเราจะพูดกันกับพ่อของผู้ตายฐานโจทก์ พี่ชายของผู้ตายก็อดที่จะคอยสอดแทรกร้องเตือนพ่อไม่ให้ตกลงใด ๆ เมื่อไม่ได้ครบตามจำนวนที่เรียกร้องตามฟ้อง ตอนหนึ่งพ่อของผู้ตายพูดออกมาว่า

"เรื่องนี้ผมเองก็ไม่ค่อยรู้เรื่องอะไรมากนัก หากเป็นที่ลูกชายคนโตของผมกับทางตำรวจเขาจะเอาเรื่อง ส่วนผมก็ขอเพียงได้เงินบ้างเพื่อเอาไปเลี้ยงหลานอีกสองคนที่เป็นกำพร้า เมื่อพ่อมันตายก็ลำบาก" ผมเห็นได้จังหวะก็เลยพูดขึ้นว่า

"เรื่องนี้พ่อลุงก็รู้แล้วว่า คนที่ถูกกล่าวหานั้นเป็นคนบริสุทธิ์จริง ๆ ไม่มีความผิด แต่เป็นคนเคราะห์ร้ายต้องจนต่อเหตุผลหลักฐาน ต้องรับบาปที่ตัวเองไม่ได้ก่อขึ้นใช่ไหม ? ผมก็สงสารพ่อลุงเหมือนกันลูกชายตายทั้งคน และยังทิ้งหลานไว้ให้เลี้ยงดูอีก ๒ คน แม่ก็ไม่รู้ว่าหนีไปไหน ผมอยากจะให้ฝ่ายจำเลยเขายอมรับบาปจ่ายเงินให้พ่อลุงสักสองหมื่นยกเลิกคดีเสีย คิดว่าพ่อลุงคงจะเห็นใจคนที่ไม่มีความผิดเลยแต่ต้องจ่ายเงินตั้งสองหมื่น เมื่อนึกถึงอกเขามาเป็นอกเราบ้างจะมีความรู้สึกอย่างไร พ่อลุงก็คงมีศีลมีธรรมอายุป่านนี้ลองคิดดูซิครับ ไม่ควรจะให้เรื่องยืดยาวออกไปไม่รู้จักจบสิ้น" เสียงลูกชายคนโตร้องบอกพ่อเปรย ๆ ออกมาอย่างไม่พอใจว่า

"พ่อกลับเถิดไม่ต้องพูดอะไรอีกแล้ว เสียเวลาเปล่า ๆ ตกลงอะไรกันไม่ได้ กลับเถิดพ่อเอาไว้เป็นหน้าที่ของศาลชี้ขาดดีกว่า" ผมทำใจเย็นพยายามอธิบายพูดกับผู้เป็นพ่อให้เข้าใจเห็นผิดเห็นถูก ไม่ฟังเสียงและไม่สนใจว่าลูกชายของแกจะพูดอะไรที่ไม่ถูกหูถูกใจแสดงกิริยาแข็งกระด้างไม่เป็นมิตรตลอดเวลา ตั้งแต่ย่างเข้ามาในสำนักงานของเราด้วยหน้าตาถมึงทึง ไม่สุภาพ พูดจาไม่มีหางเสียงผิดกับผู้พ่อซึ่งมีอายุยังคอยฟังเหตุผลอยู่บ้าง ที่สุดผมเห็นว่าไม่มีทางที่จะตกลงกันได้ เพราะฝ่ายโจทก์เขาอาศัยคำพิพากษาคดีอาญามาฟ้องจึงได้เปรียบ ยังเหลืออยู่ทางเดียวเป็นทางสุดท้าย พยายามให้แกรู้ซึ้งถึง "กฎแห่งกรรม" ชี้แจงถึงบุญบาป คำนึงถึงศีลธรรมให้ละความโลภให้ก่อสร้างความดีเป็นกุศล ผมต้องเอาธรรมเข้าช่วยให้เกิดความรู้สึก จะได้ผลหรือไม่ก็เพียงความหวังเป็นผลสุดท้ายและต่อ

เดิมว่า “ผมและพ่อลุงเราต่างก็อยู่ในพระพุทธศาสนา เทิดทูนพระมหากษัตริย์ชาติไทยองค์เดียวกัน ถ้าเราก่อกรรมอันใดเราย่อมหนีกรรมนั้นไม่พ้น ใครจะทำอะไรจะดีหรือชั่วย่อมเป็นกรรมติดตามไปสนองทั้งในชาตินี้และชาติหน้า เรื่องนี้พ่อลุงก็รู้อย่างแน่ใจแล้วว่าฝ่ายจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ ไม่ได้ทำผิดดังข้อกล่าวหาของโจทก์ แล้วพ่อลุงจะใจร้ายใจดำสร้างเวรสร้างกรรมตั้งใจให้คนบริสุทธิ์รับโทษเช่นนี้ ไม่เป็นการก่อเวรก่อกรรมขึ้นเพื่อเห็นแก่ตัวหรือ พ่อลุงอายุก็มากแล้วจะสร้างเวรสร้างกรรมไปถึงไหน สร้างทำไมอีก ถ้าเรียกร้องเอามาก ๆ แทบหมดตัวจนเขาไม่มีจะให้ ต้องกู้หนี้ยืมสินมาให้ พ่อลุงจะต้องมีบาปกรรมหนักยิ่งขึ้นอีก ที่ทำให้คนบริสุทธิ์ไม่มีความผิด ต้องได้รับความทุกข์ยากลำบากทรมานจิตใจ การที่เขาสละให้สองหมื่นนี้ เขาก็ต้องเสียสละเลือดเนื้อแหละเวลาที่เขาอุตส่าห์ตั้งหน้าหามาด้วยความยากลำบากด้วยน้ำพักน้ำแรง ต้องรับเคราะห์เสียให้ทั้งที่ไม่ใช่ความผิดของเขา ส่วนคนผิดนั้นแม้จะลอยนวลหนีมือกฎหมายไปได้ แต่ก็หนีกรรมตามสนองไม่พ้น ใครทำผิดก่อเวรกรรมไว้แล้วกรรมนั้นจะตามสนองวันหนึ่งข้างหน้าไม่ช้าก็เร็ว ฉะนั้นพ่อลุงยังจะสร้างกรรมทั้ง ๆ ที่รู้ว่าจะทำให้คนบริสุทธิ์ต้องรับโทษ แล้วแถมจะเรียกร้องเงินเขาเป็นแสน ๆ เช่นนี้ พ่อลุงไม่กลัวกรรมจะตามสนองหรือ ?” เมื่อพูดเช่นนี้ทำให้พ่อลุงหยุดคิดจิตใจอ่อนลงรู้สึกตัวเห็นจริงเห็นจังในเรื่องกรรม แต่รู้สึกว่าไม่มีอำนาจในคดีนี้เพียงแต่เป็นหุ่นให้ลูกชายคนโตเชิดเท่านั้น ทำให้ผมเห็นใจเมื่อแกพูดว่า “ผมเองเมื่อคุณพูดถึงเรื่องกรรมนั้น ผมก็เห็นจริงผมเชื่อในเรื่องกรรมมีจริง เพราะเคยเห็นตัวอย่างเกิดขึ้นมาแล้ว พูดถึงใจของผมอายุก็มากแล้ว ไม่อยากก่อกรรมก่อเวรเป็นบาปติดตัวไป ผมเห็นด้วยกับคุณ ผมอยากจะตกลงกับคุณแหละพอใจที่คุณเสนอ พอได้เงินเลี้ยงหลาน ๆ กำพร้า ๒ คนก็พอใจแล้ว เมื่อลูกชายผมยังไม่ตายมันก็มีอาชีพขับรถ รายได้ก็ไม่มากมายนัก มันก็ไม่ค่อยจุนเจือผมและลูกของมัน เมื่อคุณพูดถึง “กรรมตามสนอง” ผมก็คิดได้ไม่อยากก่อเวรต่อไป แต่จนใจ เรื่องนี้ลูกชายคนโตเป็นเจ้าก็เจ้าการ ถ้าเขาเห็นด้วยกับผมเรื่องนี้ก็ยุติลง ผมไม่ต้องการเวรกรรมที่จะติดตัวไป ที่คุณบอกว่าฝ่ายจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ไม่มีความผิดผมก็เชื่อตามคุณ แต่เหตุผลหลักฐานชั้นต้นมันแวดล้อมเพราะเป็นบาปกับเคราะห์ คนเราย่อมมีเคราะห์ดีเคราะห์ร้ายเป็นธรรมดา ผมก็เห็นจริงอย่างที่คุณว่า” เสียงพ่อลุงแกพูดอ่อนลงอย่างเห็นถูกเห็นผิดแจ้งชัดแล้ว ส่วนลูกชายคนโตที่คอยก่อกวนขัดขวางไม่ให้เราเจรจากันได้สะดวกนั้น บัดนี้นิ่งเงียบไม่ใช้เสียงก่อกวนอะไร แม้ว่าชายผู้พ่อจะพูดจาเห็นด้วยกับผม ลูกชายก็ไม่แสดงขัดขวางเหมือนเมื่อเจรจากันตอนต้น ๆ ซึ่งเคย

นึกว่าเรื่องนี้คงไม่มีหวังจะตกลงกันได้ เพราะเสียงที่เข็งกล้าของลูกชายคนโตของพ่อลุงเป็นต้นเหตุ แต่ผมก็พยายามให้ถึงที่สุด เมื่อพ่อลุงเห็นจริงเห็นจัง จิตใจอ่อนลงและเจ้าลูกชายก็เงียบสงบลง ผมก็รู้สึกโชคเข้าข้างผมบ้าง เพราะอาศัยธรรมนำทาง ความหวังก็ค่อย ๆ เห็นแสงเพราะศีลธรรมได้เข้าไปถึงจิตใจ ที่สุดเจ้าลูกชายก็เข้าไปกระซิบที่หูพ่อ และพยักหน้ากับทนายความของแก พ่อลุงก็หันมาพูดกับผมว่า

"ผมขอเวลาปรึกษากันหน่อยว่าควรจะทำอย่างใดดี ขอเวลาหารือกันครู่หนึ่งก่อนจะตอบคำเสนอ" ผมรู้สึกว่าบรรยากาศได้แจ่มใสขึ้นบ้างแล้ว แต่จะหวังผลอะไรแน่นอนยังไม่ได้ คิดว่าอย่างน้อยก็คงจะมีการต่อรองลดลงบ้าง ฝ่ายเราเพิ่มบ้างคงจะตกในทำนองนี้ แล้วผมก็ให้ห้องเขาใช้กันโดยลำพัง ผมคอยอยู่ภายนอกกับจำเลยสักครู่ใหญ่ แล้วฝ่ายโจทก์ทั้งสามก็เดินยิ้มอย่างสบายใจออกมาบอกผมว่า "เราได้ตกลงกันแล้วยอมรับเงินสองหมื่นที่คุณและฝ่ายจำเลยเสนอแล้วครับ แล้วขอให้ฝ่ายคุณอโหสิกรรมให้พวกผมด้วย เงินที่จ่ายให้นี้ขอให้นึกว่าบริจาคทำบุญเลี้ยงลูกกำพร้านัยน์ตาดำเถิดครับ"

ผมกับฝ่ายจำเลยต่างก็มีความตื่นเต้นตื้นตันใจน้ำตาแทบจะไหลออกมา นี่เป็นอานุภาพของธรรมจูงใจเข้าถึงศีลธรรมเพราะไม่นึกว่า เหตุการณ์ที่ได้ลงเอยอย่างเรียบร้อยง่ายดายเช่นนี้ ทั้งมองดูเจ้าลูกชายคนโตของโจทก์ก็เปลี่ยนแปลงจากความถมึงทึงมายิ้มแย้มเป็นกันเองมากขึ้นหมดความสนใจกัน ที่สุดเราก็สนทนาเข้ากันได้ เมื่อตกลงสัญญาเรียบร้อยแล้วจึงทำให้ผมอยากรู้ว่าฝ่ายโจทก์คิดอย่างไรจึงเป็นเหตุเปลี่ยนแปลงจากการที่มองไม่เห็นว่าจะตกลงกันได้โดยเรียบร้อย ที่สุดก็ได้ทราบจากปากคำของลูกชายคนโตของโจทก์ซึ่งเป็นพี่ชายของคนตายนั้นได้บอกว่า "เมื่อก่อนผมก็ตั้งใจว่าจะไม่ยอมตกลงใด ๆ ทั้งสิ้นนอกจากเท่าที่ได้เสนอไว้แล้วเท่านั้น และตั้งใจไว้อย่างเข้มแข็งเด็ดขาด แต่เมื่อผมได้ยินคำพูดของคุณได้ฟังเรื่องกรรมแล้ว ทำให้ผมเกิดความหวั่นไหวหวาดกลัวเรื่องกรรมขึ้นมาทันที เพราะเท่าที่คุณพูดว่า "กรรมใดผู้ทำขึ้นต่อไปกรรมนั้นจะต้องตามสนองเช่นเดียวกัน" ทำให้แทงใจดำผมเมื่อนึกถึงน้องชายของผมคนที่ถูกรถชนตายก็เคยขับรถชนคนตายมาแล้ว เวลานั้นผมก็นั่งรถไปด้วย เห็นเหตุการณ์ที่ชนได้อย่างชัดเจนติดหูติดตา ถึงรูปร่างท่าทางของชายเคราะห์ร้ายผู้นั้น กระเด็นห่างจากรถไปล้มลง เราหยุดรถดูเพียงระยะสั้น ๆ เห็นกิริยาท่าทางดิ้นรนทุกข์ทรมานของคนกำลังจะตายชักดิ้นแอ่นงอไปมา บังเอิญเวลานั้นบนท้องถนนไม่มีคน เป็นเวลากลางคืนแลทางเปลี่ยว ผมจึงตกใจเร่งให้น้องชายดับไฟหน้ารถแล้วรีบขับรถหนีไปเร็วก่อนตำรวจจะมาถึง น้องชายผมได้สติหายตกใจจึงเร่งความเร็วขับรถหนี

และที่สุดก็รอดตัวตลอดมา เพราะไม่มีใครรู้ใครสงสัยว่ารถเราได้ชนคนตาย แม้แต่พ่อผมก็ไม่รู้เรื่องนี้ เหตุการณ์ได้เกิดเกือบสองปีแล้ว เมื่อพูดถึงเรื่อง “กรรมตามสนอง” ทำให้ผมนึกถึงน้องชายของผมซึ่งกำลังจะข้ามถนนพร้อมกับผม เรายังคุยล้อกันเล่นว่า “เฮ้ย เอ็งจะข้ามถนนระวังตัวดี ๆ นะ รถจะแล่นมาชนเอ็งเหมือนเอ็งขับรถชนเขา” เห็นจะถึงเวลากรรมที่จะตามสนอง ทำให้ผมพูดออกไปอย่างไม่ทันคิด เพราะเราอยู่กันสองคนกำลังข้ามถนนมิได้มีความหมายอะไรนัก เป็นแต่เพียงคะนองปากล้อเล่นเท่านั้น แต่น้องชายผมมันตกใจสะดุ้งตื่นเต้นพูดว่า “พี่เอาอะไรมาพูดก็ไม่รู้ ผมนึกถึงเรื่องนี้ทีไรอดที่จะหวาดกลัวไม่ได้ ตลอดเวลาผมไม่มีความสบายใจเลย นึกถึงแต่คนที่ผมชนนั้น ทำให้เห็นภาพมันทรมานใจผมมากเหมือนนรกอยู่ในใจ ที่หน้าที่หลังพี่อย่าเอาเรื่องนี้มาพูดเล่นเป็นอันขาดผมขอเสียที ผมกลัวจริง ๆ” เหมือนจะรู้ตัวว่ากรรมกำลังตามสนอง เพราะแกแสดงกิริยากลัวเอาจริง ๆ เรากำลังมัวแต่พูดกันเพลิน ทันใดนั้นรถวิ่งเร็ว ชนเอาน้องผมกระเด็นออกไปฟุบอยู่กลางถนน ผมตกใจตกตะลึงใจหายหมด เพราะไม่เคยนึกฝันและกำลังพูดกันไม่ทันขาดคำ น้องผมเดินไม่ห่างจากผมมากนัก สิ่งที่ผมจำได้ติดหูติดตา ก็เพราะน้องชายของผมเวลาถูกรถชนนั้นท่าทางปากคอบิดเบี้ยวเพราะเจ็บปวดแอ่นตัวชักตาตั้งดิ้นรน มีท่าทางไม่ผิดกับชายผู้ที่ถูกน้องชายผมขับรถชนตายเลย เมื่อผมได้มสติหายตกตะลึง เสียงประชาชนโจษกันเซ็งแซ่ว่ารถชนคนตาย ผมนึกโกรธอ้ายคนขับรถชนฆ่าน้องชายผม ผมจัดแจงเรียกหาตำรวจขอร้องให้คนไปตามตำรวจ แต่แล้วไม่ช้าตำรวจก็มาถึง ๒ นาย มาตรวจดูคนเจ็บว่าจะรีบนำไปส่งโรงพยาบาลด่วน เมื่อตำรวจได้ตรวจดูก็บอกว่าตายเสียแล้วผมเสียใจมากบอกว่า ต้องรีบติดตามไปด่วนผมจำสีรถได้ พอดีมีรถยนต์เก๋งใหญ่ผ่านมาเราขอความช่วยเหลือขับติดตามรถที่ชนคน คิดว่ายังไปไม่ได้ไกลนัก รถคันนั้นคนขับก็เป็นคนดีช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ รีบเปิดประตูให้ตำรวจนั่งข้างหน้าให้ผมเข้าไปนั่งข้างหลัง และบังเอิญมีชาวบ้านที่เห็นเหตุการณ์อยู่แถวนั้นขอติดตามไปเป็นพยานด้วยเพื่อจะได้ช่วยกันชี้รถคันรีบหนีได้ถูกต้อง คนขับใจดีจึงรีบขับออกติดตามโดยเร็วที่สุดก็ไปทันรถจำเลย เพราะเป็นสีเดียวกันกำลังวิ่งเร็ว แต่ถูกรถบรรทุกกันทางไว้ขึ้นหน้าไม่ได้ รถเราจึงไปทัน ส่วนเบอร์รถนั้นผมจำไม่ได้ แต่จำสีรถได้คิดว่าคงไม่ผิด เพราะความโกรธเห็น

น้องชายตาย ผมจึงขอให้คนไปด้วยเป็นพยานรู้เห็นยืนยันว่าเป็นรถคันเดียวกันกับรถที่ชนน้องชายทั้งที่ผมเองก็ไม่แน่ใจ และเมื่อทราบจากคุณว่า ไม่ใช่จำเลยที่ขับรถชนน้องชายผมตาย แต่เมื่อผมเสียเงินค่าทำศพ ค่าวิ่งเต้นฟ้องร้องและค่าทนายไปมาก ผมจึงจำเป็นให้พ่อฟ้องคดีแพ่งตามที่ทนายแนะนำ แต่ความจริงผมก็สงสัยอยู่ในใจว่าฟ้องผิดตัว แต่ก็ไม่ได้แจ้งให้ใครทราบ นี่แหละครับแรกผมก็จะไม่ยอมอ่อนข้อให้ เพราะความเรื่องนี้ฝ่ายผมต้องชนะแน่ แต่เมื่อได้ยินว่า "กรรมตามสนอง" ผมก็นึกได้ก็กลัวกรรมเคยพบมาแล้ว จึงได้บอกให้พ่อผมตกลง เพราะผมก็เชื่อว่า กรรมจะตามสนองในวันหนึ่งข้างหน้า เพราะผมเองก็เห็นภาพน้องกำลังสิ้นใจกับตาว่า เป็นกรรมตามสนองแน่ไม่ผิด นี่แหละครับเป็นต้นเหตุให้ผมสำนึกผิดขึ้นมา ได้ตกลงกับพ่อผมยอมรับข้อเสนอของคุณ ไม่อยากให้กรรมติดตามผมหรือพ่อไปด้วย และยินดีจะไปแถลงความจริงในศาลอุทธรณ์เกี่ยวกับคดีอาญาให้ด้วย"

เมื่อผมได้ยินพี่ชายของผู้ตายได้เปิดอกพูดเช่นนั้น ผมกล่าวขอบคุณที่แกเป็นคนกล้ารับกับความจริง คิดว่าหากทุกคนกลัวบาปกลัวเวรกลัวกรรมแล้ว เหตุการณ์ที่ร้ายเกิดขึ้นอย่างทุกวันนี้ก็คงจะลดน้อยลง โรงศาลก็คงไม่มีคดีแน่นเหลือมือ ความแต่ละเรื่องก็คงจะไม่ใช้เวลาแรมปี นี่แหละครับเรื่องนี้ก็ได้อาศัยธรรมชำระจิตใจ จึงเกิดผลประโยชน์ทั้งทางธรรมและทางโลก เมื่อเรื่องตกลงสิ้นสุดลงเราทุกคนก็หันหน้าเข้าหากันต่างเห็นอกเห็นใจ แทนที่จะเป็นไม้เบื่อไม้เมาคอยคิดพยาบาทอาฆาตกันทำลายล้างกันต่อไปไม่มีวันสิ้นสุด เมื่อรู้ซึ้งทางธรรมแล้ว ก็รู้สึกตัวมองเห็นทุกข์ของตนและผู้อื่นว่าชีวิตนี้เป็นทุกข์สมตามพระพุทธองค์ทรงสอนไว้ จะทำให้เกิดมีศีลมีธรรม ไม่คิดเบียดเบียนกัน โลกก็จะอยู่ด้วยกันด้วยความปกติสุข การแก่งแย่งชิงดีชิงเด่น มีความอิจฉาริษยาก็คงจะหมดไปในที่สุด ศีล ๕ ก็เข้ามาในจิตใจของมนุษย์ เมื่อนั้นโลกก็จะเป็นแดนแห่งความสงบ ท่านผู้เป็นทนายใจดีได้กล่าวตอนท้ายว่า "ธรรมเข้าถึงที่ไหนที่นั่นก็จะมีแต่ความร่มเย็นเป็นสุขในความสงบทั่วไป ความเห็นแก่ตัว ความโลภก็จะหมดไป โลกจะเกิดสันติก็อาศัยประชาชนเข้าถึงธรรม กรณีใดเกิดพิพาทกันขึ้นอาศัยธรรมเป็นสื่อตกลงปรองดองกันได้ ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายแพ้หรือชนะก็ดี จะไม่มีการโกรธแค้นก่อเวรพยาบาทกันต่อไป เพราะต่างก็มี

ความปีติยินดีด้วยกันทั้งสองฝ่าย ต่างก็เห็นอกเห็นใจเพราะเหตุธาตุแท้มนุษย์ที่เกิดมาก็ต้องรับทุกข์ด้วยกันตามธรรมชาติอยู่แล้ว ไม่มีใครหนีพ้นไปได้ นอกจากปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอน ก็จะหลุดจากทุกข์ได้ แม้เรื่องนี้จะผ่านไปแล้ว พ่อลุงและลูกชายก็เลื่อมใสเคารพนับถือผมตลอดมา นี่ก็เป็นเพราะอำนาจของธรรมและศีลธรรมชักจูงคนที่มืดมัวด้วยกิเลสหลงผิด ให้เกิดแสงสว่างของธรรมจูงจิตในทางที่ถูก ถ้าใครใช้สติปัญญาแล้วจึงจะเห็น"

ข้าพเจ้าผู้เขียนก็เห็นจริงและขอขอบคุณเพื่อนผู้เป็นทนายที่กรุณาเล่าเรื่องนี้ให้ฟัง จะได้แผ่เป็นกุศลต่อ ๆ กันไป ซ้ำยังมีใจคอกว้างขวางเลี้ยงอาหารพวกเราทุกคนในวันนั้นด้วย.

สวัสดี

ทางโลกกับทางธรรม*

เมื่อต้นปี พ.ศ. ๒๕๑๒ ผ่านไปไม่นานยังอยู่ในเขตต้นเดือนของปีใหม่ ข้าพเจ้าก็ได้รับจดหมายพร้อมด้วยบันทึกฉบับหนึ่งส่งมาทางไปรษณีย์ จากพระมหารูปหนึ่งอยู่วัดที่มีชื่อเสียงทางจังหวัดธนบุรี

ความจริงเคยได้รับบันทึกจากพระภิกษุหลายรูป ซึ่งท่านได้ส่งมาให้ข้าพเจ้าทางไปรษณีย์ปีก่อน ๆ หลายเรื่องด้วยกัน ยาวบ้างสั้นบ้าง ซึ่งยังไม่ได้เขียนเพราะยังขาดข้อความบางตอนขัดต่อเหตุผลยังไม่สมบูรณ์ ส่วนมากเป็นเรื่องของฆราวาส บางเรื่องก็มีข้อสงสัยได้เขียนจดหมายไปถาม ขอให้ช่วยชี้ข้อความให้แจ่มกระจ่างกว่านี้ก็ยังไม่ได้รับตอบ จึงเป็นเรื่องที่ยังไม่สมบูรณ์พอที่จะเขียนขึ้นได้

แต่เมื่อข้าพเจ้าได้อ่านและพิจารณาบันทึกของพระมหารูปนี้แล้ว เห็นว่าเป็นเรื่องที่มีสาระสำหรับสงฆ์ และเป็นเรื่องของเพื่อนสงฆ์ของท่าน ผู้บันทึกจึงคิดว่าเป็นเรื่องทางธรรมกับทางโลก ผู้ที่อยู่ในบรรพชิตเมื่อยังมีกิเลส แม้จะบวชตั้งแต่เป็นเณร จนครบอายุบวชเป็นพระภิกษุก็ดี หากยังไม่รู้ซึ้งทางธรรม ให้รู้ว่าเราบวชเพื่ออะไร แม้ร่างกายจะอยู่ในผ้าเหลืองแต่จิตใจยังมีโลภรักโกรธหลง ก็ยังอยากจะออกมาผจญในทางโลกีย์ดูบ้าง เพราะมองเห็นโลกนี้เมื่ออยู่ห่าง ๆ เห็นมีแต่สิ่งสวยงามยียวนน่าทะนุถนอมน่าจะมีความสุขมีแต่สิ่งประเล้าประโลมบำรุงบำเรอทางจิตใจ เห็นเขามีความสุขสนุกสนานจึงเกิดกิเลสตัณหาขึ้นทางจิตใจคิดว่าอยากจะลองออกมาเป็นฆราวาสกินข้าวเย็นเป็นอิสระดูบ้าง คิดมากผ้าเหลืองร้อนก็ลาสิกขาบท ออกมาผจญชีวิตในทางโลก ซึ่งเห็นกงจักรเป็นดอกบัว อยากจะเปรียบเทียบธรรมชาติกับวิทยาศาสตร์ในยุคปัจจุบันนี้เป็นข่าวสำคัญของโลก เพราะเมื่อปลายปี พ.ศ. ๒๕๑๑ จรวดยานอะปอลโล ๘ ได้นำมนุษย์นักบินอวกาศสามนาย ยานอะปอลโล ๘ แล่นจากโลกมนุษย์ขึ้นโคจรรอบดวงจันทร์เป็นผลสำเร็จเป็นครั้งแรก และเป็นครั้งสำคัญในประวัติศาสตร์ของโลก เพราะเป็นทางเริ่มต้นที่จะส่งมนุษย์ขึ้นไปบุกเบิกค้นคว้าบนดวงจันทร์ในขั้นต่อไป เป็นความพยายามของมนุษย์ต้องเสี่ยงภัย และเสียทรัพย์สินมากมายเพื่อสำรวจสิ่งลี้ลับบนดวงจันทร์ มนุษย์ที่เกิดมาในโลกทุกชาติทุกภาษา ตามป่า ตามถ้ำตามเขา และตามเมืองที่เจริญรุ่งเรืองแล้วหรือทุกแง่ทุกมุมของโลก นับแต่ครั้งโบราณตลอด

มาจนยุคปัจจุบัน ชีวิตกับดวงจันทร์บนท้องฟ้าเป็นของคู่กันตลอดมา เหมือนอาหารทางใจ อาหารทางตา ที่มนุษย์ทุกคนต้องการ ความแจ่มกระจ่างในคืนเพ็ญ ดวงจันทร์ส่องแสงที่นวลใยอยู่บนท้องฟ้า เป็นภาพที่เย็นตาเย็นใจเป็นที่เพลิดเพลินสุขใจสบายตาของหมู่มนุษย์ทั่วไปในโลก ซึ่งมนุษย์ต่างก็นึกคิดใฝ่ฝันไปต่าง ๆ นานา บางคนคิดว่า บนดวงจันทร์คงจะเป็นวิมานเมืองฟ้า เป็นที่อยู่ของเทพบุตรเทพธิดาเสวยสุขเป็นอมตะไม่รู้แก่ไม่รู้ตาย เป็นที่มนุษย์หวังจะขึ้นสู่บนดวงจันทร์ตามความเพ้อฝันของมนุษย์แต่สมัยโบราณที่จะคิดเห็นตามอารมณ์ จะวาดภาพที่สวยงามตามใจชอบแต่ละบุคคล ต่างก็ฝันถึงความสุขบนดวงจันทร์จนนำมาตั้งชื่อหนุ่มสาวได้สมรสกันในเดือนแรกข้าวใหม่ปลามันเรียกว่าดื่มน้ำผึ้งพระจันทร์ คงจะมีน้อยคนที่คิดว่าบนดวงจันทร์นั้นมีสิ่งตรงกันข้ามกับความรู้สึกของมนุษย์เพ้อฝัน ที่เราเห็นอยู่ห่างไกลนั้น อาจเป็นนรกของมนุษย์ก็ได้เมื่อเข้าใกล้ หรือขึ้นไปอยู่บนดวงจันทร์แล้วจึงจะรู้สึกว่ามีความลำบากยากแค้น ไม่เหมือนเมื่อเรามองเห็นจากโลกมนุษย์อยู่ห่างไกล ที่นึกคิดว่าเป็นแดนสวรรค์ชั้นวิมานเมืองแมน เช่นเดียวกับนักบินอวกาศชาติอเมริกันสามนาย ได้ขึ้นไปโคจรรอบดวงจันทร์มองเห็นโลกมนุษย์ เมื่อห่างออกไปประมาณสองแสนไมล์ ได้บรรยายถึงความสวยงามของโลกมนุษย์อย่างชื่นชมยินดีว่าไม่สามารถจะพรรณนาถึงความสวยงามที่เห็นด้วยตา ความรู้สึกทางใจให้ใกล้ความจริงได้ และเป็นครั้งแรกนักบินอวกาศสามนายได้เห็นโลกมนุษย์ระยะห่างประมาณสองแสนไมล์ว่าสวยงามเพียงไร ข้าพเจ้ายกเว้นไม่กล่าวถึงดวงจันทร์ตามที่นักบินอวกาศรายงาน ขอกล่าวเพียงโลกมนุษย์ทำให้ชาวโลกที่สนใจพากันตื่นเต้นถึงความงามของโลก แต่ข้าพเจ้าก็ไม่แปลกใจเพราะเคยคิดอยู่แล้วว่า อันโลกมนุษย์นี้เต็มไปด้วยภูเขาลำเนาไพร มีไม้ดอกไม้ใบต่าง ๆ สีสวยสดงดงามอยู่แล้ว และทั้งมีมหาสมุทรสีครามมีลำน้ำใหญ่น้อยมากมาย และมีทั้งภูเขาไฟและภูเขาหิมะ เราอยู่ห่างออกไปก็จะมองเห็นจุดกลมล่องลอยอยู่กลางอากาศ เมื่อต้องแสงอาทิตย์รวมสีสันเป็นจุดเดียวย่อมจะสวยสดงดงามตามธรรมชาติเป็นธรรมดา ดังที่นักบินอวกาศบรรยายยกย่องอย่างหยดย้อยถึงความงามของโลกมนุษย์เมื่อเห็นแต่ไกล ย่อมตื่นเต้นสำหรับผู้รักธรรมชาติทั่วไป แต่มีใครบ้างที่คิดว่าโลกที่สวยงามลอยอยู่กลางอากาศนี้เป็นที่น่าอยู่น่าอาศัยน่าจะมีความสุขความสบายและเพลิดเพลินนั้น มีความสกปรกโสมมแฝงอยู่ในจิตใจมนุษย์เป็นพลโลกไม่น้อย มีทั้งความเห็นแก่ตัว ความอิจฉาริษยาพยาบาท ความมักใหญ่ใฝ่สูง คอยช่วงชิงอำนาจ ล้วนแต่หนาแน่นด้วยกิเลส ตัณหา ล้วนแต่เป็นต้นเหตุแห่งทุกข์ด้วยกันทั้งสิ้น โชคมนุษย์ยังดีที่มีหลักธรรมของพระพุทธศาสนาชี้ให้เห็นทุกข์และ

ชี้ให้เห็นทางกำจัดทุกข์ เพราะสอนให้รู้ว่าในโลกนี้ไม่มีอะไรเที่ยงแท้แน่นอน มีการเกิด มีการดับอยู่ตลอดเวลา ฉะนั้นมนุษย์ที่ยังหลงใหลใฝ่ฝันงมงายว่าในโลกนี้เป็นที่น่าอยู่น่าภิรมย์ กิเลสบดบังมองไม่เห็นทุกข์ มองไม่เห็นธรรม ต่อมาผจญกับความทุกข์จึงมองเห็นธรรม แต่บางคนก็สายเกินไปที่จะแก้ไข บางคนก็ไม่สาย แล้วแต่ความเข้มแข็งและอดทนของจิตใจแต่ละบุคคลไม่เหมือนกัน เพราะบางคนแทนที่จะแก้ทุกข์ด้วยเหตุผลและธรรมกลับแก้ทุกข์ด้วยการทำลายตัวเอง และดังเรื่องตัวอย่างชีวิตซึ่งจากข้อความบันทึกของท่านมหา เล่าโดยพระภิกษุรูปหนึ่งว่า เรื่องได้เกิดขึ้นแก่ตัวผมเองแต่ครั้งสึกออกมาเข้าไปสู่ชีวิตฆราวาส เมื่ออยู่ในทางโลกจริง ๆ เข้าแล้ว ก็เริ่มรู้สึกผิดหวังไม่เหมือนตามที่นึกที่คิดไว้เมื่อครั้งยังเป็นนักบวช เพราะมองเห็นชาวโลกเขาครองเรือนกันมีความสุขสนุกสบาย แต่เพียงภายนอกเผิน ๆ มิได้พิจารณาชีวิตการครองเรือนให้ลึกซึ้งลงไป ฉะนั้นสิ่งใดที่มองเห็นภายนอกว่าเป็นสิ่งที่สวยสดงดงามน่าจะมีความสุขสนุกน่าสบายแล้ว ที่แท้แก่นของความจริงก็คือทุกข์เข้าไปอยู่ในกองกิเลสตัณหา การที่เห็นเขามีความสุขสนุกสบายแต่ภายนอก ยากนักจะหาความสุขสบายทั้งภายนอกและภายใน ส่วนมากหน้าชื่นอกตรมหาความราบรื่นได้ยาก ได้กับตัวผมมาแล้ว แต่ก็เป็นความรู้สึกแต่ละบุคคลไม่เหมือนกัน เมื่อเข้ามาทางโลกก็ต้องใช้ชีวิตต่อสู้เพื่ออยู่ ต้องทำงานเพื่อเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง ถ้าอยู่นิ่ง ๆ ก็อดตาย ผมไม่มีมรดกทรัพย์สิน แม้จะมีเงินติดตัวอยู่บ้างก็ไม่มีความหมายอะไรมากนัก เกือบจะพูดได้ว่าสึกออกมาก็มีแต่ตัว เพราะต้องใช้จ่ายประจำวัน ค่าอาหารและค่าที่พักพิงอาศัย จำเป็นจะต้องหางานเป็นอาชีพเพื่ออยู่ต่อไป เป็นเรื่องใหญ่ จะหางานชนิดนั่งโต๊ะขีดเขียน วิชาความรู้ก็ไม่พอ แม้แต่คนที่มีความรู้สูง ๆ ก็ยังตกงาน จะหางานเบา ๆ ที่ไม่ต้องใช้วิชาความรู้และไม่ต้องใช้กำลังแรงเข้าแลกเพื่อมีชีวิตอยู่ต่อไปก็หาไม่ได้ การครองเรือนอยู่ในโลกก็ต้องดิ้นรนต่อสู้กับความยากจน การสึกออกมาใหม่ ๆ ก็เหมือนเป็นคนใหม่ต่อโลก มืดแปดด้าน ไม่รู้จะจับงานอาชีพอะไรเพื่อหาเลี้ยงปากเลี้ยงท้องเพื่อไม่ต้องอดตาย ด้วยอาศัยที่ชาวบ้านที่ใจดีมีเมตตาจิตช่วยแนะนำหาทางช่วย ที่สุดผมก็มีอาชีพขับสามล้อเครื่อง มีรายได้พอสมควรจึงยึดเป็นอาชีพขับสามล้อต่อไป คิดว่าคงจะเป็นอิสระดี ไม่ต้องอยู่ใต้บังคับบัญชาของใคร ขยันมากได้มากขยันน้อยได้น้อย มีรายได้พอจะพาชีวิตผ่านไปโดยไม่คับแค้นนัก ไม่เดือดร้อนอะไรพอกินพอใช้ เพราะผมถือสันโดษมักน้อยจึงอยู่ได้อย่างสบาย คนเราย่อมมีปัญหาที่จะต้องขบคิดอยู่ตลอดเวลา แรกก็ปัญหาอาชีพพอผ่านพ้นไปในเรื่องอาชีพแล้ว ปัญหาต่อไปในเรื่องคู่ครอง การมีชีวิตอยู่โดดเดี่ยวทาง

โลกก็รู้สึกว้าเหว่ไม่สดชื่นไม่สนุกเหมือนมีคู่ครองเรือน ที่สุดก็ได้พบหญิงที่ถูกอกถูกใจคนหนึ่งในสายตาของผมก็เห็นว่าเธอเป็นคนดี เพราะผมรักเธอ เมื่อรักกันอะไร ๆ ก็ดีทั้งนั้น ไม่ต้องเสียเวลาคอยดูกันนาน ๆ ที่สุดเราก็มีใจตรงกัน จึงได้ร่วมหัวจมท้ายด้วยวิธีง่าย ๆ เราครองเรือนด้วยความเป็นอยู่อย่างสามีภรรยา ก็ราบรื่นตลอดมาจนเกิดพยานรักออกมา แต่ผมก็ต้องทำงานหนักขึ้นเป็นเงาตามตัว ฐานะอย่างผมก็ตรงกับโบราณว่า มีลูกคนจนไป ๓ ปีคงไม่ผิด เมื่อก่อนผมหาเลี้ยงตัวเองคนเดียว อาหารไม่ต้องห่วงโรงครัวมีอยู่ทั่วไป หิวที่ไหนกินที่นั่น มีเงินหาอาหารได้เพียงข้าวแกงจานเดียวสองจานก็อิ่ม แต่เมื่อมีครอบครัวแล้วทุกอย่างต้องขยาย การใช้จ่ายต้องเพิ่มขึ้น ค่าเช่าบ้าน ค่าข้าวสาร ค่ากับข้าว ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าถ่าน ความเหน็ดเหนื่อยเวลาทำงานมากขึ้น เพราะต้องตื่นแต่เช้ามืดขับสามล้อเครื่องออกจากบ้านตระเวนหารับคนโดยสาร กว่าจะกลับถึงบ้านก็มืดค่ำ เวลาพักผ่อนมีน้อยเพื่อให้รายรับพอกับรายจ่าย จะทำเหมือนอยู่เป็นโสดไม่ได้ เพราะต้องเลี้ยงหลายปากหลายท้อง วันไหนได้เงินมากกว่าธรรมดาก็ซื้ออาหารพิเศษและขนมมาฝากเมียฝากลูก เพื่อความสุขในครอบครัว ที่สุดเราก็เกิดพยานรักขึ้นมาอีกหนึ่งคน การใช้จ่ายในครอบครัวมากขึ้นเพียงไร ผมก็ต้องเพิ่มเวลาหาเงินมากขึ้น บางคืนก็ต้องกลับบ้านถึง ๒ ยาม ตี ๑ สายตัวแทบจะขาด แต่ไม่เคยบ่น คิดว่าต้องกัดฟันทนเหมือนเราขี่เสือลงไปไม่ได้แล้วให้มันวิ่งต่อไป เพราะเป็นความประสงค์ของเรา อยากหาความสุขในทางโลกเอง ไม่มีใครเขาใช้จะบ่นอะไรกับใคร ไม่มีใครชักจูงหลอกลวงให้เรามาผจญทุกข์ก็ต้องมีความอดทนต่อไป ใช้กรรมที่หลงผิดเป็นชอบจนกว่าจะถึงที่สุด เคราะห์ดีที่ครั้งเมื่อบวชเรียนผมได้ธรรมของพระพุทธเจ้ายึดถือเป็นหลักไว้ คอยเตือนใจให้มีความอดทน ให้ละความโกรธ และแผ่เมตตาธรรมให้อยู่ในศีล ๕ ฉะนั้นผมจึงต้องผจญชีวิตต่อไปโดยไม่ย่อท้อและไม่เสียใจไม่ดีใจมีจิตใจหนักแน่น นึกว่าคนเราอยู่ได้ด้วยทำงาน ความยากลำบากความผิดหวังความสมหวังความเสียใจความดีใจนั้นเป็นมรดกที่มนุษย์แต่ละบุคคลเกิดมาในโลกหนีไม่พ้น จิตใจก็ปกติเมื่อเอาธรรมเข้าช่วย ความยากจนไม่ใช่เป็นสิ่งที่น่าอับอายเมื่อจิตใจเราบริสุทธิ์และไม่ได้เกียจคร้านไม่งอตีนงอมือ หากินในทางสุจริตหาเงินมาเลี้ยงครอบครัวด้วยกำลังแรงงาน และความอดทนพยายามได้เงินมาด้วยความบริสุทธิ์ ผมต้องตื่นแต่มืดยังไม่สว่างดีก็ออกขับสามล้อเครื่องกว่าจะกลับเข้าบ้านก็เวลาค่ำคืน ชีวิตของมนุษย์ยังมีกิเลสตัณหาอยู่ในเวียนว่ายตายเกิด ย่อมจะมีเหตุการณ์อย่างไม่นึกไม่ฝันเกิดขึ้นได้เสมอทุกเวลา ผมก็ได้ประสบมากับตนเองในวันหนึ่ง เมื่อขับสามล้อกลับเข้าบ้านแต่วันเพื่อจะ

เห็นหน้าลูกหน้าเมีย เพราะได้รับเงินรางวัลเนื่องจากได้นำกระเป๋าเอกสารที่คนโดยสารลืมไว้บนรถ นำกลับไปคืนให้ผู้โดยสารที่บ้าน เจ้าของกระเป๋าเอกสารดีใจมอบเงินให้เป็นรางวัล เมื่อได้รับเงินรางวัลจำนวนหนึ่งมากสำหรับกรรมกรขับสามล้อเครื่องอย่างผมจะหาได้เป็นเดือน ๆ วันนั้นจึงกลับเข้าบ้านเร็วกว่าวันธรรมดา เพราะดีใจที่ได้ลาภอย่างไม่เคยคิดมาก่อน และไม่ลืมที่จะหาซื้ออาหารและขนมและผลไม้ที่ลูกและเมียชอบไปฝากเมียและลูกพร้อมกับจะไปแจ้งให้ทราบว่าได้รับเงินรางวัล เมื่อผมโผล่เข้าไปในห้องบนบ้าน ได้ยินแต่เสียงลูกร้องไห้หาแม่ ทั้งสองคนต่างอยู่กันแต่ลำพังไม่พบแม่ของเด็ก ผมถามเด็กว่าแม่ไปไหนก็ไม่ได้เรื่อง ถามชาวบ้านใกล้เคียงก็ไม่มีใครรู้ โชคดีที่ผมกลับบ้านแต่วัน มิฉะนั้นลูกจะต้องถูกทิ้งไว้ให้อดข้าวอดน้ำกว่าจะถึงค่ำคืน ผมปลอบตัวเองว่าแม่เด็กคงจะไปธุระไม่ช้าไม่นานคงจะกลับมา แต่แล้วเวลาผ่านไปรุ่งขึ้นก็ยังไม่กลับ จึงนึกแน่ใจว่าเธอคงจะหนีไปกับชายชู้ นึกว่าดีเหมือนกันจะได้สุดสิ้นชีวิตผัวเมียเสียที เรามีเงินให้ความสุขเขาไม่เพียงพอ เขาจึงต้องหนีไปคงจะไม่มีวันกลับมาอีก ผมก็คิดว่าหญิงที่หนีผัวไปกับชู้เราก็ไม่ควรอาลัยอาวรณ์ เพราะหญิงที่ไม่รักผัวเมื่อจะอยู่กันต่อไปก็เป็นภัย ผมก็ตัดความอาลัยลงได้ เป็นห่วงแต่ลูกยังเล็กไหนจะห่วงการอาชีพ ที่สุดก็ต้องฝากลูกไว้กับเพื่อนบ้านที่ใจดีรักเด็ก ช่วยดูแลเวลากลางวันเมื่อผมออกไปขับสามล้อเครื่อง ให้ค่าเลี้ยงดูเล็ก ๆ น้อย ๆ เท่าที่จะให้ได้เพื่อสนองน้ำใจอันดี เวลาผ่านไปประมาณ ๖ เดือน แม่ของเด็กก็กลับมาหาผมที่บ้านอย่างคนโซไม่มีอะไรติดมา นอกจากมีท้องอ่อน ๆ ประมาณ ๓ – ๔ เดือนติดมาด้วย แม้ผมจะได้รับความขมขื่นพะอืดพะอมเพียงไรแต่เมื่อเห็นเขาหนีร้อนมาพึ่งเย็นก็ไม่พูดอะไรให้กระทบกระเทือนใจ เพราะคิดว่าชู้มันคงไม่เลี้ยงจึงได้บากหน้าซมซานมาหาลูกมาหาผัวเก่าที่เธอทิ้งไปอย่างไม่ใยดี คิดว่าเราให้ความสุขเขาไม่พอเขาก็หนีไปหากไปอยู่ที่ใดเกิดรับทุกข์ไม่สบายยิ่งกว่าผัวเก่าก็ต้องซมซานกลับมาเป็นธรรมดาของหญิงหลายใจ ตกลงไม่ว่าผมจะพอใจหรือไม่ผมก็ต้องรับเธอไว้เพื่อเห็นแก่เด็กซึ่งยังไม่รู้เดียงสาไม่อยากจะให้ขาดแม่ไปเมื่อยังเล็ก เมื่อเธอคลอดบุตรแล้วผมก็ต้องรับเลี้ยงเด็กไว้อีกหนึ่งคน แม้จะไม่ใช่ลูกผมแต่ก็สงสารเด็กที่ไม่มีส่วนรับผิดชอบอะไร มันเป็นการกระทำของผู้ใหญ่ เมื่อคิดว่าเราจะต้องอยู่ร่วมกันต่อไปแล้วผมก็ไม่พูดอะไรให้เป็นที่แสลงสะเทือนความรู้สึก การทำผิดของเธอก็ประจานความรู้สึกอับอายชาวบ้านทรมานจิตใจเธอพอแล้ว การที่เธอกลับมาหาก็แสดงถึงความหมดหนทางยอมทนความอายบากหน้ากลับมาหาผมอีก ผมไม่ซ้ำเติมด้วยคำพูดและกิริยาให้เธอช้ำใจอีก เราจึงอยู่กันเป็นปกติเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น ชาวบ้านเขาจะว่าผมโง่เป็นควายเหมือนเป็นคนไม่มีหัวใจผมก็ไม่สนใจ เพราะมัน

เป็นเรื่องของผมชาวบ้านไม่ต้องเดือดร้อน มนุษย์เรามีนิสัยแปลก ๆ ไม่เหมือนกันเช่นแม่ของเด็กนั้น ครั้งแรกทำผิดไปแล้วเมื่อกลับมาก็เล่าทั้งน้ำตาถึงความยากลำบาก ได้รับความขมขื่นทารุณจากชายชู้ จนไม่สามารถจะทนอยู่ต่อไปได้ที่สุดก็หนีกลับมาหาผม รับว่าคราวนี้เข็ดจนตายไม่ขอประพฤติชั่วเช่นนี้และไม่ขอจากลูกจากผัวไปอีก ผมเองไม่คิดอะไรมากขอเพียงให้ลูกอย่าขาดแม่ เพราะเด็กขาดแม่แล้วก็ว้าเหว่น่าสงสารและเห็นใจ และเป็นปมด้อยของเด็กที่จะมีชีวิตต่อไป เพราะเป็นประวัติที่ไม่งามน่าอับอาย มนุษย์ในโลกนี้มีหลายจำพวกที่ชั่วก็มีที่ดีก็มากความรู้สึกความประพฤติย่อมไม่เหมือนกัน บางคนทำชั่วแล้วก็กลับตัวได้เข็ดไม่ยอมกลับทำชั่วซ้ำสองอีก บางคนทำชั่วครั้งหนึ่งแล้วได้รับความยากลำบาก พอสบายนานเข้าก็ลืมความยากลำบากกลับประพฤติตนชั่วอีก เห็นการทำชั่วเป็นธรรมดาเมื่อเคยทำมาแล้ว แต่สำหรับแม่ของเด็กเธอเข็ดแต่เพียงแรก ๆ ต่อมานาน ๆ ก็ลืมตัว ผมเองการหาเลี้ยงชีพด้วยการขับขี่สามล้ออาชีพตามเดิม ไม่ได้มีฐานะดีกว่าเดิมต้องออกหากินแต่เช้ามืดกลับบ้านค่ำมืด เพราะค่าครองชีพสูงขึ้น งานก็ต้องหนักขึ้น สมาชิกในครอบครัวก็เพิ่มขึ้น นี่เป็นชีวิตในทางโลกที่ผมมองเห็นเผิน ๆ ห่าง ๆ ว่ามีความสุขสนุกสนานตามความนึกคิด แต่เมื่อเข้ามาผจญชีวิตจริง ๆ แล้วก็เหมือนกระโจนเข้าสู่ในกองทุกข์ยากลำบากไม่สิ้นสุด หลังจากนั้นเราอยู่กันเป็นปกติแรมปี อยู่มาคืนหนึ่ง ผมกลับจากขับสามล้อกลับบ้าน พอเข้าไปในบ้านทุกอย่างเงียบเชียบเหมือนป่าช้า มืดไม่มีแสงไฟไม่มีเสียงเด็กร้องเด็กเล่นกันสนุกสนานเหมือนทุกคืน ผมใจคอหายหมดเพราะในบ้านนั้นว่างเปล่า หัวใจผมแทบจะหยุด ผมงงหมดเห็นสภาพของบ้านก็นึกว่าคราวนี้เธอไม่ได้ไปคนเดียว ขนเอาเด็กสามคนไปด้วย ทำให้ผมหมดความอดทน เลือดของความแค้นใจ ความเจ็บใจเกิดโทสะอันแรงพุ่งขึ้นมา ผมระงับไม่อยู่ โกรธมากที่มันพรากเอาเด็กไป ผมโกรธจนตัวสั่น ถ้าพบหญิงใจร้ายผมสามารถจะขยี้ให้ตายคามือผมได้เพราะความแค้น หลักธรรมที่ผมเคยปฏิบัติได้ผลอยู่นั้น ต้านความรู้สึกโกรธแค้นของผมได้ไม่ไหว ได้ถูกทำลายหมดแล้ว คิดว่าคราวนี้กูจะล้างแค้นอีหญิงใจชั่วให้มันตายคามือถึงจะสมแค้น ผมลืมหลักศีลธรรมหมดแล้วเพราะผมกำลังจะเป็นบ้า ผมเที่ยวถามชาวบ้านแถวนั้นก็ไม่มีใครรู้ว่ามันพาเอาเด็กไปทางไหน ผมได้ขับสามล้อออกติดตามไม่เป็นอันจะหาเงิน ถ้าผมพบมันนางหญิงใจชั่ว ผมคงจะต้องเป็นผู้ต้องหาฆ่าคนตายแน่ ผมพยายามค้นหาในกรุงเทพ ฯ แทบจะพลิกแผ่นดิน ก็ไม่มีข่าวไม่มีวี่แววจะพบ ความคิดผมตันไปหมดมืดแปดด้าน ชีวิตผมหมดความหมาย ผมเริ่มดื่มเหล้าแก้กลุ้มแก้ความเสียใจ ผมกำลังจะเป็นคนดุร้ายจิตใจ

กำลังจะเหี้ยมโหด ต้นเหตุเพราะหญิงชั่วมันทำลายผมหมดทุกสิ่งทุกอย่าง ผมพยายามตามหาทุกตรอกทุกซอกทุกมุมแต่ก็ไม่มีร่องรอยว่าจะพบ เย็นกลับมาก็ดื่มเหล้า ตามปกติผมไม่เคยดื่มเมื่อดื่มแล้วก็เมานอนสลบไสลเช้าก็ต้องออกขับรถ ไปเที่ยวค้นหาใหม่ จนมีคุณป้าผู้ใจบุญอยู่ไม่ไกลจากบ้านเช่าของผมมากนัก ไม่สามารถจะทนดูผมที่เคยเป็นคนดีกำลังจะกลายเป็นคนชั่ว เกิดความสงสารจนทนไม่ไหว จึงแอบมากระซิบแกมสั่งสอนว่า "พ่อทิดเคยบวชเคยเรียนมาแล้ว ทำไมไม่ทำจิตใจให้เป็นสมาธิเสียบ้างพิจารณาถึงสิ่งดีสิ่งชั่ว ทำไมมาดื่มเหล้าเมายอมใจด้วยของชั่ว กำลังจะเสียผู้เสียคนอย่างนี้ผิดหลักธรรม นึกถึงธรรมคำสั่งสอนให้ยึดไว้ปฏิบัติก็จะพ้นความชั่ว ลูก ๆ เท่าที่ป้าทราบแม่เขานำเอาไปยกให้นายทหารที่เขารักเด็กหมดแล้ว ไม่ต้องเป็นห่วงเด็กคงอยู่สุขสบายดี คงได้รับการศึกษาเล่าเรียนเพราะทราบว่าเป็นคนรักเด็กและไม่มีลูก เมื่อผมทราบข่าวเช่นนั้นก็ดีใจรีบถามป้าว่านายทหารคนนั้นเขาอยู่ที่ไหน คุณป้าก็ไม่รู้เหมือนกัน แต่ป้าอยากจะขออะไรพ่อทิดสักอย่างหนึ่งได้ไหม ผมก็รีบรับปาก "ถ้าผมสามารถก็ยินดีให้คุณป้า" คุณป้าแสดงความยินดีแล้วพูดว่า "ป้าขอให้พ่อทิดเลิกดื่มเหล้าเด็ดขาดเสียที รับปากกับป้าซิให้ป้าชื่นใจสักหน่อย" ผมได้ยินเช่นนั้นก็ตกลงใจเด็ดขาดแล้วตอบไปว่า "ครับผมจะเลิกดื่มเหล้าแต่วันนี้เป็นต้นไป" คุณป้ายิ้มด้วยความดีใจแล้วพูดว่า "ป้าดีใจเหลือเกินที่พ่อทิดเลิกดื่มเหล้าได้ ป้าก็ได้บุญกุศลด้วยที่พ่อทิดเชื่อป้า" ผมกล่าวกับคุณป้าพร้อมทั้งพนมมือน้ำตาคลอแล้วพูดว่า "คุณป้าให้สติผม อยากให้ผมเป็นคนดีผมหลงผิด คุณป้าจูงเข้าหาทางถูกเหมือนจูงผมออกจากที่มืดมาสู่แสงสว่าง ผมไม่มีญาติผู้ใหญ่ที่ไหน ผมขอยึดคุณป้าเป็นที่เคารพนับถือ" ผมกราบคุณป้าด้วยหัวใจจริงของผม เพราะนับถือว่าเป็นผู้หวังดีต่อผม คุณป้าเองก็พูดเสียงสั่น ๆ ว่า "พ่อคุณของป้าขอให้พ่อเจริญ ๆ เถิด" ป้าอยากจะให้ข้อคิดเพื่อเตือนให้พ่อทิดเคยศึกษาเล่าเรียนมาแล้วคงจะลืมเสียก็ได้ จึงท่องจำไว้เป็นคาถาอย่าลืมว่า "เวรย่อมระงับด้วยการไม่จองเวร ความดีย่อมชนะความชั่ว" "อโหสิกรรมย่อมจะเปลื้องทุกข์ทางจิตใจ" ผมกราบคุณป้าด้วยความเคารพอีกครั้งหนึ่ง แล้วพูดว่า "คุณป้าเตือนผมเหมาะกับเวลา เพราะผมหมดทางจะแก้ปัญหาตัวเองผมหมดสติเพราะประมาททั้งศีลธรรมความดีที่เคยปฏิบัติมาแล้ว ผมกำลังจะเป็นบ้าคิดว่าหากผมพบแม่ของเด็กแล้วผมจะฆ่ามันล้างแค้นแล้วผมจะฆ่าตัวเองให้ตายให้สุดสิ้นกันทีในชีวิตนี้ แต่บัดนี้ผมได้สติแล้วเพราะคำเตือนของคุณป้า หูตาของผมสว่างขึ้นเห็นความทุกข์ได้แจ่มแจ้ง ความสุข

ทางโลกที่เมามัวหลงใหลนั้นคือความทุกข์ ความสุขเกิดจากความสงบเป็นความสุขอันแท้จริงสูงกว่าความสุขใด ๆ ในโลก จะหาได้ในพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า

แต่ชะตาชีวิตของผมต้องผจญต่อความทุกข์ทางโลกเสียก่อนจึงรู้คุณค่าของธรรมว่าเป็นสิ่งประเสริฐสุด ลาแล้วความสุขทางโลกีย์ที่มนุษย์หลงใหล หลังจากนั้นผมก็รวบรวมของเท่าที่มีอยู่แจกจ่ายให้เพื่อนบ้านตามที่ควร กราบลาคุณป้าผู้ใจดีมีพระคุณเตือนสติและขอร้องให้คุณป้าช่วยสืบหาเด็ก ๆ ที่นายทหารรับไปเลี้ยงดูว่าอยู่ที่ไหน มีความสุขสบายดีหรือไม่ ใช้สติปัญญาพิจารณาดูมนุษย์เราทุกคนมีกรรมเป็นมรดกต้องชดใช้หนี้กรรมจนกว่าจะสุดสิ้น บัดนี้ผมได้สุดสิ้นหนี้กรรมแล้วจิตใจผ่องใส แล้วผมก็เดินทางจากพระนครซึ่งบัดนี้ผ่านไปเป็นอดีตแห่งความหลังที่เคยหวานสดชื่นและขมขื่นพร้อมทุกข์ยากลำบากอย่างแสนสาหัสไปสู่ต่างจังหวัด หาวัดที่เงียบสงบแล้วขอให้ท่านสมภารที่ผมเคยเคารพนับถือมาก่อน ช่วยให้ผมมีโอกาสเข้าเป็นสาวกของพระองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าอีกครั้งหนึ่ง บัดนี้ผมได้สละจากทางโลกกลับเข้าไปอยู่ทางธรรมแล้ว คราวนี้ผมมีจิตใจผ่องใส เพราะได้รู้ซึ้งถึงความทุกข์ทางโลก ไม่มีอะไรสงสัยอีกแล้ว ผมจึงเกิดเลื่อมใสศรัทธาด้วยใจจริง บัดนี้ผมบวชทั้งกายและทั้งใจ ผิดกับบวชครั้งแรก เพราะมองเห็นแล้วว่าความสุขใดจะเทียบเท่าความสุขทางสงบในธรรมนั้นไม่มี คำใดประเสริฐล้ำเลิศกว่าคำสอนในพระธรรมนั้นหาไม่ได้ ถ้าผู้ใดเรียนรู้แล้วปฏิบัติก็จะเกิดผลสงบสุขทางจิตใจ และหลุดพ้นจากเวียนว่ายตายเกิดได้อย่างไม่มีข้อสงสัย บัดนี้อาตมาได้กลับเข้าไปสู่ในร่มโพธิ์ของพระศาสนาแล้วอีกครั้งหนึ่ง อาตมาได้ผ่านทั้งทางโลกและทางธรรมมาแล้ว และจะไม่ยอมเห็นผิดเป็นชอบอีกต่อไป

สวัสดี

พิมพ์ที่โรงพิมพ์กรมแผนที่ทหาร กรุงเทพมหานคร
พันเอก อุดม ควรผดุง ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ๒๕๑๖

